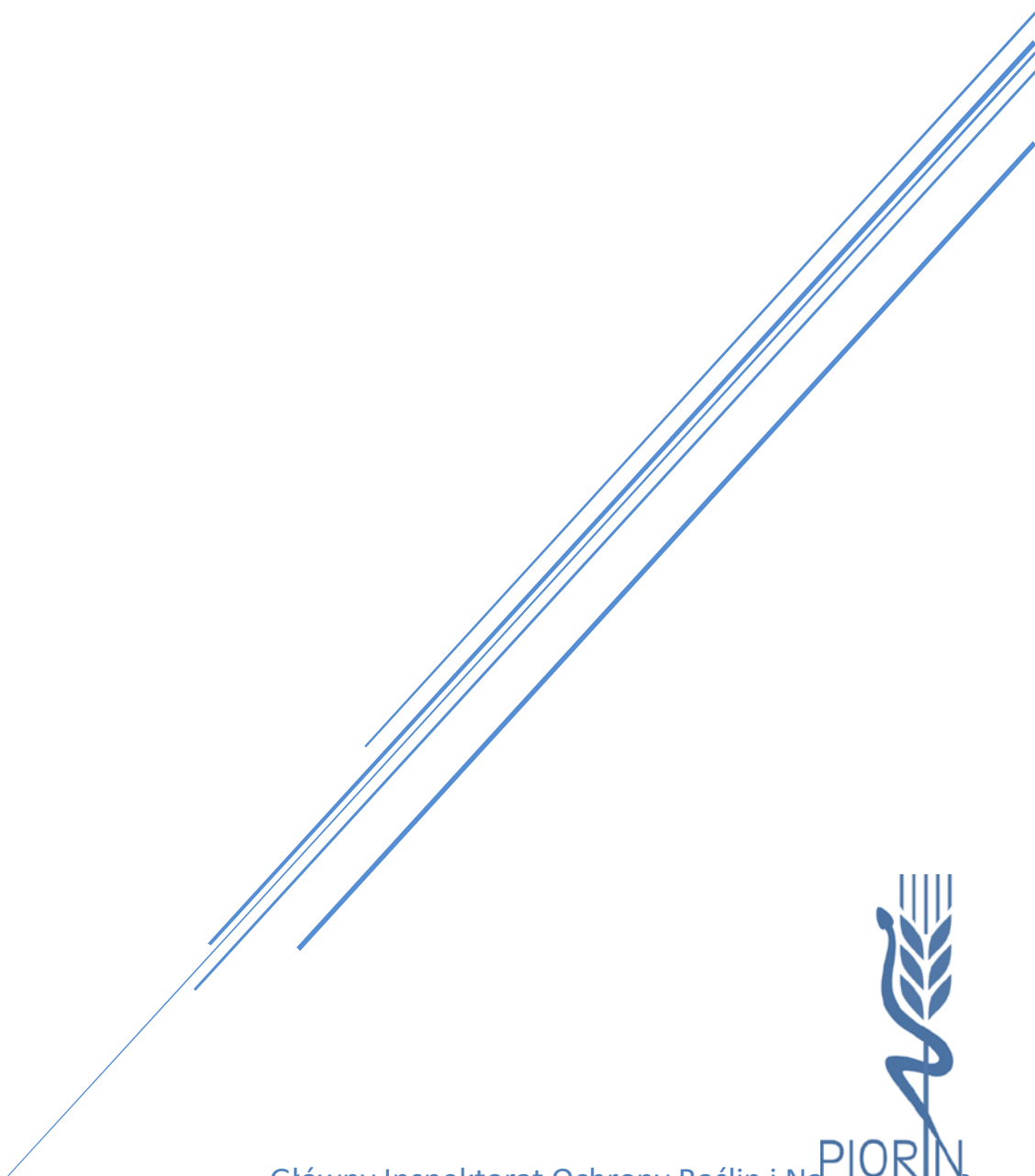

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI OCHRONY ROŚLIN I NASIENNICTWA

W 2023 ROKU

Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa
PIORIN
Kwiecień 2024

Spis treści

1.	NADZÓR NAD ZDROWIEM ROŚLIN	9
1.1.	Kontrola roślin, produktów roślinnych i przedmiotów w kraju	9
1.1.1.	Działania kontrolne w zakresie zdrowia roślin realizowane przez PIORiN	9
1.1.2.	Zwalczanie agrofagów kwarantannowych dla Unii	13
1.1.3.	Plany awaryjne dla agrofagów priorytetowych	18
1.1.4.	Realizacja dotacji budżetowych do zwalczania agrofagów kwarantannowych	19
1.1.5.	Audyt Komisji Europejskiej w zakresie kontroli występowania bakteriozy pierścieniowej ziemniaka w Polsce	20
1.2.	Urzędowa rejestracja podmiotów profesjonalnych oraz paszportowanie roślin, produktów roślinnych i przedmiotów	21
1.2.1.	Urzędowa rejestracja podmiotów profesjonalnych	21
1.2.2.	Kontrola podmiotów w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących zdrowia roślin	23
1.2.3.	Paszportowanie roślin	26
1.2.4.	Egzaminy dla podmiotów, potwierdzające posiadanie wiedzy do wykonywania ocen, do celów wydawania paszportów roślin	29
1.3.	Nadzór nad przemieszczaniem ziemniaków z Polski do innych państw członkowskich Unii Europejskiej	30
1.4.	Zakwestionowania towarów roślinnych w obrocie wewnątrz Unii Europejskiej	32
1.5.	Obrót roślinami, produktami roślinnymi i przedmiotami z krajami trzecimi	35
1.5.1.	Kontrola towarów eksportowanych z Polski	35
1.5.2.	Działania GIORiN w zakresie otwierania rynków krajów trzecich dla polskich towarów pochodzenia roślinnego	41
1.5.3.	Graniczna kontrola fitosanitarna	42
1.6.	Działalność szkoleniowa prowadzona przez WIORiN w zakresie zdrowia roślin	45
1.7.	Nadzór nad wykorzystaniem organizmów kwarantannowych lub porażonych/zakazanych materiałów roślinnych do badań urzędowych, do celów naukowych lub edukacyjnych, doświadczeń, selekcji odmianowych lub hodowli.	48
1.8.	Postępowanie odwoławcze	49
2.	NADZÓR NAD WPROWADZANIEM DO OBROTU I STOSOWANIEM ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN	50
2.1.	Ewidencja podmiotów prowadzących działalność w zakresie produkcji, konfekcjonowania i wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin	50
2.2.	Kontrola wprowadzania do obrotu i stosowania środków ochrony roślin	52
2.3.	Nadzór nad wprowadzeniem do obrotu, produkcją i konfekcjonowaniem środków ochrony roślin – kontrole typu A	52
2.4.	Nadzór nad produkcją, przemieszczaniem i składowaniem środków ochrony roślin przeznaczonych do stosowania w innych państwach członkowskich lub w państwach trzecich	58
2.5.	Kontrola stosowania środków ochrony roślin – kontrole typu B	58
2.6.	Nadzór nad stosowaniem środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu agrolotniczego	63
2.7.	Potwierdzanie sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków	

ochrony roślin – kontrole typu C	69
2.7.1. Przedsiębiorcy/podmioty wykonujące działalność w zakresie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin	69
2.7.2. Sprzęt przeznaczony do stosowania środków ochrony roślin	72
2.8. Szkolenia w zakresie środków ochrony roślin – kontrole typu D	75
2.9. Integrowana produkcja roślin	83
2.9.1. Zgłoszenia do systemu integrowanej produkcji roślin	83
2.9.2. Certyfikacja Integrowanej Produkcji Roślin	83
2.9.3. Kontrole Integrowanej Produkcji Roślin	86
2.10. Kontrola składu, właściwości chemicznych i fizycznych środków ochrony roślin	86
2.11. Badania pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych	89
2.12. Nadzór nad badaniami skuteczności działania środków ochrony roślin	92
2.12.1. Upoważnianie podmiotów do prowadzenia badań skuteczności działania środków ochrony roślin	92
2.12.2. Nadzór nad badaniami w zakresie skuteczności działania środka ochrony roślin	92
2.13. Monitoring zużycia środków ochrony roślin	94
2.14. Informacja o zatruciach pszczół	100
2.15. Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, środków wspomagających uprawę roślin i produktów nawozowych UE	101
2.15.1. Kontrola podmiotów w zakresie obrotu nawozami, nawozami oznaczonymi znakiem „NAWÓZ WE”, środkami wspomagającymi uprawę roślin i produktami nawozowymi UE	101
2.15.2. Kontrolowane partie nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, środków wspomagających uprawę roślin i produktów nawozowych UE	102
2.15.3. Badania laboratoryjne partii nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, środków wspomagających uprawę roślin i produktów nawozowych UE	104
3. OCENA I KONTROLA MATERIAŁU SIEWNEGO	109
3.1. Ocena polowa materiału siewnego roślin rolniczych i roślin warzywnych	109
3.1.1. Dyskwalifikacje w ocenie polowej roślin rolniczych	113
3.1.2. Plantacje nasienne roślin rolniczych w poszczególnych województwach	114
3.1.3. Ponowna ocena polowa	118
3.2. Ocena sadzeniaków ziemniaka	118
3.2.1. Ocena polowa plantacji nasiennych ziemniaka	118
3.2.2. Ocena weryfikacyjna sadzeniaków ziemniaka	120
3.2.3. Ponowna ocena weryfikacyjna sadzeniaków ziemniaka	122
3.2.4. Ocena cech zewnętrznych sadzeniaków ziemniaka	122
3.2.5. Udział odmian ziemniaka w strukturze produkcji nasiennej	124
3.3. Kontrola pracy kwalifikatorów oraz próbobiorców sadzeniaków ziemniaka.	125
3.4. Ocena tożsamości i czystości odmianowej	126
3.5. Ocena laboratoryjna materiału siewnego	126
3.5.1. Urzędowa ocena laboratoryjna materiału siewnego	127
3.5.2. Ocena laboratoryjna roślin rolniczych	128
3.5.3. Ocena laboratoryjna materiału siewnego roślin warzywnych	130
3.5.4. Kontrola pracy próbobiorców urzędowych i akredytowanych oraz laboratoriów akredytowanych	130
3.6. Ocena polowa materiału szkółkarskiego roślin sadowniczych	132

3.6.1.	Materiał kategorii kwalifikowany i elitarny	132
3.6.2.	Materiał szkółkarski CAC	136
3.6.3.	Materiał kwalifikowany i CAC – porównanie	137
3.7.	Etykietowanie i plombowanie materiału siewnego oraz nadzór nad upoważnieniami do wypełniania etykiet urzędowych materiału siewnego	141
3.8.	Kontrola materiału siewnego	142
3.8.1.	Ewidencja prowadzących obrót materiałem siewnym	142
3.8.2.	Kontrola wytwarzania oceny i obrotu materiałem siewnym	143
3.8.3.	Kontrola obrotu materiałów oferowanych w ramach sprzedaży na odległość	146
3.8.4.	Kontrola materiału siewnego importowanego z państw trzecich	147
3.8.5.	Sprawozdanie z obrotu materiałem siewnym	147
3.8.6.	Sankcje prawne	147
3.8.7.	Postępowania odwoławcze	147
3.9.	Kontrolna ocena weryfikacyjna	148
3.10.	Kontrola upraw	149
3.10.1.	Kontrola upraw	149
3.10.2.	Kontrola materiału siewnego	149
3.10.3.	Kontrola plantacji nasiennych	150
3.10.4.	Kontrola plantacji produkcyjnych	150
3.11.	Rolnictwo ekologiczne	152
3.12.	Kontrola upraw winorośli	153
3.13.	Szkolenia	155
3.14.	Bezzałogowe Statki Powietrzne	156
3.15.	Wizyta Studyjna delegacji Ukraińskiej	157
4.	DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA	158
4.1.	Działalność diagnostyczna w obszarze badań fitosanitarnych PIORiN	158
4.1.1.	Badania laboratoryjne próbek w kierunku obecności agrofagów kwarantannowych	160
4.1.2.	Badania laboratoryjne na obecność regulowanych agrofagów niekwarantannowych i innych organizmów szkodliwych	164
4.2.	Działalność laboratoryjna w obszarze oceny materiału siewnego i nasion	168
4.3.	Badania pozostałości środków ochrony roślin	169
4.4.	Badania w kierunku modyfikacji genetycznych	171
4.5.	Działalność ukierunkowana na akredytację laboratoriów GIORiN	173
4.6.	Specjalizacja bazy laboratoryjnej PIORiN	174
4.7.	Nadzór merytoryczny laboratoriów referencyjnych nad działalnością jednostek Inspekcji	175
4.7.1.	Kontrole	175
4.7.2.	Badania biegłości	175
4.8.	Działania w kierunku poprawy warunków technicznych, w tym zapewnienia bezpieczeństwa fitosanitarnego	179
5.	KONTROLA PRACY WOJEWÓDZKICH INSPEKTORÓW	181
5.1.	Zadania w zakresie kontroli i ich realizacja	181
5.1.1.	Roczny plan kontroli	181
5.1.2.	Realizacja zadań kontrolnych	181
5.2.	Zakres tematyczny i najważniejsze ustalenia kontroli	181

5.2.1.	Zakres tematyczny kontroli	181
5.2.2.	Najważniejsze ustalenia kontroli	182
6.	INFORMATYKA	183
7.	INNE ZADANIA REALIZOWANE PRZEZ GIORIN	185
7.1.	Szkolenia	185
7.2.	Komunikacja	188
7.3.	Projekt: Pasieka eksperymentalna GIORiN w warunkach miejskich	188

STRESZCZENIE

Zadania zrealizowane przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa w 2023 roku miały na celu zmniejszenie zagrożenia ze strony agrofagów, eliminację niepożądanych skutków, wynikających z obrotu i stosowania środków ochrony roślin oraz nadzór nad produkcją i obrotem materiałem siewnym, tak aby spełniał on wymagania dotyczące zdrowia i jakości.

Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN), na podstawie postanowień prawa międzynarodowego i przepisów krajowych, pełni funkcję urzędowej organizacji ochrony roślin. W 2023 roku ponad 43 tys. ha upraw roślin, 400 tys. ton, 325 mln sztuk, 1,3 mln m³ roślin, produktów roślinnych i przedmiotów zostało poddanych kontrolom inspektorów PIORiN. Wystawiono ponad 46 tys. świadectw fitosanitarnych i około 1,1 mln paszportów roślin, z którymi transporty roślin mogą zostać wprowadzone do obrotu. Ponadto, w 2023 roku skontrolowano około 50 tys. przesyłek zawierających towary pochodzenia roślinnego, podlegających granicznej kontroli fitosanitarnej w imporcie do UE.

Zadaniem PIORiN jest również nadzór nad obrotem i stosowaniem środków ochrony roślin. Inspektorzy przeprowadzili w 2023 roku 26,5 tys. takich kontroli (ponad 4,3 tys. kontroli obrotu środkami ochrony roślin, ponad 21,0 tys. kontroli stosowania środków ochrony roślin oraz ponad 1,0 tys. innych, w tym kontroli miejsc badań sprzętu do stosowania środków ochrony roślin i jednostek prowadzących szkolenia w zakresie ich stosowania) pobierając do badań laboratoryjnych ponad 300 próbek preparatów i prawie 4 tys. próbek płodów rolnych na obecność pozostałości środków ochrony roślin. Na podstawie wyników tych badań można stwierdzić, że zbierane z naszych pól plony są bezpieczne, jako że próbki, zawierające pozostałości na poziomie przewyższającym ustanowione normy stanowią niewielki procent. W 2023 r. PIORiN prowadziła nadzór nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, środków wspomagających uprawę roślin oraz udostępnianiem na rynku produktów nawozowych UE i nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”. Skontrolowano 8 620 partie produktów o masie ponad 332 614 ton, w tym 240 partii podano ocenie laboratoryjnej.

W 2023 r. PIORiN kolejny rok nadzorowała wytwarzanie materiału siewnego gatunków objętych systemami kwalifikacji oraz weryfikowała poprawność postępowania podmiotów prowadzących obrót materiałem siewnym. W roku sprawozdawczym oceniono urzędowo albo pod urzędowym nadzorem 20 tys. plantacji nasiennych roślin rolniczych i warzywnych oraz przeprowadzono kwalifikację materiału szkółkarskiego roślin sadowniczych w 200 gospodarstwach. Laboratoria urzędowe i akredytowane oceniły w ocenie pierwotnej i okresowej 31 624 prób. W ramach nadzoru nad obrotem materiałem siewnym wykonano 10,4 tys. kontroli.

Realizując zadania w obszarze rolnictwa ekologicznego Inspekcja wydała 4 594 rozstrzygnięć w sprawie prawa do odstąpienia od obowiązku stosowania materiałów przeznaczonych do siewu i sadzenia uzyskanych w systemie produkcji ekologicznej.

Kontynuowano również kontrole przestrzegania zakazu prowadzenia upraw genetycznie zmodyfikowanych. Wykonano badanie 471 partii materiału siewnego oraz materiału roślinnego z 2 618 upraw nasiennych i towarowych kukurydzy, rzepaku i soi. Wyniki przeprowadzonych kontroli wskazują, że Polska jest krajem wolnym od GMO.

W 2023 roku wykonano także 224 kontrole upraw winorośli przeznaczonych do produkcji wina pod kątem przestrzegania zakazu wykorzystania niektórych odmian w produkcji.

Wsparcie dla działalności kontrolnej Inspekcji stanowi diagnostyka laboratoryjna. Badania są realizowane w Centralnym Laboratorium GIORiN, w strukturze którego funkcjonują: Referencyjne Laboratorium Fitosanitarne, Referencyjne Laboratorium Nasienne, Laboratorium Badania GMO, Laboratorium Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin oraz Oddziały Centralnego Laboratorium wraz z Pracowniami zamiejscowymi. W ramach działalności laboratoryjnej w 2023 r. wykonano: badania pod kątem obecności agrofagów (91 666 próbek, 161 560 analiz), modyfikacji genetycznych w materiale siewnym i materiale zielonym (2 622 próbek, 21 315 analiz), pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych (600 próbek, 2 451 analiz) oraz ocenę materiału siewnego (31 052 próbek, 72 679 analiz). Analizy laboratoryjne przeprowadzane są w oparciu o międzynarodowo uznane procedury, zgodnie z przepisami UE, standardami Międzynarodowej Konwencji Ochrony Roślin (IPPC), Międzynarodowego Związku Oceny Nasion (ISTA) oraz protokołami diagnostycznymi Europejsko-Śródziemnomorskiej Organizacji Ochrony Roślin (EPPO). Wysoki poziom świadczonych usług, potwierdzony certyfikatami Polskiego Centrum Akredytacji oraz ISTA, Centrale Laboratorium GIORiN zapewnia dzięki odpowiedniej bazie technicznej, wykwalifikowanemu personelowi współpracującemu z międzynarodowymi organizacjami i stosowaniu uznanych międzynarodowo metod badawczych. W 2023 r. laboratoria GIORiN pomyślnie przeszły kolejne oceny PCA. Rozszerzono zakresy akredytacji o dodatkowe metody badawcze, które stanowią podstawę działalności diagnostycznej, stosownie do specjalizacji poszczególnych jednostek. W 2023 roku do grona laboratoriów akredytowanych dołączyła pracownia oceny nasion OCL w Warszawie, a kilka laboratoriów potwierdziło swoje kompetencje w odniesieniu do zarządzania elastycznym zakresem akredytacji. Ponadto Referencyjne Laboratorium Nasienne w Poznaniu oraz Pracownia Oceny Nasion Oddziału CL w Warszawie od lat posiadają akredytację Międzynarodowego Związku Oceny Nasion ISTA. W 2023 r. obydwa laboratoria utrzymały akredytację w zakresie potwierdzonym na ostatnim audycie re-akredytacyjnym ISTA, przeprowadzonym w listopadzie 2021 r. Akredytacja stanowi podstawę budowania i umacniania zaufania do wyników badań przekazywanych klientom laboratoriów Inspekcji.

W roku 2023 kontynuowano realizację „Strategii Rozwoju PIORiN na lata 2022-2027” – dokumentu zaakceptowanego przez Kierownictwo GIORiN w roku 2022, zawierającego cele strategiczne oraz główne programy działania, dzięki którym Inspekcja skutecznie realizuje swoją misję, jaką jest wspieranie polskiej gospodarki i zapewnienie bezpieczeństwa konsumentów.

Strategia PIORiN zakłada przede wszystkim stałe wdrażanie innowacyjnych rozwiązań, które czynią pracę Inspekcji efektywniejszą, a jednocześnie pozwolą jej wyjść naprzeciw oczekiwaniom rolników. Oprócz tego, zwiększone zastosowanie nowoczesnych technologii daje wymierny efekt w postaci wzrostu konkurencyjności polskich produktów rolnych pochodzenia roślinnego poprzez skuteczne reagowanie na wymagania importowe nowych odbiorców. Strategia ma dla Inspekcji znaczenie kluczowe. Uporządkowanie celów i potrzeb ułatwia realizację zadań statutowych. Uporządkowanie procesów w formę strategii dało pracownikom Inspekcji asumpt do rozwoju i wzrost możliwości organizacyjnych, a także usprawniło obsługę interesariuszy. Innowacyjne rozwiązania wdrażane są w Inspekcji

stopniowo. Przykładem takiego działania jest wykorzystanie bezzałogowych statków powietrznych (BSP) wyposażonych w profesjonalny sprzęt optyczny, co pozwala na większą skuteczność w identyfikacji plantacji nasiennej, ocenie jej stanu, a także weryfikacji powierzchni plantacji zgłoszonej do oceny. Drony wspomagają pracę kwalifikatora podczas sprawdzania wskazanej dla danego gatunku izolacji przestrzennej, określenia obszaru plantacji oraz powierzchni, które należy wyłączyć z oceny. W 2023 w rozporządzeniu MRiRW wprowadzone zostały zapisy, które umożliwiły inspektorom PIORiN stosowanie pomocniczo techniki teledetekcji i wykorzystywanie bezzałogowych statków powietrznych w trakcie czynności związanych z przeprowadzaniem oceny polowej. Stopniowo kolejne Inspektoraty wdrażają rozwiązanie. Corocznie organizowane są szkolenia doskonalące pracę z użyciem BSP oraz służące wymianie doświadczeń pomiędzy województwami. Obecnie pracownicy Inspekcji pracują także nad wykorzystaniem BSP podczas wykonywania innych zadań, m.in. pobierania próbek wody czy nawozów z miejsc trudnodostępnych. Na koniec roku 2023 w Inspekcja dysponowała flotą 51 BSP i posiadała 100 przeszkolonych pilotów dronów. Strategia jest dokumentem „żywym”, podlegającym okresowym analizom i aktualizacjom. Wprowadzane zmiany są wynikiem całorocznej pracy Grup Roboczych, pogłębionych analiz zadań i celów, jakie postawione zostały przed pracownikami Inspekcji.

1. Nadzór nad zdrowiem roślin

1.1. Kontrola roślin, produktów roślinnych i przedmiotów w kraju

1.1.1. Działania kontrolne w zakresie zdrowia roślin realizowane przez PIORiN

Działania kontrolne pod kątem występowania agrofagów kwarantannowych i agrofagów objętych środkami na podstawie art. 29 i 30 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/2031 (zwanymi dalej „agrofagami objętymi środkami”), były prowadzone przez wojewódzkie inspektoraty ochrony roślin i nasiennictwa (WIORiN) zgodnie z przepisami prawa z zakresu zdrowia roślin, w oparciu o wytyczne Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa (GIORiN), w tym w szczególności o wytyczne do planu pracy wojewódzkich inspektoratów ochrony roślin i nasiennictwa na rok 2023 oraz o wytyczne Wieloletniego programu kontroli występowania agrofagów, ustalone na rok 2023.

W wyniku prowadzonych działań kontrolnych, w 2023 roku inspektorzy WIORiN skontrolowali w skali całego kraju około: 43 tys. ha upraw różnych roślin, 400 tys. ton oraz 325 mln sztuk różnego rodzaju roślin i materiałów roślinnych, a także ponad 1,3 mln m³ drewna i podłoża do uprawy roślin.

Kontrole występowania ww. agrofagów obejmowały przede wszystkim oceny wizualne materiału roślinnego, a także pobieranie prób do badań laboratoryjnych i ich badanie. W odniesieniu do niektórych szkodników owadzych, znajdujących się na liście agrofagów priorytetowych, kontrole te opierały się także na ocenie pułapek feromonowych lub lepowych, przywabiających monitorowane agrofagi.

Ww. działania kontrolne były prowadzone na obszarze całego kraju, w miejscach produkcji materiału rozmnożeniowego (w tym pod osłonami), na plantacjach towarowych, w miejscach naturalnego występowania roślin żywicielskich dla danych agrofagów, w parkach, ogrodach publicznych i prywatnych oraz w lasach. Kontrolom poddawane były także rośliny, produkty roślinne i przedmioty składowane w przechowalniach i magazynach, a także ww. asortyment kontrolowany był w miejscach jego przetadunku i obrotu, w tym m.in. na giełdach oraz targowiskach.

W ramach realizacji Programu wieloletniego, w 2023 r. inspektorzy PIORiN prowadzili działania kontrolne pod kątem 71 agrofagów kwarantannowych i agrofagów objętych środkami. Kontrolowana grupa obejmowała:

- 15 agrofagów priorytetowych,
- 17 agrofagów kwarantannowych, których występowanie stwierdzono na terytorium Unii,
- 36 agrofagów kwarantannowych, których występowania nie stwierdzono na terytorium Unii, oraz
- 3 agrofagi objęte środkami.

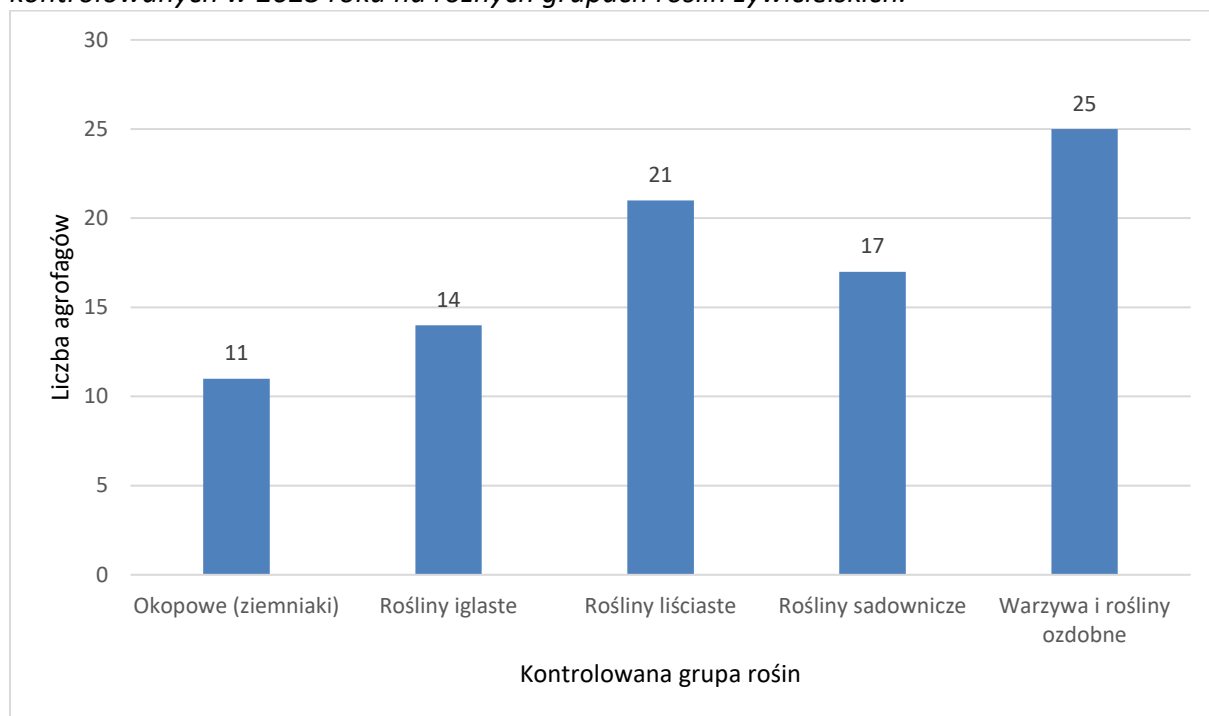
W odniesieniu do 62 z ww. agrofagów, działania kontrolne były prowadzone w ramach Programu Single Market Programme (Programu SMP), dofinansowanego przez Komisję Europejską, który zostanie szerzej opisany w dalszej części sprawozdania.

Wśród ww. kontrolowanych agrofagów w ramach Programu wieloletniego, najliczniejszą grupę stanowiły owady – 41. Ponadto prowadzono kontrole pod kątem 12 chorób powodowanych przez grzyby i organizmy grzybopodobne oraz 6-ciu powodowanych przez wirusy, wiroidy i fitoplazmy. Ww. działania kontrolne objęły także 5 bakterii i 7 nicieni.

Wśród kontrolowanych materiałów roślinnych znajdowały się rośliny okopowe, głównie ziemniaki, na których prowadzono kontrole pod kątem 11 agrofagów kwarantannowych,

w tym w szczególności pod kątem bakterii: *Clavibacter sepedonicus* i *Ralstonia solanacearum*, nicieni: *Globodera rostochiensis* i *G. pallida*, a także grzyba *Synchytrium endobioticum*. Działania kontrolne obejmowały także rośliny iglaste, na których prowadzono kontrole pod kątem 14 agrofagów, w tym w szczególności nicienia *Bursaphelenchus xylophilus*, grzyba *Fusarium circinatum*, owadów: *Dendrolimus sibiricus* i *Monochamus* sp. – wektora ww. nicienia. Na drzewach i krzewach liściastych prowadzono natomiast kontrole pod kątem 21 agrofagów, w tym m.in. w odniesieniu do owadów: *Anoplophora chinensis*, *A. glabripennis*, *Agilus anxius*, *A. planipennis*, *Popillia japonica*, a także pod kątem bakterii *Xylella fastidiosa*. Na roślinach sadowniczych prowadzono kontrole w odniesieniu do 17 agrofagów, w tym m.in. pod kątem owadów: *Aromia bungii*, *Popillia japonica*, *Rhagoletis pomonella*, fitoplazmy Grapevine flavescence doree phytoplasma, a także bakterii - *Xylella fastidiosa*. Na roślinach warzywnych oraz zielnych roślinach ozdobnych prowadzono kontrole pod kątem 25 agrofagów, w tym m.in. pod kątem owadów: *Bactericera cockerelli*, *Spodoptera frugiperda*, *Thaumatotibia leucotreta*, a także pod kątem nicieni: *Meloidogyne chitwoodi*, *M. fallax*, oraz wirusów: Tomato brown rugose fruit virus i Tomato leaf curl New Delhi virus. Należy również wskazać, że kontrole pod kątem niektórych agrofagów, będących polifagami były prowadzone na kilku ww. grupach roślin żywicielskich.

Wykres 1.1. Liczba agrofagów kwarantannowych i agrofagów objętych środkami, kontrolowanych w 2023 roku na różnych grupach roślin żywicielskich.

Tak jak wyżej zostało wskazane, działania kontrolne, w tym badania laboratoryjne pod kątem ww. agrofagów, zaplanowane na rok 2023 w ramach Programu wieloletniego obejmowały m.in. działania kontrole prowadzone jako Program SMP, dofinansowany przez Komisję Europejską, zgodnie z Rozporządzeniem (UE) 690/2021 ustanawiającym program na rzecz rynku wewnętrznego, konkurencyjności przedsiębiorstw (...).

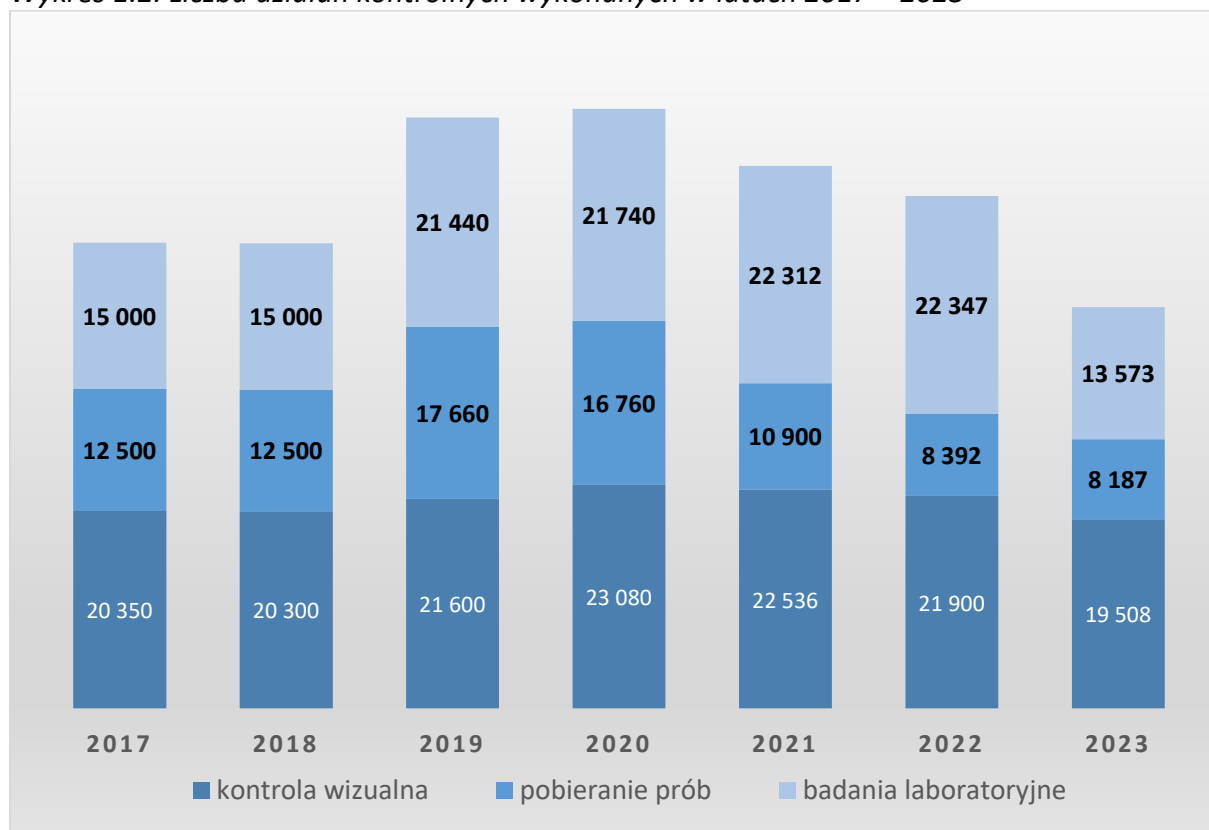

**Dofinansowane
przez Unię Europejską**

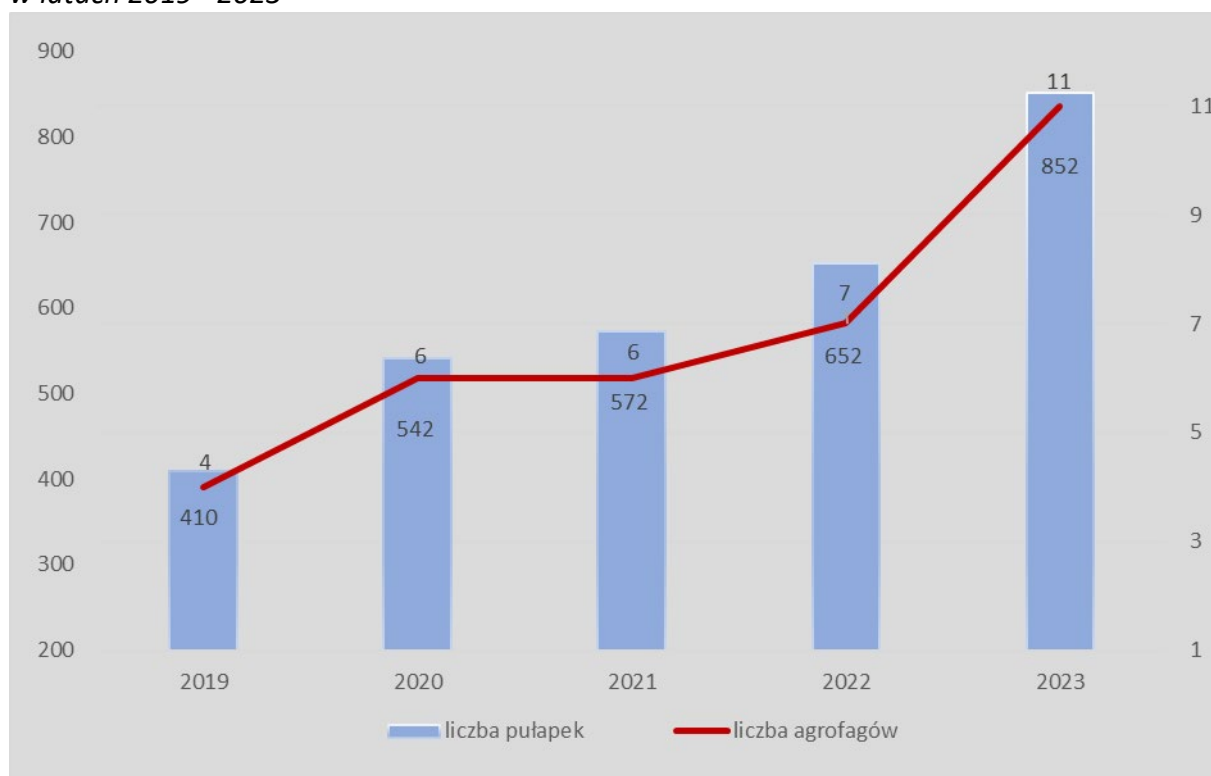
Celem Programu SMP jest wczesne identyfikowanie zagrożeń fitosanitarnych, umożliwiające podjęcie szybkich i skutecznych działań zapobiegających niekontrolowanemu rozprzestrzenianiu się tych zagrożeń na inne obszary w Unii Europejskiej (UE). Dofinansowaniem objęte były działania prowadzone pod kątem występowania ustalonych przez Komisję Europejską agrofagów, tj. agrofagów kwarantannowych dla UE (wymienionych w Zał. II Rozporządzenia 2019/2072), w tym m.in. agrofagów priorytetowych (wymienionych w Rozporządzeniu Delegowanym Komisji (UE) 2019/1702) oraz agrofagów objętych środkami. Dofinansowanie obejmowało m.in. koszty: ocen wizualnych materiału roślinnego, ocen pułapek wabiących owady, pobierania prób roślin, gleby i wody oraz badań laboratoryjnych tych prób.

W ramach Programu SMP w 2023 r. pracownicy Inspekcji przeprowadzili 19 508 ocen wizualnych roślin pod kątem 62 agrofagów, pobrali 8 187 prób roślin i wykonali 13 575 badań laboratoryjnych oraz ocenili 852 pułapki dla 11 agrofagów (*Agrilus planipennis*, *Anoplophora chinensis*, *Anoplophora glabripennis*, *Aromia bungii*, *Bactericera cockerelli*, *Monochamus* (wektor *Bursaphelenchus xylophilus*), *Dendrolimus sibiricus*, *Popillia japonica*, *Rhagoletis pomonella*, *Spodoptera frugiperda*, *Thaumatotibia leucotreta*). Szczegółowe dane dotyczące wykonanych działań kontrolnych w latach 2017 – 2023 przedstawiają Wykres 1.2. oraz Wykres 1.3.

Wykres 1.2. Liczba działań kontrolnych wykonanych w latach 2017 – 2023

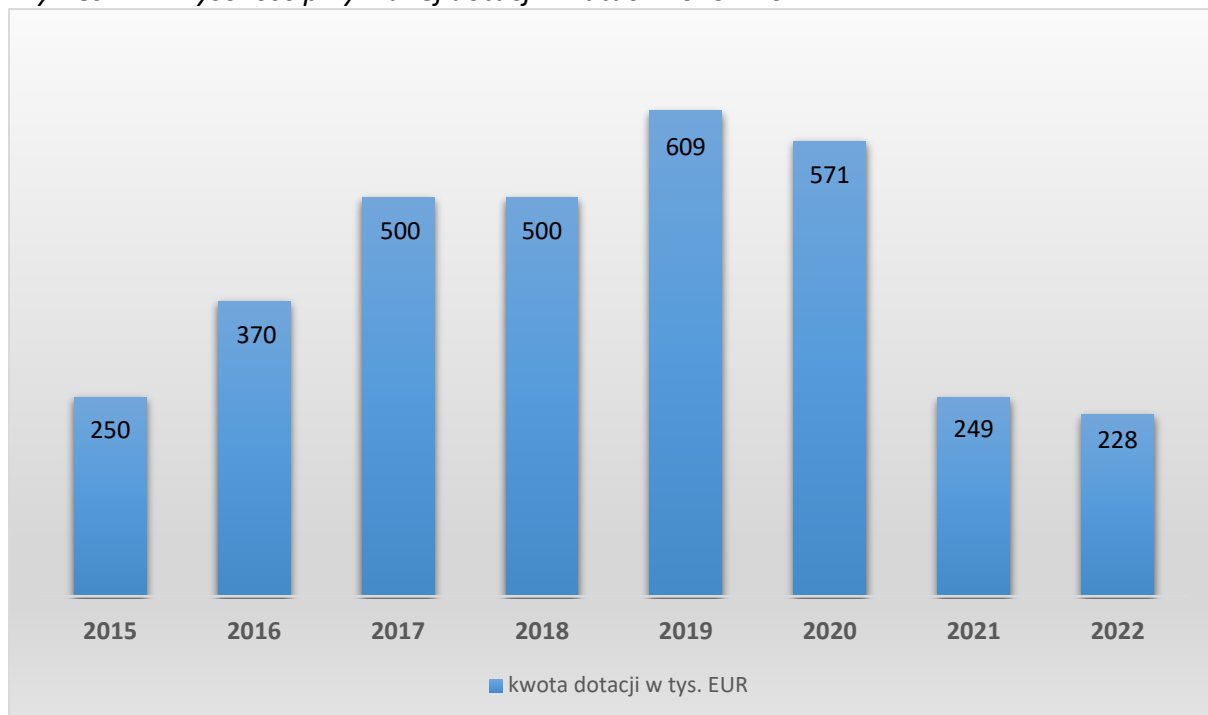

Wykres 1.3. Liczba pułapek wabiących i liczba agrofagów, dla których zastosowano pułapki w latach 2019 - 2023

Dotychczas Komisja Europejska pozytywnie oceniła realizację programów polskich w latach 2015-2022 i przyznała Polsce dofinansowanie w wysokości około 3,3 mln euro. Szczegółowe dane dotyczące wysokości przyznanej dotacji przedstawia Wykres 1.4. Zmniejszona kwota dofinansowania w latach 2021 – 2022. wynikała z ograniczonych środków finansowych na poziomie Komisji Europejskiej dla wszystkich państw UE oraz ze względu na zmianę zasad przydzielania dotacji. Wysokość unijnej dotacji w ramach działań realizowanych w Programie SMP'2023 może wynieść maksymalnie 620 tys. euro. Ostateczna wysokość dofinansowania będzie ustalona przez Komisję w oparciu o sprawozdanie za rok 2023, złożone do Komisji do dnia 30 kwietnia 2024 r.

Wykres 1.4. Wysokość przyznanej dotacji w latach 2015 - 2022

1.1.2. Zwalczanie agrofagów kwarantannowych dla Unii

W roku 2023, w wyniku prowadzonych ocen wizualnych i wykonanych analiz laboratoryjnych, stwierdzono występowanie 5 agrofagów kwarantannowych i 1 agrofaga objętego środkami. Obecność tych agrofagów odnotowano w **345 miejscach produkcji** (szczegóły przedstawiono w tabeli 1.1).

Bakterie

W roku sprawozdawczym w grupie bakterii stwierdzono 2 agrofagi kwarantannowe: ***Clavibacter sepedonicus*** oraz ***Ralstonia solanacearum***.

W odniesieniu do bakterii ***Clavibacter sepedonicus*** – sprawcy bakteriozy pierścieniowej ziemniaka, pobrano **20 586 prób** do badań laboratoryjnych. W wyniku prowadzonych działań kontrolnych, ww. bakterię stwierdzono w **289 miejscach produkcji**, wobec 432 w 2022 r. Szczegółowe informacje na temat liczby porażonych miejsc produkcji w poszczególnych województwach w 2023 roku zostały przedstawione w tabeli 1.1. Analizując wykrycia bakterii na przestrzeni ostatnich 5 lat, należy stwierdzić, że w roku sprawozdawczym odnotowano najniższą liczbę wykryć tej bakterii. W porównaniu do roku 2022 spadek liczby wykryć wynosił ok. 30%, a do roku 2021 - aż o ponad 40% (tabela 1.3).

Drugim agrofagiem, wykrytym w tej grupie w 2023 roku była bakteria ***Ralstonia solanacearum*** – sprawca śluzaka ziemniaka. W roku sprawozdawczym oceny pod kątem występowania tego agrofaga prowadziły wszystkie wojewódzkie inspektoraty – łącznie w skali kraju pobrano **23 573 próby** do badań laboratoryjnych (w tych 20 459 prób ziemniaka, 2 744 próby wody, 370 prób innych roślin żywicielskich). W wyniku prowadzonych działań kontrolnych, ww. bakterię stwierdzono w **dwóch województwach**.

Wykrycie na terenie województwa dolnośląskiego było wynikiem działań kontrolnych prowadzonych w latach 2022-2023 w związku z pierwszym w Polsce wykryciem bakterii ***Ralstonia solanacearum*** w rzece Widawa. Nie ustalono źródła zakażenia ww. bakterią (jej

pochodzenia) mimo, że działania kontrolne były prowadzone przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa we Wrocławiu z bardzo dużym zaangażowaniem, na szeroką skalę.

Natomiast w woj. lubuskim odnotowano bakterię, w ziemniakach konsumpcyjnych, znajdujących się w obrocie, pochodzących z Egiptu.

Grzyby

W grupie grzybów w 2023 roku wykryto jeden gatunek kwarantannowy: *Synchytrium endobioticum* – sprawca raka ziemniaka. W odniesieniu do tego agrofaga pobrano w skali kraju **8 994 próby** do badań laboratoryjnych. Grzyb ten był już wykrywany w Polsce, ostatnio w roku 2020. W roku sprawozdawczym obecność grzyba odnotowano w **1 miejscu produkcji**, w województwie lubuskim, w próbie gleby pobranej z pola, na którym uprawiane były w poprzednim roku ziemniaki inne niż sadzeniaki.

Nicienie

W roku sprawozdawczym, wykryto 2 gatunki kwarantannowe nicieni: *Globodera rostochiensis* i *Globodera pallida* (na materiale pochodzącym z innych państw członkowskich UE).

W odniesieniu do nicienia *Globodera rostochiensis* (mątwik ziemniaczany) pobrano **1 815 prób** do badań laboratoryjnych. Działania kontrolne pod kątem tego agrofaga były prowadzone we wszystkich województwach. Obecność ww. nicienia odnotowano w **37 miejscach produkcji**, w 10 województwach. Najwięcej przypadków wykryć tego agrofaga dotyczyło 3 województw, tj. łódzkiego, gdzie odnotowano 8 porażonych miejsc produkcji, mazowieckiego – 7 miejsc i lubelskiego – 6 miejsc. W pozostałych 7 województwach odnotowano od 1 do 4 przypadków wykryć (tabela 1.1). Analizując wykrycia mątwika ziemniaczanego na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba porażonych miejsc produkcji utrzymuje się na podobnym poziomie (tabela 1.3).

Drugim gatunkiem wykrytym w tej grupie w 2023 roku był nicien *Globodera pallida* (mątwik agresywny), w odniesieniu, do którego pobrano **1 783 próby** do badań laboratoryjnych. Działania kontrolne pod kątem tego agrofaga były prowadzone we wszystkich województwach. Kontrolom poddawano m.in. znajdujące się w obrocie ziemniaki, pochodzące zarówno z Polski, jak i innych państw Unii Europejskiej oraz spoza Unii. W wyniku tych ocen, w **4 miejscach obrotu** stwierdzono obecność nicienia w ziemi osypanej z bulw ziemniaków konsumpcyjnych, pochodzących z innych państw niż Polska (Cypr). Wszystkie zidentyfikowane porażone partie ziemniaków zostały wycofane z obrotu. Ponadto, każdy z ww. przypadków wykryć został zgłoszony do państw ich pochodzenia, Komisji Europejskiej oraz pozostałych państw członkowskich Unii Europejskiej.

Wirusy, wiroidy i fitoplazmy

W roku 2023 w grupie tej wykryto 1 agrofaga objętego środkami, tj. wirusa brunatnej wyboistości owoców pomidora (**Tomato brown rugose fruit virus**). W odniesieniu do tego agrofaga pobrano łącznie **245 prób** do badań laboratoryjnych. Wirus ten został wykryty w **13 miejscach produkcji**, w ośmiu województwach (dolnośląskim, lubelskim, lubuskim, mazowieckim, podkarpackim, podlaskim, śląskim i warmińsko-mazurskim). W 11 przypadkach wykrycia dotyczyły roślin pomidora uprawianych z przeznaczeniem na owoce u krajowych producentów. Dwa przypadki dotyczyły wykryć na materiale znajdującym się w obrocie, pochodzącym z innych krajów: sadzonki pomidora z Holandii oraz nasiona pomidora z Włoch. Był to kolejny rok, w którym odnotowano obecność tego wirusa w Polsce.

Tabela 1.1. Liczba miejsc produkcji/przypadków, w których w 2023 roku wykryto określone agrofagi: kwarantannowe i objęte środkami fitosanitarnymi, w poszczególnych województwach

Agrofag kwarantannowy/objęty środkami	dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie	Razem
<i>Clavibacter sepedonicus</i>	7	12	49	2 ²⁾	4	18	55		23	19	19	2	21	46	4	8	289
<i>Globodera pallida</i>					2 ¹⁾									1 ¹⁾		1 ¹⁾	4
<i>Globodera rostochiensis</i>	1		6	1	8		7			3	4			1	3	3	37
<i>Ralstonia solanacearum</i>	1			1 ²⁾													2
<i>Synchytrium endobioticum</i>				1													1
Tomato brown rugose fruit virus	2		1	2			2 ²⁾		2	1		2 ²⁾		1			13
Liczba miejsc produkcji, w których wykryto agrofaga, w województwie	11	12	56	7	14	18	64	0	25	23	23	4	21	49	7	11³⁾	345

¹⁾ Wykrycia w ziemi osypanej z bulw ziemniaków konsumpcyjnych znajdujących się w obrocie, pochodzących wyłącznie z innych państw UE niż Polska (Cypr)

²⁾ Wykrycia w materiale pochodzącym z innych państw: Egipt (*Ralstonia solanacearum* (1)); Wielka Brytania (*Clavibacter sepedonicus* (1)); Niemcy, Włochy (ToBRFV(2))

³⁾ W jednym przypadku wykryto 2 agrofagi kwarantannowe w 1 miejscu produkcji

Tabela 1.2. Wykaz agrofagów kwarantannowych i agrofagów objętych środkami fitosanitarnymi wraz z roślinami i przedmiotami, na których zostały stwierdzone w roku 2023

Grupa agrofagów	Agrofag kwarantannowy/objęty środkami	Porażone rośliny/przedmioty
Bakterie	<i>Clavibacter sepedonicus</i>	ziemniak ²⁾
	<i>Ralstonia solanacearum</i>	woda, ziemniak ²⁾
Grzyby	<i>Synchytrium endobioticum</i>	gleba
Nicienie	<i>Globodera rostochiensis</i>	gleba
	<i>Globodera pallida</i>	gleba ¹⁾
Wirusy, wiroidy i fitopazmy	Tomato brown rugose fruit virus	pomidor (rośliny, nasiona) ²⁾

¹⁾ Wykrycia w ziemi osypanej z bulw ziemniaków konsumpcyjnych znajdujących się w obrocie, pochodzących wyłącznie z innych państw UE niż Polska (Cypr)

²⁾ Wykrycia w materiale pochodzącym z innych państw: Egipt (*Ralstonia solanacearum* (1)); Wielka Brytania (*Clavibacter sepedonicus* (1)); Niderlandy, Włochy (ToBRFV(2))

Tabela 1.3. Liczba przypadków/miejsc produkcji, w których w latach 2019-2023 wykryto agrofagi kwarantannowe lub agrofagi objęte środkami fitosanitarnymi

Nazwa agrofaga	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Clavibacter sepedonicus</i>	781	739	519	432	289 ²⁾
<i>Globodera pallida</i>			12 ¹⁾	18 ¹⁾	4 ¹⁾
<i>Globodera rostochiensis</i>	30	18	31	39	37
<i>Ralstonia pseudosolanacearum</i> ³⁾		1		2	
<i>Ralstonia solanacearum</i>	2	2	3	2	2 ²⁾
<i>Synchytrium endobioticum</i>	2	1			1
Tomato brown rugose fruit virus ⁴⁾		3	2	9	13 ²⁾

¹⁾ Wykrycia w ziemi osypanej z bulw ziemniaków konsumpcyjnych znajdujących się w obrocie, pochodzących wyłącznie z innych państw UE niż Polska

²⁾ Wykrycia w materiale pochodzącym z innych państw: Egipt (*Ralstonia solanacearum* (1)); Wielka Brytania (*Clavibacter sepedonicus* (1)); Niderlandy, Włochy (ToBRFV(2))

³⁾ Agrofag posiada status agrofaga kwarantannowego dla Unii od 2019 r.

⁴⁾ Agrofag objęty środkami fitosanitarnymi w 2019 r.

W związku z wykryciem agrofagów kwarantannowych i agrofagów objętych środkami fitosanitarnymi, w 2023 r. wydano 590 decyzji administracyjnych w sprawie zwalczania tych agrofagów, tj. o 73 mniej niż w 2022 r. Najwięcej takich decyzji wydano w województwach: mazowieckim – 84, lubelskim – 82, wielkopolskim – 82, pomorskim – 46 oraz warmińsko-mazurskim – 45.

Ze względu na obowiązki określone w decyzjach administracyjnych dotyczących zwalczania ww. agrofagów, w 2023 r. pracownicy Inspekcji przeprowadzili u podmiotów 4 223 kontrole (w 2022 r. – 4 369 kontroli). Województwami, gdzie przeprowadzono najwięcej takich kontroli były: mazowieckie – 704, lubelskie – 499, małopolskie – 449, podlaskie – 420 oraz warmińsko-mazurskie – 397. Najmniej takich kontroli przeprowadzono w województwach: opolskim – 42, lubuskim – 69 oraz w zachodniopomorskim – 78. Zestawienie liczby wydanych decyzji oraz liczby kontroli w zakresie wykonania decyzji przedstawiono w tabeli 1.4.

Tabela 1.4. Liczba decyzji w sprawie zwalczania agrofagów kwarantannowych i objętych środkami oraz liczby kontroli w zakresie wykonania takich decyzji

Województwo	Liczba decyzji administracyjnych w sprawie zwalczania agrofagów kwarantannowych i objętych środkami fitosanitarnymi		Liczba kontroli wykonania tych decyzji (dla decyzji wydanych w 2023 r. oraz dla decyzji obowiązujących w 2023 r., a wydanych przed 2023 r.)
	wydanych w 2023 r.	obowiązujących w 2023 r., a wydanych przed 2023 r.	
dolnośląskie	20	98	213
kujawsko-pomorskie	37	113	154
lubelskie	82	332	499
lubuskie	17	34	69
łódzkie	19	120	180
małopolskie	42	389	449
mazowieckie	84	478	704
opolskie	1	34	42
podkarpackie	34	158	181
podlaskie	23	227	420
pomorskie	46	129	201
śląskie	4	112	134
świętokrzyskie	39	175	236
warmińsko-mazurskie	45	294	397
wielkopolskie	82	119	266
zachodniopomorskie	15	54	78
Razem	590	2 866	4 223

1.1.3. Plany awaryjne dla agrofagów priorytetowych

Zgodnie z obowiązującymi w Unii Europejskiej przepisami prawa w zakresie zdrowia roślin, wśród wszystkich agrofagów kwarantannowych w Unii, wyodrębnione zostały tzw. agrofagi priorytetowe, w przypadku wystąpienia których, potencjalne skutki gospodarcze, społeczne lub środowiskowe mogą być najbardziej dotkliwe dla terytorium Unii. Dotychczas wyodrębniono 20 takich agrofagów. Mając na uwadze ich dużą szkodliwość, zgodnie z art. 25 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/2031 w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin (...), wszystkie państwa członkowskie zostały zobligowane do opracowania tzw. „planów awaryjnych”, dla każdego agrofaga priorytetowego, który może zadomowić i rozprzestrzenić się w danym państwie. Plany te zawierają informacje na temat procesów decyzyjnych, procedur i protokołów, które będą stosowane w przypadku wykrycia takiego agrofaga lub podejrzenia jego wystąpienia w danym państwie.

W wyniku przeprowadzonych ocen zagrożenia agrofagiem, doniesień naukowych dotyczących biologii poszczególnych agrofagów oraz mając na uwadze warunki ekoklimatyczne Polski i dostępność roślin żywicielskich, ustalono, że w Polsce potencjalnie może zadomowić i rozprzestrzenić się **15 z agrofagów priorytetowych** i dla nich zaplanowano **wykonanie planów awaryjnych**. Z uwagi na szeroki zakres informacji oraz danych które muszą obejmować te dokumenty, projekty planów awaryjnych przygotowywane były przez Instytut Ochrony Roślin – PIB we współpracy z Głównym Inspektoratem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, następnie były one opiniowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Klimatu i Środowiska. Finalnie, Główny Inspektor przedkładał ww. plany do zatwierdzenia Ministrowi Rolnictwa i Rolnictwa i Rozwoju Wsi, i po ich zatwierdzeniu – zostały opublikowane na stronie internetowej Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, w zakładce „Plany awaryjne”.

Poniżej przedstawiono zestawienie planów awaryjnych, opracowywanych dla Polski i opublikowanych w 2023 r. oraz planów znajdujących się w opracowaniu i konsultacjach.

Tabela 1.5. Dane dotyczące planów awaryjnych, opracowywanych dla Polski w 2023 r.

Nazwa agrofaga	Status planu
<i>Agrilus anxius</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Agrilus planipennis</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Anoplophora chinensis</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Anoplophora glabripennis</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Anthonomus eugeni</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Aromia bungii</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Bactericera cockerelli</i>	W konsultacjach
<i>Bursaphelenchus xylophilus</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Conotrachelus nenuphar</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Dendrolimus sibiricus</i>	W konsultacjach
<i>Popillia japonica</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Rhagoletis pomonella</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Spodoptera frugiperda</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Thaumatotibia leucotreta</i>	Zatwierdzony, opublikowany
<i>Xylella fastidiosa</i>	W opracowaniu

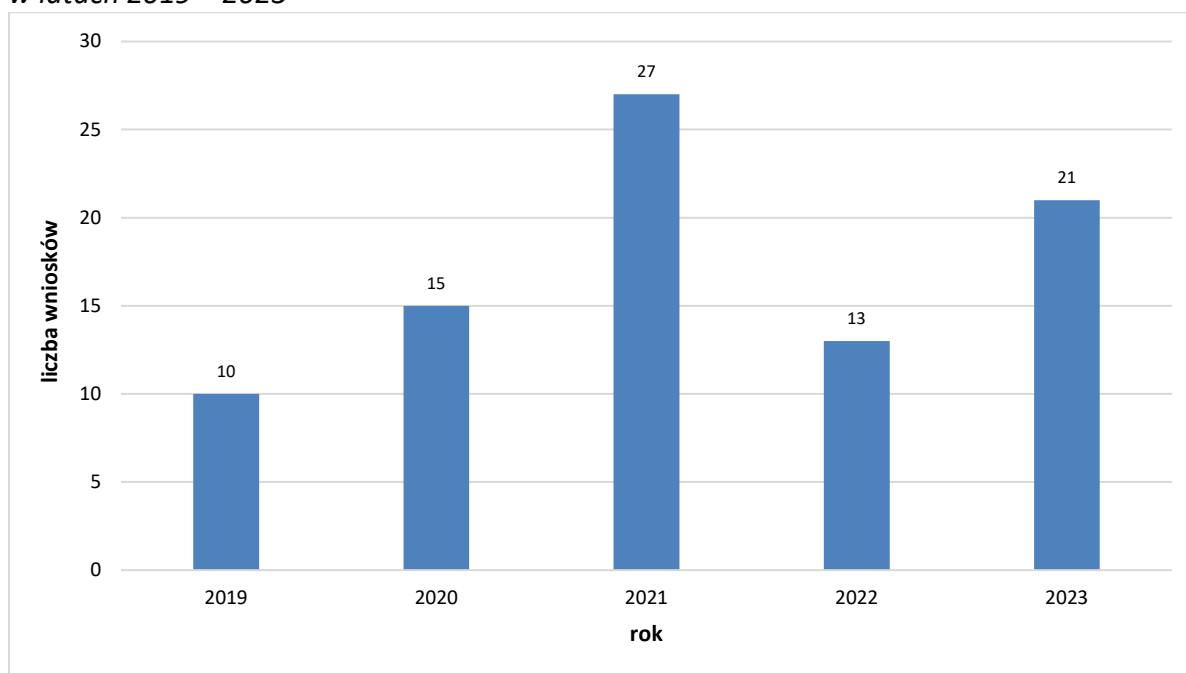
1.1.4. Realizacja dotacji budżetowych do zwalczania agrofagów kwarantannowych

W Polsce obowiązuje system wsparcia pozwalający na uzyskanie dotacji częściowo pokrywających producentom rolnym straty związane z wystąpieniem bakteriozy pierścieniowej ziemniaka (choroba ziemniaka wywołwana przez bakterię *Clavibacter sepedonicus*) i śluzaka ziemniaka (choroba ziemniaka wywołwana przez bakterię *Ralstonia solanacearum*), a także kosztów dezynfekcji w razie wystąpienia agrofaga podlegającego obowiązkowi zwalczania. Stawki dotacji oraz warunki jakie producent rolny musi spełnić zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz.U. z 2015 r., poz. 1170 z późn. zm.). Wsparcie może być kierowane zarówno do producentów sadzeniaków ziemniaka, jak i producentów pozostałych ziemniaków. W praktyce dotacje przeznaczane są głównie na dofinansowanie kosztów zwalczania bakteriozy pierścieniowej ziemniaka.

W roku 2023 do Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa wpłynęło 21 wniosków o udzielenie dotacji wypłacanych na podstawie ww. rozporządzenia. 9 wniosków, złożonych w roku sprawozdawczym, zostało złożonych po dniu 31 maja 2023 r. i na podstawie przepisów ww. rozporządzenia, zostaną rozpatrzone w roku 2024.

Po przeanalizowaniu 14 wniosków pod względem formalnym, merytorycznym i rachunkowym (tj. 12 wniosków, złożonych do dnia 31 maja 2023 r. i 2 wniosków, które zostały złożone po dniu 31 maja 2022 r. i na podstawie przepisów ww. rozporządzenia zostały przesunięte na rok 2023) łączna kwota dotacji wyliczona i wypłacona przez Głównego Inspektora wyniosła 6 997 623,90 zł. Udzielono dotacji do działań zwalczających w związku wykryciem agrofaga kwarantannowego (bakterii *Clavibacter sepedonicus*) w sadzeniakach ziemniaka jak i w ziemniakach innych niż sadzeniaki oraz zabiegów odkażania i dezynfekcji.

Wykres 1.5. Liczba wniosków o udzielenie i wypłatę dotacji, złożonych do Głównego Inspektora w latach 2019 – 2023

1.1.5. Audyt Komisji Europejskiej w zakresie kontroli występowania bakteriozy pierścieniowej ziemniaka w Polsce

W dniach 13-25 września 2023 r. odbył się w Polsce audyt przedstawicieli Komisji Europejskiej (KE), który miał na celu ocenę aktualnej sytuacji w sektorze produkcji i obrotu ziemniakami, w szczególności w zakresie kontroli występowania bakterii *Clavibacter sepedonicus* (sprawcy bakteriozy pierścieniowej ziemniaka) oraz ocenę realizacji nowych przepisów rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2022/1194, regulującego zasady zwalczania tej bakterii, a także warunki przemieszczania ziemniaków innych niż sadzeniaki z Polski do innych państw UE.

Program audytu obejmował wizyty w gospodarstwach uprawiających ziemniaki oraz punktach dystrybucji, na terenie trzech województw: pomorskiego, kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego. Audytorzy mieli możliwość przyjrzenia się procedurze kontroli i pobierania prób ziemniaków przez pracowników Inspekcji. Ponadto w firmie zajmującej się konfekcjonowaniem oraz dystrybucją ziemniaków prześledzili sposób przygotowania ziemniaków do obrotu, poczynawszy od ich skupu i magazynowania, poprzez sortowanie, mycie i pakowanie w opakowania jednostkowe, aż do dystrybucji do sklepów. W wizytowanym ośrodku hodowli ziemniaka audytorzy zobaczyli jak w praktyce wygląda proces rozmnożenia materiałów przedbazowych i bazowych.

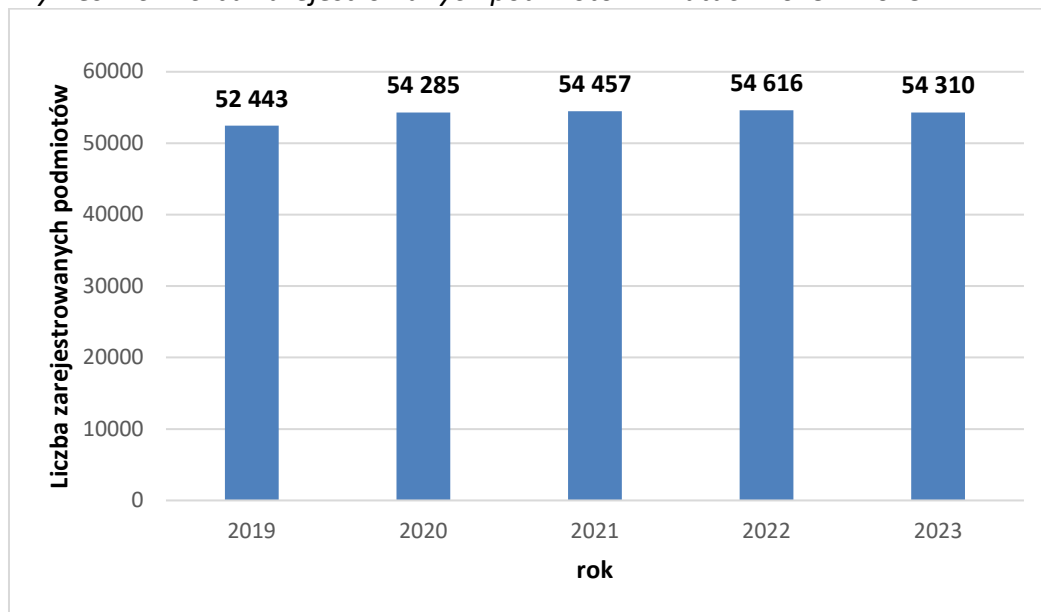
Według raportu podsumowującego, przygotowanego przez KE, od czasu poprzedniego audytu w 2017 r. Polska ulepszyła swój system kontroli poprzez wprowadzenie bardziej rygorystycznych wymogów w zakresie urzędowych kontroli występowania bakterii oraz restrukturyzację sieci laboratoriów. Wytyczne i procedury, opracowane dla inspektorów WIORiN-ów, stanowią dobrą podstawę dla konsekwentnego przeprowadzania urzędowych kontroli. Odnotowano także, że liczba przypadków występowania *Clavibacter sepedonicus* w ostatnich latach co prawda zmalała, ale wciąż utrzymuje się na relatywnie wysokim poziomie. Dlatego konieczne jest podejmowanie dalszych działań, w celu poprawy sytuacji fitosanitarnej produkcji ziemniaków w Polsce.

1.2. Urzędowa rejestracja podmiotów profesjonalnych oraz paszportowanie roślin, produktów roślinnych i przedmiotów

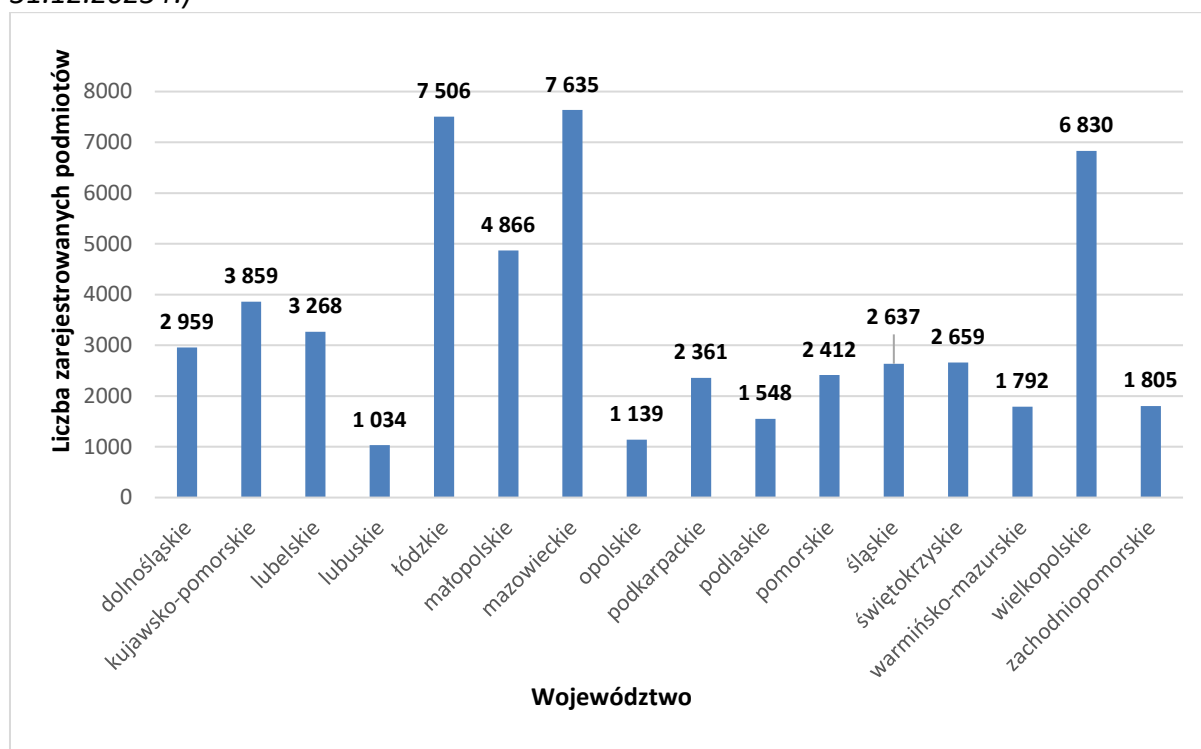
1.2.1. Urzędowa rejestracja podmiotów profesjonalnych

Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN), w oparciu o przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin (...), prowadzi urzędowy rejestr podmiotów profesjonalnych, do którego wpisywane są m.in. podmioty: przemieszczające w obrębie Unii Europejskiej określony materiał roślinny wymagający zaopatrzenia w paszport roślin (np. producenci/dystrybutorzy roślin przeznaczonych do sadzenia), eksportujące/importujące do/z państw trzecich materiał roślinny wymagający zaopatrzenia w świadectwo fitosanitarne oraz podmioty zajmujące się uprawą i dystrybucją ziemniaków. Wg stanu na dzień 31.12.2023 r. w rejestrze tym znajdowało się **54 310 podmiotów profesjonalnych**. W stosunku do stanu na koniec 2022 roku, liczba podmiotów wpisanych do tego rejestru zmniejszyła się o 306. Dane dotyczące liczby podmiotów wpisanych w latach 2019-2023 do rejestru, prowadzonego przez Inspekcję, oraz dane dotyczące liczby podmiotów zarejestrowanych w poszczególnych województwach wg stanu na dzień 31.12.2023 r. przedstawiają wykresy 1.6. i 1.7.

Wykres 1.6. Liczba zarejestrowanych podmiotów w latach 2019 – 2023

Wykres 1.7. Liczba zarejestrowanych podmiotów w poszczególnych województwach (stan na 31.12.2023 r.)

Wśród podmiotów wpisanych do urzędowego rejestru podmiotów profesjonalnych największą grupę stanowili producenci. Szczegółowe dane dotyczące rodzaju działalności prowadzonej przez zarejestrowane podmioty profesjonalne zawarte są w poniższej tabeli.

Tabela 1.6. Dane dotyczące liczby zarejestrowanych podmiotów ze względu na rodzaj działalności (stan na 31.12.2023 r.)

Rodzaj podmiotu	Liczba zarejestrowanych podmiotów ¹⁾
Produkcja	44 012
Dystrybucja	7 791
Wydawanie paszportów roślin	5 307
Eksport	3 452
Import	3 463
Sprzedaż poprzez umowy zawierane na odległość	1 619
Znakowanie drewnianych materiałów opakowaniowych, zgodnie ze standardem ISPM 15	834
Inne	427

¹⁾Część podmiotów prowadzi więcej niż jeden rodzaj działalności; suma liczby podmiotów zarejestrowanych ze względu na poszczególne rodzaje działalności różni się od całkowitej liczby podmiotów znajdujących się w rejestrze.

1.2.2. Kontrola podmiotów w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących zdrowia roślin

W 2023 roku w skali całego kraju inspektorzy PIORiN przeprowadzili 24 265 kontroli dokumentów u podmiotów wpisanych do urzędowego rejestru podmiotów profesjonalnych, innych niż podmioty upoważnione do wydawania paszportów roślin, których wg stanu na dzień 31.12.2023 r. było – 49 003. Wśród ww. podmiotów najliczniejszą grupę (ok. 88 %) stanowiły podmioty zajmujące się produkcją i dystrybucją ziemniaków innych niż sadzeniaki, u których kontrola dokumentacji prowadzona jest przez inspektorów WIORiN nie rzadziej niż raz na 3 lata.

Kontrole dokumentów były także prowadzone u **podmiotów upoważnionych do wydawania paszportów roślin**, których według stanu na dzień 31.12.2023 r. było **5 307** (w 2022 r. – 5 125). U ww. podmiotów, w 2023 r. przeprowadzono łącznie w skali całego kraju **5 278 kontroli** (w 2022 r. – 4 988), w tym kontrole te prowadzono także pod kątem prawidłowości wykonywania przez te podmioty ocen do celów wydania paszportów roślin.

W tabeli 1.7. zostały zawarte szczegółowe informacje dotyczące liczby podmiotów profesjonalnych upoważnionych do wydawania paszportów roślin i kontroli przeprowadzonych u tych podmiotów w poszczególnych województwach.

Tabela 1.7. Dane dotyczące liczby podmiotów profesjonalnych upoważnionych do wydawania paszportów roślin i kontroli przeprowadzonych u tych podmiotów (stan na 31.12.2023 r.)

Województwo	Liczba podmiotów upoważnionych do wydawania paszportów roślin	Liczba kontroli
dolnośląskie	384	405
kujawsko-pomorskie	231	231
lubelskie	471	471
lubuskie	111	110
łódzkie	382	390
małopolskie	476	466
mazowieckie	663	700
opolskie	188	189
podkarpackie	317	272
podlaskie	96	102
pomorskie	190	177
śląskie	622	635
świętokrzyskie	161	176
warmińsko-mazurskie	160	165
wielkopolskie	660	594
zachodniopomorskie	195	195
Razem	5 307	5 278

Kontrolami objęto także podmioty profesjonalne niepodlegające wpisowi do urzędowego rejestru podmiotów profesjonalnych, które mają obowiązek przestrzegania określonych przepisów w zakresie zdrowia roślin (np. nabywania określonych roślin zaopatrzonych w paszporty roślin, prowadzenia rejestru umożliwiającego zidentyfikowanie podmiotów profesjonalnych, od których nabyły rośliny zaopatrzone w paszport roślin).

W wyniku kontroli przeprowadzonych we wszystkich ww. grupach podmiotów profesjonalnych stwierdzono łącznie w skali kraju 189 przypadków nieprawidłowości i/lub nieprzestrzegania przepisów prawa z zakresu zdrowia roślin. Najczęściej identyfikowanymi nieprawidłowościami były:

- niedopełnienie obowiązku wpisu do urzędowego rejestru podmiotów profesjonalnych,
- brak lub niewłaściwe prowadzenie rejestru identyfikowalności,
- brak lub niewłaściwe zamieszczanie paszportów roślin na roślinach znajdujących się w obrocie,
- niewłaściwa treść i/lub format paszportów roślin wydawanych przez podmioty upoważnione,

- niewykonywanie przez podmioty obowiązków określonych w decyzjach w sprawie zwalczania agrofagów kwarantannowych,
- brak lub nieprawidłowe oznakowanie, znajdujących się w obrocie ziemniaków innych niż sadzeniaki.

W związku ze stwierdzanymi niezgodnościami, wojewódzcy inspektorzy ochrony roślin i nasiennictwa wydawali dla podmiotów stosowne zalecenia pokontrolne, określali kary grzywny lub administracyjne kary pieniężne.

W 2023 roku wystawiono w skali całego kraju 59 mandatów karnych na łączną kwotę 20 100 zł oraz nałożono 66 administracyjnych kar pieniężnych na łączną kwotę 299 700 zł. Szczegółowe dane na temat liczby i rodzaju naruszeń oraz kwot nałożonych kar przedstawiono w tabeli 1.8.

Tabela 1.8. Zestawienie rodzaju i liczby naruszeń przepisów prawa z zakresu zdrowia roślin oraz zastosowanych sankcji karnych w roku 2023

Rodzaj naruszenia	Liczba kar grzywny	Łączna kwota nałożonych grzywien (PLN)	Liczba administracyjnych kar pieniężnych	Łączna kwota nałożonych kar administracyjnych (PLN)
Nieprawidłowości przy wydawaniu paszportów roślin (np. niewłaściwa treść i format paszportów, niewłaściwe prowadzenie ocen do celów wydania paszportów roślin)	12	4 450		
Brak lub niewłaściwie prowadzony rejestr identyfikowalności, nieaktualizowanie zmian wymagających zgłoszenia do WIORiN	32	10 450		
Utrudnianie inspektorom WIORiN wykonywania czynności kontrolnych lub innych czynności urzędowych	3	1 100		
Brak oznakowania bulw ziemniaków innych niż sadzeniaki, znajdujących się w obrocie	11	3 600		
Wprowadzenie z państwa trzeciego na terytorium Unii używanej maszyny rolniczej bez zgłoszenia do kontroli urzędowej w punkcie kontroli granicznej	1	500		
Nieumieszczanie paszportów roślin na jednostkach handlowych roślin znajdujących się w obrocie			14	150 500
Brak wpisu do urzędowego rejestru podmiotów profesjonalnych			35	34 000
Wydawanie paszportów roślin przez podmioty nieposiadające upoważnienia do ich wydawania			1	10 000
Wydawanie paszportów roślin niezgodnie z zakresem posiadanego upoważnienia			3	30 000

Wydawanie paszportów roślin dla roślin niespełniających wymogów szczególnych			1	2 500
Niewykonanie obowiązków określonych w decyzjach w sprawie zwalczania agrofagów kwarantannowych			11	67 700
Wyprowadzanie towaru poza terytorium Unii z użyciem drewnianych materiałów opakowaniowych (DMO), nieoznakowanych zgodnie ze standardem ISPM 15			1	5 000
Razem	59	20 100	66	299 700

1.2.3. Paszportowanie roślin

W 2023 r. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa wydała łącznie **1 114 161 szt. paszportów roślin**, które uprawniały do wprowadzania do obrotu na obszarze Unii Europejskiej 154 285 ton i 102 868 140 szt. określonych roślin, produktów roślinnych i przedmiotów. Spośród ogólnej liczby wydanych paszportów roślin, 937 041 szt. były to paszporty dla sadzeniaków ziemniaka (84% wszystkich wystawionych paszportów roślin), 38 952 szt. – paszporty dla kwalifikowanego materiału szkółkarskiego oraz 138 168 szt. - dla pozostałego materiału roślinnego wymagającego zaopatrzenia w paszport roślin, np. dla przeznaczonych do sadzenia roślin zielnych, drzew i krzewów ozdobnych, a także dla ziemniaków innych niż sadzeniaki, przeznaczonych do przemieszczania do innych państw członkowskich UE. Dane dotyczące liczby wydanych przez Inspekcję paszportów roślin w latach 2019-2023 oraz dane dotyczące liczby paszportów roślin, wydanych w 2023 r. dla wybranych gatunków roślin przedstawiają wykres 1.8. i tabela 1.9.

Wykres 1.8. Liczba wydanych paszportów roślin w latach 2019 – 2023 (w mln szt.)

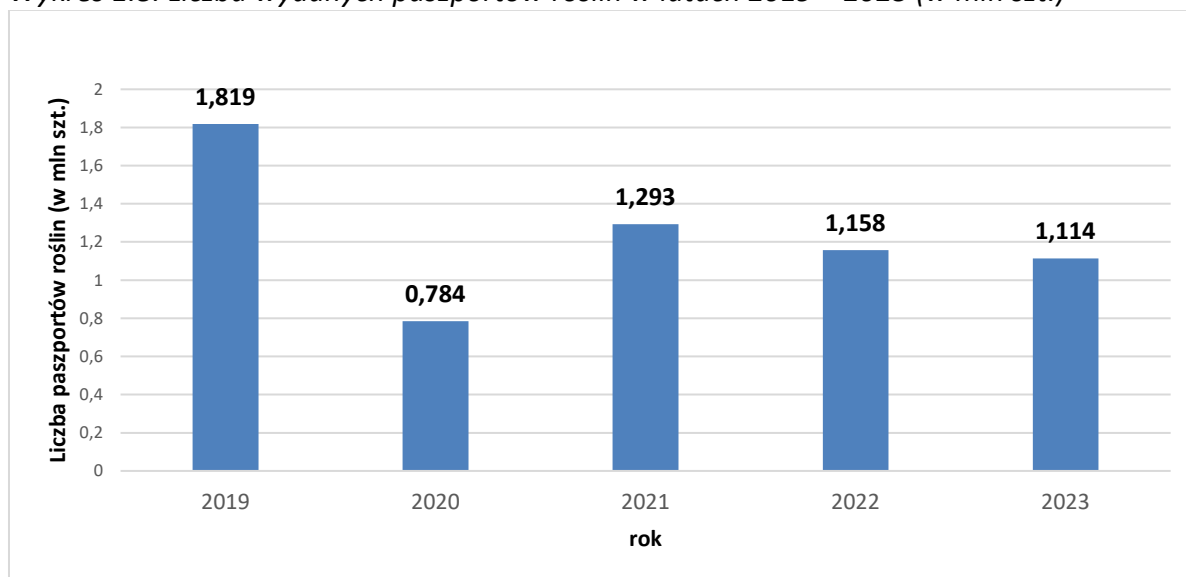
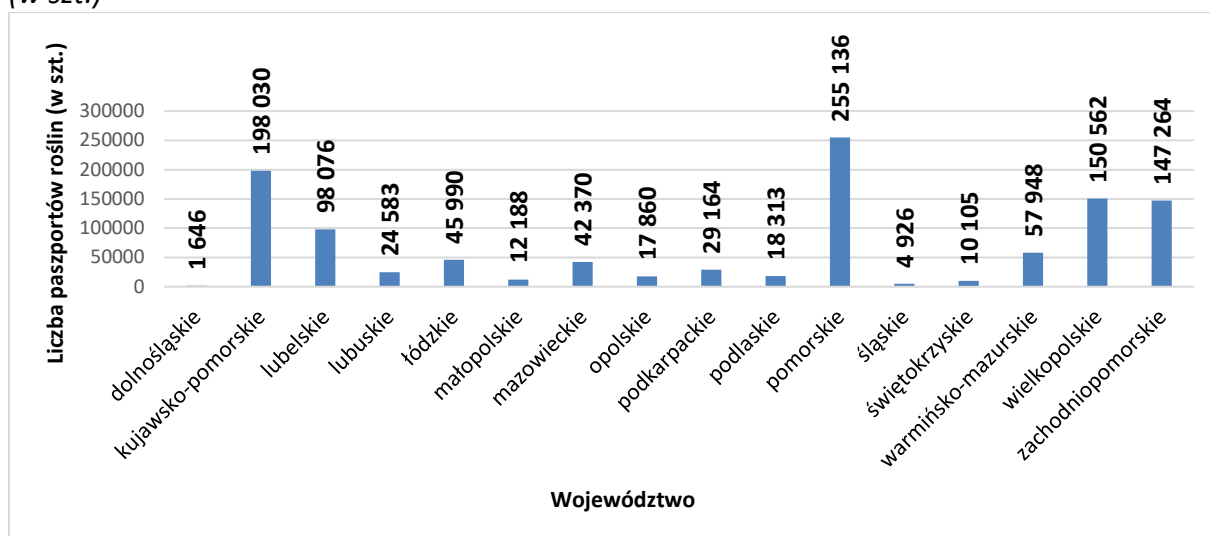

Tabela 1.9. Dane dotyczące liczby paszportów roślin, wydanych w 2023 r. dla wybranych gatunków roślin

Gatunek/Rodzaj	Liczba paszportów roślin (szt.)
Sadzeniaki ziemniaka (<i>Solanum tuberosum</i> L.)	937 041
Ziemniaki inne niż sadzeniaki, przemieszczane do innych państw członkowskich UE (<i>Solanum tuberosum</i> L.)	32 394
Jabłoń domowa (<i>Malus domestica</i> L.)	30 566
Truskawka (<i>Fragaria x ananassa</i>)	16 814
Czereśnia (<i>Prunus avium</i> L.)	7 476
Grusza domowa (<i>Pyrus domestica</i> L.)	6 390
Śliwa domowa (<i>Prunus domestica</i> L.)	5 776
Wiśnia (<i>Prunus cerasus</i> L.)	5 401
Porzeczka czarna (<i>Ribes nigrum</i> L.)	2 875
Brzoskwinia (<i>Prunus persica</i> L.)	2 613
Agrest (<i>Ribes grossularia</i> L.)	2 439

Analizując dane dotyczące liczby paszportów roślin wydanych w poszczególnych województwach, należy stwierdzić, że największą ich liczbę wydano w województwach: pomorskim – 255 136 szt., kujawsko-pomorskim – 198 030 szt., wielkopolskim – 150 562 szt. oraz zachodniopomorskim – 147 264 szt. Szczegółowe informacje dotyczące liczby wydanych paszportów roślin z podziałem na poszczególne województwa, przedstawia wykres 1.9.

Wykres 1.9. Liczba paszportów roślin wydanych w poszczególnych województwach w 2023 r. (w szt.)

W roku 2023, Inspekcja wydała 5 204 szt. paszportów roślin dla 266 274 szt. roślin przemieszczanych do stref chronionych, funkcjonujących w UE. W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby paszportów roślin dla stref chronionych, wydanych dla wybranych gatunków roślin.

Tabela 1.10. Dane dotyczące liczby paszportów roślin dla stref chronionych, wydanych w 2023 r. dla wybranych gatunków/rodzajów roślin

Gatunek/Rodzaj	Liczba paszportów roślin (szt.)
Jabłoń domowa (<i>Malus domestica</i> L.)	2 670
Grusza domowa (<i>Pyrus domestica</i> L.)	1 560
Głóg (<i>Crataegus spec.</i>)	129
Świdośliwa (<i>Amelanchier spec.</i>)	120
Jabłoń kwiecista (<i>Malus floribunda</i>)	102
Jarząb (<i>Sorbus spec.</i>)	102

W 2023 r. Inspekcja prowadziła również kontrole znajdujących się w obrocie materiałów roślinnych, pochodzących z innych państw członkowskich UE i wymagających zaopatrzenia w paszport roślin. W 2023 r. przeprowadzono **2 148 kontroli roślin pochodzących z innych państw UE**. Najwięcej kontroli przeprowadzono w województwach wielkopolskim – 216, mazowieckim – 215, dolnośląskim – 213 oraz śląskim – 202. W wyniku działań kontrolnych stwierdzono 12 nieprawidłowości, które dotyczyły głównie: braku paszportu roślin lub jego niewłaściwego formatu oraz braku wpisu podmiotów do urzędowego rejestru podmiotów profesjonalnych. W 2023 r. prowadzono również monitoring ofert internetowych, w zakresie spełnienia przepisów dotyczących przemieszczania roślin, wymagających zaopatrzenia w paszporty roślin, w ramach umów zawieranych na odległość. **Monitoringiem objęto 13 986 ofert**, w wyniku czego odnotowano 631 nieprawidłowości, dotyczących głównie braku wpisu do urzędowego rejestru podmiotów profesjonalnych.

1.2.4. Egzamininy dla podmiotów, potwierdzające posiadanie wiedzy do wykonywania ocen, do celów wydawania paszportów roślin

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie zdrowia roślin, paszporty roślin mogą być wydawane przez upoważnione podmioty profesjonalne lub w drodze odstępstwa - przez wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa. W przypadku, gdy paszporty roślin wydawane są przez upoważnione podmioty, oceny zdrowotności do celów ich wydania, mogą być prowadzone tylko przez osoby, które zdały egzamin potwierdzający posiadanie określonej wiedzy, w odniesieniu do danej grupy roślin, dla której wydawane będą paszporty. Potwierdzeniem zdania egzaminu jest zaświadczenie wydane przez przeprowadzającego egzamin wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa.

W 2023 r., ww. egzamininy prowadzone były dla następujących grup roślin:

- materiał rozmnożeniowy i nasadzeniowy warzyw,
- materiał szkółkarski roślin sadowniczych oraz winorośli i chmielu,
- materiał rozmnożeniowy i nasadzeniowy drzew i krzewów ozdobnych oraz leśnych,
- rośliny ozdobne, inne niż drzewa i krzewy, przeznaczone do sadzenia,
- materiał siewny w formie nasion, wymagający zaopatrzenia w paszport roślin,
- sadzeniaki ziemniaka.

W 2023 roku, egzamininy dla podmiotów prowadzono w 131 jednostkach Inspekcji, w których przeprowadzono **559 egzaminów z ww. zakresów tematycznych**. Do egzaminów przystąpiło łącznie **548 osób** (niektóre osoby przystępowały do egzaminu więcej niż jeden raz), w tym dla 546 osób wydano zaświadczenie o zdaniu egzaminu. Liczba egzaminów i osób do nich przystępujących była zróżnicowana w poszczególnych województwach. Najwięcej egzaminów przeprowadzono w województwach: wielkopolskim – 88, mazowieckim – 79 i małopolskim – 62. Szczegółowe dane dotyczące liczby przeprowadzonych egzaminów, osób do nich przystępujących oraz liczby osób, dla których wydano zaświadczenia, przedstawiono w tabeli 1.11.

Tabela 1.11. Dane dotyczące egzaminów dla podmiotów profesjonalnych, przeprowadzonych w 2023 r.

Województwo	Liczba jednostek przeprowadzających egzamininy	Liczba egzaminów	Liczba osób, które przystąpiły do egzaminu	Liczba osób, dla których wydano zaświadczenie
dolnośląskie	1	34	34	34
kujawsko-pomorskie	13	26	26	26
lubelskie	16	21	21	21
lubuskie	1	13	13	13
łódzkie	7	34	34	34
małopolskie	2	62	60	60
mazowieckie	25	79	78	77
opolskie	1	16	16	16
podkarpackie	18	31	31	31

podlaskie	1	14	14	14
pomorskie	12	28	23	23
śląskie	3	58	58	58
świętokrzyskie	11	18	18	18
warmińsko-mazurskie	1	19	18	18
wielkopolskie	4	88	87	86
zachodniopomorskie	15	18	17	17
Razem	131	559	548	546

1.3. Nadzór nad przemieszczaniem ziemniaków z Polski do innych państw członkowskich Unii Europejskiej

Ziemniaki są materiałem, który może przenosić wiele agrofagów kwarantannowych, podlegających obowiązkowi zwalczania z mocy przepisów Unii Europejskiej. Jednym z takich agrofagów jest bakteria *Clavibacter sepedonicus* wywołująca chorobę bakteriozę pierścieniową ziemniaka, która stwierdzana jest w Polsce w wyższym nasileniu w porównaniu do średniego poziomu dla UE. Z tego powodu, przesyłce ziemniaków towarowych (innych niż przeznaczone do sadzenia) wyprodukowanych w Polsce i przeznaczonych do innych państw członkowskich Unii Europejskiej musi towarzyszyć paszport roślin. W roku 2023 paszporty roślin dla ziemniaków towarowych, w celu ich przemieszczenia do innego państwa członkowskiego Unii, wydawane były przez wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa, po przeprowadzeniu badań potwierdzających, że przemieszczane ziemniaki są wolne od bakterii *Clavibacter sepedonicus* lub potwierdzeniu, że pochodzą z miejsca produkcji zarejestrowanego i nadzorowanego oraz oficjalnie uznanego za wolne od bakterii *Clavibacter sepedonicus* przez właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa.

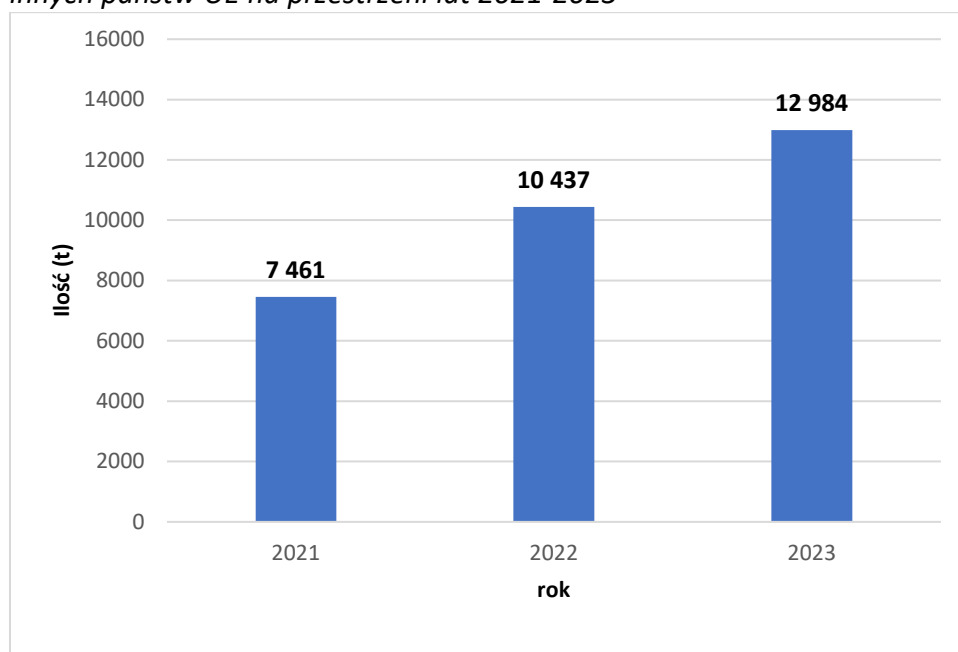
W 2023 r. przemieszczono z Polski **12 984 t** ziemniaków towarowych, dla których wystawiono łącznie **32 394 paszportów roślin**. Wysyłka ziemniaków towarowych, do innych państw Unii Europejskiej realizowana była z terenu 15 województw. Najwięcej ziemniaków towarowych zostało wysłanych z województw: lubuskiego – 2775 t, łódzkiego – 2308 t, wielkopolskiego – 1462 i śląskiego – 1042 t. Krajami, gdzie skierowano największą ilość bulw ziemniaków towarowych były: Bułgaria – 4162 t, Rumunia – 2362 t, Belgia – 1476 t, Republika Czeska – 1009 t, Węgry – 977 t, Holandia – 770 t oraz Niemcy – 510 t. Szczegółowe dane dotyczące przemieszczonych bulw ziemniaków towarowych do innych państw Unii Europejskiej w 2023 r. zawarte zostały w tabeli 1.12.

Tabela 1.12. Liczba wydanych w 2023 roku paszportów roślin i tonaż ziemniaków towarowych, w rozbiciu na państwa UE, do których ziemniaki były przeznaczone

Województwo	Liczba wydanych paszportów (szt.)	Ilość (t)	Nazwa państwa UE, do którego były przemieszczane bulwy ziemniaków towarowych
dolnośląskie	20	20	Niemcy
	20	500	Belgia
kujawsko-pomorskie	133	146	Węgry
	200	200	*brak danych
lubelskie	565	614	Węgry
	1433	21	Bułgaria
	51	50	Rumunia
	40	46	Hiszpania
lubuskie	2771	1636	Rumunia
	1045	634	Bułgaria
	275	286	Słowacja
	128	90	Niemcy
	86	65	Litwa
	68	65	Włochy
łódzkie	1008	15	Chorwacja
	1431	1352	Bułgaria
	316	146	Włochy
	1	1	Malta
	42	44	Węgry
	20	24	Słowenia
	123	124	Łotwa
	4354	65	Holandia
	521	537	Rumunia
małopolskie	56	55	Węgry
mazowieckie	40	50	Węgry
	146	145	Bułgaria
opolskie	1330	21	Republika Czeska
podlaskie	703	1864	Bułgaria
pomorskie	88	92	Rumunia
	131	138	Holandia
śląskie	1230	892	Republika Czeska
	80	50	Słowacja
	100	100	Chorwacja
świętokrzyskie	7100	71	Bułgaria
warmińsko-mazurskie	21	567	Holandia
	12	324	Belgia
wielkopolskie	26	652	Belgia
	250	25	Bułgaria
	3840	96	Republika Czeska
	250	250	Grecja
	34	24	Hiszpania
	512	300	Irlandia
	66	48	Rumunia
	76	68	Węgry
zachodniopomorskie	25	400	Niemcy
	1583	24	Słowacja
	44	48	Bułgaria
suma	32394	12984	

* w chwili wystawienia paszportów roślin brak było wiedzy po stronie podmiotu, który o nie wnioskował do jakiego państwa UE przemieści bulwy ziemniaka

Wykres 1.10. Ilość w (t) ziemniaków towarowych pochodzących z Polski przemieszczonych do innych państw UE na przestrzeni lat 2021-2023

Na przestrzeni trzech lat 2021-2023 obserwowany jest wzrost ilości przemieszczonych ziemniaków towarowych do innych państw UE, pochodzących z terytorium Polski. W roku 2021 zostało przemieszczonych 7461 t takich ziemniaków, natomiast w roku 2023 ilość ta wyniosła 12984 t. Wpływ na tą zmianę może mieć dalsze łagodzenie wymagań dla ziemniaków towarowych wyprodukowanych na terytorium Polski, a przemieszczanych do innych państw UE.

1.4. Zakwestionowania towarów roślinnych w obrocie wewnątrz Unii Europejskiej

W roku 2023 organizacje ochrony roślin innych państw członkowskich Unii Europejskiej zakwestionowały **9 przesyłek roślin polskiego pochodzenia**, przemieszczanych w ramach obrotu wewnątrz Unii Europejskiej. W porównaniu do roku 2022 odnotowano więcej zakwestionowań (o 3 przypadki). W większości zakwestionowania dotyczyły braku zaopatrzenia przemieszczanego materiału roślinnego (ziemniaki inne niż sadzeniaki oraz rośliny przeznaczone do sadzenia) w paszporty roślin. Zestawienie zakwestionowanych w 2023 r. rodzajów/gatunków roślin wraz ze wskazaniem przyczyn ich zakwestionowania, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1.13. Zestawienie przesyłek roślin polskiego pochodzenia zakwestionowanych przez organizacje ochrony roślin innych państw Unii Europejskiej (ze wskazaniem przyczyny zakwestionowania)

Państwo kwestionujące	Rośliny	Przyczyna zakwestionowania	Liczba zakwestionowań
Estonia	Rośliny przeznaczone do sadzenia <i>Amelanchier alnifolia</i> , <i>Malus domestica</i> , <i>Pyrus domestica</i>	Brak zaopatrzenia w paszporty roślin dla strefy chronionej odnośnie bakterii <i>Erwinia amylovora</i>	2
Słowacja	Ziemniaki inne niż przeznaczone do sadzenia (<i>Solanum tuberosum</i>)	Brak zaopatrzenia w paszporty roślin	2
Belgia	Rośliny przeznaczone do sadzenia <i>Iris pumila</i>	Wykrycie Tobacco ringspot virus	1
Litwa	Ziemniaki inne niż przeznaczone do sadzenia (<i>Solanum tuberosum</i>)	Brak zaopatrzenia w paszporty roślin	1
Łotwa	Rośliny przeznaczone do sadzenia <i>Malus domestica</i> i <i>Pyrus domestica</i>	Brak zaopatrzenia w paszporty roślin dla strefy chronionej odnośnie bakterii <i>Erwinia amylovora</i>	1
	Rośliny przeznaczone do sadzenia <i>Malus domestica</i> , <i>Pyrus domestica</i> , <i>Prunus sp.</i>	Nieprawidłowości w treści paszportu roślin	1
Rumunia	Rośliny przeznaczone do sadzenia <i>Prunus persica</i>	Wykrycie Plum pox virus w roślinach	1
Łączna liczba zakwestionowanych przesyłek			9

W 2023 roku w wyniku działań kontrolnych PIORiN, zakwestionowano **14 przesyłek** roślin, **przemieszczanych z innych państw Unii Europejskiej**. 13 przypadków stanowiły przesyłki przemieszczane do Polski, natomiast 1 notyfikacja dotyczyła transportu roślin pochodzących z Finlandii, przemieszczanych przez Polskę na Węgry. Główną przyczyną zakwestionowań było wykrycie agrofagów kwarantannowych dla Unii lub agrofagów objętych środkami lub brak załączonego paszportu roślin. Wśród wszystkich nieprawidłowości, 2 przypadki dotyczyły roślin (ziemniaki inne niż przeznaczone do sadzenia), pochodzących z państw trzecich, które nie zostały zaimportowane bezpośrednio do Polski, tylko poprzez inne państwa UE.

Zestawienie zakwestionowanych przez PIORiN w 2023 r. przesyłek i przyczyny ich zakwestionowania przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1.14. Zestawienie zakwestionowanych przez PIORiN przesyłek roślin lub produktów roślinnych, przemieszczonych z innych państw Unii Europejskiej (ze wskazaniem przyczyny zakwestionowania)

Kraj pochodzenia/ wywozu	Rośliny	Przyczyna zakwestionowania	Liczba zakwestionowań
Cypr	Ziemniaki inne niż przeznaczone do sadzenia (<i>Solanum tuberosum</i>)	wykrycie nicieni <i>Globodera pallida</i>	3
		wykrycie nicieni <i>Globodera rostochiensis</i>	1
		wykrycie nicieni <i>Globodera pallida</i> i <i>Globodera rostochiensis</i>	1
Chorwacja/Włochy	Rośliny do sadzenia <i>Malus domestica</i>	Brak paszportu roślin	1
Dania	Rośliny doniczkowe <i>Ficus elastica</i>	Nieprawidłowy paszport roślin	1
Finlandia	Ziemniaki inne niż przeznaczone do sadzenia (<i>Solanum tuberosum</i>)	Brak wymaganego oznakowania	1
Holandia	Rośliny do sadzenia: <i>Begonia hybrida</i> , <i>Canna generalis</i> , <i>Lobelia speciosa</i>	Brak paszportu roślin	1
	Rośliny przeznaczone do sadzenia <i>Solanum lycopersicum</i>	wykrycie agrofaga <i>Tomato brown rugose fruit virus</i>	1
Niemcy	Rośliny do sadzenia <i>Dichondra micrantha</i>	Brak paszportu roślin	1
Włochy	Nasiona <i>Solanum lycopersicum</i>	wykrycie agrofaga <i>Tomato brown rugose fruit virus</i>	1
Egipt/Słowenia ¹⁾	Ziemniaki inne niż przeznaczone do sadzenia (<i>Solanum tuberosum</i>)	Wykrycie agrofaga <i>Ralstonia solanacearum</i>	1
Wielka Brytania/Francja ¹⁾	Ziemniaki inne niż przeznaczone do sadzenia (<i>Solanum tuberosum</i>)	Wykrycie agrofaga <i>Clavibacter sepepdonicus</i>	1
Łączna liczba zakwestionowanych przesyłek			14

¹⁾Państwo członkowskie, przez które ziemniaki zostały wprowadzone do UE

1.5. Obrót roślinami, produktami roślinnymi i przedmiotami z krajami trzecimi

1.5.1. Kontrola towarów eksportowanych z Polski

Ekspert oraz reeksport roślin, produktów roślinnych i przedmiotów w 2023 r., zaopatrzonych w polskie świadectwa fitosanitarne przedstawiono w tabeli 1.15.

Tabela 1.15. Szczegółowe dane o ilości roślin, produktów roślinnych i przedmiotów, z uwzględnieniem ważniejszych grup asortymentowych, eksportowanych do krajów nienależących do UE ze świadectwem fitosanitarnym, wydanym przez PIORiN w roku 2023.

Grupy asortymentowe	Wielkość eksportu			Wielkość reeksportu		
	tony	sztuki	m ³	tony	sztuki	m ³
<i>Rośliny przeznaczone do sadzenia</i>						
Sadzonki nieukorzenione	0	363 263	0	0	0	0
Sadzonki ukorzenione bez podłoża	3,4	21 749 426	0	0	0	0
Sadzonki ukorzenione z podłożem	1,5	17 030 263	0	0	0	0
Podkładki/zrazy	4,2	481 104	0	0	0	0
Pyłek kwiatowy	0	0	0	0	0	0
Rośliny w kulturach tkankowych	0	2 682 351	0	0	0	0
Dymka	2 517	0	0	0	0	0
Drzewka	0	987 534	0	0	0	0
Bulwocebule	0,1	25 737	0	0	0	0
Bulwy	0	286	0	0	0	0
Cebule	73	730 377	0	0	0	0
Korzenie	167	2929	0	0	0	0
Kłącza	0,2	5 635 831	0	0	0	0
Rośliny akwariowe	0	120 613	0	0	0	0
Rośliny doniczkowe	0	280 619	0	0	0	0
Sadzeniaki ziemniaka	2 449	0	0	0	0	0
Grzybnia	14 747	19	0	0	0	0
Nasiona do siewu	12 382	5773	0	1479	0	0
Korzenie, mchy, porosty	32	441	66	160	0	0
<i>Kwiaty i zieleń cięta</i>						
Kwiaty cięte	0,1	263 401	0	0	0	0
Gałęzie, zieleń cięta, ścięte drzewa, liście, łodygi	11,6	24 240	0	0	0	0
<i>Drewno, produkty i opakowania drewniane</i>						
Drewno roślin iglastych	643	1 168 485	1 107 061	0	0	3 616

Grupy asortymentowe	Wielkość eksportu			Wielkość reeksportu		
	tony	sztuki	m ³	tony	sztuki	m ³
Drewno roślin liściastych	975	147 451	78 791	0	0	241
Kora, produkty i przedmioty drewniane	3 509	382 379	46 264	0	0	0
Opakowania drewniane, drewno sztauerskie	359	368 051	0	0	489	0
Produkty inne	17 084	2 106 673	3 135	495	0	4 060
<i>Owoce i warzywa</i>						
Owoce świeże	405 571	768	0	6 606	0	0
Warzywa świeże	88 862	0	0	86	0	0
Owoce i warzywa mrożone	9 270	0	0	0	0	0
Owoce i warzywa suszone	1 166	0	0	136	0	0
Owoce cytrusowe	24 710	0	0	1286	0	0
Owoce południowe	9 573	0	0	988	0	0
Orzechy	209	0	0	694	0	0
<i>Grzyby</i>						
Grzyby świeże	782	0	0	0	0	0
Grzyby mrożone	22	0	0	0	0	0
Grzyby suszone	14	0	0	0	0	0
<i>Ziemniaki</i>						
Ziemniaki konsumpcyjne i przemysłowe	4 850	0	0	0	0	0
Mączka ziemniaczana	26 450	0	0	0	0	0
<i>Zboża, produkty zbożowe, nasiona, mąka</i>						
Ziarno konsumpcyjne	4 494 213	0	0	615	0	0
Mąka, kasza, płatki, nasiona, otręby, gluten, śruta, grys i inne produkty przerobu m.in. zbóż	3 789	0	0	231	0	0
Ziarno paszowe, makuchy, siano, słoma	5 043	11 665	0	0	0	0
Słód	24 140	0	0	0	0	0
<i>Inne</i>						
Tytoń, surowiec tytoniowy, wyroby z tytoniu	4 794	0	0	0	0	0
Papierosy	3 446	0	0	0	0	0
Susz (zioła, przyprawy, herbata, susz)	9 803	0	0	281	0	0
Produkty/przedmioty inne	27 363	1 112 282	5 450	0	0	0
Olej/soki	45	0	0	0	0	0

Grupy asortymentowe	Wielkość eksportu			Wielkość reeksportu		
	tony	sztuki	m ³	tony	sztuki	m ³
Odpadki organiczne	2 356	749				

Tabela 1.16. Zmiany wielkości eksportu i reeksportu roślin, produktów roślinnych i przedmiotów w roku sprawozdawczym (2023) w odniesieniu do 2022 roku

Rok	Eksport			Reeksport		
	tony	sztuki	m ³	tony	sztuki	m ³
2022	2 644 581	68 292 786	999 902	50 089	0	11 222
2023	5 198 298	55 687 525	1 240 769	13 063	489	7 918
Wzrost/spadek (+/-)	+ 2 553 717	- 12 605 261	+ 240 867	- 37 026	+489	- 3 304

W roku 2023 w jednostkach organizacyjnych PIORiN wydano łącznie **46 292 świadectwa fitosanitarne** (o 2 782 mniej niż w roku 2022), w tym: 45 412 świadectw fitosanitarnych eksportowych (o 3 127 mniej niż w roku 2022; spadek o 6%) i 879 świadectw fitosanitarnych reeksportowych (o 345 więcej niż w roku 2022; wzrost o 39%).

Świadectwa fitosanitarne wystawione w 2023 r., kierowane były do służb fitosanitarnych 132 państw, niemniej jednak większość dokumentów, powyżej 50%, adresowanych było do organizacji ochrony roślin następujących państw: Ukraina (11 450), Białoruś (5 827), Egipt (3 597), Kazachstan (3 952), Indie (2 894), Wielka Brytania (1 266).

W 2023 r. największą liczbę świadectw fitosanitarnych wystawiono w jednostkach organizacyjnych WIORiN w: Warszawie (17 094 szt.), Łodzi (5 953 szt.) i Rzeszowie (5 401 szt.).

Tabela 1.17. Liczba wystawionych świadectw fitosanitarnych przez poszczególne wojewódzkie inspektoraty ochrony roślin i nasiennictwa w roku 2023

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa (WIORiN)	Liczba wydanych świadectw fitosanitarnych	Odsetek świadectw wystawionych przez WIORiN w ogólnej liczbie wystawionych świadectw (%)
Białystok	466	1,01
Bydgoszcz	759	1,64
Gdańsk	3 729	8,05
Gorzów Wielkopolski	83	0,18
Katowice	1 043	2,25
Kielce	1 856	4,01
Koszalin	1 684	3,63
Kraków	715	1,54
Lublin	3 504	7,57
Łódź	5 953	12,86
Olsztyn	813	1,75
Opole	573	1,23
Poznań	2 067	4,46
Rzeszów	5 401	11,66
Warszawa	17 094	36,93
Wrocław	552	1,19

Najwięcej świadectw fitosanitarnych zostało wydanych dla przesyłek owoców świeżych - jabłek. Przesyłki jabłek z Polski były eksportowane do 43 państw trzecich. Eksport jabłek w 2023 roku wyniósł ponad 304,5 tys. ton i oznacza to wzrost o ponad 11 tys. ton (3,6%) w porównaniu do 2022 roku, kiedy wyeksportowano 293,5 tys. ton tych owoców. Najwięcej (ponad 70%) całego eksportu jabłek zrealizowano do 5 następujących krajów: Egipt (64 660 ton), Kazachstan (59 476 ton), Indie (46 646 ton), Białoruś (27 064 ton), Mongolia (16 676 ton). W roku sprawozdawczym 5 postępowań w sprawie wniosków o wydanie świadectwa fitosanitarnego zostało zakończonych postanowieniami o odmowie wydania tego zaświadczenia. Szczegóły prezentuje Tabela 1.18.

Tabela 1.18. Przyczyny odmowy wydania świadectw fitosanitarnych w 2023 r.

Lp.	WIORiN	Powód wydania odmowy (każdy typ powodu w osobnym wierszu)	Liczba wniosków, których ten powód odmowy dotyczył
1	Lublin	Brak spełnienia wymogów importowych państwa trzeciego, do którego rośliny miały być eksportowane oraz sankcje nałożone na Rosję przez Unię Europejską.	2
2	Łódź	Brak spełnienia wymogów importowych państwa trzeciego, do którego rośliny miały być eksportowane oraz sankcje nałożone na Rosję przez Unię Europejską.	1
3	Warszawa	Brak spełnienia wymogów importowych państwa trzeciego, do którego rośliny miały być eksportowane oraz sankcje nałożone na Rosję przez Unię Europejską.	2
RAZEM			5

W 2023 r. organizacje ochrony roślin 11 państw trzecich zakwestionowały przesyłki z Polski ze względu na niespełnienie wymagań fitosanitarnych. Łącznie 90 notyfikacji (o 20 notyfikacji mniej niż w roku 2022, czyli o 18%). Najwięcej notyfikacji (45 %) dotyczyło przesyłek kierowanych do Chin - 41, w dalszej kolejności: Stany Zjednoczone - 28, Białoruś - 7, Wielka Brytania - 4, Turcja - 3, Ukraina – 2. Spośród zakwestionowanych przesyłek towarów roślinnych prawie 58 % stanowiły notyfikacje wynikające z wykrycia organizmów szkodliwych (51 notyfikacji). Pozostałe notyfikacje wynikały z niedopełnienia obowiązków przez eksporterów, w szczególności obejmowały takie nieprawidłowości jak: brak zaopatrzenia przesyłki w świadectwo fitosanitarne (14 notyfikacji), wysyłka produktów zakazanych w imporcie (12 notyfikacji) oraz nieczytelne lub brak oznakowania drewnianego materiału opakowaniowego zgodnie ze Standardem ISPM Nr 15 (10 notyfikacji). Drewniany materiał opakowaniowy podlega kontroli inspektorów PIORiN wyłącznie, gdy towarzyszy towarom pochodzenia roślinnego eksportowanym z Polski, które wymagają zaopatrzenia w świadectwo fitosanitarne. Szczegóły dotyczące notyfikacji zawiera zamieszczona poniżej Tabela 1.19.

Tabela 1.19. Przypadki zakwestionowania roślin, produktów roślinnych i przedmiotów, eksportowanych z Polski przez organizacje ochrony roślin państw trzecich w 2023 roku

Państwo kwestionujące	Asortyment	Przyczyna zakwestionowania	Liczba notyfikacji
Białoruś	Drewniany materiał opakowaniowy (palety towarzyszące innym towarom)	Brak oznakowania zgodnego ze Standardem ISPM 15	2
	Drewniany materiał opakowaniowy (palety towarzyszące innym towarom)	Wykrycie nicieni w drewnianym materiale opakowaniowym, oznakowanym zgodnie ze Standardem ISPM 15	1
	Truskawki świeże	Wykrycie organizmu szkodliwego <i>Frankliniella occidentalis</i>	1
	Pomidory świeże	Wykrycie organizmu szkodliwego Pepino mosaic virus	1
	Kaki świeże i florentynki świeże	Wykrycie organizmu szkodliwego <i>Ceratitis capitata</i>	2
Bośnia i Hercegowina	Ziemniaki	Brak deklaracji dodatkowej w świadectwie fitosanitarnym	1
Chiny	Drewno różnych gatunków (dąb, sosna, świerk)	Wykrycie organizmów szkodliwych: <i>Ips typographus</i> , <i>Xyleborus monographus</i> , <i>Platypus cylindrus</i> , <i>Pissodes nemorensis</i> , <i>Monochamus</i> , <i>Lithobius sp.</i>	36
	Drewniany materiał opakowaniowy (palety towarzyszące innym towarom)	Nieczytelne lub brak oznakowania drewnianych materiałów opakowaniowych zgodnego ze Standardem ISPM 15	5

Państwo kwestionujące	Asortyment	Przyczyna zakwestionowania	Liczba notyfikacji
	Drewniany materiał opakowaniowy (palety towarzyszące innym towarom)	Wykrycie organizmu szkodliwego <i>Bursaphelencus xylophilus</i> ¹⁾	1
Indie	Jabłka świeże	Wykrycie organizmu szkodliwego <i>Venturia inequalis</i> ²⁾	1
Izrael	Borówki świeże	Wykrycie organizmu szkodliwego <i>Syndemis musculana</i>	1
Japonia	Używany ciągnik rolniczy	Zanieczyszczenie ziemią	1
Singapur	Rośliny doniczkowe	Brak świadectwa fitosanitarnego	1
Stany Zjednoczone	Drewniany materiał opakowaniowy (palety towarzyszące innym towarom)	Wykrycie organizmu szkodliwego <i>Cerambicidae</i> sp.	1
		Brak oznakowania zgodnego ze Standardem ISPM 15	2
	Wyroby z drewna	Wykrycie organizmu szkodliwego <i>Tetropium</i> sp.	1
	Ziemia, nasiona kwiatów, owoce cytrusowe, rośliny <i>Hoya</i> sp.	Produkty zakazane w imporcie	12
	Różne (rośliny ozdobne, materiał rozmnożeniowy, mech, nasiona gorczycy, podłoże ogrodnicze)	Brak świadectwa fitosanitarnego	11
Turcja	Tytoń nieprzetworzony	Wykrycie organizmu szkodliwego <i>Plodia</i> sp.	1
	Drewno sosnowe	Wykrycie organizmu szkodliwego <i>Lithobius</i> sp.	2
Ukraina	Salata świeża	Wykrycie organizmu szkodliwego <i>Frankliniella occidentalis</i>	1
	Drewniany materiał opakowaniowy (palety towarzyszące innym towarom)	Brak oznakowania zgodnego ze Standardem ISPM 15	1
Wielka Brytania	Materiał rozmnożeniowy drzew owocowych	Nieprawidłowa treść deklaracji dodatkowej w świadectwie fitosanitarnym	1

Państwo kwestionujące	Asortyment	Przyczyna zakwestionowania	Liczba notyfikacji
	Nasiona pomidora i papryki	Wykrycie organizmów szkodliwych: Potato spindle tuber viroid, Tomato brown rugose fruit virus, Pospiviroid, Tomato chlorosis virus	1
	Nasiona sosny oraz nasiona gorczycy	Brak świadectwa fitosanitarnego	2

¹⁾ Występowanie nicieni nigdy nie zostało stwierdzone w Polsce; nie zidentyfikowano faktycznego pochodzenia DMO; towar, któremu towarzyszyło DMO wysłano z Bułgarii

²⁾ wg. GIORiN brak podstaw, ww. patogen nie jest agrofagiem kwarantannowym dla polskich jabłek w eksporcie do Indii

1.5.2. Działania GIORiN w zakresie otwierania rynków krajów trzecich dla polskich towarów pochodzenia roślinnego

W 2023 r. zakończono trwające od 2021 r. działania mające na celu otwarcie rynku chińskiego dla borówek. W dniu 21 czerwca 2023 r. został podpisany „Protokół ustalający warunki fitosanitarne dla świeżych owoców borówki wysokiej, eksportowanych z Polski do Chin”.

W roku 2023 Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa złożył niżej wymienione wnioski w celu przeprowadzenia analizy ryzyka (PRA), wymaganej przez niektóre państwa trzecie, dla uzyskania dostępu do rynku dla poszczególnych towarów roślinnych.

1. Izrael - ogórki świeże, w listopadzie 2023 r. przekazano do organizacji ochrony roślin (dalej NPPO) Izraela propozycję sposobu realizacji wymogów fitosanitarnych określonych przez Izrael - eksport możliwy od 2023 r.
2. Wenezuela - pszenica konsumpcyjna, w czerwcu 2023 r. przekazano do NPPO Wenezueli wniosek wraz z materiałem przygotowanym przez Instytut Ochrony Roślin - PIB w Poznaniu, niezbędnym do określenia wymogów fitosanitarnych; w czerwcu 2023 r. odbył się audyt ekspertów wenezuelskich; w sierpniu 2023 r. ustalono warunki eksportu, który jest możliwy od 2023 r.
3. Wenezuela - owies i jęczmień, w listopadzie 2023 r. przekazano do NPPO Wenezueli wniosek wraz z materiałem przygotowanym przez Instytut Ogrodnictwa - PIB w Skierniewicach niezbędnym do określenia wymogów fitosanitarnych.
4. Ekwador - jabłka, w październiku 2023 r. przekazano do NPPO Ekwadoru wniosek wraz z materiałem przygotowanym przez Instytut Ogrodnictwa - PIB w Skierniewicach niezbędnym do określenia wymogów fitosanitarnych.
5. Chiny - nasiona gorczycy na cele spożywcze, w październiku 2023 r. przekazano do NPPO Chin wniosek wraz z materiałem przygotowanych przez Instytut Ogrodnictwa - PIB w Skierniewicach, niezbędnym do określenia wymogów fitosanitarnych.
6. W odniesieniu do toczących się już procedur analizy ryzyka, GIORiN przesyłał w 2023 r. na prośbę NPPO krajów trzecich materiały uzupełniające do wcześniej przesłanych wniosków o przeprowadzenie analizy ryzyka, były to: Chiny - nasiona fasoli na cele spożywcze, Filipiny - jabłka, Meksyk - jabłka, Wietnam - owoce borówki.

1.5.3. Graniczna kontrola fitosanitarna

W roku 2023 zostało **zatwierdzonych 49 367 dokumentów CHED-PP** (zezwalających na wwóz przesyłek na terytorium UE), w tym 695 dokumentów CHED-PP wystawiono dla przesyłek przemieszczanych przez terytorium UE w tranzycie fitosanitarnym oraz 25 dokumentów zostało wydanych dla przesyłek w procedurze dalszego transportu (kontrola dokumentacji jest realizowana w punkcie kontroli granicznej, a pozostałe części kontroli we wskazanym miejscu przeznaczenia przesyłki).

Zakwestionowanych zostało 428 przesyłek (odrzucono dokumenty CHED-PP i wydano decyzje administracyjne zakazujące wprowadzenia przesyłki na terytorium UE).

Tabela 1.20. Ilości roślin, produktów roślinnych i przedmiotów, objętych zezwoleniem na wwóz lub decyzjami administracyjnymi skutkującymi brakiem możliwości importu przesyłki, wydanymi przez jednostki graniczne Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa w roku 2023.

Grupy asortymentowe	Przesyłki dopuszczone do wwozu na terytorium UE		Przesyłki niedopuszczone do wwozu na terytorium UE	
	Ilość przesyłek	Masa netto (kg)	Ilość przesyłek	Masa netto (kg)
Rośliny przeznaczone do sadzenia (z korzeniami lub niekorzenione)	513	377 336,45	49	28,85
Nasiona zbóż (przeznaczone do siewu)	309	5 959 591,02	3	0,36
Pozostałe nasiona (przeznaczone do siewu)	336	3 824 164,76	164	83 118,59
Warzywa świeże	2389	48 974 151,44	14	273 841
Owoce świeże, w tym orzechy	967	19 731 830,52	5	60 180
Drewno i produkty drewniane	7421	175 995 076,33	43	1 109 271
Używane maszyny rolnicze i leśne	1975		22	
Drewniany materiał opakowaniowy (DMO)	35 457		128	

W wyniku granicznej kontroli fitosanitarnej, w okresie objętym sprawozdaniem, w odniesieniu do roślin, produktów roślinnych i przedmiotów, pochodzących z państw trzecich, zostało podjętych **428 decyzji** negatywnych tj. zakazano wprowadzenia przesyłek na terytorium UE. Najwięcej takich decyzji zostało wydanych dla drewnianych materiałów opakowaniowych (164 decyzji), nasion przeznaczonych do siewu, w tym małych ilości nasion przeznaczonych na

własne potrzeby prywatnych odbiorców (155 decyzji) i roślin przeznaczonych do sadzenia (49 decyzji).

Przyczyny zakwestionowania przesyłek to:

- brak świadectwa fitosanitarnego lub świadectwo nieprawidłowe (brak deklaracji dodatkowej, nieautoryzowane poprawki, przekroczony termin ważności świadectwa, numer środka transportu niezgodny ze wskazanym w świadectwie fitosanitarnym, nieprawidłowa nazwa botaniczna, brak miejsca pochodzenia),
- brak rejestracji odbiorcy w systemie TRACES NT (IMSOC) czy też brak możliwości skontaktowania się z odbiorcą lub odmowa podjęcia działań z jego strony, co w szczególności dotyczyło przesyłek przeznaczonych dla odbiorców prywatnych,
- niezgodność opakowań drewnianych z Międzynarodowym Standardem dla Środków Fitosanitarnych ISMP 15 (*przepisy w sprawie drewnianego materiału opakowaniowego w obrocie międzynarodowym*),
- sfałszowane świadectwa fitosanitarne z Kirgistanu oraz Uzbekistanu,
- zawartość w przesyłce towarów zakazanych (5 przesyłek: 3 przesyłki zawierały ziemię, 2 przesyłki roślin do sadzenia: *Vitis* (winorośl), *Prunus spp.* (śliwa)),
- w przypadku 20 przesyłek, powodem zakwestionowania było wykrycie obecności agrofagów:
  - *Sinoxylon* sp. w opakowaniach drewnianych oznakowanych zgodnie ze standardem ISPM 15, pochodzących z Indii (13 przesyłek),
  - żywe nicienie (niezidentyfikowane) w opakowaniach drewnianych oznakowanych wg standardu ISPM 15 pochodzących z: Białorusi (2 przesyłki), Chin (3 przesyłki), Kazachstanu (1 przesyłka),
  - wirus brunatnej wyboistości owoców pomidora (Tomato brown rugose fruit virus) w nasionach pomidora pochodzących z Indii (1 przesyłka).
  - Najczęstszą przyczyną odrzucenia przesyłki były: brak oznakowania zgodnego ze standardem ISPM 15 (opakowania drewniane i drewno sztaperskie), brak wymaganego świadectwa fitosanitarnego lub niewłaściwe świadectwo (np. brak deklaracji dodatkowej) oraz nie zgłoszenie przesyłki w systemie TRACES NT (IMSOC).

Porównanie udziału procentowego poszczególnych Oddziałów Granicznych w ogólnej liczbie skontrolowanych przesyłek, zawierających rośliny, produkty roślinne lub przedmioty podlegające granicznej kontroli fitosanitarnej (na podstawie wydanych dokumentów CHED-PP), przedstawia tabela 1.21.

Tabela 1.21. Porównanie udziału procentowego poszczególnych Oddziałów Granicznych w ogólnej liczbie skontrolowanych w 2023 r. przesyłek, zawierających rośliny, produkty roślinne lub przedmioty podlegające granicznej kontroli fitosanitarnej

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa	Oddział Graniczny	Odsetek przesyłek skontrolowanych (%)
w Gdańsku	Gdańsk	35,3
w Gdańsku	Gdynia	31,5
w Lublinie	Koroszczyn	13,2
w Lublinie	Dorohusk	7,8
w Rzeszowie	Korczoza	4,4
w Lublinie	Hrebenne	2,8
w Warszawie	Warszawa	1,6
w Koszalinie	Szczecin	0,8
w Białymstoku	Siemianówka	0,4
w Lublinie	Hrubieszów	0,4
w Białymstoku	Bobrowniki	0,2
w Białymstoku	Kuźnica Białostocka	0,2
w Olsztynie	Bezledy	0,1
w Olsztynie	Braniewo	0,01
w Rzeszowie	Medyka	0,01

W 2023 r. najwięcej skontrolowanych przesyłek sprowadzono z:

- **Chin** (11 392 przesyłki) – przede wszystkim opakowania drewniane, nasiona drzew, kwiatów oraz warzyw, rośliny przeznaczone do sadzenia;
- **Indii** (7 662 przesyłki) – przede wszystkim opakowania drewniane, nasiona kwiatów i warzyw;
- **Ukrainy** (7 453 przesyłki) – głównie drewno liściaste (dąb, jesion), nasiona zbóż (kukurydza), świeże owoce i warzywa.

W powodu braku dostępu Ukrainy do portów usytuowanych nad Morzem Czarnym, eksport zbóż z Ukrainy został skierowany na inne kierunki, w tym tranzytem przez polskie przejścia graniczne. W wyniku tego przekierowania, znacząco zwiększyła się liczba przesyłek zbóż, w tym zbóż przeznaczonych do siewu, importowanych z tego kraju (w okresie sprawozdawczym wprowadzonych zostało 268 przesyłek zbóż przeznaczonych do siewu, przy czym 256 przesyłek kukurydzy, 11 przesyłek żyta, 1 przesyłka pszenicy). Oddziały Graniczne PIORiN na granicy z Ukrainą, tj. w Hrubieszowie, Hrebennem, Korczowej i Dorohusku, w związku ze zwiększonym ruchem granicznym, pracowały w roku sprawozdawczym w systemie 24 h/7 dni w tygodniu.

Biorąc pod uwagę zwiększony import zbóż nasiennych, a także świeżych owoców i warzyw, Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa zalecił monitoringowe pobieranie prób: zbóż

nasiennych (100 % przesyłek), świeżych pomidorów (monitoringowi podlegało 100 % takich przesyłek pochodzących z Federacji Rosyjskiej i Białorusi oraz minimum 20 % przesyłek z pozostałych państw trzecich) oraz owoców miękkich tj. malina, truskawka, borówka itd. (100 % takich przesyłek pochodzących z wszystkich państw trzecich). Próby były przesyłane do badań pod kątem agrofagów regulowanych przepisami unijnymi do Centralnego Laboratorium GIORiN.

1.6. Działalność szkoleniowa prowadzona przez WIORiN w zakresie zdrowia roślin

Wojewódzkie inspektoraty ochrony roślin i nasiennictwa organizują regularnie szkolenia, podnoszące wiedzę wśród podmiotów profesjonalnie zaangażowanych w działalność związaną ze zdrowiem roślin oraz, w większości na podstawie materiałów otrzymanych z GIORiN, prowadzą szkolenia dla inspektorów terenowych. Wykorzystując możliwość bezpośredniego kontaktu z zainteresowanymi podmiotami, wojewódzkie inspektoraty biorą udział w różnego typu wydarzeniach, takich jak targi, wystawy, dożynki, sesje gminne i powiatowe, w których uczestniczą również podmioty zainteresowane tematyką zdrowia roślin. Organizowane są również spotkania w szkołach średnich i uczelniach wyższych, na kierunkach związanych z rolnictwem i pokrewnych, gdzie informacje mogą zostać przekazane młodzieży, związanej z branżą rolniczą. Ponadto, tak jak na poziomie centralnym, działalność informacyjna prowadzona jest również z wykorzystaniem środków masowego przekazu i przy współpracy z mediami. Dane dotyczące działalności informacyjno-szkoleniowej z zakresu zdrowia roślin, prowadzonej przez wojewódzkie inspektoraty ochrony roślin i nasiennictwa w roku 2023, przedstawiono w Tabeli 1.22.

Tabela 1.22. Dane dotyczące działalności informacyjno-szkoleniowej z zakresu zdrowia roślin prowadzonej przez wojewódzkie inspektoraty w roku 2023, z podziałem na województwa

Województwo	Szkolenia z zakresu zdrowia roślin, organizowane przez WIORiN dla inspektorów WIORiN		Szkolenia z zakresu zdrowia roślin, organizowane przez WIORiN dla podmiotów zewnętrznych		Liczba wydarzeń organizowanych przez WIORiN, podczas których omawiane/prezentowane były zagadnienia z zakresu zdrowia roślin	Liczba wydarzeń organizowanych przez instytucje/podmioty zewnętrzne z udziałem przedstawicieli WIORiN, podczas których omawiane/prezentowane były zagadnienia z zakresu zdrowia roślin	Liczba publikacji/wywiadów dot. zagadnień z zakresu zdrowia roślin	Inne*
	liczba szkoleń	łącznie liczba przeszkolonych osób	liczba szkoleń	łącznie liczba przeszkolonych osób				Liczba
dolnośląskie	2	116	1	8	-	65	3	-
kujawsko-pomorskie	3	38	-	-	13	40	21	2
lubelskie	7	124	-	-	-	28	2	7
lubuskie	4	116	1	8	-	7	13	-
łódzkie	4	44	2	38	26	41	12	25
małopolskie	3	88	45	670	10	22	-	-
mazowieckie	3	205	16	406	14	51	-	8
opolskie	2	34	4	215	8	4	52	-
podkarpackie	1	48	11	150	2	9	7	-
podlaskie	2	56	-	-	-	35	-	-
pomorskie	4	88	8	197	30	7	39	2

śląskie	7	88	-	-	11	24	4	-
świętokrzyskie	1	29	4	83		20	1	-
warmińsko-mazurskie	5	99	12	306	22	32	8	-
wielkopolskie	4	360	-	-	-	39	15	6
zachodniopomorskie	3	53	-	-	7	7	16	26
łącznie	55	1586	104	2081	143	431	193	76

*m.in. INŻYNIERIALIA na Politechnice Bydgoskiej; Kampania informacyjna dot. zakazu przywozu materiału roślinnego z zagranicy m.in. na terenie Portu Lotniczego w Bydgoszczy, w biurach podróży, w biurach paszportowych UW; Dożynki; Zielone Agro Show; Nadbużańskie Święto Pszczoły; Święto Sadów; Gryczaki; Konferencja Sołtysów; Jarmark Opolski; działania promocyjne na terenie Pomorskiego Hurtowego Centrum Rolno-Spożywczego S.A. RENK w Gdańsku - wręczanie ulotek, udzielanie informacji dot. rejestracji w URPP/zaopatrzenia i wydawania paszportów roślin/wykonywania ocen zdrowotności; XXVIII Żuławskie Targi Rolne w Starym Polu; Posiedzenie Komisji Finansów i Rolnictwa w Urzędzie Miasta i Gminy Gołańcz; Spotkanie z delegatami Izby Rolniczej; zajęcia edukacyjne w szkołach i przedszkolach; udział w akcji "Sadzimy 2023".

1.7. Nadzór nad wykorzystaniem organizmów kwarantannowych lub porażonych/zakazanych materiałów roślinnych do badań urzędowych, do celów naukowych lub edukacyjnych, doświadczeń, selekcji odmianowych lub hodowli.

W 2023 r. Główny Inspektor wydał 2 decyzje wyznaczające nowe obiekty zapewniające izolację na potrzeby prowadzenia prac badawczych, oraz jedną decyzję dotyczącą obiektu zapewniającego izolację na potrzeby kwarantanny importowanych roślin bonsai pochodzących z Japonii.

W roku 2023 wyznaczone zostały następujące obiekty zapewniające izolację, w których planowano prowadzenie prac naukowych z wykorzystaniem agrofagów kwarantannowych lub materiałów, których wprowadzanie do lub przemieszczanie w Unii Europejskiej jest zabronione:

- laboratorium skażeń promieniotwórczych Zakładu Oceanografii i Monitoringu Bałtyku Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego w Gdyni, jako obiekt zapewniający izolację, w którym prowadzone będą prace naukowe z wykorzystaniem prób gleby antarktycznej,
- laboratorium w Katedrze Gleboznawstwa Instytutu Rolnictwa Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) w Warszawie jako obiekt zapewniający izolację, w którym prowadzone będą prace badawcze z wykorzystaniem gleby i osadów glebowych wprowadzanych z państw niebędących państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

Łącznie z wnioskami o wyznaczenie obiektów zapewniających izolację, do Głównego Inspektora składane były wnioski o wydanie zezwolenia na prowadzenie prac naukowych z określonymi agrofagami lub materiałami. Główny Inspektor w roku 2023 wydał 2 zezwolenia na prowadzenie prac badawczych w wyznaczonych obiektach zapewniających izolację. Zakres prowadzonych badań pokrywał się z zakresem, jaki został określony w decyzjach wyznaczających obiekty zapewniające izolację.

Na wniosek podmiotów odpowiedzialnych za nadzór nad obiektami zapewniającymi izolację, wydane zostały 3 decyzje administracyjne zmieniające wyznaczenie takich obiektów (zmieniono dane wyznaczonych obiektów na skutek zmian administracyjno-organizacyjnych w jednostkach badawczych lub rozszerzenia zakresu badań):

- rozszerzono zezwolenie na prowadzenie prac badawczych w obiekcie Laboratorium Patogenów Kwarantannowych, zlokalizowanym w budynku „Szklarnia” Instytutu Ogrodnictwa - PIB, o prace z wykorzystaniem wirusa brunatnej wyboistości owoców pomidora (Tomato brown rugose fruit virus, ToBRFV);
- rozszerzono zezwolenie na prowadzenie prac badawczych w pomieszczeniach Katedry Botaniki, Instytutu Biologii SGGW o prace z wykorzystaniem regenerujących tkanek lub zarodków roślin gatunku *Zea mays* na różnych etapach rozwoju, pochodzących ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej,
- rozszerzono zezwolenie na prowadzenie prac badawczych w Centrum Badań Organizmów Kwarantannowych, Inwazyjnych i Genetycznie Zmodyfikowanych (CBOKLiGZ) Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego w Poznaniu o prace z wykorzystaniem gleby pochodzącej z państw niebędących państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

W roku sprawozdawczym Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa wydał 70 dokumentów wymaganych przy przemieszczaniu w obrębie Unii Europejskiej lub imporcie z państw nie będących członkami Unii Europejskiej, agrofagów kwarantannowych lub materiałów roślinnych, niespełniających określonych zdrowotnościowych wymagań fitosanitarnych lub których wprowadzanie na terytorium Unii Europejskiej jest zakazane. W roku 2023 na terytorium UE wprowadzono 7 przesyłek towarów zakazanych na potrzeby badań naukowych – 2 zawierały zarodnie *Synchytrium endobioticum* (pochodzące z Ukrainy i Wielkiej Brytanii), 1 – glebę importowaną z Antarktyki, 2 – rośliny *Zea mays* importowane z USA, 1 - glebę pochodzącą z Norwegii i 1 – glebę pochodzącą z Ugandy.

1.8. Postępowanie odwoławcze

W 2023 roku, w zakresie nadzoru fitosanitarnego do Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa zostało złożonych 18 odwołań/zażaleń od rozstrzygnięć administracyjnych wydanych przez wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa (WIORiN).

Złożone odwołania dotyczyły:

1. nałożenia/określenia administracyjnej kary pieniężnej z tytułu:
  - przemieszczenia bulw ziemniaka poza teren gospodarstwa bez nadzoru WIORiN – 1 sprawa,
  - wykonywania działalności wymagającej wpisu do urzędowego rejestru podmiotów profesjonalnych bez uzyskania wpisu do tego rejestru - 2 sprawy,
2. obowiązków ustalonych w decyzjach dot. szczegółowych sposobów postępowania przy zwalczaniu i zapobieganiu rozprzestrzenianiu się bakterii *Clavibacter sepedonicus* – 7 spraw,
3. środków fitosanitarnych ustalonych w celu zapobiegania wprowadzaniu na terytorium Unii i rozprzestrzenianiu się w nim wirusa brunatnej wyboistości owoców pomidora (ToBRFV) – 1 sprawa,
4. zakazu przemieszczania bulw ziemniaka do czasu uzyskania ostatecznych wyników laboratoryjnych – 3 sprawy.

Ponadto, zostały złożone 4 zażalenia na postanowienia WIORiN o odmowie wydania fitosanitarnych świadectw eksportowych dla roślin do sadzenia.

W ww. postępowaniach, prowadzonych przez Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa, organ ten:

w drodze decyzji:

- utrzymał w mocy zaskarżone decyzje – 9 spraw,
- uchylił decyzję w całości i umorzył postępowanie pierwszej instancji – 3 sprawy,
- umorzył postępowanie odwoławcze – 2 sprawy.

w drodze postanowienia:

- utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie – 4 sprawy.

W 2023 r. w przypadku 1 sprawy dotyczącej w decyzji określającej środki w zakresie zwalczania i zapobiegania rozprzestrzenianiu się bakterii *Clavibacter sepedonicus* – złożono do sądu skargę na rozstrzygnięcie Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Skarga została oddalona przez sąd.

2. Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem środków ochrony roślin

2.1. Ewidencja podmiotów prowadzących działalność w zakresie produkcji, konfekcjonowania i wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin

Działalność gospodarcza w zakresie wprowadzania do obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin (śor) stanowi działalność regulowaną, której prowadzenie wymaga wpisu do rejestru. Rejestracja przedsiębiorców wprowadzających do obrotu lub konfekcjonujących środki ochrony roślin odbywa się na zasadach określonych w ustawie z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin oraz w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców. Na dzień 31 grudnia 2023 r. łączna liczba przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie wprowadzania do obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin wyniosła 7 077. W okresie sprawozdawczym wojewódzcy inspektorzy ochrony roślin i nasiennictwa wpisali do rejestru 336 nowych przedsiębiorców, wykreślając 256 przedsiębiorców działających dotychczas. Najwięcej nowych przedsiębiorców wpisano w województwach: mazowieckim (44) i wielkopolskim (32), a najmniej w świętokrzyskim (7) i lubuskim (9).

Tabela 1 Zestawienie ilościowe przedsiębiorców wpisanych do rejestru w poszczególnych województwach

Województwo	Liczba przedsiębiorców wpisanych do rejestru
Dolnośląskie	385
Kujawsko-Pomorskie	456
Lubelskie	561
Lubuskie	204
Łódzkie	488
Małopolskie	568
Mazowieckie	929
Opolskie	182
Podkarpackie	485
Podlaskie	373
Pomorskie	354
Śląskie	452
Świętokrzyskie	249
Warmińsko-Mazurskie	230
Wielkopolskie	863
Zachodniopomorskie	298
Razem	7 077

W 2023 r. obrót środkami ochrony roślin na terenie kraju prowadzony był w 7 963 czynnie działających punktach sprzedaży.

W poszczególnych województwach istnieje duże zróżnicowanie liczby działających punktów obrotu środkami ochrony roślin: od 232 – w województwie lubuskim do 966 – w województwie wielkopolskim. W stosunku do ogólnej liczby 7 963 czynnie działających punktów obrotu środkami ochrony roślin, 319 stanowią hurtownie. Najwięcej hurtowni zlokalizowanych jest w województwie mazowieckim (51), najmniej w województwie opolskim (7), świętokrzyskim (8) i warmińsko mazurskim (8). Na terenie kraju zlokalizowanych jest 7 644 sklepów prowadzących sprzedaż detaliczną środków ochrony roślin oraz 764 punktów prowadzących sprzedaż środków ochrony roślin wyłącznie dla użytkowników nieprofesjonalnych.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. na terenie kraju funkcjonowało 16 miejsc produkcji środków ochrony roślin oraz działało 38 punktów ich konfekcjonowania.

Tabela 2 Szczegółowe zestawienie miejsc produkcji, punktów konfekcjonowania i sprzedaży środków ochrony roślin w układzie wojewódzkim

Województwo	Liczba miejsc produkcji środków	Liczba punktów konfekcjonowania środków	Liczba punktów sprzedaży środków			
			Hurtownie	Detaliczne		Ogółem
				środki profesjonalne	środki nieprofesjonalne	
Dolnośląskie	1	1	27	389	34	450
Kujawsko-Pomorskie	1	9	27	586	0	613
Lubelskie	0	0	11	650	16	677
Lubuskie	0	1	22	177	33	232
Łódzkie	4	2	24	501	3	528
Małopolskie	2	4	18	601	0	619
Mazowieckie	0	3	51	733	119	903
Opolskie	1	0	7	255	0	262
Podkarpackie	1	3	15	493	3	511
Podlaskie	0	0	12	349	2	363
Pomorskie	1	2	11	289	98	398
Śląskie	4	8	21	416	86	523
Świętokrzyskie	0	1	8	266	0	274
Warmińsko-Mazurskie	0	0	8	266	32	306
Wielkopolskie	1	4	23	710	233	966
Zachodniopomorskie	0	0	34	199	105	338
Razem	16	38	319	6 880	764	7 963

2.2. Kontrola wprowadzania do obrotu i stosowania środków ochrony roślin

W okresie sprawozdawczym Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa przeprowadziła 26 454 kontrole, w tym 2 065 kontroli interwencyjnych/problemowych oraz 149 kontroli sprawdzających. Największy udział miały kontrole w miejscach stosowania środków ochrony roślin (kontrole typu B) – 21 051, następnie kontrole w zakresie obrotu i konfekcjonowania (kontrole typu A) – 4 334.

Tabela 3. Rodzaj i liczba przeprowadzonych kontroli

Rodzaj kontroli	Liczba kontroli planowanych	Liczba kontroli interwencyjnych/problemowych	Liczba re-kontroli	Ogółem	Odpowiedzialność karna		
					wnioski do sądu	mandaty	decyzje
A – kontrole w punktach konfekcjonowania środków ochrony roślin i obrotu materiałem siewnym zaprawionym sior, w miejscach wytwarzania, u producentów, w hurtowniach, magazynach, punktach obrotu detalicznego, na targowiskach i w innych miejscach, gdzie jest lub może być prowadzony obrót sior w tym sprzedaż internetowa sior i handel zaprawionym materiałem siewnym, u posiadaczy zezwoleń/pozwoleń MRiRW, miejscach składowania sior, w firmach logistycznych, transportowych, u przewoźników, na przejściach granicznych, w portach, na lotniskach i prowadzenie reklamy	3 806	520	8	4 334	29	123	60
B – kontrole w gospodarstwach prowadzących towarową produkcję roślinną, w magazynach płodów rolnych, w strefach ochronnych, na terenie uzdrowisk, otulin parków narodowych i rezerwatów oraz w innych miejscach, gdzie stosowanie sior może być ograniczone lub zabronione	19 411	1 511	138	21 051	17	1 026	37
C – kontrole przedsiębiorców/podmiotów prowadzących badania sprawności technicznej sprzętu do stosowania sior	324	5	2	331	0	0	0
D – kontrole przedsiębiorców/ podmiotów prowadzących szkolenia w zakresie sior	411	9	0	420	0	0	0
Inne kontrole nie ujęte w zestawieniu (IP)	297	20	1	318	1	6	0
Razem	24 249	2 065	149	26 454	47	1 155	97

2.3. Nadzór nad wprowadzeniem do obrotu, produkcją i konfekcjonowaniem środków ochrony roślin – kontrole typu A

W ramach sprawowanego nadzoru nad przestrzeganiem przepisów ustawy o środkach ochrony roślin oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczącego wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylającego dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG, w 2023 r. przeprowadzono 4 334 kontrole wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin, w tym 8 kontroli sprawdzających wykonanie zaleceń pokontrolnych.

Tabela 4 Szczegółowe zestawienie kontroli produkcji, obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin

Typ kontroli	Liczba kontroli	Liczba kontroli bez nieprawidłowości	Odpowiedzialność karna		
			wnioski do sądu	mandaty	decyzje
sprzedaż hurtowa środków	423	405	0	14	6
sprzedaż detaliczna środków dla użytkowników profesjonalnych i nieprofesjonalnych	3 428	3 266	6	100	33
sprzedaż materiału siewnego zaprawionego środkami	433	429	0	1	0
konfekcjonowanie środków	68	65	0	1	0
produkcja środków (wytwarzanie środków)	22	21	0	1	0
producent środków	20	20	0	0	0
posiadacz zezwolenia/pozwolenia MRiRW	47	46	0	1	0
drogowe/kolejowe przejście graniczne z państwami trzecimi - środki przeznaczone do krajów UE (przesyłka)	0	0	0	0	0
drogowe/kolejowe przejście graniczne z państwami trzecimi – środki przeznaczone do krajów trzecich (przesyłka)	0	0	0	0	0
port morski - środki przeznaczone do krajów UE (przesyłka)	0	0	0	0	0
port morski - środki przeznaczone do krajów trzecich (przesyłka)	0	0	0	0	0
lotnisko (przesyłka)	0	0	0	0	1
usługowe składowanie środków przeznaczonych do krajów UE	18	18	0	0	0
usługowe składowanie środków przeznaczonych do krajów trzecich	16	15	0	1	0
usługowe przemieszczanie środków (firmy logistyczne, transportowe, przewoźnicy, inne)	0	0	0	0	0
Miejsca, gdzie może być prowadzona niedozwolona sprzedaż środków	516	493	22	4	20
prowadzenie reklamy środków	6	5	0	0	0
inne*	37	36	1	0	0

*inne – np. sprzedaż wyłącznie internetowa, wprowadzanie do obrotu, które nie wypełnia definicji działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy Prawo Przedsiębiorców

Tabela 5 Szczegółowe zestawienie liczby kontroli typu A oraz ich wyniki w układzie wojewódzkim

Województwo	Liczba przeprowadzonych kontroli								Odpowiedzialność karna		
	planowanych	planowanych bez nieprawidłowości	interwencyjnych/ problemowych	interwencyjnych/ problemowych bez nieprawidłowości	re-kontroli	re-kontroli bez nieprawidłowości	łącznie	łącznie bez nieprawidłowości	wnioski do sądu	mandaty	decyzje
Dolnośląskie	251	248	44	39	0	0	295	287	2	3	3
Kujawsko-Pomorskie	276	270	6	6	0	0	282	276	1	6	4
Lubelskie	234	231	40	40	0	0	274	271	0	1	1
Lubuskie	124	122	20	18	0	0	144	140	2	1	1
Łódzkie	235	224	35	32	0	0	270	256	1	9	1
Małopolskie	394	383	20	18	1	1	415	402	1	12	1
Mazowieckie	387	375	163	150	0	0	550	525	0	22	4
Opolskie	185	184	53	40	0	0	238	224	10	5	15
Podlaskie	216	212	20	17	3	3	239	232	0	9	0
Podkarpackie	171	164	15	13	0	0	186	177	2	3	3
Pomorskie	146	133	7	6	0	0	153	139	0	13	2
Śląskie	246	237	28	25	0	0	274	262	1	8	4
Świętokrzyskie	284	281	14	14	0	0	298	295	1	4	1
Warmińsko-Mazurskie	115	111	9	6	1	1	125	118	2	6	1
Wielkopolskie	377	360	36	28	3	3	416	392	3	18	14
Zachodniopomorskie	165	164	10	5	0	0	175	169	3	3	5
Razem	3 806	3 699	520	457	8	8	4 334	4 165	29	123	60

Kontrole przeprowadzane były zarówno w miejscach zaewidencjonowanych przez Inspekcję w rejestrach przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie konfekcjonowania lub wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin, tj. w hurtowniach, punktach obrotu detalicznego, punktach konfekcjonowania, a także w miejscach wytwarzania i u producentów środków ochrony roślin, jak również w innych miejscach, w których może być prowadzony niedozwolony obrót środkami i zaprawionym materiałem siewnym (np. sprzedaż internetowa i sprzedaż obnośna na targowiskach).

Ponadto przeprowadzono kontrole obrotu środkami ochrony roślin, u posiadaczy zezwoleń Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na wprowadzanie do obrotu środków ochrony roślin lub pozwoleń na handel równoległy tymi produktami, w miejscach składowania środków ochrony roślin, w firmach logistycznych, transportowych oraz na przejściach granicznych. W ramach kontroli typu A kontrolowano również prawidłowość prowadzenia reklamy środków ochrony roślin.

Tabela 6 Szczegółowe zestawienie nieprawidłowości wykazanych podczas kontroli obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin w układzie krajowym

Kontrolowany zakres	Wykonanie kontroli	Zalecenia pokontrolne	
	liczba kontroli z nieprawidłowościami	Wydane zalecenia pokontrolne	zrealizowane
posiadanie wpisu do rejestru	37	27	19
posiadanie szkolenia w zakresie doradztwa dotyczącego śór	54	42	28
warunki przechowywania śór przeterminowanych lub z innych powodów nieprzeznaczonych do zbycia (art. 25 ust.3 pkt 3)	11	10	7
prowadzenie i przechowywanie dokumentacji dotyczącej śór	13	11	5
zbywanie śór w pomieszczeniu, w którym jest prowadzona sprzedaż żywności lub pasz	1	1	0
sprzedaż śór poza punktem stałej lokalizacji, zastosowanie automatu, samoobsługi	5	4	4
możliwość konsultacji z osobą posiadającą szkolenie w zakresie doradztwa	4	3	2
oferowanie zawarcia umowy zbycia śór na odległość	18	12	11
materiały reklamowe śór *	0	0	0
podawanie informacji zgodnie z zawartymi w etykiecie wymaganiami, o których mowa w art. 31 ust. 1-3, ust. 4 lit a-d lub lit. f-h rozporządzenia 1107/2009	6	4	4
zbywanie śór przeznaczonego dla użytkownika profesjonalnego osobie, która spełnia wymagania określone w art. 28 ustawy o śór	3	2	1
Opakowanie szczelnie zamknięte, nieuszkodzone, nie zastępcze, spełniające wymagania zezwolenia/pozwolenia, spełniające wymagania określone w art. 25 ust. 5*	28	10	6
etykieta*	28	6	5
dopuszczenie środka ochrony roślin do obrotu *	9	3	3
skład lub właściwości fizyczne, lub właściwości chemiczne określone w dokumentacji śór *	34	6	5
termin ważności śór *	106	21	19
wprowadzanie do obrotu materiału siewnego zaprawionego śór zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 22 ustawy o śór*	4	0	0
wprowadzanie do obrotu materiału siewnego zaprawionego śór zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 49 ust. 1 lub 4 rozp. 1107/2009*	4	0	0
konfekcjonowanie śór zgodnie z art. 25 ust. 5	4	3	2
uniemożliwianie lub utrudnianie Inspekcji wykonywania czynności urzędowych	2	1	0

*) 1 nieprawidłowość = 1 rodzaj środka ochrony roślin lub zaprawionego materiału siewnego

Spośród przeprowadzonych 4 334 kontroli typu A, 169 stanowiły kontrole w toku których stwierdzono nieprawidłowości. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły braku posiadania szkolenia w zakresie doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin, prowadzenia działalności w zakresie wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin bez wpisu do rejestru, oraz wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin po upływie terminu ważności. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 123 mandaty karne, 6 decyzji o określeniu opłaty sankcyjnej, 26 decyzji o wycofaniu środków ochrony roślin z obrotu i złożono 29 wniosków do sądu o ukaranie. W analizowanym okresie wydano także 18 decyzji zakazujących wykonywania działalności w zakresie wprowadzenia do obrotu środków ochrony roślin, 11 decyzji określających opłatę stanowiącą równowartość kosztów przeprowadzenia analiz laboratoryjnych środków ochrony roślin oraz 1 decyzję o unieszkodliwieniu środka ochrony roślin.

Powodem określenia opłaty sankcyjnej była sprzedaż środków ochrony roślin, które nie były dopuszczone do obrotu przez ministra właściwego do spraw rolnictwa. Informacje dotyczące wartości określonych opłat sankcyjnych przez poszczególne wojewódzkie inspektoraty przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 7 Decyzje o określeniu opłaty sankcyjnej w podziale na województwa*

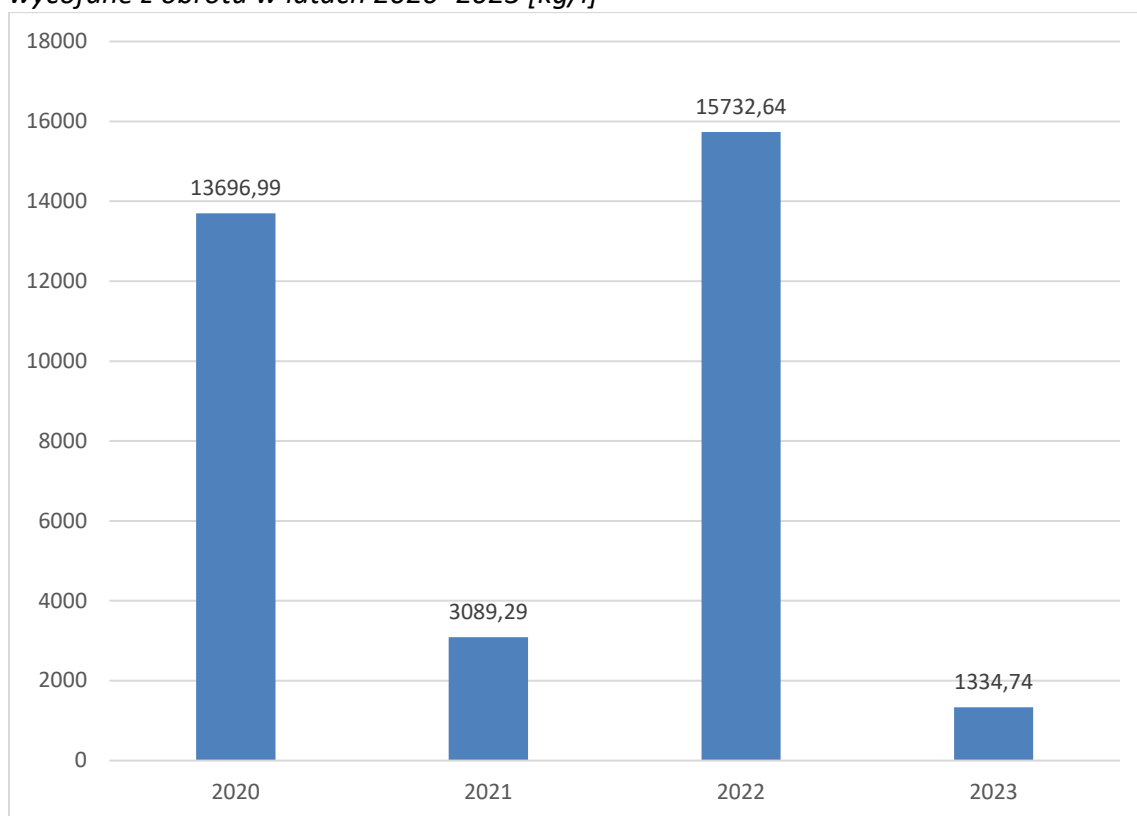
Województwo	Liczba decyzji o opłacie sankcyjnej	Wartość określonej opłaty sankcyjnej [zł]	Przyczyny określonej opłaty sankcyjnej
Lubuskie	1	130 228,56	śor niedopuszczone do obrotu
Mazowieckie	1	14 347	śor niedopuszczone do obrotu
Opolskie	1	1 255,80	śor niedopuszczone do obrotu
Wielkopolskie	2	480	śor niedopuszczone do obrotu
Zachodniopomorskie	1	9 234	śor niedopuszczone do obrotu
Razem	6	155 545,36	śor niedopuszczone do obrotu

*Województwa nie wymienione w tabeli nie wydały w 2023 roku decyzji o określeniu opłat sankcyjnych

W 2023 r. Inspekcja wycofała z obrotu 1 334,74 kg/l środków ochrony roślin w tym: bez wymaganego zezwolenia/pozwolenia, niespełniających wymagań określonych w zezwoleniu/pozwoleniu przeterminowanych, w opakowaniu zastępczym, w opakowaniach niespełniających wymagań zezwolenia/pozwolenia, niewłaściwie zaetykietowanych, o zmienionym składzie lub właściwościach fizyczno-chemicznych.

Wykres 1 Środki ochrony roślin i materiał siewny zaprawiony środkami ochrony roślin, wycofane z obrotu w latach 2020- 2023 [kg/l]

2.4. Nadzór nad produkcją, przemieszczaniem i składowaniem środków ochrony roślin przeznaczonych do stosowania w innych państwach członkowskich lub w państwach trzecich

Do zakresu działań Inspekcji należy również kontrola produkcji, składowania i przemieszczania środków ochrony roślin przeznaczonych do stosowania w innych państwach członkowskich lub w państwach trzecich.

W okresie sprawozdawczym Inspekcja otrzymała 916 powiadomień o zamiarze wprowadzenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków ochrony roślin, w celu składowania lub przemieszczania, przeznaczonych do stosowania w innych krajach UE lub w państwach trzecich oraz 351 powiadomień o zamiarze produkcji.

Tabela 8 Zestawienie dotyczące ilości powiadomień oraz kontroli produkcji, składowania i przemieszczania środków ochrony roślin przeznaczonych do innych krajów UE i państw trzecich

Rodzaj działalności	Liczba podmiotów	Liczba powiadomień	Liczba kontroli	Ilość środków wynikająca z powiadomienia (kg/l)
składowanie i przemieszczanie środków przeznaczonych do innych krajów UE	56	160	18	8 140 137,6
składowanie i przemieszczanie środków przeznaczonych do krajów trzecich	39	756	16	23 701 519
produkcja środków do innych krajów UE	10	234	11	22 736 871,4
produkcja środków do krajów trzecich	11	117	12	14 152 318
Razem				68 730 846

W toku nadzoru stwierdzono 2 nieprawidłowości. Jedna dotyczyła niepoinformowania wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa o zamiarze produkcji środków ochrony roślin niedopuszczonych w Polsce, natomiast druga o niepoinformowaniu wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa o zamiarze wprowadzenia na teren RP środków ochrony roślin niedopuszczonych do obrotu w Polsce w celu ich składowania lub przemieszczania.

2.5. Kontrola stosowania środków ochrony roślin – kontrole typu B

Przedmiotem kontroli było sprawdzenie wykonania, przez stosujących środki ochrony roślin, obowiązków wynikających z ustawy o środkach ochrony roślin oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1107/2009. W ramach nadzoru nad prawidłowością stosowania środków ochrony roślin w 2023 r. inspektorzy PIORiN przeprowadzili 21 051 kontroli. W trakcie 1 297 kontroli stwierdzono nieprawidłowości w odniesieniu do których wystawiono 1 026 mandatów karnych, wydano 37 decyzji administracyjnych oraz złożono 17 wniosków do sądu o ukaranie.

Tabela 9 Liczba kontroli stosowania środków ochrony roślin i ich wyniki w układzie wojewódzkim

Województwo	Liczba przeprowadzonych kontroli								Odpowiedzialność karna		
	planowanych	bez planowanych nieprawidłowości	interwencyjnych/problemych	bez interwencyjnych/problemowych nieprawidłowości	re-kontroli	bez re-kontroli nieprawidłowości	łącznie liczba	łącznie liczba nieprawidłowości	wnioski do sądu	mandaty	decyzje
Dolnośląskie	1310	1299	43	25	0	0	1352	1323	0	25	0
Kujawsko-Pomorskie	1690	1658	48	8	3	2	1741	1668	2	68	0
Lubelskie	2164	1990	50	29	12	5	2226	2024	1	74	3
Lubuskie	992	989	49	41	4	4	1045	1034	0	8	0
Łódzkie	1316	1299	312	192	0	0	1629	1492	0	130	13
Małopolskie	980	966	59	20	6	6	1045	992	0	53	0
Mazowieckie	2679	2639	281	135	21	19	2975	2789	0	185	4
Opolskie	806	784	45	41	4	3	855	828	2	27	1
Podlaskie	785	767	17	15	6	3	808	785	0	29	0
Podkarpackie	742	727	34	16	0	0	776	743	1	26	2
Pomorskie	878	798	28	22	25	11	931	831	1	73	0
Śląskie	629	612	36	17	6	1	672	617	1	30	0
Świętokrzyskie	1354	1351	144	59	0	0	1498	1410	2	69	7
Warmińsko-Mazurskie	670	642	154	125	16	16	840	783	2	37	1
Wielkopolskie	1768	1686	169	100	33	26	1967	1810	2	140	5
Zachodniopomorskie	648	611	42	14	2	1	691	625	3	52	1
Razem	19411	18818	1511	859	138	97	21051	19754	17	1026	37

Kontrole stosowania środków ochrony roślin przeprowadzono w miejscach produkcji rolnej, leśnej, miejscach fumigacji i zaprawiania materiału siewnego oraz terenach kolejowych, zieleni miejskiej, u użytkowników profesjonalnych świadczących usługi w zakresie wykonywania zabiegów z zastosowaniem środków ochrony roślin, w miejscach, w których stosowanie środków jest ograniczone (wyszczególnione w art. 36 ustawy o środkach np.: na terenach placów zabaw, żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych, szpitali, itp.) oraz innych, gdzie mogły być one stosowane.

Tabela 10 Liczba kontroli stosowania środków ochrony roślin oraz ich wyniki, w zależności od miejsca kontroli

Typ kontroli ze względu na rolę kontrolowanego/ miejsce kontroli	Liczba przeprowadzonych kontroli								Odpowiedzialność karna		
	planowanych	planowanych bez nieprawidłowości	interwencyjnych/ problemowych	interwencyjnych/ problemowych bez nieprawidłowości	re-kontroli	re-kontroli bez nieprawidłowości	łącznie liczba	łącznie liczba bez nieprawidłowości	wnioski do sądu	mandaty	decyzje
produkcja rolna - użytkownicy profesjonalni	17802	17246	1308	718	135	94	19245	18044	15	942	37
produkcja rolna - użytkownicy nieprofesjonalni	153	152	43	28	2	2	198	182	0	12	0
produkcja leśna z wyłączeniem zabiegów agrolotniczych	35	35	0	0	0	0	35	35	0	0	0
produkcja leśna - objęta zabiegami agrolotniczymi	43	42	4	4	0	0	47	46	0	0	0
usługi zaprawiania materiału siewnego	78	76	0	0	0	0	78	76	0	0	0
usługi fumigacji	89	83	2	0	1	1	92	84	0	8	0
inne usługi w zakresie wykonywania zabiegów z zastosowaniem środków	21	20	13	5	0	0	23	17	1	7	0
tereny kolejowe	23	19	5	4	0	0	29	24	1	4	0
tereny nieużytkowane rolniczo np. zieleni miejskiej, pola golfowe	200	186	51	37	0	0	251	223	0	25	0
drogi	47	47	3	1	0	0	50	48	0	3	0
miejsca wyszczególnione w art. 36 ust. 1 ustawy o środkach ochrony roślin	626	620	8	6	0	0	634	626	0	6	0
inne miejsca stosowania środków	294	292	74	56	0	0	369	349	0	19	0
Razem	17802	17246	1308	718	135	94	19245	18044	17	1026	37

W trakcie kontroli sprawdzano w szczególności prawidłowość stosowania środków ochrony roślin zgodnie z zaleceniami zawartymi w etykiecie środka i innymi przepisami prawa oraz prowadzenie dokumentacji dot. tych zabiegów.

Nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim: użycia środka ochrony roślin niezgodnie z zakresem stosowania określonym w etykiecie środka, braku lub niepoprawnego prowadzenia dokumentacji zabiegów wykonywanych przy użyciu środków ochrony roślin, naruszenia warunków bezpiecznego ich stosowania, użycie środka niedopuszczonego do obrotu, braku kwalifikacji do stosowania środków ochrony roślin.

Tabela 11 Szczegółowe zestawienie liczby nieprawidłowości wykazanych podczas kontroli stosowania środków ochrony roślin w układzie wojewódzkim

Województwo	Dokumentacja dotycząca stosowanych środków	Użycie środków niedopuszczonego do obrotu	Użycie środków niezgodnie z zakresem stosowania	Warunki bezpiecznego stosowania środków	Warunki przechowywania oraz posiadanie środków niedopuszczonych do stosowania	Posiadanie aktualnego zaświadczenia potwierdzającego ukończenie szkolenia	Badania sprawności technicznej sprzętu do wykonywania zabiegów	Zasady integrowanej ochrony roślin	Karencja	Dawka
Dolnośląskie	6	6	9	13	0	6	2	0	0	0
Kujawsko-Pomorskie	11	17	47	4	2	7	4	1	0	0
Lubelskie	26	17	49	17	0	9	3	2	1	0
Lubuskie	4	0	5	0	0	6	0	0	0	0
Łódzkie	12	33	73	47	0	12	6	2	7	5
Małopolskie	6	11	24	12	2	4	3	0	0	0
Mazowieckie	85	48	89	40	0	32	10	0	0	0
Opolskie	6	3	11	9	0	1	2	0	0	0
Podlaskie	3	4	10	1	0	7	5	0	0	1
Podkarpackie	17	4	8	9	0	7	4	1	0	2
Pomorskie	34	9	24	14	0	14	4	2	0	0
Śląskie	9	3	6	4	2	5	4	0	0	2
Świętokrzyskie	1	13	35	28	0	6	5	0	0	0
Warmińsko-Mazurskie	15	4	25	8	1	4	7	5	0	3
Wielkopolskie	50	28	85	16	3	18	12	0	0	0
Zachodniopomorskie	7	16	29	12	1	4	3	2	0	5
Razem	292	216	529	234	11	142	74	15	8	18

Przedmiotem kontroli stosowania środków ochrony roślin było również sprawdzenie, czy profesjonalni użytkownicy środków ochrony roślin przestrzegają obowiązku stosowania ogólnych zasad integrowanej ochrony roślin.

Kontrole sprawdzające stosowanie zasad integrowanej ochrony roślin obejmowały sprawdzenie czy profesjonalni użytkownicy środków ochrony roślin wypełniają szczegółowe wymagania wynikające z rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie wymagań integrowanej ochrony roślin, tj.: podejmują działania, w celu zapobiegania lub ograniczenia występowania organizmów szkodliwych, korzystają z narzędzi wspomagających podejmowanie decyzji o zwalczaniu organizmów szkodliwych oraz podejmują działania w celu minimalizowania zagrożeń związanych ze stosowaniem środków ochrony roślin.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli stosowania środków ochrony roślin stwierdzono, że spośród dostępnych sposobów realizowania zasad integrowanej ochrony roślin najwięcej kontrolowanych profesjonalnych użytkowników środków zadeklarowało stosowanie agrotechnicznych metod uprawy, prowadzenie monitorowania organizmów szkodliwych, stosowanie płodozmianu i doboru właściwego terminu siewu lub sadzenia, ograniczanie liczby zabiegów, stosowanie środków higieny oraz stosowanie zrównoważonego nawożenia, nawadniania i wapnowania.

Szczegółowe informacje dotyczące stosowania zasad integrowanej ochrony roślin przedstawiono w poniższym zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 12 Stosowanie zasad integrowanej ochrony roślin

Stosowanie zasad integrowanej ochrony roślin (IOR) przez użytkowników profesjonalnych	Liczba kontrolowanych stosujących poszczególne zasady IOR	Liczba kontrolowanych nie stosujących poszczególnych zasad IOR	% profesjonalnych użytkowników őr deklarujących stosowanie
I. Działania w celu zapobiegania lub ograniczenia występowania organizmów szkodliwych			
stosowanie płodozmianu	16641	1046	91,0
właściwy termin siewu lub sadzenia	17613	383	96,3
agrotechnika uprawy	17701	315	96,8
stosowanie odmian odpornych/tolerancyjnych	15920	2033	87,1
stosowanie materiału siewnego wytworzonego i poddanego ocenie zgodnie z przepisami o nasiennictwie	15790	1980	86,4
mechaniczne zwalczanie organizmów szkodliwych	15927	1895	87,1
biologiczne zwalczanie organizmów szkodliwych	4065	11523	22,2
zrównoważone nawożenie, nawadnianie i wapnowanie	17128	859	93,7
stosowanie środków higieny (np. czyszczenie i dezynfekcja maszyn, sprzętu itp.)	17250	792	94,3
inne	3147	6346	17,2
II. Korzystanie z narzędzi wspomagających podejmowanie decyzji o zwalczaniu organizmów szkodliwych			
monitorowanie organizmów szkodliwych	17672	373	96,6
progi ekonomicznej szkodliwości	16349	1838	89,4
opracowania naukowe	15013	2869	82,1
dane meteorologiczne	16620	1376	90,9
korzystanie z usług doradczych w integrowanej ochronie roślin	12604	4786	68,9
III. Podejmowanie działań w celu minimalizowania zagrożeń związanych ze stosowaniem őr			

stosowanie selektywnych środków ochrony roślin	16445	1396	89,9
ograniczenie liczby zabiegów	16285	1060	89,1
redukowanie dawek	13286	4427	72,7
przemienne stosowanie środków ochrony roślin	16544	1341	90,5

W trakcie prowadzonej kontroli stosowania środków ochrony roślin 17 163 profesjonalnych użytkowników środków ochrony roślin deklarowało, że stosowane przez nich działania i metody integrowanej ochrony roślin są efektywne. Odmiennego zdania było 384 rolników.

2.6. Nadzór nad stosowaniem środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu agrolotniczego

Środki ochrony roślin służące do zwalczania organizmów szkodliwych mogą być stosowane przy użyciu sprzętu agrolotniczego jedynie w przypadku braku możliwości zastosowania sprzętu naziemnego lub gdy wykonanie zabiegu agrolotniczego powoduje mniejsze zagrożenie dla zdrowia ludzi, zwierząt lub dla środowiska. W Polsce takie zabiegi przeprowadzane są w celu ochrony obszarów leśnych. Każde zastosowanie środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu agrolotniczego związane jest ze spełnieniem określonych warunków i podlega zatwierdzeniu przez wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa. W 2023 roku wojewódzcy inspektorzy ochrony roślin i nasiennictwa wydali 34 decyzje zatwierdzające plany zabiegów agrolotniczych. W województwie wielkopolskim wystąpiło nieprzewidziane zagrożenie ze strony organizmów szkodliwych, które skutkowało wykonaniem zabiegów agrolotniczych w trybie art. 39 ust. 8 ustawy o środkach ochrony roślin.

Do zwalczania organizmów szkodliwych w drzewostanach iglastych i liściastych użyto środki ochrony roślin: Mospilan 20 SP (17 871,56 kg) oraz Foray 76 B (189 602,69 l).

Tabela 13 Powierzchnia objęta zabiegami agrolotniczymi i użycie środków ochrony roślin

Mospilan 20 SP	Foray 76 B
69706,30 ha	77105,37 ha

W ramach badania skuteczności działania środków ochrony roślin na obszarach leśnych zastosowano również niezarejestrowane środki ochrony roślin: Los Ovados 20 SE (1387,92 ha – 555,2 l), Delfin WP (699 ha – 700 kg) oraz Kestrel (233,33 ha – 35 l).

Tabela 14 Powierzchnia objęta zabiegami agrolotniczymi, z podziałem na województwa

Lokalizacja zabiegu (powiat)	Powierzchnia (ha)	Zastosowane środek	Nazwy chronionych roślin	Zwalczane organizmy szkodliwe
Dolnośląskie				
powiat zgorzelecki (gmina Węglińiec)	1088,61	Foray 76 B	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat zgorzelecki (gmina Węglińiec - obszar wiejski)	669,65	Foray 76 B	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat zgorzelecki (gmina Pieńsk - obszar wiejski)	216,6	Foray 76 B	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka

powiat bolesławiecki (gmina Osiecznica)	1321,12	Foray 76 B	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat bolesławiecki (gmina Osiecznica)	396,06	Foray 76 B	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat bolesławiecki (gmina Osiecznica)	928,92	Mospilan 20 SP	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat bolesławiecki (gmina Bolesławiec)	439,05	Mospilan 20 SP	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat: bolesławiecki (gmina Osiecznica)	213,27	Mospilan 20 SP	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat bolesławiecki (gmina Gromadka)	1778	Mospilan 20 SP	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat bolesławiecki (gmina Bolesławiec)	250,5	Mospilan 20 SP	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat bolesławiecki (gmina Gromadka)	225,05	Mospilan 20 SP	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat polkowicki (gmina Chocianów - obszar wiejski)	902,51	Mospilan 20 SP	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat polkowicki (gmina Przemków - obszar wiejski)	1,94	Mospilan 20 SP	drzewostany sosnowe	barczatka sosnowka
powiat milicki (gmina Milicz - obszar wiejski)	291,08	Mospilan 20 SP	drzewostany dębowe	chrabąszcz kasztanowiec
powiat milicki (gmina Krośnice)	40,1	Mospilan 20 SP	drzewostany dębowe	chrabąszcz kasztanowiec
powiat bolesławiecki (gmina Osiecznica)	120,2	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
powiat głogowski (gmina Kotła)	280,7	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
Kujawsko-Pomorskie				
bydgoski	1057,87	Foray 76 B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
bydgoski	2118,49	Foray 76 B	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
bydgoski	667,2	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
lipnowski	1427	Foray 76 B	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
m. Bydgoszcz	200,07	Foray 76 B	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
mogileński	504	Foray 76 B	dąb szypułkowy i bezszypułkowy	piędzik przedzimek
świecki	557,59	Foray 76 B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
świecki	2512,84	Foray 76 B	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
świecki	834,93	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	borecznik sosnowiec

toruński	2661,75	Foray 76 B	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
tucholski	1615,58	Foray 76 B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
tucholski	15183,79	Foray 76 B	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
tucholski	293,91	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
tucholski	2085,89	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	borecznik sosnowiec
włocławski	1278,79	Foray 76 B	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
Lubelskie				
Radzyński	962,5	Mospilan 20 SP	dąb, brzoza, grab	chrabąszcz majowy
Parczewski	635,3	Mospilan 20 SP	dąb, brzoza, klon, grab	chrabąszcz majowy chrabąszcz kasztanowiec
Włodawski	584,53	Mospilan 20 SP	dąb, brzoza, klon, grab	chrabąszcz majowy chrabąszcz kasztanowiec
Tomaszowski	3417,7	Mospilan 20 SP	dąb, brzoza, klon, grab	chrabąszcz majowy chrabąszcz kasztanowiec
Lubuskie				
żagański	745,1	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
wschowski	1615,5	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
krośnieński	251,3	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
żarski	814	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
krośnieński	3793,3	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
krośnieński	11,4	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
krośnieński	32,2	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
sulęciński	48,2	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
sulęciński	2394,3	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
krośnieński	2032,8	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
krośnieński	1450,1	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
słubicki	600,3	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
krośnieński	555,7	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka

krośnieński	2248,5	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
świebodziński	1058,4	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
międzyrzecki	3071	Foray 75B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
międzyrzecki	1363	Foray 75B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
strzelecko-drezdenecki	1001	Foray 75B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
międzyrzecki	165	Foray 75B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
Mazowieckie				
ostrołęcki	892	Foray 76 B	drzewostan sosnowy	brudnica mniszka
ostrołęcki	3378	Foray 76 B	drzewostan sosnowy	barczatka sosnowka
ostrołęcki	623	Foray 76 B	drzewostan sosnowy	barczatka sosnowka
ostrołęcki	692	Foray 76 B	drzewostan sosnowy	brudnica mniszka
ostrowski	1050	Mospilan 20 SP	drzewostan mieszany	chrabąszczowate
wyszkowski	800	Mospilan 20 SP	drzewostan mieszany	chrabąszczowate
Opolskie				
opolski	589	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.
oleski	63	Foray 76 B	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy	kuprówka rudnica
namysłowski	377	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.
kluczborski	1155	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.
brzeski	701	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.

strzelecki	27	Los Ovados 200 SE	sosna zwyczajna	osnuja gwiazdzista
Podkarpackie				
jaroslawski	306	Mospilan 20 SP	gatunki lasotworcze, domieszkowe i biocenotyczne drzew i krzewow leśnych	chrabaszczce – owady doskonałe
lezajski	554	Mospilan 20 SP	gatunki lasotworcze, domieszkowe i biocenotyczne drzew i krzewow leśnych	chrabaszczce – owady doskonałe
facuccki	261	Mospilan 20 SP	gatunki lasotworcze, domieszkowe i biocenotyczne drzew i krzewow leśnych	chrabaszczce – owady doskonałe
lubaczowski	12122,1	Mospilan 20 SP	gatunki lasotworcze, domieszkowe i biocenotyczne drzew i krzewow leśnych, dąb, brzoza, buk, klon, grab	chrabaszcz majowy , chrabaszcz kasztanowiec
Podlaskie				
siemiatycki	3210	Mospilan 20 SP	drzewa liściaste	chrabaszczce majowy i kasztanowiec
Pomorskie				
Chojnicki	5355,52	Foray 76 B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka, brudnica mniszka
Starogardzki	10004,54	Foray 76 B	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
	6805,92	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
	499,00	Delfin WG	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
	233,33	Kestrel	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
Bytowski	519,5	Foray 76B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka,
Bytowski	502	Foray 76B	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
Człuchowski	634	Foray 76B	sosna zwyczajna	brudnica mniszka
Śląskie				
częstochowski	180	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabaszczce Melolontha ssp.

częstochoowski	240	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.
częstochoowski	240	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.
częstochoowski	458	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.
częstochoowski	314	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.
częstochoowski	128	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.
kłobucki	220	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.
kłobucki	237	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.
kłobucki	394	Mospilan 20 SP	Dęby: szypułkowy i bezszypułkowy, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, grab zwyczajny	chrabąszcze Melolontha ssp.
tarnogórski	66	Los Ovados 200 SE	_	osnuja gwiazdzista
Świętokrzyskie				
Staszów	4091,9	Mospilan 20 SP	drzewostany wysokie: dąb szypułkowy, dąb bezszypułkowy i inne.	chrabąszcze sp.
Warmińsko-Mazurskie				
iławski	675	Mospilan 20 SP	dąb, buk	chrabąszcze
Wielkopolskie				
złotowski	1302	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	brudnica mniszka

czarnkowsko-trzcianecki	8350	Foray 76 B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
szamotulski	3998	Foray 76 B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
złotowski	954	Foray 76 B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
nowotomyski	291	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
kaliski	400	Mospilan 20 SP	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
kaliski	1389,8	Foray 76 B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
koniński	100,3	Foray 76 B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
gostyński	800	Foray 76 B	dąb szypułkowy, brzoza brodawkowata	kuprówka rudnica
kaliski	600	Los Ovados 200 SE	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
turecki	109,9	Foray 76 B	sosna zwyczajna	barczatka sosnowka
gostyński	200	Delfin WP	dąb szypułkowy, brzoza brodawkowata	kuprówka rudnica
Zachodniopomorskie				
drawski	330	Foray 76 B	sosna zwyczajna	brudnica mniszka

Łączna powierzchnia lasów objęta zabiegami agrolotniczymi wyniosła 148 154,96 ha.

2.7. Potwierdzanie sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego stosowania środków ochrony roślin – kontrole typu C

2.7.1. Przedsiębiorcy/podmioty wykonujące działalność w zakresie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin

Zabiegi z zastosowaniem środków ochrony roślin można wykonywać wyłącznie sprzętem, który użytkowany zgodnie z przeznaczeniem nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzi, zwierząt i dla środowiska oraz jest sprawny technicznie i skalibrowany. Sprawność techniczna sprzętu do aplikacji środków ochrony roślin jest weryfikowana podczas okresowo przeprowadzanych badań.

Działalność w zakresie potwierdzania sprawności sprzętu do stosowania środków ochrony roślin jest działalnością regulowaną i podlega wpisowi do rejestru przedsiębiorców. Potwierdzenie sprawności takiego sprzętu mogą prowadzić również podmioty niebędące przedsiębiorcami po uzyskaniu wpisu do rejestru podmiotów niebędących przedsiębiorcami. Obydwa rodzaje rejestrów prowadzone są przez wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa.

Na dzień 31 grudnia 2023 r. na terenie całego kraju wpisy do rejestrów prowadzonych przez

wojewódzkich inspektorów w zakresie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin posiadało 346 przedsiębiorców/podmiotów, w tym badające:

- opryskiwacze ciągnikowe i samobieżne polowe – 336;
- opryskiwacze ciągnikowe i samobieżne sadownicze – 194;
- opryskiwacze wyposażone w belkę opryskową montowane na pojazdach kolejowych – 80;
- inny sprzęt przeznaczony do stosowania środków montowany na pojazdach kolejowych – 64;
- urządzenia przeznaczone do zaprawiania nasion, inne niż przemysłowe – 168;
- instalacje przeznaczone do stosowania środków w formie oprysku lub zamgławiania w szklarniach lub tunelach foliowych – 135;
- sprzęt samobieżny lub ciągnikowy przeznaczony do stosowania środków w formie granulatu – 113;
- sprzęt agrolotniczy – 17;
- sprzęt przeznaczony do stosowania środków w formie oprysku, inny niż wymieniony nie będący opryskiwaczem ręcznym lub plecakowym, którego pojemność zbiornika przekracza 30 litrów – 134.

W zależności od województwa występuje znaczne zróżnicowanie liczby przedsiębiorców/podmiotów wykonujących działalność w zakresie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin. Szczegółowe dane zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 15 Liczba przedsiębiorców/podmiotów wykonujących działalność w zakresie potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczanego do stosowania środków ochrony roślin w układzie wojewódzkim

Województwo	Rodzaj badanego sprzętu									Liczba przedsiębiorców/ podmiotów wpisanych do rejestrów*
	opryskiwacze ciągnikowe i samobieżne polowe	opryskiwacze ciągnikowe i samobieżne sadownicze	opryskiwacze wyposażone w belkę opryskową montowane na pojazdach kolejowych	inny sprzęt przeznaczony do stosowania środków montowany na pojazdach kolejowych	sprzęt agrolotniczy	urządzenia przeznaczone do zaprawiania nasion, inne niż przemysłowe	instalacje przeznaczone do stosowania środków w formie oprysku lub zamgławiania w szklarniach lub tunelach foliowych	sprzęt samobieżny lub ciągnikowy przeznaczony do stosowania środków w formie granulatu	sprzęt przeznaczony do stosowania środków w formie oprysku, inny niż wymieniony nie będący opryskiwaczem ręcznym lub plecakowym, którego pojemność zbiornika przekracza 30 litrów	
Dolnośląskie	14	7	8	6	1	11	12	11	12	14
Kujawsko-Pomorskie	42	30	4	3	0	30	18	12	19	42
Lubelskie	45	37	21	15	3	31	30	26	31	49
Lubuskie	2	2	1	1	1	2	2	2	2	2
Łódzkie	27	17	7	6	2	13	14	11	13	23
Małopolskie	19	12	4	4	0	9	6	4	4	20
Mazowieckie	42	28	6	5	3	14	14	10	15	46
Opolskie	16	10	8	8	1	10	7	6	6	16
Podlaskie	32	3	1	0	0	3	1	1	2	32
Podkarpackie	9	2	3	2	1	7	4	4	4	10
Pomorskie	9	3	0	0	0	1	0	0	0	11
Śląskie	10	2	1	1	0	5	5	5	5	10
Świętokrzyskie	13	14	0	0	0	4	3	2	2	14
Warmińsko-Mazurskie	10	1	2	2	0	7	4	4	3	10
Wielkopolskie	40	22	11	9	2	18	15	14	15	40
Zachodniopomorskie	6	4	3	2	3	3	0	1	1	7
Razem	336	194	80	64	17	168	135	113	134	346

* - wpis w jednym lub kilku zakresach

2.7.2. Sprzęt przeznaczony do stosowania środków ochrony roślin

Na dzień 31 grudnia 2023 r. potwierdzoną sprawność techniczną posiadało 216 482 urządzeń przeznaczonych do stosowania środków ochrony roślin. W 2023 r. Inspekcja zaewidencjonowała 1 395 sztuk nowego sprzętu do stosowania środków ochrony roślin będących w użytkowaniu, zwolnionych z konieczności badań na podstawie dowodów zakupu. Przeprowadzono ogółem 78494 badań sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin.

Szczegółowe dane dotyczące przeprowadzonych badań oraz zaewidencjonowanego sprzętu zamieszczono w poniższych zestawieniach tabelarycznych.

Tabela 16 Liczba sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin poddana badaniom potwierdzającym sprawność techniczną w 2023 r.

Rodzaj sprzętu	Liczba badań przeprowadzonych w 2023 r.
opryskiwacze polowe	68123
opryskiwacze sadownicze	9836
opryskiwacze wyposażone w belkę opryskową montowaną na pojazdach kolejowych	12
inny sprzęt kolejowy	6
sprzęt agrolotniczy	26
urządzenia przeznaczone do zaprawiania nasion inne niż przemysłowe	94
instalacje pod osłonami	29
sprzęt do stosowania śor w formie granulatu	0
inny sprzęt do stosowania środków ochrony roślin	366
Razem	78494

Tabela 17 Liczba sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin z aktualnym badaniem potwierdzającym sprawność techniczną na dzień 31.12.2023 r.

Województwa	Rodzaj badanego sprzętu									Ogółem
	opryskiwacze ciągnikowe i samobieżne polowe	opryskiwacze ciągnikowe i samobieżne sadownicze	opryskiwacze wyposażone w belkę opryskową montowane na pojazdach kolejowych	inny sprzęt przeznaczony do stosowania środków montowany na pojazdach kolejowych	sprzęt agrolotniczy	urządzenia przeznaczone do zaprawiania nasion, inne niż przemysłowe	instalacje przeznaczone do stosowania środków w formie oprysku lub zamgławiania w szklarniach lub tunelach foliowych	sprzęt samobieżny lub ciągnikowy przeznaczony do stosowania środków w formie granulatu	sprzęt przeznaczony do stosowania środków w formie oprysku, inny niż wymieniony nie będący opryskiwaczem ręcznym lub plecakowym	
Dolnośląskie	8802	202	10	0	0	33	14	0	14	9075
Kujawsko-Pomorskie	16696	461	0	1	0	26	3	0	3	17190
Lubelskie	22245	5969	0	0	0	10	5	0	274	28503
Lubuskie	2898	96	0	4	3	16	6	0	1	3024
Łódzkie	19086	2637	1	0	0	2	11	0	0	21737
Małopolskie	7684	703	0	5	0	2	7	0	15	8416
Mazowieckie	29697	7797	2	2	0	8	29	0	114	37649
Opolskie	6889	41	1	0	0	54	6	0	0	6991
Podkarpackie	7735	159	5	1	26	13	10	0	3	7952
Podlaskie	10586	70	0	0	0	0	0	0	0	10656
Pomorskie	6771	105	0	4	0	13	0	0	0	6893
Śląskie	6280	95	1	6	0	13	54	0	7	6456
Świętokrzyskie	11067	2757	0	4	0	2	1	0	0	13831
Warmińsko-Mazurskie	7749	61	1	0	0	67	2	0	3	7883
Wielkopolskie	24448	1248	1	2	0	21	20	0	50	25790
Zachodniopomorskie	4287	113	0	3	0	30	3	0	0	4436
Razem	192920	22514	22	32	29	310	171	0	484	216482

W ramach wykonywania obowiązków organu prowadzącego rejestr w zakresie potwierdzania sprawności sprzętu przeznaczanego do stosowania środków ochrony roślin inspektorzy PIORIN prowadzili kontrole przedsiębiorców i podmiotów prowadzących działalność w tym zakresie.

Tabela 18 Informacje dotyczące liczby kontroli przedsiębiorców i podmiotów potwierdzających sprawność sprzętu przeznaczanego do stosowania środków ochrony roślin z podziałem na województwa

Województwo	Wykonanie kontroli planowanych		Wykonanie kontroli interwencyjnych/ problemowych		Re-kontrole		Liczba przeprowadzonych kontroli ogółem	
	liczba kontroli planowanych	liczba kontroli planowanych bez nieprawidłowości	liczba kontroli interwencyjnych/ problemowych	Liczba kontroli interwencyjnych/ problemowych bez nieprawidłowości	liczba re-kontroli	liczba re-kontroli bez nieprawidłowości	łącznie liczba kontroli	łącznie liczba kontroli bez nieprawidłowości
Dolnośląskie	29	29	0	0	0	0	29	29
Kujawsko-Pomorskie	18	17	0	0	1	1	19	18
Lubelskie	28	28	0	0	0	0	28	28
Lubuskie	14	14	0	0	0	0	14	14
Łódzkie	17	9	1	0	0	0	18	9
Małopolskie	23	22	0	0	0	0	23	22
Mazowieckie	22	21	2	2	0	0	24	23
Opolskie	40	39	1	1	0	0	41	40
Podlaskie	51	48	0	0	1	1	52	49
Podkarpackie	5	5	0	0	0	0	5	5
Pomorskie	12	12	0	0	0	0	12	12
Śląskie	4	2	0	0	0	0	4	2
Świętokrzyskie	25	25	0	0	0	0	25	25
Warmińsko-Mazurskie	4	2	0	0	0	0	4	2
Wielkopolskie	27	25	0	0	0	0	27	25
Zachodniopomorskie	5	5	1	0	0	0	6	5
Razem	324	303	5	3	2	2	331	308

2.8. Szkolenia w zakresie środków ochrony roślin – kontrole typu D

Doradztwo w zakresie środków ochrony roślin, stosowanie profesjonalnych środków ochrony roślin, ubieganie się o wydanie certyfikatu integrowanej produkcji roślin, prowadzenie badań sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin wymaga ukończenia stosownego szkolenia w zakresie środków ochrony roślin. Szkolenia takie obejmują również zagadnienia dotyczące ograniczania ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin, w tym ograniczania ryzyka dla środowiska wodnego i źródeł wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz stosowania wymagań integrowanej ochrony roślin. Prowadzenie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin jest działalnością regulowaną i wymaga wpisu do rejestru przedsiębiorców. Szkolenia mogą prowadzić również podmioty niebędące przedsiębiorcami po uzyskaniu wpisu do rejestru podmiotów niebędących przedsiębiorcami. Obydwa rodzaje rejestrów prowadzone są przez wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa.

Na dzień 31 grudnia 2023 r. w rejestrach prowadzonych przez wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa wpisanych było 420 przedsiębiorców i podmiotów prowadzących szkolenia w zakresie środków ochrony roślin.

Szczegółowe dane dotyczące liczby jednostek oraz rodzaju prowadzonych szkoleń zawiera poniższa tabela.

Tabela 19 Szczegółowe dane dotyczące liczby jednostek oraz zakresów posiadanych wpisów

Liczba przedsiębiorców/podmiotów wpisanych do rejestru w poszczególnych województwach	Zakres wpisu do rejestru przedsiębiorców/ podmiotów prowadzących szkolenia								
	integrowana produkcja roślin	doradztwo dotyczące őr	stosowanie őr przy użyciu sprzętu naziemnego z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie	stosowanie őr sprzętem agrolotniczym	stosowanie őr metodą fumigacji	stosowanie őr sprzętem naziemnym montowanym na pojazdach szynowych lub innym sprzętem stosowanym w kolejnictwie	badanie sprawności technicznej sprzętu naziemnego przeznaczanego do stosowania őr	badanie sprawności technicznej sprzętu agrolotniczego przeznaczanego do stosowania őr	Ogólna liczba wpisów do rejestru
Dolnośląskie	14	18	31	3	9	8	4	2	31
Kujawsko-Pomorskie	8	29	38	4	9	7	5	0	39
Lubelskie	22	19	35	1	3	2	0	0	39
Lubuskie	8	9	9	2	3	2	2	0	13
Łódzkie	16	20	21	3	4	4	0	0	26
Małopolskie	17	20	22	0	5	3	2	0	23
Mazowieckie	32	40	46	2	10	5	3	0	50
Opolskie	4	12	13	1	4	4	0	0	13
Podkarpackie	14	20	21	3	12	4	0	0	22
Podlaskie	13	23	37	0	3	1	0	0	39
Pomorskie	11	10	9	1	3	2	0	0	12
Śląskie	1	13	15	0	1	4	0	0	16
Świętokrzyskie	8	12	15	1	1	2	0	0	15
Warmińsko-Mazurskie	9	14	19	4	5	7	4	4	21

Wielkopolskie	15	21	44	4	9	5	3	1	48
Zachodniopomorskie	7	10	13	7	9	5	7	5	13
Razem	199	290	388	36	90	65	30	12	420

W do czerwca roku 2023, z powodu sytuacji epidemicznej związanej z wirusem SARS-CoV-2, obowiązywały ograniczenia dotyczące organizacji szkoleń oraz zawieszenia obowiązku posiadania aktualnego zaświadczenia o ukończeniu szkolenia w zakresie środków ochrony roślin. Jednostki organizujące szkolenia mogły prowadzić je on-line, z wyłączeniem części praktycznej i egzaminów.

Pomimo tych warunków zorganizowano 4 615 szkoleń w zakresie środków ochrony roślin, z czego 1 551 to szkolenia podstawowe, a 3 064 - szkolenia uzupełniające. Szkolenia, według danych na 31 grudnia 2023 r., ukończyło 99 881 osób.

Szczegółowe dane dotyczące liczby szkoleń oraz osób przeszkolonych zamieszczono w poniższych tabelach.

Tabela 20 Szczegółowe informacje dotyczące liczby przeprowadzonych szkoleń podstawowych

Województwo	Szkolenia podstawowe								
	integrowana produkcja roślin	doradztwo dotyczące ńor	stosowanie ńor przy użyciu sprzętu naziemnego z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie	stosowanie ńor sprzętem agrolotniczym	stosowanie ńor metodą fumigacji	stosowanie ńor sprzętem przeznaczonym do stosowania tych ńrodków, montowanym na pojazdach szynowych lub innym sprzętem	badanie sprawności technicznej sprzętu naziemnego przeznaczonego do stosowania ńor	badanie sprawności technicznej sprzętu agrolotniczego przeznaczonego do stosowania ńor	razem
Dolnośląskie	4	14	45	0	4	0	0	0	67
Kujawsko-Pomorskie	29	32	48	0	4	0	0	0	113
Lubelskie	30	13	113	0	1	1	0	0	158
Lubuskie	7	15	22	0	3	1	0	0	48
Łódzkie	3	12	96	0	1	0	0	0	112
Małopolskie	55	7	29	0	0	0	1	0	92
Mazowieckie	123	21	63	0	12	1	0	0	220
Opolskie	0	2	21	0	0	0	0	0	23
Podkarpackie	3	13	36	0	4	0	0	0	56
Podlaskie	35	6	34	0	2	0	0	0	77
Pomorskie	21	15	31	0	2	1	0	0	70
Śląskie	8	20	25	0	0	1	0	0	54
Świętokrzyskie	21	3	24	0	0	0	0	0	48
Warmińsko-Mazurskie	10	5	30	1	0	0	0	0	46
Wielkopolskie	12	114	104	7	52	13	3	0	305
Zachodniopomorskie	34	5	22	0	0	1	0	0	62
Razem	395	297	743	8	85	19	4	0	1551

Tabela 21 Szczegółowe informacje dotyczące liczby przeprowadzonych szkoleń uzupełniających

Województwo	Szkolenia uzupełniające						
	integrowana produkcja roślin	doradztwo dotyczące őr	stosowanie őr przy użyciu sprzętu naziemnego, z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie	stosowanie őr sprzętem agrolotniczym	stosowanie őr metodą fumigacji	stosowanie őr sprzętem przeznaczonym do stosowania tych őrów montowanym na pojazdach szynowych lub innym sprzętem stosowanym w kolejnictwie	razem
Dolnośląskie	0	14	118	0	2	1	135
Kujawsko-Pomorskie	2	14	208	0	1	0	225
Lubelskie	4	17	786	0	1	0	808
Lubuskie	0	14	60	0	1	0	75
Łódzkie	22	12	238	0	1	0	273
Małopolskie	6	4	69	0	0	0	79
Mazowieckie	44	22	212	0	9	0	287
Opolskie	0	4	66	0	0	0	70
Podkarpackie	0	6	63	0	0	0	69
Podlaskie	0	10	89	0	0	0	99
Pomorskie	0	6	90	0	2	0	98
Śląskie	0	15	129	0	0	1	145
świętokrzyskie	2	2	103	0	0	0	107
Warmińsko-Mazurskie	0	6	94	0	0	0	100
Wielkopolskie	1	29	347	0	12	64	453
Zachodniopomorskie	0	3	37	0	0	1	41
Razem	81	178	2709	0	29	67	3064

Tabela 22 Szczegółowe informacje dotyczące liczby przeszkolonych osób

Województwo	Szkozenie								
	integrowana produkcja roślin	doradztwo dotyczące őr	stosowanie őr przy użyciu sprzętu naziemnego z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie	stosowanie őr sprzętem agrolotniczym	stosowanie őr metodą fumigacji	stosowanie őr sprzętem przeznaczonym do stosowania tych őródków montowanym na pojazdach szynowych lub innym sprzętem stosowanym w kolejnictwie	badanie sprawności technicznej sprzętu naziemnego przeznaczonego do stosowania őr	badanie sprawności technicznej sprzętu agrolotniczego przeznaczonego do stosowania őr	razem
Dolnośląskie	83	228	4062	0	69	0	0	0	4442
Kujawsko-Pomorskie	670	526	5523	0	36	0	0	0	6755
Lubelskie	630	588	21992	0	14	24	0	0	23248
Lubuskie	177	93	1067	0	6	0	0	0	1343
Łódzkie	689	255	8038	0	16	0	0	0	8998
Małopolskie	1494	173	2620	0	0	0	9	0	4296
Mazowieckie	4618	588	7113	0	333	14	0	0	12666
Opolskie	0	62	2174	0	0	0	0	0	2236
Podkarpackie	81	208	2300	0	4	0	0	0	2593
Podlaskie	747	115	2717	0	5	0	0	0	3584
Pomorskie	523	271	2767	0	66	10	0	0	3637
Śląskie	212	388	3816	0	0	58	0	0	4474
Świętokrzyskie	567	71	3048	0	0	0	0	0	3686
Warmińsko-Mazurskie	258	96	2856	4	0	0	0	0	3214
Wielkopolskie	259	1400	8704	36	64	1861	27	0	12351
Zachodniopomorskie	721	197	1390	0	27	23	0	0	2358
Razem	11729	5259	80187	40	640	1990	36	0	99881

W ramach wykonywania obowiązków organu prowadzącego rejestr działalności w zakresie prowadzenia szkoleń w zakresie środków ochrony roślin inspektorzy PIORiN prowadzili kontrole podmiotów prowadzących taką działalność. Na 420 przeprowadzonych kontroli nieprawidłowości stwierdzono w 26 przypadkach. Nieprawidłowości te dotyczyły:

- przeprowadzenia szkolenia przez jednostkę szkolącą, bez komisji egzaminacyjnej powoływanej przez Wojewódzkiego Inspektora (szkolenie zostało unieważnione, a wydane zaświadczenia wycofane) lub złożenie stosownego wniosku w niewłaściwym terminie,
- braku kwalifikacji osób prowadzących szkolenia w zakresie środków ochrony oraz bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu środków ochrony roślin,
- braku omówienia wszystkich zagadnień w temacie „Bezpieczeństwo i higiena pracy przy stosowaniu środków ochrony roślin”,
- braku pomocy audiowizualnych i dydaktycznych oraz części do modernizacji opryskiwacza,
- przekroczenie maksymalnej dopuszczalnej liczby uczestników szkolenia (od 3 do 9 osób),
- wydawania zaświadczeń o ukończeniu szkolenia w zakresie środków ochrony roślin na niewłaściwym wzorze tego dokumentu
- nieterminowe przekazywanie do WIORiN dokumentacji dotyczącej szkolenia i listy uczestników,
- niekompletnej dokumentacji z przeprowadzonego szkolenia w zakresie doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin była (błędy w datach oraz listach osób przeszkolonych),
- błędów lub nieprecyzyjnych pytań i odpowiedzi zawartych w teście egzaminacyjnym (nie zawierały właściwej dla szkolenia treści).

Tabela 23 Informacje dotyczące liczby kontroli podmiotów prowadzących szkolenia w zakresie śor i wydanych zaleceń pokontrolnych z podziałem na województwa

Województwo	Wykonanie kontroli planowanych		Wykonanie kontroli interwencyjnych/ problemowych		Kontrole sprawdzające (re-kontrole)		Liczba przeprowadzonych kontroli ogółem		Odpowiedzialność karna		
	liczba kontroli planowanych	liczba kontroli planowanych bez nieprawidłowości	liczba kontroli interwencyjnych/ problemowych	liczba kontroli interwencyjnych/ problemowych bez nieprawidłowości	liczba re-kontroli	liczba re-kontroli bez nieprawidłowości	łącznie liczba kontroli	łącznie liczba kontroli bez nieprawidłowości	wnioski do sądu	mandaty	decyzje
Dolnośląskie	26	25	0	0	0	0	26	25	0	0	0
Kujawsko-Pomorskie	27	23	2	2	0	0	29	25	0	0	0
Lubelskie	70	69	0	0	0	0	70	69	0	0	0
Lubuskie	18	18	0	0	0	0	18	18	0	0	0
Łódzkie	39	37	1	1	0	0	40	38	0	0	0
Małopolskie	19	19	0	0	0	0	19	19	0	0	0
Mazowieckie	44	42	5	3	0	0	49	45	0	0	0
Opolskie	9	9	0	0	0	0	9	9	0	0	0
Podkarpackie	3	3	0	0	0	0	3	3	0	0	0
Podlaskie	51	50	0	0	0	0	51	50	0	0	0
Pomorskie	9	9	0	0	0	0	9	9	0	0	0
Śląskie	12	5	0	0	0	0	12	5	0	0	0
Świętokrzyskie	29	28	0	0	0	0	29	28	0	0	0
Warmińsko-Mazurskie	18	18	0	0	0	0	18	18	0	0	0
Wielkopolskie	35	30	1	1	0	0	36	31	0	0	0
Zachodniopomorskie	2	2	0	0	0	0	2	2	0	0	0
Razem	411	387	9	7	0	0	420	394	0	0	0

2.9. Integrowana produkcja roślin

2.9.1. Zgłoszenia do systemu integrowanej produkcji roślin

Integrowana produkcja roślin jest dobrowolnym nowoczesnym systemem certyfikacji jakości żywności. Producent uprawiający rośliny w systemie integrowanej produkcji roślin, może ubiegać się o certyfikat IP wydawany przez podmiot prowadzący działalność w zakresie certyfikacji w integrowanej produkcji roślin. Jednostki prowadzące certyfikację IP są upoważnione przez wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa. Na dzień 31 grudnia 2023 r. upoważnienia do prowadzenia certyfikacji posiadało 10 jednostek.

Zainteresowany certyfikatem IP producent roślin zgłasza corocznie podmiotowi certyfikującemu chęć prowadzenia upraw w tym systemie. Zgłoszenia, do upoważnionych podmiotów w 2023 r., do systemu integrowanej produkcji roślin złożyło 9 064 producentów. Zgłoszenia obejmowały powierzchnię 181 548,90 ha upraw.

Szczegółowe dane dotyczące zgłoszeń do systemu integrowanej produkcji roślin zamieszczono w poniższych zestawieniach tabelarycznych.

Tabela 24 Zgłoszenia do IP w podziale na województwa

Województwo	Liczba producentów	Zgłoszona powierzchnia upraw prowadzonych
Dolnośląskie	56	2212,16
Kujawsko-Pomorskie	316	14551,64
Lubelskie	807	14041,53
Lubuskie	83	4208,87
Łódzkie	822	9152,87
Małopolskie	290	4125,24
Mazowieckie	3269	35325,61
Opolskie	51	2167,63
Podkarpackie	59	1916,23
Podlaskie	559	11001,63
Pomorskie	274	13297,91
Śląskie	87	3837,32
Świętokrzyskie	971	11728,07
Warmińsko-Mazurskie	243	10013,85
Wielkopolskie	902	23380,32
Zachodniopomorskie	275	20588,04
Razem	9 064,00	181 548,90

2.9.2. Certyfikacja Integrowanej Produkcji Roślin

W 2023 r. jednostki certyfikujące wydały producentom 10 169 certyfikatów IP. Najwięcej certyfikatów IP zostało wydanych dla producentów jabłek 2 861. Powierzchnia, na którą udzielono certyfikacji obejmowała 148 156,10 ha upraw. Areał upraw sadowniczych i rolniczych stanowił odpowiednio 40 756,52 ha i 103 750,00 ha. Największy udział w ogólnej powierzchni miały uprawy kukurydzy (48,6 %).

W 2023 roku certyfikowano łącznie produkcję 4 037 184,01 ton płodów rolnych, z czego 30,96 % stanowiły jabłka. Największą produkcję w systemie IP odnotowano w województwach: mazowieckim (24,33 %) i wielkopolskim (11,06%).

Szczegółowe dane dotyczące certyfikacji integrowanej produkcji roślin przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 25 Certyfikacja IP w podziale na województwa

Województwo	Liczba wydanych certyfikatów	Powierzchnia upraw na które udzielono certyfikacji (ha)	Wielkość certyfikowanego plonu (t)
Dolnośląskie	77	1778,4	27542,4
Kujawsko-Pomorskie	466	12173,7	276916,0
Lubelskie	1047	10358,1	336165,7
Lubuskie	93	3956,2	69487,1
Łódzkie	892	8241,5	239373,1
Małopolskie	335	3738,2	91698,3
Mazowieckie	3362	32526,5	982133,3
Opolskie	55	2376,5	25365,5
Podkarpackie	82	1211,3	19227,9
Podlaskie	551	10481,4	312493,6
Pomorskie	253	9876,7	338928,8
Śląskie	116	3474,6	64774,2
Świętokrzyskie	1195	8462,1	221242,9
Warmińsko-Mazurskie	293	8176,0	222164,3
Wielkopolskie	1061	19188,7	446694,3
Zachodniopomorskie	291	12136,1	362976,6
Razem	10169	148156,1	4037184,0

Tabela 26 Certyfikacja IP w podziale na certyfikowane gatunki

Rośliny		Liczba wydanych certyfikatów	Powierzchnia upraw na które udzielono certyfikacji (ha)	Wielkość certyfikowanego plonu (t)
w tym owoce:	jabłka	2 861	28 188,61	1 249 891,87
	gruszki	483	1 156,73	36 151,98
	porzeczki czarne i czerwone	487	3 919,63	26 012,18
	maliny	77	197,00	1 960,10
	śliwki	234	527,66	9 162,18
	brzoskwinie i morele	36	75,21	519,34
	agrest	52	166,70	1 759,31
	borówki wysokie	346	2 916,10	19 405,69
	wiśnie	480	1 398,70	20 362,16
	truskawki	183	607,10	9 178,17
	aronia	105	1 092,43	5 957,53
	czereśnia	244	492,82	4 554,01
	jeżyna	14	17,83	173,01
	razem:	5 602	40 756,52	1 385 087,54
	w tym warzywa:	pomidory pod osłonami	16	48,25
pomidory gruntowe		11	277,54	9 544,35
buraki ćwikłowe		37	156,82	5 966,72
marchew		76	739,95	39 327,80
kapusta głowiasta		31	197,46	13 705,45
kalafior		7	48,83	909,22
cebula		67	978,84	30 417,13
papryka pod osłonami		14	22,76	1 272,00
sałata polowa		12	386,64	10 842,30
sałata pod osłonami		2	0,02	0,50
ogórki gruntowe		18	36,01	1 392,14
ogórki pod osłonami		7	2,65	712,57
kapusta pekińska		7	22,04	1 373,20
szparagi		9	179,29	715,79
brokuł		23	298,99	5 456,46
czosnek		0	0,00	0,00
cukinii, kabaczka i patisona		6	7,80	82,00
selera korzeniowego		11	40,68	2 180,10
dyni olbrzymiej i piżmowej		20	127,16	3 451,06
szpinak		3	77,85	1 220,80
razem:		377	3 649,58	145 652,49
w tym rośliny rolnicze:	ziemniaki	275	7 215,80	262 951,27
	rzepak	51	839,36	2 755,58
	kukurydza	2 620	71 999,77	1 160 316,37
	pszenica	337	3 351,77	18 336,64

	soja	76	779,98	1 849,93
	proso	14	203,52	611,54
	jeczmię browarny	65	1 013,92	4 678,76
	buraki	685	17 587,52	1 053 988,08
	gryki	67	758,36	955,81
	chmiel	0	0,00	0,00
	razem:	4 190	103 750,00	2 506 443,98
	ogółem	10 169	148 156,10	4 037 184,01

2.9.3. Kontrole Integrowanej Produkcji Roślin

W 2023 roku wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili kontrole w 8 jednostkach certyfikujących. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa przeprowadziła również 318 kontrole u producentów IP, mających na celu sprawdzenie prawidłowości przeprowadzania certyfikacji przez upoważnione podmioty. W trakcie 24 kontroli producentów IP stwierdzono nieprawidłowości. Nieprawidłowości najczęściej dotyczyły wypełniania notatnika IP oraz stosowania środków ochrony roślin niezgodnie z zaleceniami etykiety.

2.10. Kontrola składu, właściwości chemicznych i fizycznych środków ochrony roślin

W 2023 r. kontrola składu i właściwości fizyko-chemicznych środków ochrony roślin prowadzona była w powiązaniu z Instytutem Ochrony Roślin – PIB Oddział Sońnicowice. Kontrola w powyższym zakresie została ukierunkowana na prewencję, czyli skuteczne wykrywanie możliwie dużej liczby nieprawidłowości w sprzedawanych środkach oraz na monitoring, mający na celu uzyskanie obrazu krajowej sytuacji w zakresie jakości środków ochrony roślin znajdujących się w obrocie.

Po uwzględnieniu parametrów wykazujących największe korelacje z nieprawidłowościami, tj.:

- rodzaju zezwolenia na wprowadzenie środków do obrotu,
- przeznaczenia środków (herbicyd, fungicyd, insektycyd, inne),
- formulacji środków,

ustalono 15 charakterystycznych grup środków ochrony roślin, którym przypisano odpowiednią liczbę pobieranych próbek.

Tabela 27 Zestawienie badanych grup środków ochrony roślin i podział liczby próbek na grupy (wg planu)

Grupa	Rodzaj zezwolenia	Rodzaj ŚOR	Formulacja
1	h.r.	wszystkie	
2	normalne	F	EW
3	normalne	F	SC
4	normalne	F	WG
5	normalne	F	WP
6	normalne	F	inne niż powyżej
7	normalne	H	EC, SC
8	normalne	H	OD
9	normalne	H	SL
10	normalne	H	inne niż powyżej
11	normalne	I	EC
12	normalne	I	SP
13	normalne	I	inne niż powyżej
14	normalne	pozostałe	EC
15	normalne	pozostałe	inne niż powyżej

H – herbicyd

F – fungicyd

I – insektycyd

h.r. – handel równoległy

Próbki te, po uwzględnieniu liczby punktów sprzedaży, szacunkowego zużycia środków ochrony roślin oraz powierzchni upraw w poszczególnych województwach, przydzielono do pobrania wojewódzkim inspektoratom. Badania laboratoryjne środków wykonywał, w ramach zadania 1.8, Instytut Ochrony Roślin – PIB Oddział Sośnicowice.

Tabela 28 Próbki środków ochrony roślin przekazane przez wojewódzkie inspektoraty ochrony roślin i nasiennictwa do badań w Instytucie Ochrony Roślin-PIB Oddział Sośnicowice

Województwo	Próbki podstawowe	Próbki interwencyjne	Razem
dolnośląskie	20	0	20
kujawsko-pomorskie	24	0	24
lubelskie	24	0	24
lubuskie	6	23	29
łódzkie	21	0	21
małopolskie	11	1	12
mazowieckie	31	0	31
opolskie	13	0	13
podkarpackie	13	0	13
podlaskie	13	0	13
pomorskie	16	0	16
śląskie	12	0	12
świętokrzyskie	13	0	13
warmińsko-mazurskie	14	0	14
wielkopolskie	33	5	38
zachodniopomorskie	16	1	17
Razem	280	30	310

Zgodnie z opracowanymi wytycznymi dla PIORiN, laboratoryjną kontrolą objęto 310 próbek środków ochrony roślin, w tym 280 próbek podstawowych oraz 30 próbki interwencyjne. W kontroli podstawowej spośród 280 przebadanych próbek 5 próbek otrzymało wynik negatywny. Oprócz kontroli planowanej, realizowano również kontrolę interwencyjną w zakresie, której do laboratorium IOR-PIB O/Sośnicowice dostarczono 30 próbek środków ochrony roślin. W ramach tej kontroli 29 próbek otrzymało atesty negatywne.

W trakcie badań analizowano podstawowe cechy jakościowe środków ochrony roślin takie jak zawartość substancji czynnych i właściwości fizyko-chemiczne. Sprawdzano także zawartość zanieczyszczenia oraz zgodność uzyskanych wyników oznaczeń z wymaganiami określonymi w procesie rejestracji.

Głównymi przyczynami wydania negatywnych sprawozdań dla próbek badanych, było: niedopuszczenie do obrotu, , próbki w nieoryginalnych opakowaniach, nieprawidłowa zawartość substancji czynnej, obecność substancji obcych oraz niezgodności z wymaganymi parametrami fizycznymi i technicznymi.

W przypadku negatywnych wyników analiz laboratoryjnych przeprowadzonych na potrzeby kontroli składu lub właściwości fizycznych lub właściwości chemicznych środków ochrony roślin, kontrolowane podmioty w drodze decyzji były obowiązane do uiszczenia opłaty stanowiącej równowartość kosztów przeprowadzenia tych analiz. Ogółem w 2023 r. wydano 11 decyzji z tego zakresu.

Tabela 29 Badania jakości środków ochrony roślin wykonane przez Instytut Ochrony Roślin-PIB Oddział Sośnicowice

Rodzaj kontroli	Liczba próbek	Rodzaj oznaczenia	Liczba oznaczeń	Liczba atestów negatywnych
podstawowa	280	zawartość s.cz.	360	5
		fizyko – chemiczne	1 216	
		zanieczyszczenia	72	
		zawartość koformulanta	17	
		identyfikacja	1	
		porównanie z preparatem referencyjnym	24	
interwencyjna	30	zawartość s.cz.	31	29
		fizyko – chemiczne	61	
		zanieczyszczenia	0	
		zawartość koformulanta	0	
		identyfikacja	20	
		porównanie z preparatem referencyjnym	5	
Razem	310	Razem	1 807	34

2.11. Badania pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych

W 2023 r., w ramach urzędowej kontroli prawidłowości stosowania środków ochrony roślin pobrano 3 719 próbek płodów rolnych, w celu przebadania ich pod kątem obecności pozostałości środków ochrony roślin. Badania prowadzone były w Centralnym Laboratorium Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Toruniu oraz przez laboratoria Instytutu Ochrony Roślin – PIB w Poznaniu, Białymstoku i w Sośnicowicach oraz w laboratorium Zakładu Badania Bezpieczeństwa Żywności w Instytucie Ogrodnictwa – PIB w Skierniewicach.

Tabela 30 Liczba próbek płodów rolnych przebadanych przez poszczególne laboratoria w 2023 r.

Rodzaj płodów rolnych	IOR-PIB	IO	CL	Razem
warzywa	597	569	386	1 552
owoce	344	431	214	989
uprawy rolnicze -zboża	730	300	0	1030
nasiona roślin strączkowych	48	0	0	48
nasiona oleiste (rzepak, soja)	22	0	0	22
rośliny cukrodajne	57	0	0	57
rośliny paszowe	10	0	0	10
przyprawy	11	0	0	11
Razem	1 819	1 300	600	3 719

W ramach urzędowej kontroli przebadano m.in. 989 próbek owoców i 1552 próbki warzyw. Na 3 719 przebadanych próbek, 2014 (54,16%) nie zawierało pozostałości środków ochrony roślin. W 1629 próbkach (43,8%) wykryto pozostałości pozostające poniżej najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości (NDP) środków ochrony roślin. W 76 próbkach (2,05%) stwierdzono przekroczenie NDP, z czego w 66 próbkach (1,7%) stwierdzono pozostałości substancji czynnych niedozwolonych do stosowania w danej uprawie.

Przekroczenia NDP stwierdzono w: agrestie, buraku ćwikłowym, fasoli szparagowej, gruszcze, gryce, kapuście brukselce, kapuście pekińskiej, koprze, malinie, pietruszce naciowej, pietruszce korzeniowej, pomidorze, porze, porzeczce czarnej, porzeczce czerwonej, rzepaku, siemieniu lnianym, selerze, szczypiorku, śliwce, jarmużu, jęczmieniu ozimym.

Substancje czynne, które wykrywano w ww. uprawach z przekroczeniami NDP, to m.in.: acetamipryd, bifentryna, chloropiryfos, chlorotalonil, chlorotoluron, cypermetryna, heksytiazoks, linuron, fenpropidyna, flonikamid, fluazynam, kaptan, karbendazym, metalaksyl, metoksyfenozyd, propikonazol, tetrakonazol, tebukonazol.

Przypadki przekroczeń najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości w próbkach spełniających kryteria żywności objęte były procedurą powiadamiania zgodnie z Systemem Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach – RASFF. W 2023 r. Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa przekazał 9 powiadomień informacyjnych w systemie iRASFF, które dotyczyły: jęczmienia ozimego (1), pomidorów spod osłon (1), porzeczki (1), selera korzeniowego (2), lnu (1), rzepaku (2), pietruszki korzeniowej (1).

Wykres 2 Liczba powiadomień RASFF w układzie wojewódzkim

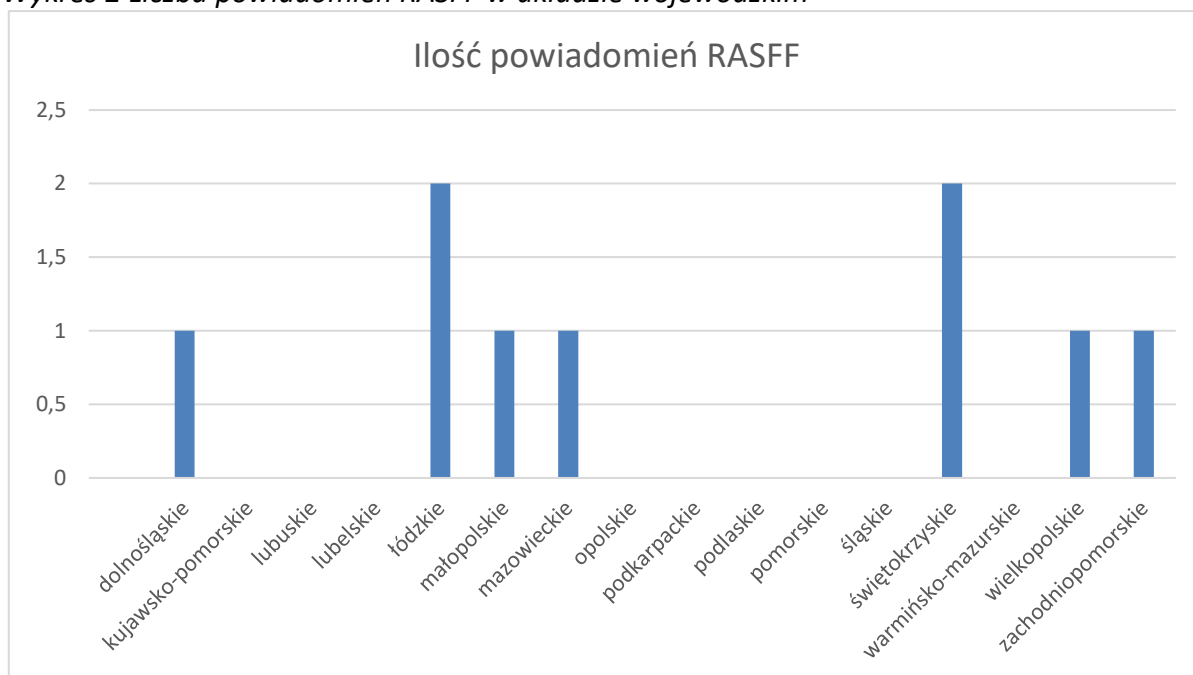

Tabela 31 Substancje czynne notyfikowane w powiadomieniach RASFF

Substancja czynna	Liczba wykryć
bifentryna	1
chloropiryfos	3
chlorotalonil	1
chlorotoluron	1
cypermetryna	1
heksytiazoks	1
linuron	1
metalaksyl	1

2.12. Nadzór nad badaniami skuteczności działania środków ochrony roślin

2.12.1. Upoważnianie podmiotów do prowadzenia badań skuteczności działania środków ochrony roślin

Preparaty i ich mieszaniny oraz żywe organizmy przeznaczone do ochrony roślin uprawnych przed organizmami szkodliwymi, regulowania wzrostu i rozwoju roślin, niszczenia chwastów, zanim zostaną - w procedurze rejestracyjnej - dopuszczone do obrotu i stosowania, muszą przejść badania w celu uzyskania oceny skuteczności ich działania. Ocenę taką, zgodnie z wytycznymi Europejskiej i Śródziemnomorskiej Organizacji Ochrony Roślin, prowadzą podmioty posiadające upoważnienie Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa do badania skuteczności działania środków ochrony roślin. Na dzień 31 grudnia 2023 r. upoważnienie takie posiadało 49 podmiotów.

W 2023 r. do Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa wpłynęło 10 wniosków dotyczących upoważnień do badania skuteczności działania środków ochrony roślin, z których:

- 1 wniosek to wniosek o udzielenie upoważnienia do prowadzenia takich badań,
- 7 wniosków - zmiana zakresu upoważnienia (grupy środków ochrony roślin, uprawy),
- 1 wniosek – zmiana adresu siedziby podmiotu,
- 1 wniosek – wygaśnięcie upoważnienia oraz zmiana zakresu upoważnienia wynikająca z połączenia dwóch podmiotów.

2.12.2. Nadzór nad badaniami w zakresie skuteczności działania środka ochrony roślin

W 2023 roku podmioty posiadające upoważnienie Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa do badania skuteczności działania środków ochrony roślin kontynuowały doświadczenia rozpoczęte w 2022 r. oraz zgłosiły zakładanie nowych doświadczenia w łącznej liczbie 4 777 doświadczeń.

Inspektorzy PIORiN wykonali 181 kontroli w zakresie badań skuteczności działania środków ochrony roślin, z czego 104 to kontrole losowo wybranych doświadczeń w trakcie ich prowadzenia, a 77 to - kontrole sprawozdań z doświadczeń/badań zakończonych w 2023 r.

Tabela 32 Zestawienie liczby kontroli doświadczeń i sprawozdań z doświadczeń/badań w zakresie skuteczności działania środka ochrony roślin

Województwo	Liczba kontroli			
	doświadczeń w trakcie ich trwania	sprawozdań z doświadczeń/ badań	sprawdzających	razem
Dolnośląskie	8	9	0	0
Kujawsko-Pomorskie	11	5	0	0
Lubelskie	12	4	0	0
Lubuskie	0	0	0	0
Łódzkie	11	9	0	0
Małopolskie	5	0	0	0
Mazowieckie	13	25	0	0
Opolskie	6	2	0	0
Podkarpackie	2	0	0	0
Podlaskie			0	0
Pomorskie	7	0	0	0
Śląskie	4	2	0	0
Świętokrzyskie	0	0	0	0
Warmińsko-Mazurskie	4	0	0	0
Wielkopolskie	18	20	0	0
Zachodniopomorskie	3	1	0	0
Razem	104	77	0	0

Kontrole doświadczeń, prowadzone zgodnie z wymaganiami określonymi w Zarządzeniu nr 5/2014 Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa z dnia 11 lipca 2014 r. w sprawie zasad dotyczących upoważniania podmiotów do prowadzenia badań skuteczności działania środka ochrony roślin oraz wytycznych dotyczących nadzoru nad tymi badaniami, nie wykazały nieprawidłowości.

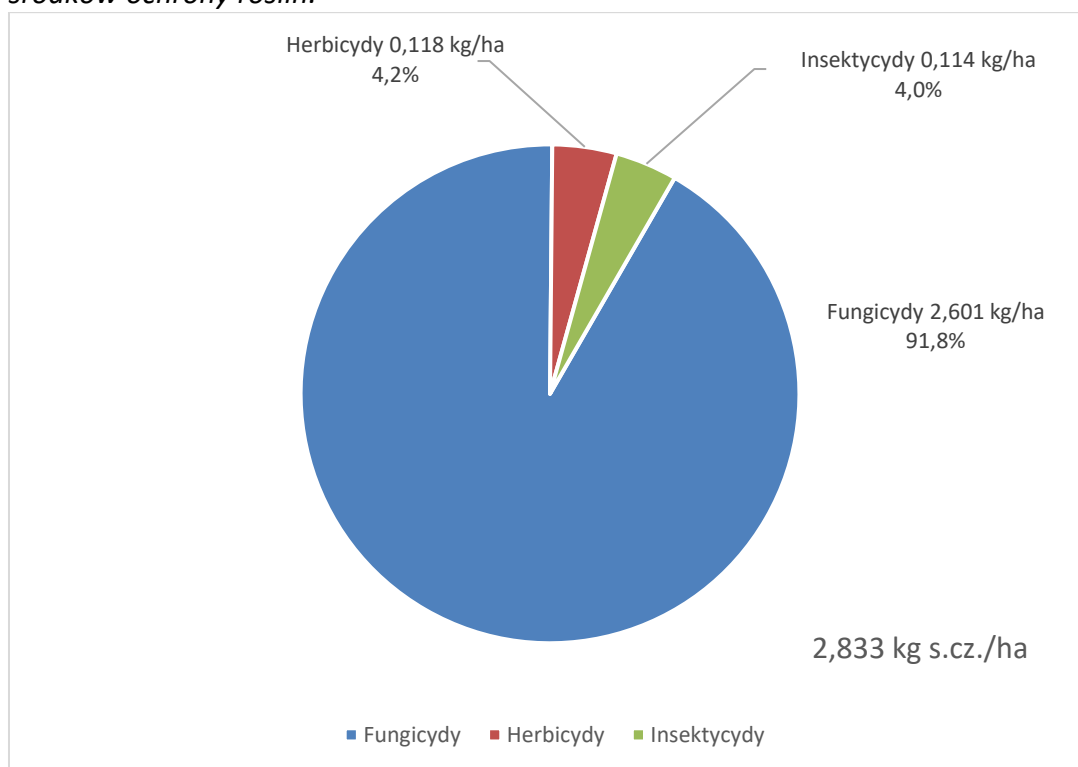
2.13. Monitoring zużycia środków ochrony roślin

W 2023 roku kontynuowano monitoring zużycia środków ochrony roślin. Zgodnie z opracowanym harmonogramem badaniem objęto zużycie środków ochrony roślin w roku 2022 w uprawach: borówki, maliny, ogórka gruntowego, pszenżyta ozimego i wiśni. Był to czwarty rok cyklu badania obejmującego lata 2020-2024. Dane o zastosowanych środkach ochrony roślin w uprawach obejmowały okres od czasu zakończenia poprzedniej uprawy, tj. zabiegi w zespole uprawek późniwnych, zaprawiania nasion oraz chemiczne zabiegi w trakcie wegetacji, aż do okresu zbioru uprawy objętej monitoringiem. Tak jak w latach poprzednich w wyborze próby statystycznej uczestniczył Główny Urząd Statystyczny. Ustalono, że pozyskiwanie danych w przedmiotowym zakresie odbędzie się na podstawie przeprowadzenia ankiet w 2 500 gospodarstwach. Dla próby gospodarstw liczebność ta wynosiła po 500 ankiet dla każdej z wytypowanych upraw.

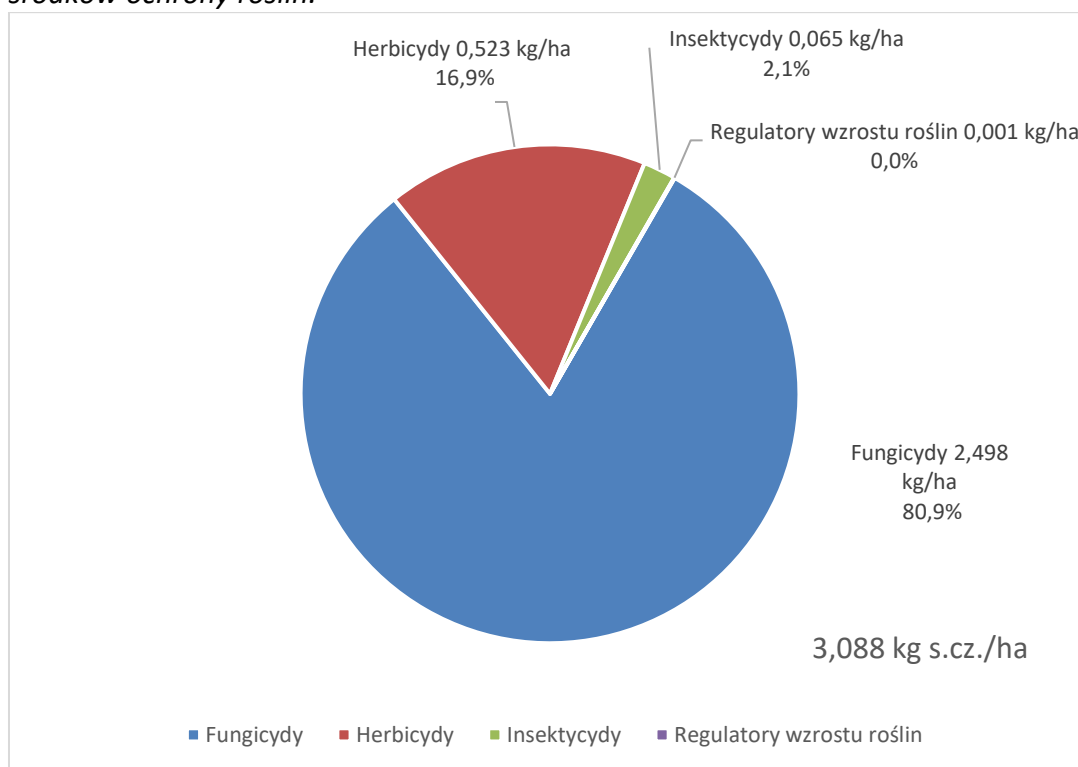
Tabela 33 Średnie zużycie substancji czynnej dla badanych upraw

Uprawa	Średnie zużycie substancji czynnej (kg/ha)
Borówka	2,833
Malina	3,088
Ogórek gruntowy	3,828
Pszenżyto ozime	1,155
Wiśnia	10,759

Wykres 3 Średnie zużycie substancji czynnej (kg/ha) w uprawie borówki w podziale na grupy środków ochrony roślin.

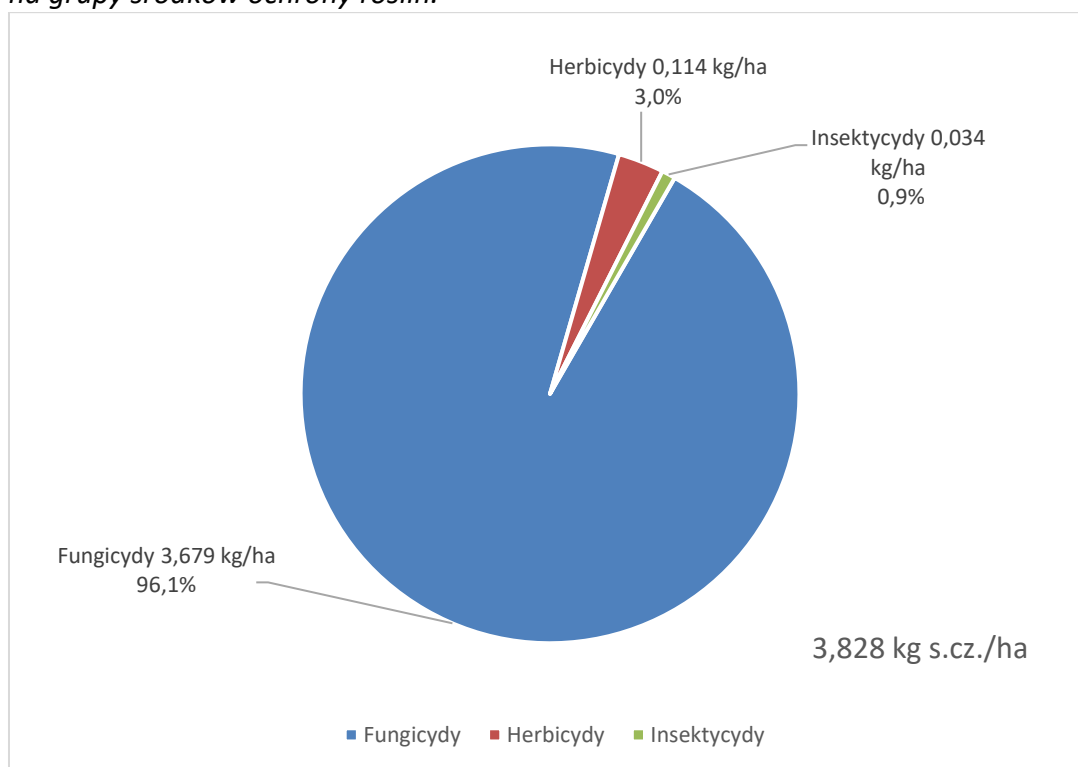

Wykres 4 Średnie zużycie substancji czynnej (kg/ha) w uprawie maliny w podziale na grupy środków ochrony roślin.

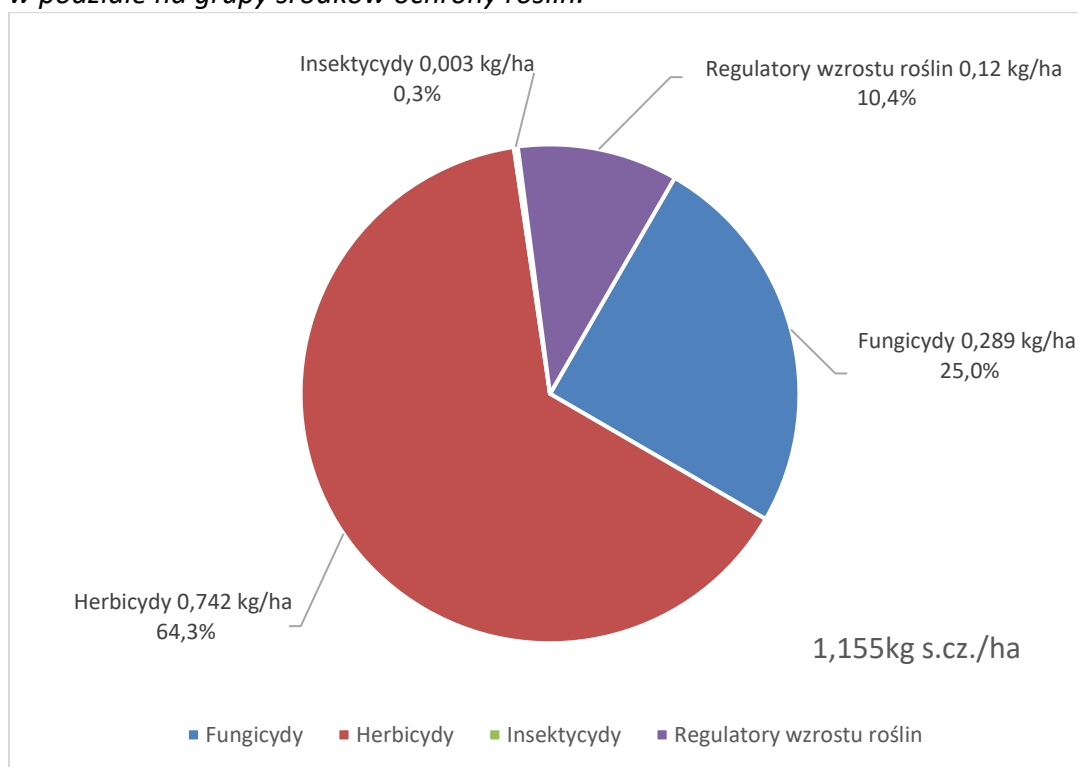

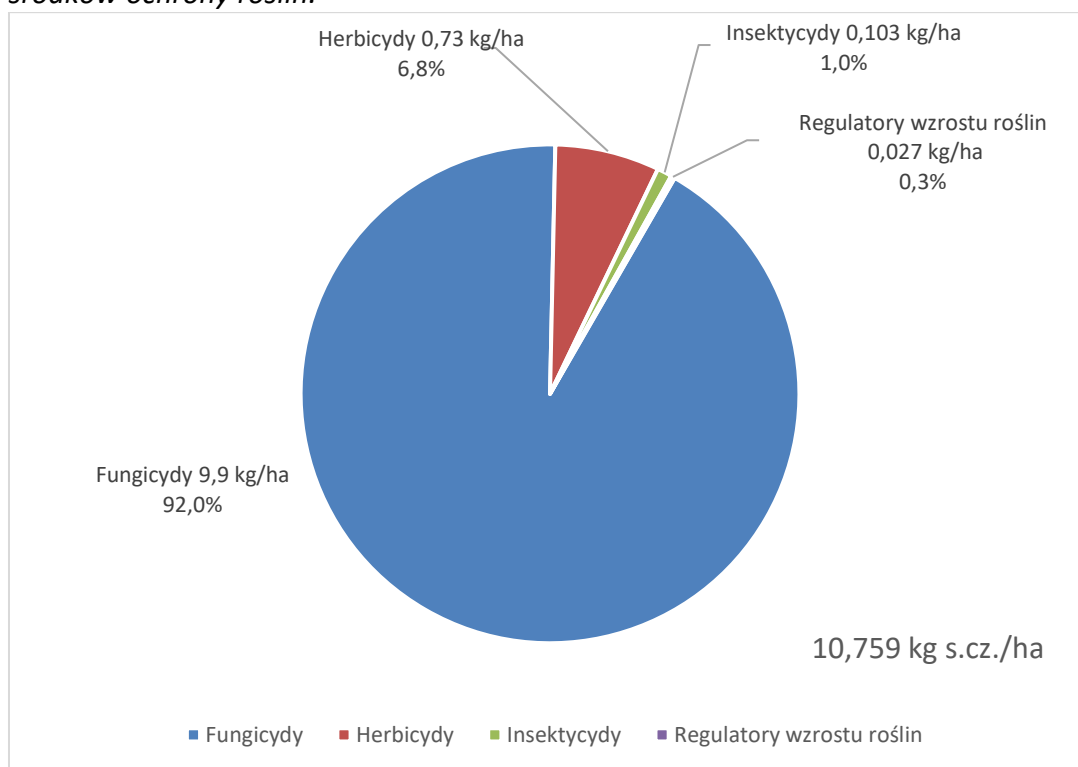
Wykres 5 Średnie zużycie substancji czynnej (kg/ha) w uprawie ogórka gruntowego w podziale na grupy środków ochrony roślin.

Wykres 6 Średnie zużycie substancji czynnej (kg/ha) w uprawie pszenżyta ozimego w podziale na grupy środków ochrony roślin.

Wykres 7 Średnie zużycie substancji czynnej (kg/ha) w uprawie jabłoni w podziale na grupy środków ochrony roślin.

2.14. Informacja o zatruciach pszczół

W 2023 roku Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa brała czynny udział w postępowaniach dotyczących podejrzenia zatrucia pszczół środkami ochrony roślin. Inspektorzy PIORiN przyjmowali zgłoszenia, przeprowadzali kontrolę u rolników podejrzewanych o spowodowanie zatrucia pszczół, dokonywano oględzin upraw i pobierano próbki materiału roślinnego do badania pozostałości środków ochrony roślin. Pracownicy Inspekcji brali również aktywny udział w pracach komisji wyjaśniających przyczyny zatruc pszczół. Szczegółowe dane w rozbiciu na województwa przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 34 Informacja o udziale PIORiN w postępowaniach dotyczących podejrzenia zatrucia pszczół środkami ochrony roślin

Województwo	Liczba zgłoszonych do WIORiN przypadków zatrucia pszczół śor	Liczba postępowań z udziałem pracowników WIORiN	Liczba pobranych próbek materiału roślinnego na pozostałości śor w trakcie prowadzonych postępowań	Liczba potwierdzonych, w toku prowadzonego postępowania, przypadków zatrucia pszczół śor
Dolnośląskie	2	2	1	0
Kujawsko-Pomorskie	3	3	5	1
Lubelskie	5	10	2	1
Lubuskie	0	0	0	0
Łódzkie	2	1	0	0
Małopolskie	2	2	0	0
Mazowieckie	8	8	3	2
Opolskie	2	2	2	0
Podkarpackie	1	1	0	0
Podlaskie	0	0	0	0
Pomorskie	1	1	0	0
Śląskie	0	0	0	0
Świętokrzyskie	0	0	0	0
Warmińsko-Mazurskie	1	1	0	0
Wielkopolskie	4	4	9	2
Zachodniopomorskie	1	1	0	1
Razem	31	35	22	7

2.15. Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, środków wspomagających uprawę roślin i produktów nawozowych UE

2.15.1. Kontrola podmiotów w zakresie obrotu nawozami, nawozami oznaczonymi znakiem „NAWÓZ WE”, środkami wspomagającymi uprawę roślin i produktami nawozowymi UE

W ramach sprawowanego nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, środków wspomagających uprawę roślin oraz produktów nawozowych UE, Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa przeprowadziła kontrole w 1551 podmiotach wprowadzających do obrotu i oferujących do sprzedaży: nawozy nieorganiczne, organiczno-mineralne, organiczne, nawozy wapniowe, nawozy oznaczone znakiem „NAWÓZ WE”, środki poprawiające właściwości gleby, stymulatory wzrostu, podłoża do upraw i produkty nawozowe UE.

Tabela 35 Szczegółowe zestawienie liczby skontrolowanych podmiotów w układzie wojewódzkim

Województwo	ogólna liczba skontrolowanych podmiotów	liczba skontrolowanych podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzenie do obrotu	ogólna liczba skontrolowanych podmiotów oferujących do sprzedaży w których stwierdzono nieprawidłowości	liczba skontrolowanych podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzenie do obrotu, w których stwierdzono nieprawidłowości
dolnośląskie	130	68	3	3
kujawsko-pomorskie	90	26	14	6
lubelskie	91	15	2	2
lubuskie	73	12	6	3
łódzkie	94	23	3	3
małopolskie	105	54	3	2
mazowieckie	151	90	28	16
opolskie	86	13	4	3
podkarpackie	92	31	12	6
podlaskie	73	31	20	12
pomorskie	101	30	5	5
śląskie	94	48	18	12
świętokrzyskie	70	3	2	1
warmińsko-mazurskie	69	24	4	2
wielkopolskie	151	43	13	8
zachodniopomorskie	81	40	3	3
Razem	1551	551	140	87

Spośród skontrolowanych 1551 podmiotów 551 z nich stanowiły podmioty, które bezpośrednio odpowiadały za wprowadzanie do obrotu nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” i środków wspomagających uprawę roślin. Do takich podmiotów zalicza się przede wszystkim: producentów, wytwórców i importerów.

Nieprawidłowości stwierdzono w 140 podmiotach, co stanowiło 9% wszystkich skontrolowanych. W odniesieniu do nieprawidłowości, które stwierdzone zostały na etapie wprowadzania do obrotu, nieprawidłowości dotyczyły 87 podmiotów, co stanowiło 15,8% skontrolowanych podmiotów wprowadzających do obrotu.

Tabela 36 Zestawienie liczby przeprowadzonych kontroli w układzie krajowym

rodzaj przeprowadzonej kontroli	liczba przeprowadzonych kontroli	liczba przeprowadzonych kontroli, w których stwierdzono nieprawidłowości
kontrola planowa	1450	115
kontrola interwencyjna i problemowa	148	38
re-kontrola	15	0
Razem	1613	173

Spośród przeprowadzonych 1613 kontroli ogółem, 1450 stanowiły kontrole planowe (89,90% wszystkich przeprowadzonych kontroli), 148 stanowiły kontrole interwencyjne i problemowe (9,18%), a 15 stanowiły re-kontrole (0,93%).

Nieprawidłowości stwierdzono podczas 173 przeprowadzonych kontroli, co stanowiło 10,73% wszystkich przeprowadzonych kontroli. W przypadku kontroli planowych, nieprawidłowości stwierdzono w 115 kontrolach, co stanowiło 7,13% przeprowadzonych kontroli planowych, natomiast w odniesieniu do kontroli interwencyjnych i problemowych nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 2,36% przeprowadzonych kontroli interwencyjnych i problemowych.

2.15.2. Kontrolowane partie nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, środków wspomagających uprawę roślin i produktów nawozowych UE

Kontrolą w 2023 r. objęto wszystkie rodzaje nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, środków wspomagających uprawę roślin oraz produktów nawozowych UE, które wprowadzano do obrotu na podstawie różnych aktów prawnych, m. in. zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 2003/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. w sprawie nawozów oraz zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2019/1009 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiające przepisy dotyczące udostępniania na rynku produktów nawozowych UE, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 i (WE) nr 1107/2009 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 2003/2003. Nieprawidłowości ogółem stwierdzono w przypadku 239 partii, co stanowiło 27,75% wszystkich skontrolowanych partii.

Tabela 37 Zestawienie informacji o kontrolowanych partiach ogółem w układzie krajowym

rodzaj środka	liczba skontrolowanych partii	masa skontrolowanych partii (t)	liczba skontrolowanych partii, w których stwierdzono nieprawidłowości	masa partii, w których stwierdzono nieprawidłowości (t)
nawozy, w tym:	1350	92853,19	37	465,23
wapno nawozowe	58	12034,51	6	30,78
nawóz powstały ze zmieszania typów nawozów WE	94	46,77	0	0,00
nawozy mineralne i nieorganiczne pozostałe	766	62852,93	15	241,01
nawóz organiczno-mineralny	169	2933,45	3	1,89
nawóz organiczny	263	14985,53	13	191,55
środki wspomagające uprawę roślin, w tym:	1370	160395,18	136	4670,96
podłoże do upraw	796	5004,53	81	494,24
stymulator wzrostu	147	92,03	5	3,93
środek poprawiający właściwości gleby	427	155298,62	50	4172,79
nawóz oznaczony "NAWÓZ WE", w tym:	3629	19334,41	7	184,32
nawóz o wysokiej zawartości azotu na bazie azotanu amonu >28%	149	7796,77	0	0,00
środek wapnujący WE	129	1182,42	0	0,00
pozostałe nawozy oznaczone znakiem "NAWÓZ WE"	3351	10355,23	7	184,32
produkt nawozowy UE	1945	56506,08	42	4702,54
nawozy	1785	44692,16	41	4700,54
pozostałe PFC	160	11813,92	1	2,00
produkty wprowadzane na zasadzie wzajemnego uznawania (art.5)	228	513,35	12	208,93
wapno nawozowe (rozp. Ministra Gospodarki)	98	7141,62	8	2036,40
RAZEM	8620	336743,81	242	12268,38

W grupie nawozów, do których należą m. in. nawozy mineralne, wapno nawozowe, nawozy powstałe ze zmieszania nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” oraz nawozy organiczne i organiczno-mineralne stwierdzono nieprawidłowości w przypadku 37 kontrolowanych partii, co stanowiło 2,74% partii nawozów poddanych kontroli.

Największy odsetek nieprawidłowości stwierdzono w przypadku nawozów mineralnych i nieorganicznych, które dotyczyły 15 partii, co stanowiło 1,96% ogółem skontrolowanych partii nawozów mineralnych i nieorganicznych. Podczas przeprowadzonych kontroli zidentyfikowano partie nawozów mineralnych i nieorganicznych, które zostały niewłaściwie oznakowane.

W odniesieniu do wapna nawozowego nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 6 partii, co stanowiło 10,34% skontrolowanych partii wapna nawozowego. Kontrole prowadzone były przez WIORiN we współpracy z organami Policji.

Dodatkowo, w grupie nawozów stwierdzono także 13 partii nawozów organicznych niespełniających wymagań, co stanowiło 4,94% wszystkich skontrolowanych partii nawozów organicznych. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niewłaściwego oznakowania nawozów organicznych, a także niespełnienia wymagań jakościowych i w zakresie zanieczyszczeń.

Najmniej nieprawidłowości dotyczyło nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, w której to grupie stwierdzono niezgodności w 7 partiach, co stanowiło 0,19% skontrolowanych partii tych nawozów. Zidentyfikowane partie z nieprawidłowościami dotyczyło nawozów nieorganicznych z oznakowaniem „WE” innych niż środki wapnujące oraz nawozy o wysokiej zawartości azotu na bazie azotanu amonu.

Spośród skontrolowanych 1370 partii środków wspomagających uprawę roślin, stwierdzono nieprawidłowości w przypadku 136 partii, co stanowiło 9,93% skontrolowanych partii środków wspomagających uprawę roślin. Nieprawidłowości zidentyfikowano w przypadku 81 partii podłoży do upraw (10,17% skontrolowanych partii podłoży do upraw), 5 partii stymulatorów wzrostu (3,40% skontrolowanych partii stymulatorów wzrostu) oraz 50 partii środków poprawiających właściwości gleby (11,71% skontrolowanych partii środków poprawiających właściwości gleby).

W odniesieniu do kontrolowanych środków poprawiających właściwości gleby, stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niewłaściwego oznakowania, a także niespełnienia wymagań jakościowych i w zakresie zanieczyszczeń.

W odniesieniu do produktów nawozowych UE nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 42 partii, co stanowiło 2,15% skontrolowanych partii produktów nawozowych UE.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niewłaściwego oznakowania, a także niespełnienia wymagań jakościowych.

2.15.3. Badania laboratoryjne partii nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, środków wspomagających uprawę roślin i produktów nawozowych UE

Podczas kontroli przeprowadzonych w 2023 r. pobrane zostały próbki nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, środków wspomagających uprawę roślin i produktów

nawozowych UE, w celu sprawdzenia zgodności ww. produktów z odpowiednimi wymaganiami (jakościowymi, minimalnymi oraz w zakresie zanieczyszczeń). Do badań laboratoryjnych pobrano próbki spośród 240 partii nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, środków wspomagających uprawę roślin i produktów nawozowych UE. Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 40 badanych partii, co stanowiło 16,67% spośród pobranych do badań próbek partii produktów.

Tabela 38 Zestawienie informacji o przeprowadzonych badaniach laboratoryjnych w układzie krajowym

rodzaj środka	liczba skontrolowanych partii, z których pobrano próbki*	masa skontrolowanych partii z których pobrano próbki (t)	liczba skontrolowanych partii, co do których stwierdzono nieprawidłowości**	masa partii, co do których stwierdzono nieprawidłowości (t)
nawozy, w tym:	42	8165	10	204
wapno nawozowe	0	0	0	0
nawóz powstały ze zmieszania typów nawozów WE	0	0	0	0
nawozy mineralne i nieorganiczne pozostałe	4	92	1	11
nawóz organiczno-mineralny	8	1874	2	2
nawóz organiczny	30	6200	8	191
środki wspomagające uprawę roślin, w tym:	105	9341	20	3798
podłoże do upraw	27	465	3	1
stymulator wzrostu	4	2	1	8 0
środek poprawiający właściwości gleby	74	8875	16	3798
nawóz oznaczony "NAWÓZ WE", w tym:	12	13	1	0
nawóz o wysokiej zawartości azotu na bazie azotanu amonu >28%	2	3	0	0
środek wapnujący WE	2	2	0	0
pozostałe nawozy oznaczone znakiem "NAWÓZ WE"	8	249	1	0
produkt nawozowy UE	62	8855	3	1187
nawozy	55	7258	3	1187
pozostałe PFC	7	1598	0	0
produkty wprowadzane na zasadzie wzajemnego uznawania (art.5)	11	9	5	3
wapno nawozowe (rozp. Ministra Gospodarki)	8	4339	1	2000
RAZEM	240	30723	40	7192

Najwięcej nieprawidłowości stwierdzono w grupie środków wspomagających uprawę roślin. Badaniom laboratoryjnym poddano próbki spośród 105 partii środków wspomagających uprawę roślin. Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 20 partii, co stanowiło 19,05% partii środków wspomagających uprawę roślin, w których stwierdzono niezgodność w zakresie wymagań jakościowych i zanieczyszczeń. Nieprawidłowości zidentyfikowano w przypadku 3 partii podłoży do upraw (11,11% próbek podłoży do upraw poddanych badaniom laboratoryjnym), 1 partię stymulatora wzrostu (25,0%) oraz 16 partii środków poprawiających właściwości gleby (21,62%).

Zidentyfikowane nieprawidłowości w przypadku podłoży do upraw oraz środków poprawiających właściwości gleby dotyczyły parametrów takich jak: sucha masa, pH, zasolenie, a także wymagań w zakresie składników pokarmowych oraz w zakresie dopuszczalnej wartości zanieczyszczeń.

Drugą grupą, w której stwierdzono najwięcej nieprawidłowości są nawozy (23,80% spośród pobranych do badań próbek partii nawozów), w tym przypadku nawozów organicznych, nawozów organiczno-mineralnych, nawozów mineralnych i nieorganicznych, nawóz powstałych ze zmieszania typów nawozów WE oraz wapno nawozowe.

W odniesieniu do nawozów mineralnych i nieorganicznych stwierdzono 1 partię z nieprawidłowościami, co stanowiło 25,0% ogółem pobranych do badań próbek tych nawozów. Nieprawidłowości dotyczyły niespełnienia wymagań jakościowych m. in. w zakresie zawartości podstawowych, jak również drugorzędnych składników pokarmowych.

W przypadku nawozów organiczno-mineralnych stwierdzono 2 partie, które nie spełniały wymagań, co stanowiło 25,0% pobranych do badań próbek nawozów organiczno-mineralnych. Nieprawidłowości dotyczyły niespełnienia wymagań jakościowych w zakresie podstawowych i drugorzędnych składników pokarmowych, a także w zakresie mikroskładników.

W odniesieniu do nawozów organicznych, w wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych stwierdzono 8 partii nawozów organicznych (26,67% spośród pobranych do badań próbek nawozów organicznych) niespełniających wymagań w zakresie badanych parametrów w tym m. in.: składników podstawowych, drugorzędnych, a także w zakresie dopuszczalnej wartości zanieczyszczeń.

W przypadku nawozów powstałych ze zmieszania typów nawozów WE oraz wapna nawozowego nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najmniej nieprawidłowości dotyczyło nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” oraz wapna nawozowego wprowadzonego na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki.

W przypadku nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”, w której to grupie stwierdzono niezgodności w 1 partii, co stanowiło 8,33% próbek nawozów z oznakowaniem „NAWÓZ WE” spośród pobranych do badań laboratoryjnych. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niespełnienia wymagań jakościowych, m. in. w zakresie składników pokarmowych, jak również mikroskładników pokarmowych. Natomiast w przypadku wapna nawozowego (rozp. Ministra Gospodarki) stwierdzono niezgodności w 1 partii, co stanowiło 12,50% próbek wapna nawozowego (rozp. Ministra Gospodarki).

W wyniku przeprowadzonych kontroli wystawiono 8 mandatów karnych na podmioty odpowiedzialne za wprowadzenie do obrotu. Ponadto, kontrolowanym podmiotom wydano 116 zaleceń pokontrolnych, przy czym do końca 31.12. 2023 r. potwierdzono zrealizowanie 84 z nich.

Na skontrolowane podmioty na dzień 31.12.2023 r. nałożono ponadto w sumie 45 decyzji zakazujących wprowadzanie do obrotu i 15 decyzji nakazujących wycofanie z obrotu na podstawie art. 31 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu. Wydane decyzje dotyczyły nieprawidłowości w zakresie spełniania wymagań jakościowych i wymagań w zakresie dopuszczalnych zanieczyszczeń, ale także z uwagi na niespełnienie warunków dotyczących wprowadzania do obrotu.

Ponadto, na podstawie art. 37 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu wydano również 56 decyzji nakładających opłatę sankcyjną na łączną kwotę 339814,09 zł. We wszystkich przypadkach przyczyną nałożenia opłaty sankcyjnej było wprowadzanie do obrotu nawozów lub środków wspomagających uprawę roślin niezgodnie z warunkami określonymi w art. 3 ustawy o nawozach i nawożeniu (np. bez wymaganego pozwolenia MRiRW na wprowadzanie do obrotu, niezgodnie z warunkami wprowadzenia do obrotu dla wapna nawozowego).

Tabela 39 Zestawienie wydanych decyzji i kar w układzie rocznym

	Odpowiedzialność karna	Zalecenia pokontrolne		Rodzaj nałożonej decyzji		
Kontrola w zakresie wprowadzania do obrotu nawozów, nawozów WE i środków wspomagających uprawę roślin	Liczba wydanych mandatów	Liczba wydanych zaleceń pokontrolnych	Liczba zrealizowanych zaleceń pokontrolnych	Liczba wydanych decyzji zakazujących wprowadzenia do obrotu	Liczba wydanych decyzji nakazujących wycofanie z obrotu	Liczba wydanych decyzji sankcyjnych
SUMA	8	116	84	30	15	56

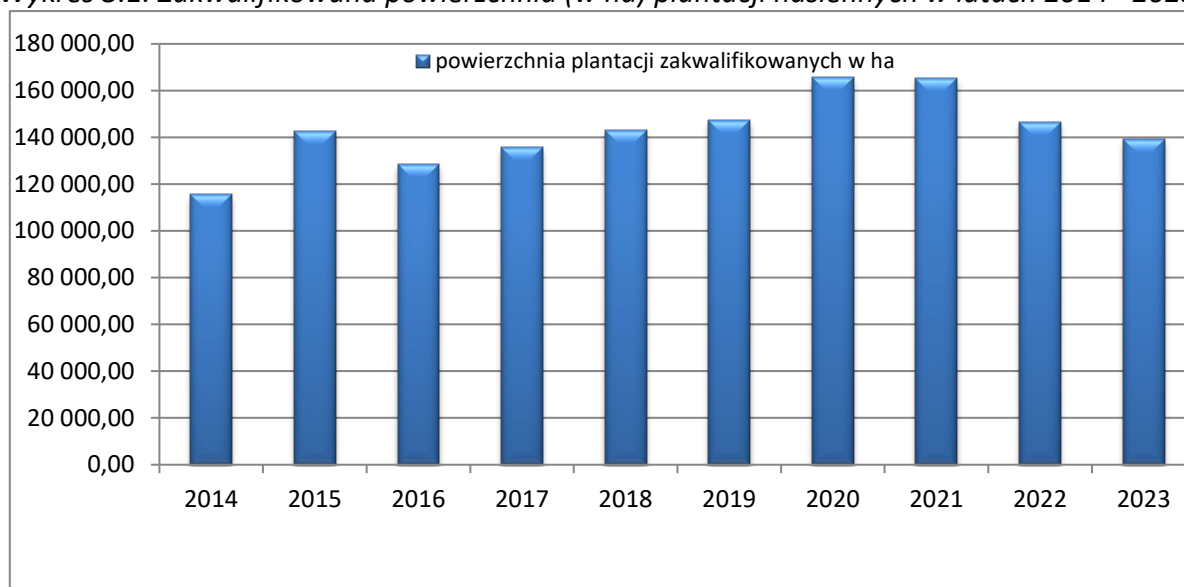
3. Ocena i kontrola materiału siewnego

3.1. Ocena polowa materiału siewnego roślin rolniczych i roślin warzywnych

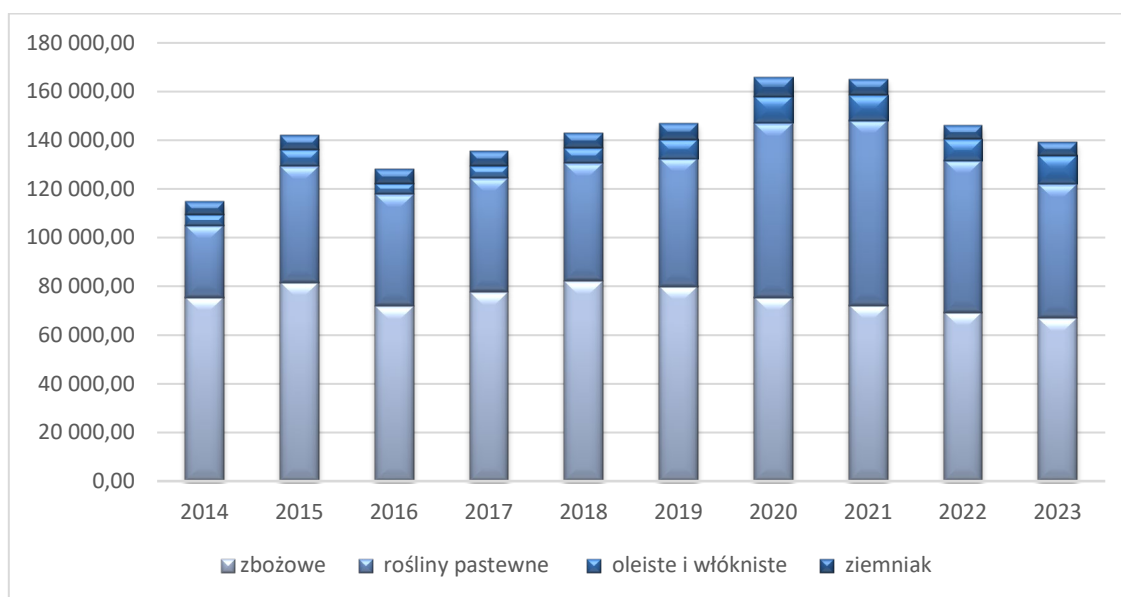
Tabela 3.1. Powierzchnia upraw plantacji nasiennych zakwalifikowanych w ocenie polowej w dziesięcioleciu 2014–2023

Grupa roślin	Powierzchnia (w ha) zakwalifikowanych plantacji nasiennych w kraju, w poszczególnych latach										wzrost (+) spadek (-) w%	
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2023/2014	2023/2022
Rośliny rolnicze razem w tym:	115 570,8	142 430,7	128 405,6	135 512,0	143 037,9	147 192,1	165 790,3	165 417,6	146 583,5	139 276,4	20,5	-5,0
zbożowe	75 380,3	81 511,7	71 974,3	77 774,6	82 271,2	79 830,9	75 574,5	72 198,1	69 311,2	66 974,2	-11,2	-3,4
rośliny pastewne w tym:	29 644,5	47 938,5	45 849,2	46 844,7	48 354,8	52 647,6	71 438,6	76 083,2	62 430,5	55 145,8	86,0	-11,7
-bobowate grubonasienne	8 959,8	18 667,9	13 405,3	12 195,6	8 770,1	9 673,1	11 960,6	12 604,9	12 134,7	11 360,0	26,8	-6,4
-bobowate drobnonasienne	1 903,0	2 812,7	3 814,2	5 601,8	5 862,5	4 855,6	4 627,9	4 511,5	5 559,9	5 978,9	214,2	7,5
-wiechlinowate	13 312,7	14 908,6	16 510,7	22 137,8	24 839,9	25 688,9	32 062,9	33 651,1	28 718,8	22 536,4	69,3	-21,5
-inne gatunki	5 468,9	11 549,3	12 119,0	6 909,6	8 882,3	12 430,0	22 787,2	25 315,8	16 017,2	15 270,5	179,2	-4,7
burak cukrowy i pastewny:	768,1	575,0	197,1	124,4	91,5	47,3	137,3	175,5	168,8	211,4	-72,5	25,2
oleiste i włókniste	4 535,8	6 838,5	4 508,4	4 807,4	6 201,6	7 917,5	11 142,4	10 270,9	8 833,3	11 454,1	152,5	29,7
ziemniak	5 242,1	5 567,1	5 876,6	5 960,8	6 118,8	6 748,7	7 497,4	6 689,9	5 839,5	5 491,0	4,7	-6,0
Rośliny warzywne razem:	52,7	68,1	18,7	28,5	28,3	32,1	24,2	48,0	15,5	72,1	36,7	364,8
O G Ó Ł E M:	115 623,5	142 498,8	128 424,3	135 540,5	143 066,2	147 214,2	165 814,5	165 465,5	146 598,8	139 348,5	20,5	-4,9

Wykres 3.1. Zakwalifikowana powierzchnia (w ha) plantacji nasiennych w latach 2014– 2023

rośliny rolnicze

W roku sprawozdawczym, w porównaniu do roku poprzedniego nastąpił 4,9% spadek zakwalifikowanej powierzchni plantacji nasiennych, ogółem ze 146 598,8 ha do 139 348,5 ha. Natomiast na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia (w stosunku do roku 2014) wzrost wyniósł 20,5%.

W 2023 r. w porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost zakwalifikowanej powierzchni plantacji nasiennych w następujących grupach:

- rośliny warzywne → 364,8%
- oleiste i włókniste → 29,7%
- buraki → 25,2%
- rośliny bobowate drobnonasienne → 7,5%.

Największy spadek powierzchni o 21,5% zanotowano w grupie roślin wiechlinowatych.

Jak przedstawia tabela 3.2., w 2023 r. ogółem oceniono 19 901 plantacji nasiennych roślin rolniczych o łącznej powierzchni 147 219,4 ha, z czego zakwalifikowano 18 736 plantacji o powierzchni 139 276,4 ha. Średni procent dyskwalifikacji wyniósł 7,4%.

Dominującą powierzchnię wśród plantacji nasiennych roślin rolniczych, zajmowały rośliny zbożowe (69 418,1 ha), w tym pszenica ozima na powierzchni 26 355,9 ha. Znaczącą grupę, tak jak w latach poprzednich, stanowiły rośliny pastewne (59 939,5 ha), w tym wiechlinowate uprawiane na powierzchni 24 972,3 ha.

W roku sprawozdawczym objętych oceną zostało 28 plantacji upraw nasiennych roślin warzywnych o powierzchni łącznej 88,6 ha.

Tabela 3.2. Wyniki oceny polowej plantacji nasiennych w 2023r.

Grupa roślin	Objęto oceną		Zakwalifikowano		Zdyskwalifikowano			Średnia wielkość plantacji (ha)
	plantacji	ha	plantacji	ha	plantacji	ha	%*	
Razem rośliny rolnicze, w tym:	19 901	147 219,4	18 736	139 276,4	1165	7 943,0	5,4	7,4
1. zbożowe, w tym:	5 922	69 418,1	5 723	66 974,2	199	2 443,9	3,5	11,7
pszenica zwyczajna ozima	1 845	26 355,9	1 791	25 479,1	54	876,8	3,3	14,3
pszenica zwyczajna jara	290	2 906,5	281	2 850,2	9	56,4	1,9	10,0
pszenica orkisz ozima	6	58,1	6	58,1	0	0,0	0,0	9,7
pszenica orkisz jara	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
pszenica twarda	6	10,0	6	10,0	0	0,0	0,0	1,7
jęczmień ozimy	435	5 296,6	409	4 950,2	26	346,4	6,5	12,2
jęczmień jary	524	4 975,8	509	4 853,4	15	122,4	2,5	9,5
żyto ozime	371	6 190,9	356	5 989,1	15	201,8	3,3	16,7
żyto jare	45	416,1	44	391,6	1	24,5	5,9	9,2
pszenżyto ozime	911	10 606,3	893	10 299,4	18	306,9	2,9	11,6
pszenżyto jare	109	1 207,0	106	1 171,1	3	35,8	3,0	11,1
owies nagoziarnisty	7	55,0	7	55,0	0	0,0	0,0	7,9
owies zwyczajny w tym: bizantyjski	506	4 641,8	479	4 389,4	27	252,3	5,4	9,2
owies szorstki (owsik)	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
gryka	197	1 015,0	185	940,2	12	74,7	7,4	5,2
proso	5	13,1	5	12,4	0	0,7	5,3	2,6
kukurydza	665	5 670,1	646	5 524,9	19	145,2	2,6	8,5

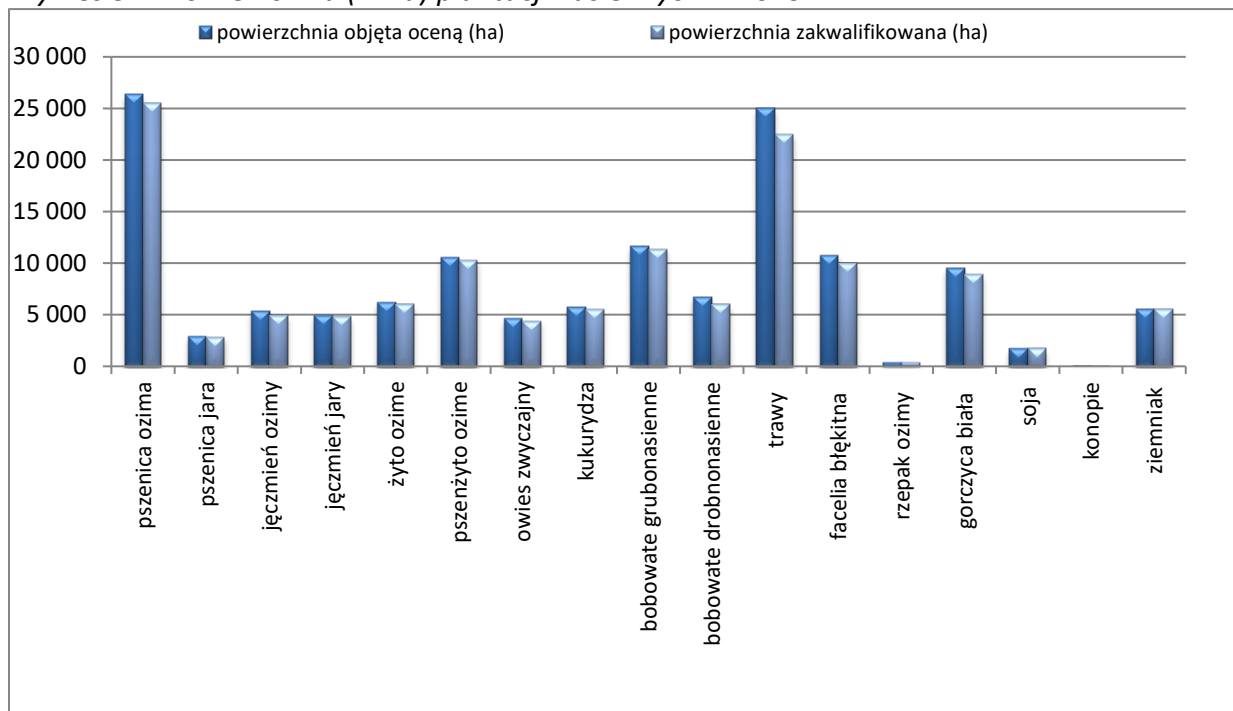
2. pastewne, w tym:	10 036	59 939,5	9 189	55 145,8	847	4 793,7	8,0	6,0
bobowate grubonasienne	1 379	11 636,3	1 333	11 360,0	46	276,3	2,4	8,4
bobowate drobnonasienne	1 096	6 659,7	959	5 978,9	137	680,7	10,2	6,1
wiechlinowate	4 460	24 972,3	4 019	22 536,4	441	2 435,9	9,8	5,6
inne rolnicze, w tym:	3 101	16 671,2	2 878	15 270,5	223	1 400,7	8,4	5,4
rzodkiew oleista	522	5 856,9	452	5 226,3	70	630,6	10,8	11,2
facelia błękitna	2 575	10 806,3	2 422	10 036,2	153	770,1	7,1	4,2
3. burak cukrowy i pastewny	139	212,7	137	211,4	2	1,3	0,6	1,5
4. oleiste i włókniste, w tym:	1 746	12 093,4	1 642	11 454,1	104	639,3	5,3	6,9
rzepak ozimy	24	374,7	24	374,2	0	0,5	0,1	15,6
rzepak jary	3	36,0	3	29,0	0	7,0	19,4	12,0
gorczyca biała	1 372	9 464,5	1 279	8 867,1	93	597,3	6,3	6,9
soja	282	1 747,5	273	1 716,1	9	31,4	1,8	6,2
konopie	40	80,9	38	78,0	2	2,9	3,5	2,0
pozostałe	25	389,9	25	389,7	0	0,2	0,1	15,6
5. ziemniak	2 058	5 555,8	2 045	5 491,0	13	64,8	1,2	2,7
Razem rośliny warzywne, w tym:	28	88,6	26	72,1	2	16,5	18,6	3,2
cebulowe	4	3,5	4	3,5	0	0,0	0,0	0,9
dyniowate	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
psiankowate	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
bobowate	10	54,3	9	39,8	1	14,5	26,7	5,4
liściowe	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
kapustne i rzepowate	13	29,7	12	27,7	1	2,0	6,7	2,3
korzeniowe	1	1,0	1	1,0	0	0,0	0,0	1,0
pozostałe	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
Razem rolnicze i warzywne	19 929	147 308,0	18 762	139 348,5	1 167	7 959,5	5,4	7,4

Objaśnienie:

* - powierzchni zdyskwalifikowanej do powierzchni ogółem

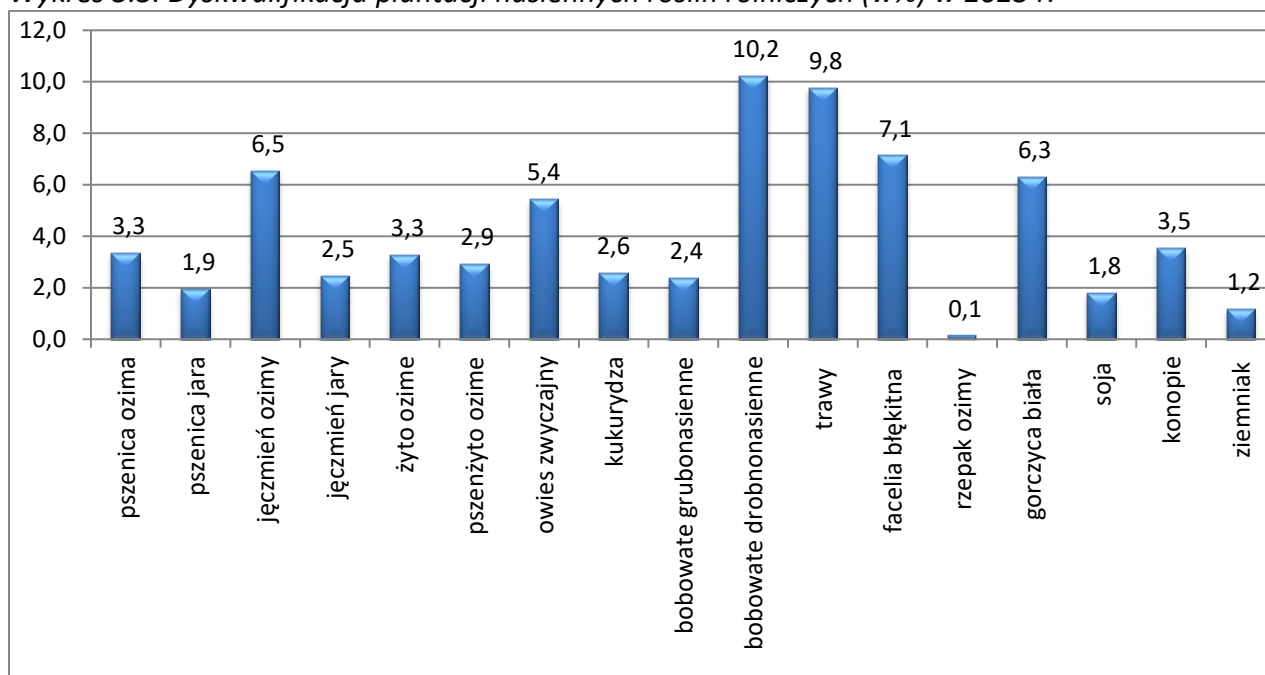
Wykres 3.2. Powierzchnia (w ha) plantacji nasiennych w 2023 r.

3.1.1. Dyskwalifikacje w ocenie polowej roślin rolniczych

W 2023 roku zdyskwalifikowanych zostało 1 165 plantacji nasiennych roślin rolniczych o łącznej powierzchni 7 943,0 ha, co stanowi 7,4% w stosunku do powierzchni objętej oceną.

Wykres 3.3. Dyskwalifikacja plantacji nasiennych roślin rolniczych (w%) w 2023 r.

3.1.2. Plantacje nasienne roślin rolniczych w poszczególnych województwach

Tabela 3.3. Wyniki oceny polowej plantacji nasiennych w poszczególnych województwach w 2023 r.

Województwo		Objęto oceną		Zakwalifikowano		Zdyskwalifikowano			Średnia wielkość plantacji
		plantacji	ha	plantacji	ha	plantacji	ha	%*	
dolnośląskie	Σ	1 389	13 040,2	1 308	12 524,8	81	515	3,9	9,4
	U	213	2 223,5	205	2 162,9	8	61	2,7	10,4
	A	1 176	10 816,6	1 103	10 361,9	73	454	4,2	9,2
kujawsko-pomorskie	Σ	1 445	11 108,0	1 391	10 636,6	54	471	4,2	7,7
	U	532	3 639,5	522	3 560,6	10	79	2,2	6,8
	A	913	7 468,6	869	7 076,0	44	393	5,3	8,2
lubelskie	Σ	2 676	7 966,9	2 479	7 482,1	197	485	6,1	3,0
	U	519	1 740,6	482	1 666,3	37	74	4,3	3,4
	A	2 157	6 226,3	1 997	5 815,7	160	411	6,6	2,9
lubuskie	Σ	642	7 895,1	510	6 748,9	132	1 146	14,5	12,3
	U	158	2 653,4	155	2 478,1	3	175	6,6	16,8
	A	484	5 241,8	355	4 270,8	129	971	18,5	10,8
łódzkie	Σ	2 171	7 150,4	2 086	6 866,7	85	284	4,0	3,3
	U	260	1 259,8	251	1 233,9	9	26	2,1	4,8
	A	1 911	5 890,7	1 835	5 632,8	76	258	4,4	3,1
małopolskie	Σ	223	970,3	215	944,9	8	25	2,6	4,4
	U	69	324,3	67	310,6	2	14	4,2	4,7
	A	154	646,1	148	634,3	6	12	1,8	4,2
mazowieckie	Σ	953	4 162,8	899	3 988,4	54	174	4,2	4,4
	U	158	679,0	156	666,4	2	13	1,9	4,3
	A	795	3 483,7	743	3 322,1	52	162	4,6	4,4
opolskie	Σ	671	8 846,7	636	8 292,9	35	554	6,3	13,2
	U	188	2 360,8	180	2 209,2	8	152	6,4	12,6
	A	483	6 486,0	456	6 083,6	27	402	6,2	13,4
podkarpackie	Σ	412	1 690,1	397	1 630,3	15	60	3,5	4,1
	U	100	799,6	97	788,3	3	11	1,4	8,0
	A	312	890,6	300	842,0	12	49	5,5	2,9
podlaskie	Σ	235	846,4	220	800,3	15	46	5,4	3,6
	U	99	334,0	99	332,4	0	2	0,5	3,4
	A	136	512,3	121	467,9	15	44	8,7	3,8
pomorskie	Σ	1 612	13 287,6	1 521	12 353,4	91	934	7,0	8,2
	U	742	3 350,4	731	3 289,4	11	61	1,8	4,5
	A	870	9 937,2	790	9 064,0	80	873	8,8	11,4
śląskie	Σ	332	2 345,8	308	2 261,0	24	85	3,6	7,1
	U	70	392,7	70	392,7	0	0	0,0	5,6
	A	262	1 953,2	238	1 868,3	24	85	4,3	7,5

świętokrzyskie	Σ	786	2 725,8	742	2 533,9	44	192	7,0	3,5
	U	98	410,7	94	394,3	4	16	4,0	4,2
	A	688	2 315,1	648	2 139,7	40	175	7,6	3,4
warmińsko-mazurskie	Σ	1 603	21 143,3	1 506	20 314,3	97	829	3,9	13,2
	U	285	2 699,5	281	2 645,4	4	54	2,0	9,5
	A	1 318	18 443,8	1 225	17 668,9	93	775	4,2	14,0
wielkopolskie	Σ	2 993	26 027,3	2 870	25 035,1	123	992	3,8	8,7
	U	760	4 945,5	743	4 756,0	17	190	3,8	6,5
	A	2 233	21 081,9	2 127	20 279,2	106	803	3,8	9,4
zachodniopomorskie	Σ	1 786	18 101,2	1 674	16 935,0	112	1 166	6,4	10,1
	U	668	4 467,2	650	4 152,9	18	314	7,0	6,7
	A	1 118	13 633,9	1 024	12 782,1	94	852	6,2	12,2
RAZEM:	Σ	19 929	147 308,0	18 762	139 348,5	1 167	7 959	5,4	7,4
	U	4 919	32 280,5	4 783	31 039,3	136	1 241	3,8	6,6
	A	15 010	115 027,5	13 979	108 309,13	1 031	6 718	5,8	7,7

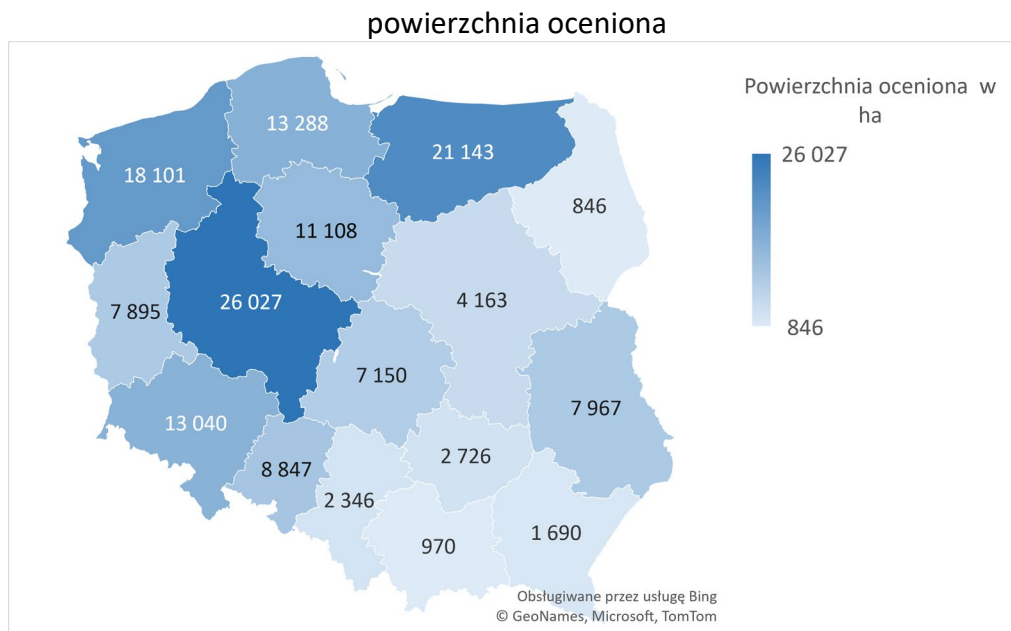
Objaśnienia:

* -% powierzchni zdyskwalifikowanej

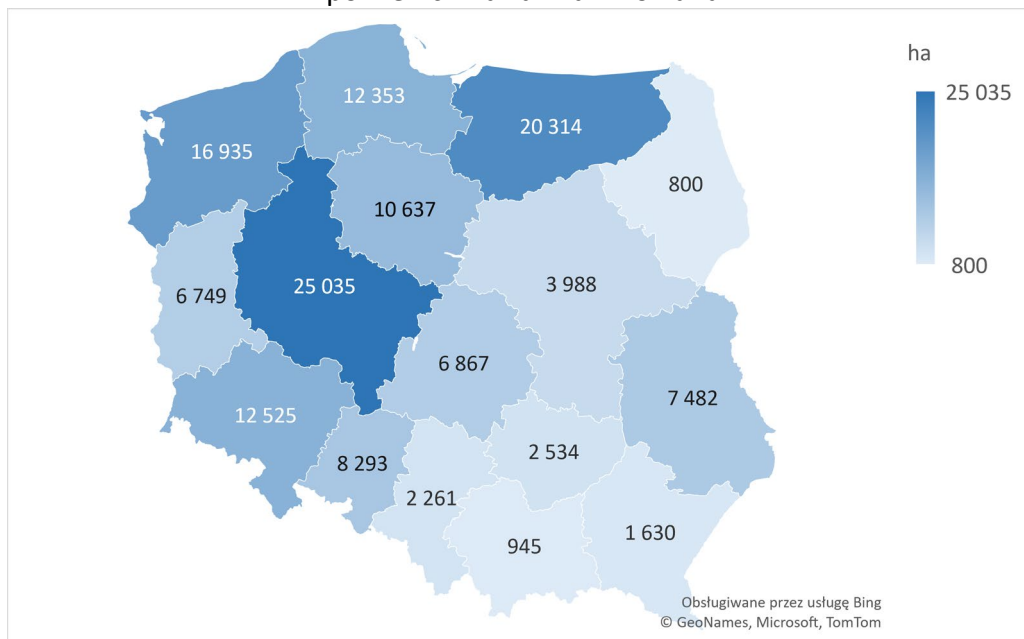
U - plantacje ocenione przez kwalifikatorów urzędowych

A - plantacje ocenione przez kwalifikatorów akredytowanych

Wykres 3.4. Plantacje nasienne roślin poddane ocenie polowej oraz zakwalifikowane w poszczególnych województwach w 2023 r.

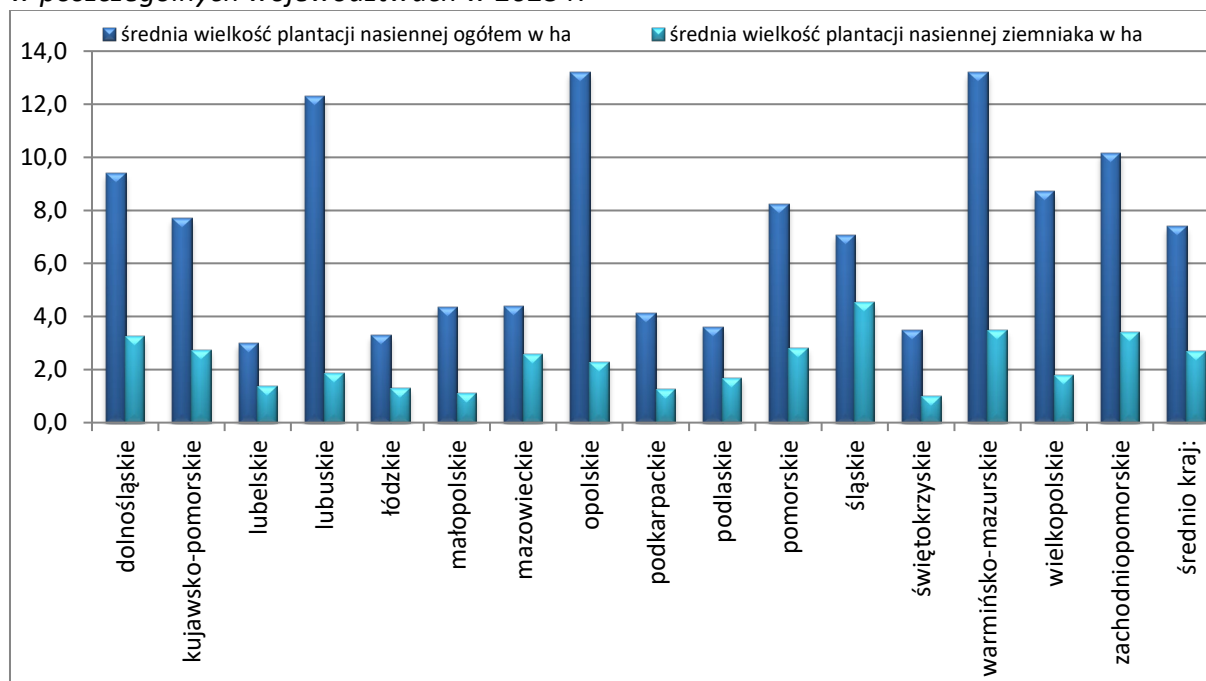

powierzchnia zakwalifikowana

W 2023 r. produkcja nasienna na największej powierzchni – ponad 26 tys. ha, była prowadzona w województwie wielkopolskim. Kolejne miejsca pod względem powierzchni upraw nasiennych zajmują województwa: warmińsko- mazurskie, zachodnio-pomorskie, pomorskie, dolnośląskie, kujawsko-pomorskie oraz opolskie.

Wykres 3.5. Średnia wielkość plantacji nasiennej (w ha) ogółem w tym ziemiaka w poszczególnych województwach w 2023 r.

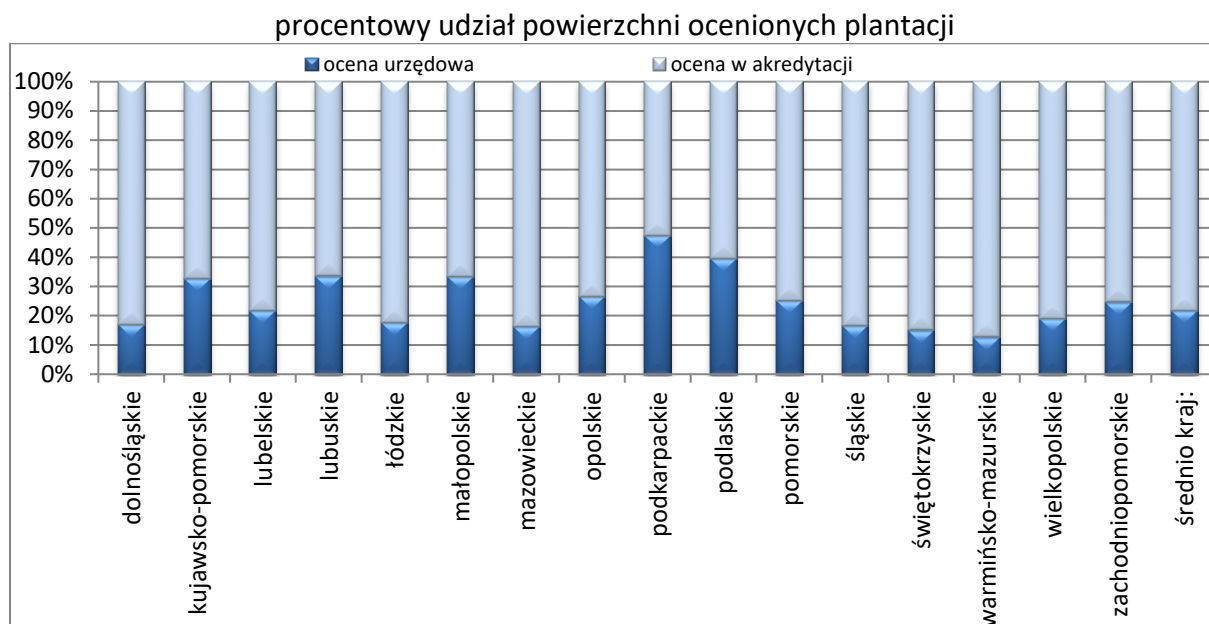
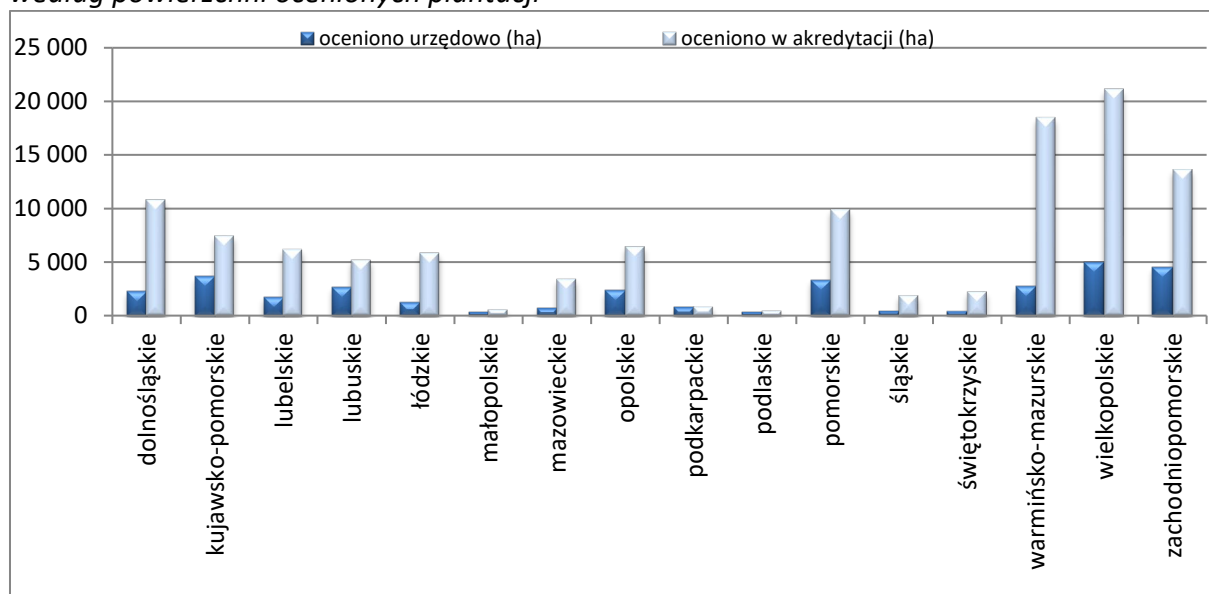

Średnia wielkość plantacji nasiennych w kraju w 2023 r., wyniosła 7,7 ha i praktycznie od kilku lat utrzymuje się na tym samym poziomie. Średnia ta została znacznie przekroczona (wykres 3.5.) w województwach: warmińsko-mazurskim, opolskim, lubuskim, zachodniopomorskim, dolnośląskim oraz w mniejszym stopniu w województwach: wielkopolskim pomorskim, i kujawsko-pomorskim.

Najbardziej rozdrobniona produkcja nasienna, pod względem średniej powierzchni plantacji nasiennej podobnie jak w latach poprzednich, wystąpiła w województwach: lubelskim, łódzkim, podlaskim i świętokrzyskim.

Udział kwalifikatorów akredytowanych dokonujących oceny polowej plantacji nasiennych w 2023r. wyniósł średnio w kraju 78,1%, co szczegółowo przedstawia tabela 3.3. oraz wykres 3.6.

Wykres 3.6. Ocena plantacji nasiennych roślin rolniczych ogółem, z podziałem na kwalifikatorów urzędowych i akredytowanych, w poszczególnych województwach w 2023 r. według powierzchni ocenionych plantacji

3.1.3. Ponowna ocena polowa

W 2023 roku złożono 3 wnioski o dokonanie ponownej oceny polowej plantacji nasiennych. Wnioski dotyczyły 1 plantacji jęczmienia ozimego oraz 2 plantacji gorczycy białej. Plantacje w ponownej ocenie zostały zdyskwalifikowane.

3.2. Ocena sadzeniaków ziemniaka

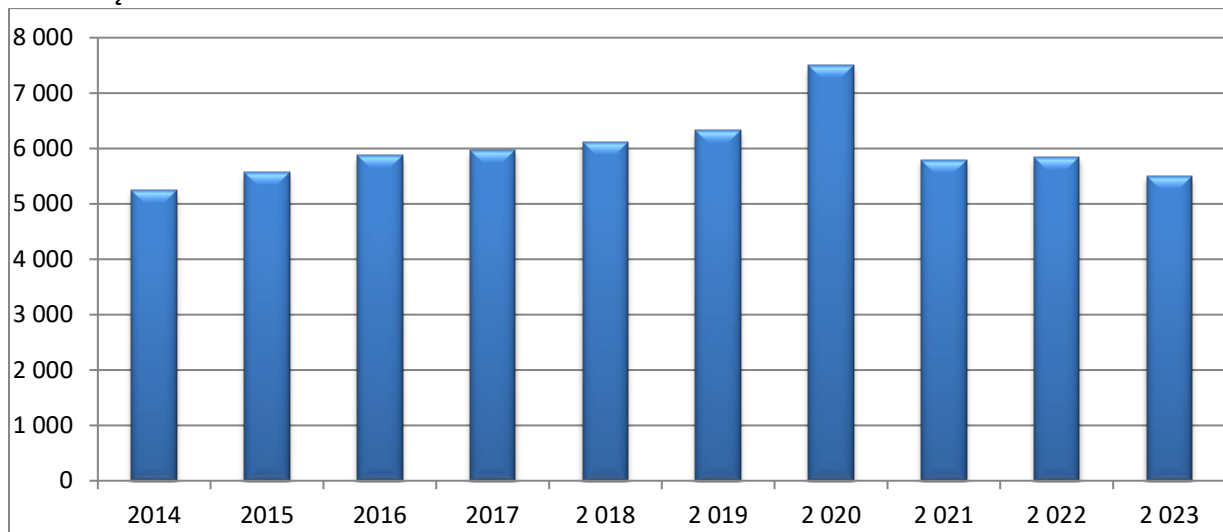
3.2.1. Ocena polowa plantacji nasiennych ziemniaka

Tabela 3.4. oraz wykresy 3.7. i 3.8. przedstawiają wielkość oraz strukturę produkcji nasiennej ziemniaka w 2023 r. w poszczególnych województwach.

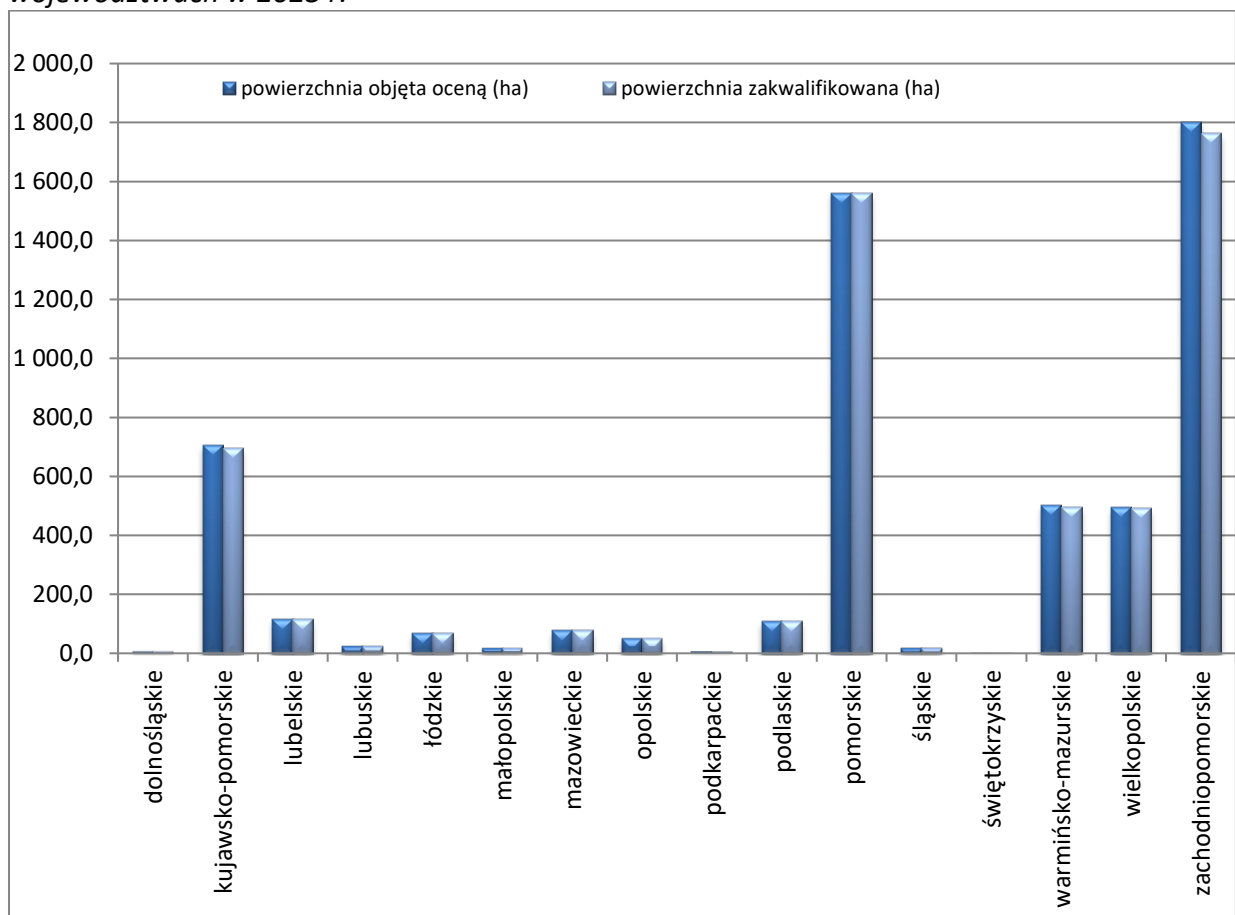
Tabela 3.4. Wyniki oceny polowej plantacji nasiennych ziemniaka w poszczególnych województwach 2023 r.

Województwo	Objęto oceną		Zakwalifikowano		Zdyskwalifikowano			średnia wielkość plantacji w ha
	liczba plantacji	ha	liczba plantacji	ha	liczba plantacji	ha	%	
dolnośląskie	2	6,5	2	6,5	0	0,0	0,0	3,3
kujawsko-pomorskie	257	704,4	256	694,9	1	9,5	1,3	2,7
lubelskie	86	116,5	84	114,2	2	2,3	2,0	1,4
lubuskie	12	22,3	12	22,3	0	0,0	0,0	1,9
łódzkie	54	69,7	54	69,4	0	0,3	0,4	1,3
małopolskie	15	16,4	15	16,4	0	0,0	0,0	1,1
mazowieckie	30	77,1	30	77,1	0	0,0	0,0	2,6
opolskie	22	50,2	22	50,2	0	0,0	0,0	2,3
podkarpackie	4	5,0	4	5,0	0	0,0	0,0	1,3
podlaskie	64	107,7	64	107,7	0	0,0	0,0	1,7
pomorskie	557	1 560,6	556	1 558,4	1	2,2	0,1	2,8
śląskie	4	18,1	4	18,1	0	0,0	0,0	4,5
świętokrzyskie	2	2,0	2	2,0	0	0,0	0,0	1,0
warmińsko-mazurskie	144	502,2	144	494,7	0	7,5	1,5	3,5
wielkopolskie	277	494,8	275	491,0	2	3,8	0,8	1,8
zachodniopomorskie	528	1 802,1	521	1 762,9	7	39,2	2,2	3,4
OGÓŁEM:	2 058	5 555,8	2 045	5 491,0	13	64,8	1,2	2,7

Wykres 3.7. Zakwalifikowana powierzchnia plantacji nasiennych ziemniaka w ha, w dziesięcioleciu 2014 – 2023

Wykres 3.8. Wyniki oceny polowej plantacji nasiennych ziemniaka w poszczególnych województwach w 2023 r.

3.2.2. Ocena weryfikacyjna sadzeniaków ziemniaka

Tabela 3.5. Wyniki oceny weryfikacyjnej plantacji nasiennych ziemniaka w poszczególnych województwach, w 2023 r.

Województwo	Ocena objęto		Zakwalifikowan		Zdegradowano				Zdyskwalifikowano		
	ogółem		o		z urzędu		na wniossek				
	prób	ha	prób	ha	prób	ha	prób	ha	prób	ha	%*
dolnośląskie	2	6,52	2	6,52	0	0	0	0	0	0	0,0
kujawsko-pomorskie	256	694,92	188	552,02	17	38,41	0	0	51	104,4	15,0
lubelskie	83	112,7	73	101,8	6	6,7	0	0	4	4,2	3,7
lubuskie	12	22,3	10	17,7	0	0	0	0	2	4,6	20,6
łódzkie	54	69,35	36	45,45	6	8,7	0	0	12	15,2	21,9
małopolskie	15	16,4	14	14,4	0	0	0	0	1	2	12,2
mazowieckie	30	77,1	17	40	3	11,9	0	0	10	25,2	32,7
opolskie	21	48,25	18	40,25	2	5	0	0	1	3	6,2
podkarpackie	4	5	4	5	0	0	0	0	0	0	0,0
podlaskie	64	107,73	36	55,71	6	8,51	3	11,06	19	32,45	30,1
pomorskie	556	1	342	971,83	144	349,6	0	0	70	236,9	15,2
śląskie	4	8,1	4	8,1	0	0	0	0	0	0	0,0
świętokrzyskie	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0,0
warmińsko-mazurskie	144	494,73	99	340,07	25	82,71	0	0	20	71,95	14,5
wielkopolskie	275	491	225	362,6	13	36,1	0	0	37	92,3	18,8
zachodniopomorskie	520	1	406	1 353,62	79	281,3	0	0	35	126,1	7,2
kraj ogółem	2 042	5 475,6	147	3 917,1	301	829,1	3	11,06	262,0	718,4	13,1

Objaśnienia: *% powierzchni zdyskwalifikowanej

Ocena weryfikacyjna w 2023 roku, w zależności od kategorii sadzeniaków ziemniaka obejmowała badanie:

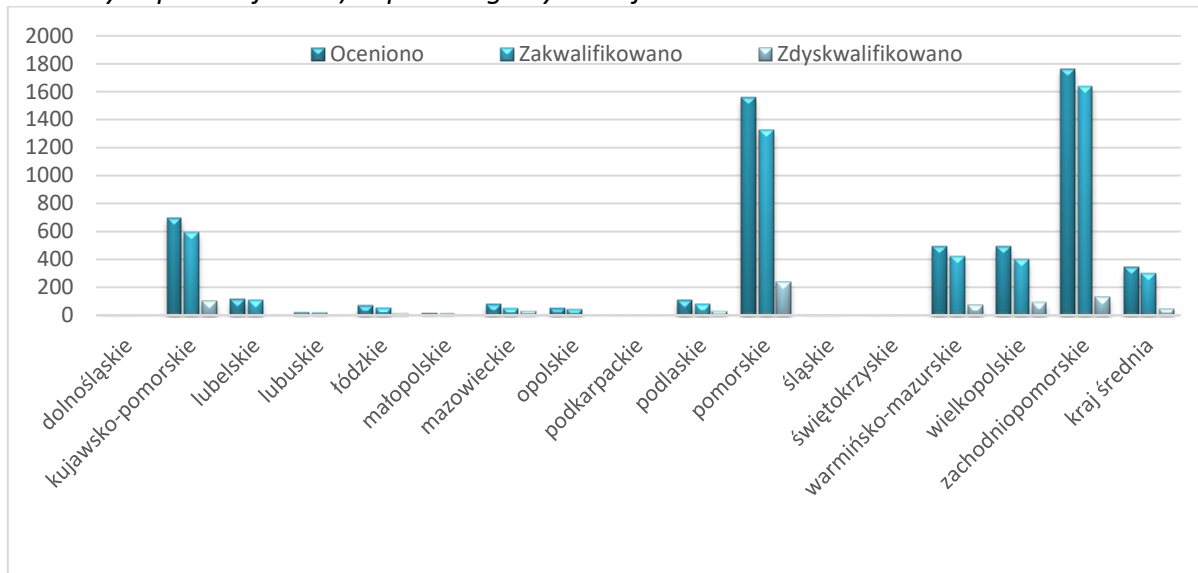
- 6 wirusów PLRV, PVY, PVM, PVA, PVX, PVS w przypadku sadzeniaków ziemniaka kategorii przedbazowy,
- 4 wirusów PLRV, PVY, PVM, PVS w kategorii bazowy
- 2 wirusów PVY, PVM dla sadzeniaków ziemniaka kategorii kwalifikowany.
- Ocenie weryfikacyjnej poddano 2 042 próby bulw ziemniaka pobrane z plantacji nasiennych, z czego:
  - zakwalifikowano w takiej samej klasie jak w ocenie polowej 1 476 prób,
  - zakwalifikowano i jednocześnie zdegradowano do niższej klasy z urzędu 301 prób oraz
  - zdegradowano 3 próby pobrane z plantacji kategorii elitarny na wniosek podmiotu do unijnej klasy B, ze względu na ponadnormatywne występowanie wirusów PVA, PVX

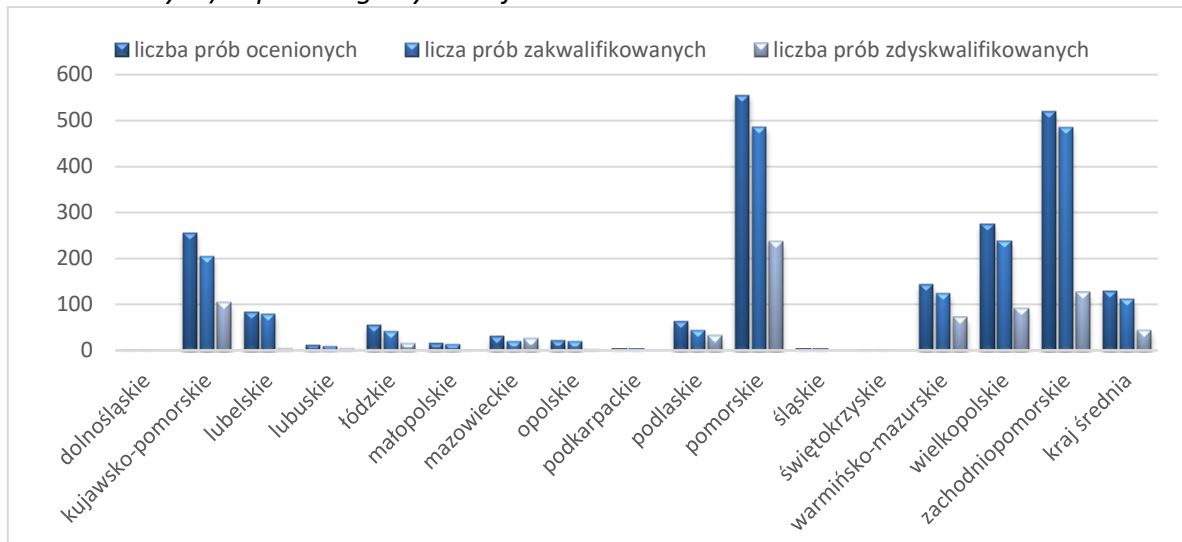
oraz PVS.

W przypadku 3 plantacji sadzeniaków ziemniaka zakwalifikowanych w ocenie połowej, nie prowadzono oceny weryfikacyjnej.

Wykres 3.9. Wyniki oceny weryfikacyjnej plantacji nasiennych ziemniaka (powierzchnia ocenionych plantacji w ha) w poszczególnych województwach w 2023 r.

Wykres 3.10. Wyniki oceny weryfikacyjnej plantacji nasiennych ziemniaka (liczba plantacji – prób ocenionych) w poszczególnych województwach w 2023r.

3.2.3. Ponowna ocena weryfikacyjna sadzeniaków ziemniaka

W odniesieniu do produkcji z 2023 r. złożono 175 wniosków o przeprowadzenie ponownej oceny weryfikacyjnej przez 51 wnioskodawców. Wykonano ponowną ocenę sadzeniaków ziemniaka pochodzących z 166 plantacji. Badania prowadzono w Centralnym Laboratorium Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa: w Referencyjnym Laboratorium Fitosanitarnym w Toruniu oraz w Oddziale Centralnego Laboratorium w Poznaniu. Badania prowadzono na roślinach pozyskanych z bulw ziemniaka ponownie pobranych do oceny.

Z 9 pozostałych wniosków:

- w 1 przypadku odstąpiono od oceny ze względu na uchybienie terminu do złożenia wniosku, oraz
- w 8 przypadkach wnioskodawcy zrezygnowali z ponownej oceny.

Po ocenie ponownej przywrócony został stopień kwalifikacji dla sadzeniaków ziemniaka kategorii:

- Bazowy Klasa S – 2 plantacje,
- Bazowy Klasa SE – 7 plantacji,
- Bazowy Klasa E -17 plantacji,
- Kwalifikowany Klasa A -59 plantacji,
- Kwalifikowany Klasa B -3 plantacja.

Zakwalifikowano i jednocześnie zdegradowano do niższych kategorii lub stopnia 27 prób pochodzących z 20 plantacji nasiennych ziemniaka kategorii elitarny oraz 7 plantacji kategorii kwalifikowany.

Zdyskwalifikowano 54 prób pochodzących z 20 plantacji kategorii elitarny i 34 plantacji nasiennych kategorii kwalifikowany.

Powodem dyskwalifikacji sadzeniaków ziemniaka było ponadnormatywne występowanie wirusów:

głównie PVY w 52 próbach, w tym tylko PVY w 36 próbach,
PVM stwierdzono w 14 próbach, w tym tylko PVM w 1 próbach,
PVS w 8 próbach,
PLRV w 1 próbach.

3.2.4. Ocena cech zewnętrznych sadzeniaków ziemniaka

Tabela 3.6. Ocena cech zewnętrznych sadzeniaków ziemniaka w poszczególnych województwach w 2023 r.

Województwo	Liczba ocenionych partii	Masa ocenionych partii (ton)	Średnia wielkość partii (ton)
dolnośląskie	0	0	0,0
kujawsko-pomorskie	730	14 569	20,0
lubelskie	291	2 525	8,7
lubuskie	61	494	8,1
łódzkie	81	811	10,0
małopolskie	29	170	5,9
mazowieckie	46	1 328	28,9
opolskie	57	834	14,6
podkarpackie	3	41	13,7

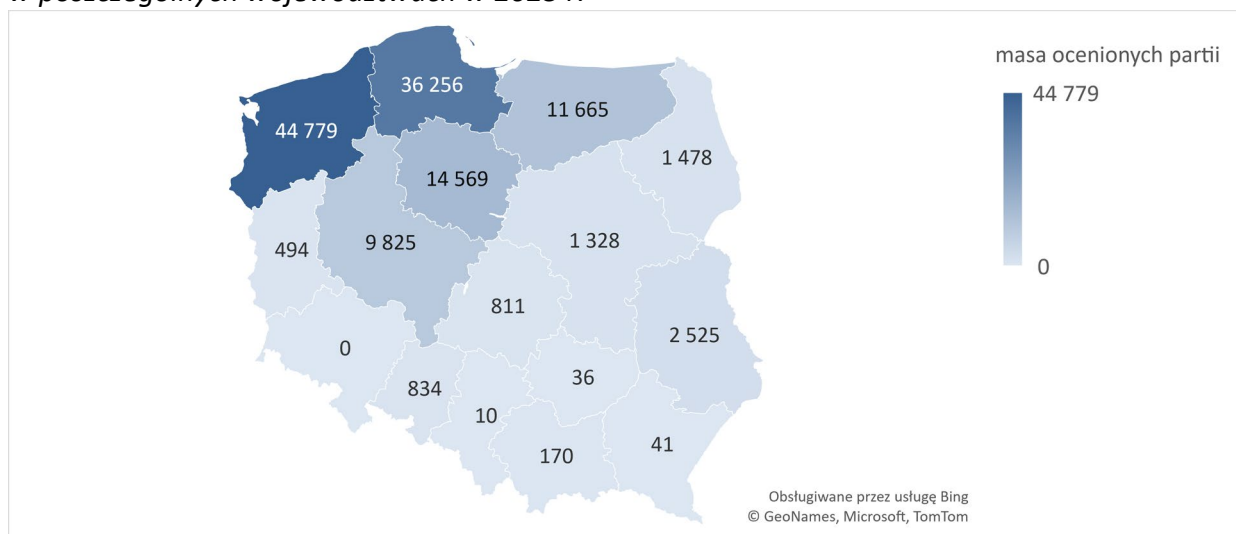
podlaskie	89	1 478	16,6
pomorskie	1 665	36 256	21,8
śląskie	1	10	10,0
świętokrzyskie	2	35,6	17,8
warmińsko-mazurskie	587	11 665	19,9
wielkopolskie	562	9 825	17,5
zachodniopomorskie	1 558	44 779	28,7
OGÓŁEM:	5 762	124 822	21,7

W roku sprawozdawczym oceny cech zewnętrznych dokonywali kwalifikatorzy urzędowi i akredytowani. Udział partii ocenionych w akredytacji to 25,4% wszystkich ocenionych partii. W ocenie urzędowej zdyskwalifikowano 5 partii o masie 134,9 ton.

Tabela 3.7. Ocena cech zewnętrznych sadzeniaków ziemniaka w poszczególnych województwach z podziałem na ocenę urzędową i akredytowaną w 2023 r.

Województwo	Ocena cech zewnętrznych sadzeniaków					
	urzędowa			akredytowana		
	Liczba ocenionych partii	Masa ocenionych partii (ton)	Średnia wielkość partii (t)	Liczba ocenionych partii	Masa ocenionych partii (t)	Średnia wielkość partii (t)
dolnośląskie	0	0	0	0	0	0,0
kujawsko-pomorskie	457	8 894	8 894	273	5 675,2	20,8
lubelskie	291	2 525	2 525	0	0,0	0,0
lubuskie	61	494,2	8,1	0	0,0	0,0
łódzkie	81	811,2	10,0	0	0,0	0,0
małopolskie	29	170,2	5,9	0	0,0	0,0
mazowieckie	43	1 242,0	28,9	3	85,8	28,6
opolskie	35	551,0	15,7	22	282,6	0,0
podkarpackie	3	41,0	13,7	0	0,0	0,0
podlaskie	34	603	17,7	55	875	15,9
pomorskie	1 160	23 385	20,2	505	12 870,8	25,5
śląskie	1	10,0	10,0	0	0,0	0,0
świętokrzyskie	2	35,6	17,8	0	0	0,0
warmińsko-mazurskie	587	11 665,3	19,9	0	0,0	0,0
wielkopolskie	367	6 667,1	18,2	195	3 157,8	16,2
zachodniopomorskie	1 149	34 202,6	29,8	409	10 576,9	25,9
OGÓŁEM:	4 300	91 298	21,2	1 462	33 524	22,9

Wykres 3.11. Masa partii sadzeniaków ziemniaka ocenionych w ocenie cech zewnętrznych w poszczególnych województwach w 2023 r.

3.2.5. Udział odmian ziemniaka w strukturze produkcji nasiennej

W 2023 r. łącznie wytwarzano sadzeniaki ziemniaka 187 odmian, dla porównania w 2022 roku zgłoszono 170.

Plantacje o łącznej powierzchni dla odmiany powyżej 100 ha obsadzone zostały 16 odmianami na 823 plantacjach nasiennych o łącznej powierzchni 2 702,6 ha, co stanowiło 49% ogólnej powierzchni plantacji nasiennych sadzeniaków ziemniaka.

Tabela 3.8. Udział plantacji odmian o łącznej powierzchni plantacji powyżej 100 ha w 2023 r.

Odmiana	Liczba plantacji	Powierzchnia plantacji ha
Innovator	83	379,2
Colomba	56	245,5
Vineta	135	222,6
Hermes	35	193,0
Fontane	65	171,0
Ludmilla	52	161,2
Riviera	59	148,0
Lady Rosetta	26	147,9
Brooke	35	147,1
Omega	23	141,3
Queen Anne	55	139,8
Lilly	55	139,2
Skawa	39	121,8
VR 808	22	117,4
Denar	43	116,9
Zuzanna	40	110,7

3.3. Kontrola pracy kwalifikatorów oraz próbobiorców sadzeniaków ziemniaka.

Wykres 3.12. Liczba plantacji oraz łączna powierzchnia ocenianych plantacji przypadająca na jednego kwalifikatora w 2023r.

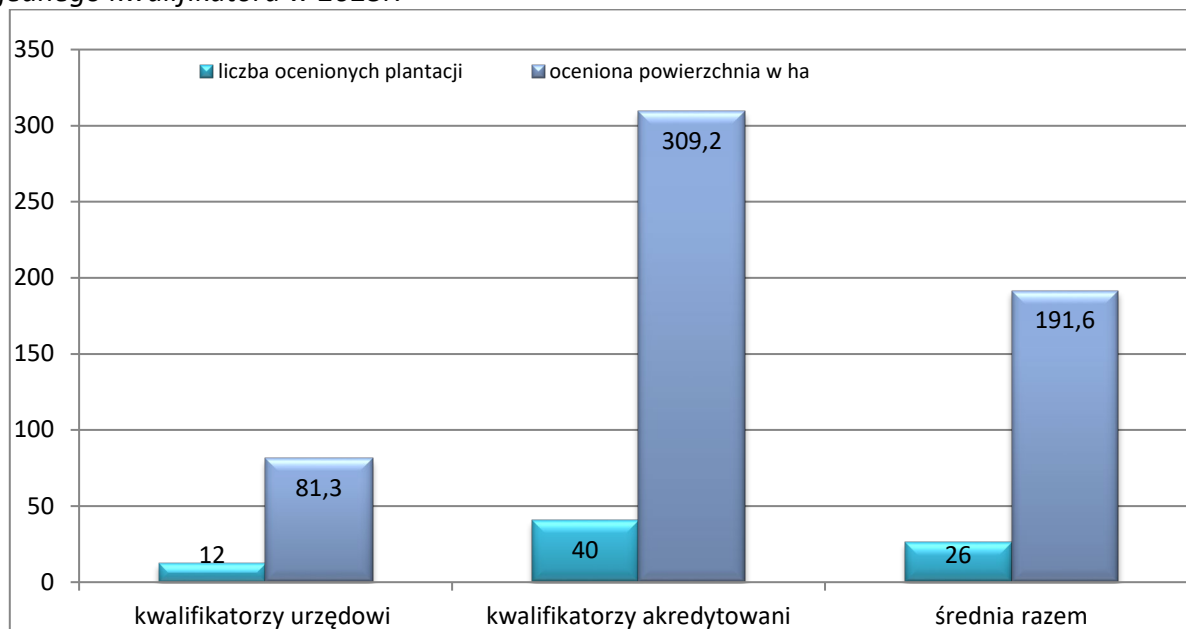

Tabela 3.9. Wyniki kontroli pracy kwalifikatorów urzędowych i akredytowanych (ocena polowa) w 2023 r.

Grupa roślin	Kwalifikatory urzędowi				Kwalifikatory akredytowani			
	ogółem		z tego zakwestionowano		ogółem		z tego zakwestionowano	
	plantacji	ha	plantacji	ha	plantacji	ha	plantacji	ha
Zbożowe	203	2 293	1	26	827	9 600	16	203
Ziemniak	162	413	0	0	x	x	x	x
Pastewne	115	680	1	2	1 077	8 191	15	64
Oleiste i włókniste	17	97	0	0	205	1 443	3	46
Burak cukrowy i pastewny	0	0	0	0	5	10	0	0
Warzywne	0	0	0	0	0	0	0	0
Materiał szkółkarski – drzewka owocowe	0	0	0	0	0	0	0	0
Materiał szkółkarski – krzewy jagodowe	3	2	0	0	0	0	0	0
Sadzonki truskawek	1	1	0	0	0	0	0	0
Inny materiał szkółkarski	4	0	0	0	0	0	0	0
Razem	505	3 486	2	29	2 114	19	34	313

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 298 kontroli pracy kwalifikatorów urzędowych oraz 1 569 kontroli kwalifikatorów akredytowanych.

Wg stanu na 31 grudnia 2023 r., zarejestrowanych, upoważnionych do wykonywania oceny było:

397 kwalifikatorów urzędowych oraz

372 kwalifikatorów akredytowanych.

Przeprowadzono również kontrolę pracy kwalifikatorów dokonujących oceny cech zewnętrznych sadzeniaków ziemniaka, 160 kontroli kwalifikatorów urzędowych oraz 116 kontroli akredytowanych.

W ramach tej kontroli oceniono ponownie 246 partii zakwalifikowanych urzędowo o łącznej masie 5 282 tony oraz 116 partii ocenionych przez kwalifikatorów akredytowanych o łącznej masie 3 063 tony.

W roku 2023 przeprowadzono 53 kontrole pracy próbobiorców sadzeniaków ziemniaka pobierających próby do oceny weryfikacyjnej.

Wg stanu na 31 grudnia 2023 r, zarejestrowanych było 107 próbobiorców, upoważniono w trakcie roku sprawozdawczego 2 próbobiorców, natomiast 10 próbobiorcom cofnięto upoważnienie.

3.4. Ocena tożsamości i czystości odmianowej

Zgodnie z ustawą z 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie, ocenę tożsamości i czystości odmianowej wykonuje Dyrektor Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych. Próby do tej oceny pobieranie są przez wojewódzkie inspektoraty w zakresie określonym w ustawie. Ocena tożsamości i czystości odmianowej jest prowadzona metodami wegetacyjnymi na poletkach kontrolnych w Stacjach Doświadczalnych Oceny Odmian (dalej: SDOO) i ma na celu sprawdzenie czy:

wytworzone partie materiału siewnego są zgodne z urzędowymi opisami i próbami wzorcowymi tych odmian,

próby badanych partii spełniają wymagania określone w zakresie czystości odmianowej, zanieczyszczenia mechaniczne, mutacje, przekrzyżowania niepożądanym pyłkiem i inne zjawiska nie wpłynęły niekorzystnie na jakość wytwarzanego materiału siewnego.

W roku sprawozdawczym wojewódzkie inspektoraty pobrały i skierowały do SDOO COBORU łącznie 2 578 prób do oceny tożsamości i czystości odmianowej. SDOO, realizujące ocenę tożsamości i czystości odmianowej, przysłały do Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa 429 informacji o stwierdzonych wadach w badanych partiach, w tym 29 informacji o braku tożsamości, 56 informacji o braku czystości odmianowej oraz 40 informacji o bardzo słabych wschodach wzorców dla 32 partii konopi siewnych odmian Henola, Biało-brzeskie, Wielkopolskie oraz Tygra, 4 partii soi odmian Graf i Viscount, 3 partii pszenicy zwyczajnej ozimej odmiany SY Landrich oraz 1 partii fasoli zwykłej karłowej odmiany Augusta. Słabe wschody uniemożliwiły przeprowadzenie oceny tożsamości i czystości odmianowej wspomnianych partii w sezonie 2023.

3.5. Ocena laboratoryjna materiału siewnego

W 2023 r. w grupie roślin rolniczych odnotowano zmiany w odniesieniu do liczby ocenionych partii materiału siewnego. Największą zmianę stanowił blisko 19% spadek liczby ocenionych partii materiału siewnego roślin pastewnych oraz blisko 16% wzrost liczby ocenionych partii

materiału siewnego roślin oleistych i włóknistych. W grupie roślin pastewnych powodem spadku była zmniejszona liczba zgłoszonych do oceny partii materiału siewnego traw oraz facelii błękitnej, dla której zgłoszono do oceny o 42% mniej partii w stosunku do roku ubiegłego. W grupie roślin oleistych i włóknistych do wzrostu liczby ocenionych partii przyczyniła się zwiększona liczba ocenionych partii soi oraz lnu.

W grupie roślin zbożowych liczba ocenionych partii w stosunku do roku ubiegłego pozostała niemal na identycznym poziomie.

W konsekwencji wszystkich obserwowanych zmian ogółem liczba ocenionych partii materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych w 2023 r. spadła o 850 szt., co stanowi 4,5% w stosunku do roku poprzedniego.

3.5.1. Urzędowa ocena laboratoryjna materiału siewnego

Od 1 stycznia 2021 r. ocena laboratoryjna materiału siewnego jest realizowana w laboratoriach wchodzących w skład Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa, które powstały na bazie dotychczasowych laboratoriów wojewódzkich inspektoratów. W 2023 r. ocena materiału siewnego była realizowana w pracowniach oceny nasion 11 Oddziałów Centralnego Laboratorium (OCL) oraz Referencyjnym Laboratorium Nasiennym (RLN) zlokalizowanym w Poznaniu.

Dzięki konsolidacji laboratoriów PIORiN przestały obowiązywać wcześniejsze ograniczenia, dotyczące wykonywania badań prób nasion wyłącznie na terenie województwa, z którego pochodzą, co umożliwiło racjonalne wykorzystanie bazy Centralnego Laboratorium do oceny jakości materiału siewnego producentów nasiennych z terenu całego kraju.

W okresie sprawozdawczym laboratoria GIORIN (laboratoria urzędowe) wykonały ocenę laboratoryjną łącznie 31 624 prób w ramach ocen wskazanych w tabeli 3.10 oraz na wniosek podmiotów dokonały w 6 przypadkach ponownej oceny laboratoryjnej co stanowi 0,3% w stosunku liczby wykonanych przez laboratoria urzędowe ocen pierwotnych i okresowych.

Tabela 3.10. Liczba prób materiału siewnego ocenionych w 2022 i 2023 r. w laboratoriach urzędowych, wg typu oceny

Rodzaj oceny	2022		2023	
	liczba prób	udział w%	liczba prób	udział w%
pierwotna w celu uznania za materiał kategorii elitarny lub kwalifikowany	8 701	27,9%	7 940	25,1%
powtórna*	367	1,2%	275	0,9%
okresowa (remanenty)	8 218	26,3%	10 226	32,3%
zlecenia w tym w celu uznania za materiał kategorii standard	4 975	15,9%	4 414	14%
kontrolna	7 364	23,6%	7 183	22,7%
inne	1 603	5,1%	1 586	5,0%
Ogółem	31 228	100,0%	31 624	100%

Objaśnienie:

* – próby badane w ocenie „powtórnej” zostały wyłączone z globalnej liczby prób, w dalszej części sprawozdania, zarówno w tekście jak również tabelach i informacjach graficznych nie są ujmowane

W roku 2022 odnotowano nieznaczny – 1,3% wzrost ogólnej liczby prób materiału siewnego

i nasion przebadanych w laboratoriach urzędowych. W ocenie pierwotnej laboratoria urzędowe dokonały oceny 7 940 partii o łącznej masie 166 618,2 ton.

W 2023 r. w laboratoriach urzędowych wystawiono:

7 676 świadectw oceny laboratoryjnej (kwalifikacji),

1 250 świadectw dla mieszanek materiału siewnego,

23 673 informacje o wynikach badania oraz o dyskwalifikacji materiału siewnego,

311 międzynarodowych świadectw ISTA – „orange”.

3.5.2. Ocena laboratoryjna roślin rolniczych

W 2023 r. pierwotnej oceny laboratoryjnej materiału siewnego roślin rolniczych dokonywało 11 oddziałów Centralnego Laboratorium i Referencyjne Laboratorium Nasiennego oraz 25 laboratoriów akredytowanych.

Liczbę i masę partii materiału siewnego kategorii elitarny i kwalifikowany, ważniejszych gospodarczo gatunków i grup roślin uprawnych, ocenionych w 2023 r. przez laboratoria urzędowe i akredytowane, przedstawia tabela 3.11. Największy udział w ocenie laboratoryjnej materiału siewnego zajmują rośliny zbożowe – 12 812 partii oraz rośliny pastewne – 4 167 partii.

Ogółem w laboratoriach urzędowych oceniono 7 934 partie materiału siewnego roślin rolniczych kategorii elitarny i kwalifikowany o łącznej masie 166 610,1 ton oraz w laboratoriach akredytowanych 10 216 partii o masie 218 598,8 ton, z czego zdyskwalifikowano ogółem 460 partii, o łącznej masie 8 153,5 ton, co stanowi 2,1%. Mimo obserwowanej w ostatnich latach znacznej poprawy jakości zgłaszanego do oceny materiału siewnego konopi czego odzwierciedleniem był istotny spadek poziomu dyskwalifikacji, nadal poziom dyskwalifikacji w ocenie tego gatunku jest wysoki i przekraczał w 2023 r poziom 22%. W roku 2023 w laboratoriach urzędowych zaobserwowano niewielki 3,5% spadek liczby ocenionych partii materiału siewnego roślin zbożowych oraz istotny ponad 20% spadek liczby ocenionych partii gatunków pastewnych i ponad 10% spadek liczby ocenionych partii roślin oleistych i włóknistych.

W przypadku laboratoriów akredytowanych odnotowano niewielki około 2% wzrost liczby ocenionych partii materiału siewnego roślin zbożowych oraz istotny – ponad 16% spadek liczby ocenionych partii gatunków pastewnych. Odwrotnie niż w laboratoriach urzędowych w grupie roślin oleistych i włóknistych laboratoria akredytowane oceniły niemal 75% więcej partii w stosunku do roku ubiegłego.

Laboratoria akredytowane dokonujące oceny materiału siewnego roślin rolniczych zlokalizowane są na terenie województw: dolnośląskiego (3), kujawsko-pomorskiego (3), lubelskiego (3), łódzkiego (2), małopolskiego (1), mazowieckiego (1), pomorskiego (1), warmińsko-mazurskiego (2), wielkopolskiego (9). Laboratoria te posiadają akredytację do oceny materiału siewnego prowadzącego obrót będącego właścicielem danego laboratorium jak również w wielu przypadkach dodatkową akredytację do oceny materiału siewnego innych prowadzących obrót działających na terenie innych województw. W konsekwencji podobnie jak w przypadku laboratoriów urzędowych, liczby i masy partii ocenionych w poszczególnych województwach nie odzwierciedlają w sposób jednoznaczny koncentracji produkcji materiału siewnego.

Tabela 3.11. Liczba i masa partii roślin rolniczych i warzywnych oceniona w 2023 r. łącznie przez laboratoria urzędowe i akredytowane

Grupa roślin	Objęto oceną		Zakwalifikowano		Zdyskwalifikowano		
	liczba partii	tonaż partii	liczba partii	tonaż partii	liczba partii	tonaż partii	%*
Razem rośliny rolnicze, w tym:	18 150	385 208,8	17 690	377 055,3	460	8 153,5	2,1
1. zbożowe, w tym:	12 812	326 817,8	12 546	321 008,4	266	5 809,5	1,8
- pszenica zwyczajna ozima	5 002	135 230,1	4 994	135 036,6	8	193,5	0,1
- pszenica zwyczajna jara	589	15 013,0	580	14 754,2	9	258,8	1,7
- pszenica orkisz ozima	8	150,9	8	150,9	0	0,0	0,0
- pszenica orkisz jara	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
- pszenica twarda	3	10,1	1	2,6	2	7,5	74,0
- jęczmień ozimy	1 192	31 818,6	1 186	31 683,4	6	135,2	0,4
- jęczmień jary	1 138	27 941,2	1 075	26 475,8	63	1 465,4	5,2
- żyto ozime	1 141	29 494,5	1 087	28 283,5	54	1 211,0	4,1
- żyto jare	56	1 120,0	53	1 087,1	3	32,9	2,9
- pszenżyto ozime	1 970	52 012,6	1 932	50 945,2	38	1 067,4	2,1
- pszenżyto jare	210	4 719,4	203	4 592,3	7	127,2	2,7
- owies nagoziarnisty	9	131,4	8	125,1	1	6,4	4,8
- owies zwyczajny w tym: bizantyjski	576	13 133,8	536	12 367,2	40	766,6	5,8
- owies szorstki (owsik)	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
- gryka	113	859,2	108	828,7	5	30,5	3,6
- proso	4	11,0	4	11,0	0	0,0	0,0
- kukurydza	801	15 172,2	771	14 664,9	30	507,3	3,3
2. pastewne, w tym:	4 167	46 544,3	4 015	44 660,9	152	1 883,5	4,0
- bobowate grubonasienne	1 140	20 664,5	1 032	19 043,9	108	1 620,6	7,8
- bobowate drobnonasienne	351	2 633,4	342	2 579,3	9	54,1	2,1
- trawy	1 856	16 163,8	1 836	16 027,4	20	136,4	0,8
- inne rolnicze w tym:	820	7 082,6	805	7 010,3	15	72,3	1,0
- rzodkiew oleista	456	4 098,3	451	4 069,3	5	29,0	0,7
- facelia błękitna	361	2 977,4	351	2 934,2	10	43,3	1,5
3. buraki	69	436,8	69	436,8	0	0,0	0,0
4. oleiste i włókniste, w tym:	1 102	11 409,9	1 060	10 949,3	42	460,6	4,0
- rzepak ozimy	116	1 025,4	111	982,8	5	42,6	4,1
- rzepak jary	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
- gorczyca biała	700	6 394,3	685	6 249,7	15	144,6	2,3
- soja	207	3 452,5	195	3 237,5	12	215,0	6,2
- konopie	20	63,5	16	49,4	4	14,1	22,2
- pozostałe	59	474,1	53	429,8	6	44,3	9,3
Razem rośliny warzywne*, w tym:	12	17,11	12	17,11	0	0,00	0,0
- cebulowe	3	1,28	3	1,28	0	0,00	0,0
- dyniowate	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,0
- psiankowate	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,0
- bobowate	5	9,00	5	9,00	0	0,00	0,0
- liściowe	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,0
- kapustne i rzepowate	3	6,73	3	6,73	0	0,00	0,0
- korzeniowe	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,0
- pozostałe	1	0,10	1	0,10	0	0,00	0,0
Razem rolnicze i warzywne	18 162	385 226,0	17 702	377 072,5	460	8 153,5	2,1

*- udział tonażu zdyskwalifikowanych partii w tonażu partii objętych oceną

3.5.3. Ocena laboratoryjna materiału siewnego roślin warzywnych

W 2023 r. pierwotnej oceny laboratoryjnej elitarnego i kwalifikowanego materiału siewnego roślin warzywnych dokonywało 11 oddziałów Centralnego Laboratorium i Referencyjne Laboratorium Nasiennego oraz 1 laboratorium akredytowane.

Łącznie w ww. laboratoriach oceniono 12 partii materiału siewnego roślin warzywnych o łącznej masie 17,11 tony, w celu uznania za materiał siewny kategorii elitarny lub kwalifikowany. Utrzymujący się od lat niski poziom kwalifikacji materiału siewnego warzyw jest wynikiem wytwarzania przez hodowców głównie materiału siewnego kategorii standard własnych odmian. Ponadto w kraju 6 laboratoriów prowadzących obrót, którym posiadają akredytację do oceny okresowej materiału siewnego kategorii elitarny, kwalifikowany oraz standard.

3.5.4. Kontrola pracy próbobiorców urzędowych i akredytowanych oraz laboratoriów akredytowanych

W 2023 r. stosunek liczby próbobiorców urzędowych do akredytowanych uległ niewielkiej zmianie. Na koniec roku sprawozdawczego uprawnienia do pobierania próbek materiału siewnego roślin rolniczych (z wyłączeniem sadzeniaków ziemniaka) i warzywnych posiadało łącznie 727 osób. Wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 208 kontroli pracobiorców urzędowych oraz 433 kontrole próbobiorców akredytowanych.

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili 3 szkolenia podstawowe dla próbobiorców (w celu uzyskania uprawnień), w których wzięty udział 42 osoby, oraz 8 szkoleń doskonalących, w których udział wzięło 125 próbobiorców.

Kontrolna ocena laboratoryjna wykazała zgodność wyników badania pierwotnego próbek pobranych przez próbobiorców urzędowych i akredytowanych z wynikami próbek poddanych ocenie w ramach kontroli próbobiorców na poziomie odpowiednio 100 i 98% (tabela 3.13). Dane świadczą o wysokiej jakości pracy zarówno urzędowych, jak i akredytowanych próbobiorców.

Tabela 3.13. Nadzór i kontrola pracy próbobiorców w 2023 r.

Próbobiorcy	Liczba					kontroli
	próbobiorców	uprawnień		prób		
		nadanych	cofniętych	pobranych do kontroli pracy próbobiorców	niezgodnych z badaniem pierwotnym	
urzędowi	368	18	34	57	0	208
akredytowani	359	44	38	1240	24	433

Na koniec 2023 r., upoważnienia do pobierania próbek za pomocą automatycznego próbobierza posiadało 7 przedsiębiorców. Przeprowadzono 11 kontroli u upoważnionych podmiotów. W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony roślin i nasiennictwa sprawowali nadzór nad 11 działającymi na terenie kraju próbobierzami automatycznymi.

W 2023 r. Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa sprawował nadzór nad

31 działającymi na terenie kraju laboratoriami akredytowanymi. W laboratoriach tych przeprowadzono 33 kontrole. W ramach nadzoru nad laboratoriami akredytowanymi kontrolnej ocenie poddano 1 228 duplikatów prób ocenionych przez laboratoria akredytowane co stanowi 6,4% wszystkich prób ocenionych przez laboratoria w ramach posiadanych akredytacji. Tylko w dwóch przypadkach stwierdzono niezgodność wyników oceny wykonanej przez laboratorium akredytowane z wynikiem urzędowej oceny kontrolnej. Ponadto w ramach nadzoru laboratoria urzędowe przekazały do oceny przez laboratoria akredytowane 248 prób sprawdzających.

W ramach nadzoru sprawowanego nad pracą laboratoriów akredytowanych Referencyjne Laboratorium Nasienne zorganizowało 2 rundy badań biegłości z zakresu oznaczania:

- 1/2023 proso zwyczajne *Panicum miliaceum*, grupa roślin zbożowych - oznaczanie zdolności kiełkowania - udział 22 laboratoriów akredytowanych,
- 2/2023 owies zwyczajny *Avena sativa*, grupa roślin zbożowych – oznaczanie zdolności kiełkowania nasion, czystości nasion, zawartości nasion innych roślin w sztukach i oznaczanie wilgotności nasion - udział 22 laboratoriów akredytowanych,

W pierwszej rundzie większość laboratoriów uzyskało wyniki pozytywne, 2 laboratoria akredytowane firm nasiennych otrzymały wyniki dostateczne lub poniżej minimalnych umiejętności.

W drugiej rundzie, w oznaczaniu zawartości nasion innych gatunków wszystkie laboratoria otrzymały wyniki pozytywne, w pozostałych metodach większość laboratoriów uzyskało wyniki pozytywne z wyjątkiem:

- w oznaczaniu czystości 1 laboratorium otrzymało wynik C – dostateczny,
- w oznaczaniu zdolności kiełkowania - 1 laboratorium otrzymało wynik PMU poniżej minimalnych umiejętności,
- w oznaczaniu wilgotności - 1 laboratorium otrzymało wynik C - dostateczny.

Laboratoria podjęły działania korygujące i przestały ich opisy do organizatora. Efektywność zostanie sprawdzona w toku kontroli prowadzonej przez nadzorujący OCL/RLN

W okresie sprawozdawczym nie cofnięto i nie udzielono akredytacji dla nowych laboratoriów, jednakże udzielono aż 20 dodatkowych upoważnień dla działających laboratoriów akredytowanych pozwalających na ocenę materiału siewnego należącego do innych prowadzących obrót.

W 2023 r. 4 Oddziały/Pracownie zamiejscowe CL GIORiN w Lublinie, Łodzi, Krakowie i Warszawie oraz Referencyjne Laboratorium Nasienne zorganizowały 10 szkoleń z zakresu oceny laboratoryjnej materiału siewnego w tym:

- 2 szkolenia doskonalące dla 2 analityków nasiennych,
- 8 szkoleń podstawowych dla 52 osób ubiegających się o uprawnienia do wykonywania oceny laboratoryjnej materiału siewnego poszczególnych grup roślin tj.
- traw (OCL Kraków 18 osób),
- oleistych i włóknistych (RLN 12 osób),
- bobowatych grubonasiennych (OCL Lublin 4 osoby),
- innych rolniczych (OCL Łódź 10 osób) ,
- warzywnych (OCL Warszawa 8 osób).

łącznie w 10 szkoleniach udział wzięły 54 osoby z 20 firm.

W przypadku szkoleń podstawowych było to 8 szkoleń dla 52 osób, tj.:

- 5 szkoleń dla 38 osób ubiegających się o po raz pierwszy o uprawnienia do oceny ms,
- 3 szkolenia dla 14 osób ubiegających się o uprawnienia do oceny ms kolejnej grupy roślin.

W wyniku przeprowadzonych egzaminów wydano 51 zaświadczeń, w tym:

- 37 dla owych analityków nasiennych
- 14 dla analityków, którzy rozszerzyli uprawnienia na kolejną grupę roślin.

Wyżej wskazane 51 zaświadczeń przyznawało uprawnienia do oceny materiału siewnego poszczególnych grupy roślin dla:

- traw - 18 osób,
- oleistych i włóknistych - 12 osób,
- innych rolniczych - 9 osób,
- warzywnych - 8 osób.
- bobowatych grubonasiennych - 4 osób.

Tabela 3.14. Nadzór i kontrola pracy laboratoriów akredytowanych w 2022 r.

Działanie	Liczba
sprawowanie nadzoru nad laboratoriami akredytowanymi	31
wydanie akredytacji	
dla nowych laboratoriów	0
dla działających laboratoriów- dodatkowe upoważnienia na nowe grupy roślin)	5
dla działających laboratoriów - dodatkowe upoważnienia do oceny ms innego prowadzącego obrót	20
Cofnięcie akredytacji dla laboratoriów	0
Przeprowadzenie kontroli	33
Przekazanie do oceny prób sprawdzających	248
Przeprowadzenie szkoleń podstawowych dla analityków (liczba szkoleń/osób uczestniczących w szkoleniach)	8/52
Wydanie zaświadczeń dla analityków nasiennych	51
Przeprowadzenie szkoleń podstawowych dla analityków (liczba szkoleń/osób uczestniczących w szkoleniach)	2/2

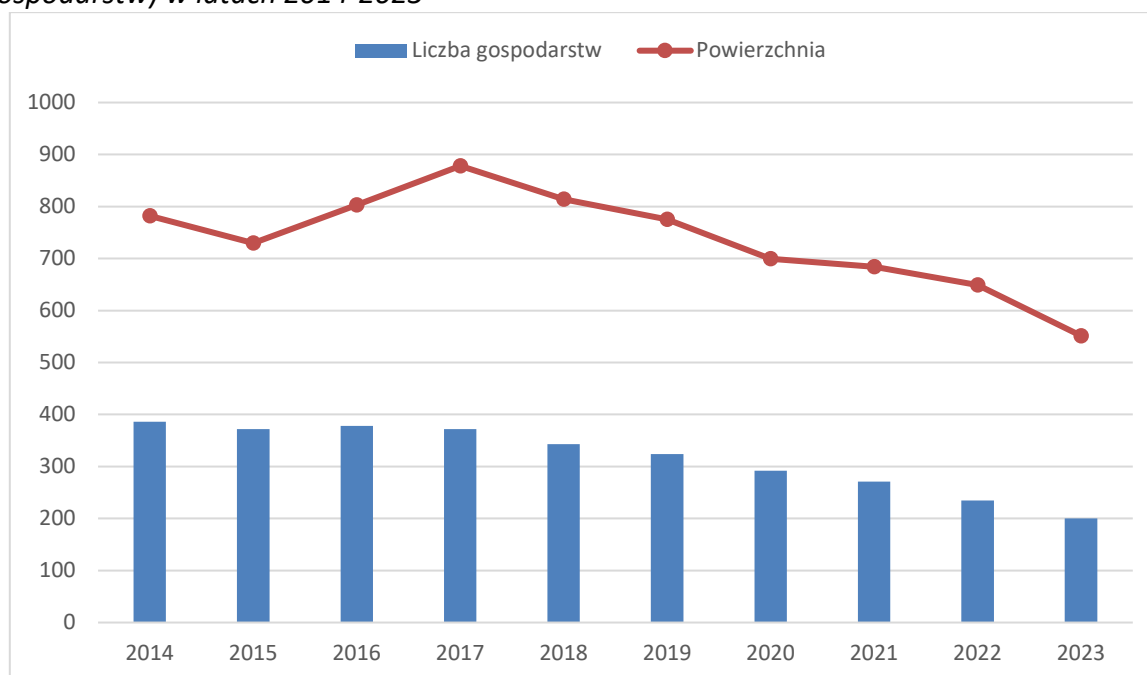
3.6. Ocena polowa materiału szkółkarskiego roślin sadowniczych

3.6.1. Materiał kategorii kwalifikowany i elitarny

W 2023 roku Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa wykonała ocenę 551,42 ha upraw kwalifikowanego i elitarnego materiału szkółkarskiego roślin sadowniczych. W porównaniu z 2022 rokiem, kiedy oceniono 649,20 ha, nastąpił spadek ocenianej powierzchni o 15,1%.

Urzędową ocenę w roku 2023 przeprowadzono w 200 gospodarstwach szkółkarskich. Liczba gospodarstw szkółkarskich, w których przeprowadzana była kwalifikacja materiału szkółkarskiego, systematycznie maleje w ostatnich latach. W 2001 roku liczba ta wynosiła 1 116 gospodarstw szkółkarskich, a więc na przestrzeni ostatnich 22 lat zmniejszyła się ponad 5-krotnie. W tym samym czasie powierzchnia kwalifikowanych i elitarnych upraw szkółkarskich zmniejszyła się o około 30%. Dane dotyczące liczby gospodarstw szkółkarskich, w których przeprowadzana była kwalifikacja oraz powierzchnię zakwalifikowanych upraw na przestrzeni ostatnich 10 lat obrazuje wykres 3.19.

Wykres 3.19. Powierzchnia elitarnych i kwalifikowanych upraw szkółkarskich (ha i liczba gospodarstw) w latach 2014-2023

Produkcja materiału szkółkarskiego kwalifikowanego oraz CAC w 2023 roku była prowadzona w 1 061 gospodarstwach, w tym w 27 gospodarstwach wytwarzano wyłącznie materiał szkółkarski kwalifikowany, w 173 gospodarstwach materiał kwalifikowany i CAC, natomiast materiał szkółkarski wyłącznie w kategorii CAC wytwarzano w 861 gospodarstwach. Najwięcej gospodarstw szkółkarskich znajduje się w województwach: lubelskim – 268 gospodarstw, mazowieckim – 166 gospodarstw oraz podkarpackim – 162 gospodarstwa. Szczegółowe dane o liczbie gospodarstw, w których wykonywana jest kwalifikacja znajdują się na stronie internetowej Inspekcji.

Podobnie jak w latach poprzednich, największa powierzchnia zakwalifikowanych upraw szkółkarskich jest w województwach: lubelskim, mazowieckim, kujawsko-pomorskim i łódzkim. Szczegółowe zestawienie powierzchni kwalifikowanych upraw szkółkarskich w poszczególnych województwach przedstawia tabela 3.17.

Tabela 3.17. Powierzchnia kwalifikowanych upraw szkółkarskich w 2023 roku w poszczególnych województwach

Lp.	Województwo	Powierzchnia w ha
1.	dolnośląskie	0,18
2.	kujawsko-pomorskie	78,66
3.	lubelskie	191,38
4.	lubuskie	1,00
5.	łódzkie	64,31
6.	małopolskie	26,54
7.	mazowieckie	132,11

8.	opolskie	0
9.	podkarpackie	9,01
10.	podlaskie	0,50
11.	pomorskie	0
12.	śląskie	9,30
13.	świętokrzyskie	8,21
14.	warmińsko–mazurskie	2,33
15.	wielkopolskie	4,70
16.	zachodniopomorskie	23,19
RAZEM KRAJ:		551,42

Największą powierzchnię wśród ocenianych rodzajów materiału szkółkarskiego zajmują szkółki drzewek owocowych – 239,67 ha, co stanowi 43,5% całej kwalifikowanej powierzchni upraw szkółkarskich. Kolejne rodzaje materiału szkółkarskiego: plantacje podkładek wegetatywnych i plantacje sadzonek truskawek zajmują odpowiednio 105,57 ha i 96 ha, co stanowi odpowiednio 19,1% i 17,4% całej kwalifikowanej powierzchni upraw materiału szkółkarskiego. Szczegółowe zestawienie powierzchni zakwalifikowanych wg rodzajów materiału szkółkarskiego przedstawia tabela 3.18.

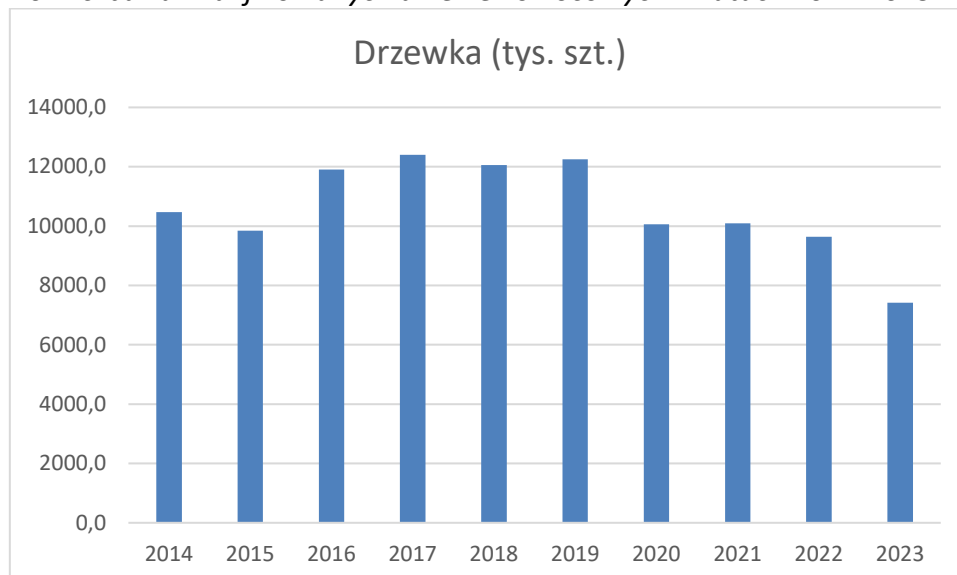
Tabela 3.18. Powierzchnia kwalifikowanych upraw szkółkarskich w 2023 roku wg rodzajów materiału szkółkarskiego

Lp.	Rodzaj materiału szkółkarskiego	Powierzchnia (ha)	Liczba producentów
1.	Materiał przedbazowy	0,30	4
2.	Plantacja mateczna krzewów przeznaczonych do produkcji sadzonek	14,02	24
3.	Plantacja mateczna podkładek wegetatywnych	105,57	124
4.	Plantacja mateczna sadzonek malin	8,01	4
5.	Plantacja mateczna sadzonek truskawek	10,08	8
6.	Plantacja podkładek generatywnych	10,19	23
7.	Plantacja sadzonek malin	7,12	7
8.	Plantacja sadzonek truskawek	96,00	10
9.	Sad mateczny do pozyskiwania nasion	8,69	11
10.	Sad mateczny do pozyskiwania zrazów	18,72	26
11.	Szkółka drzew owocowych	239,67	78
12.	Szkółka drzew owocowych przeznaczonych na sady zraźnikowe i nasienne	0,01	1
13.	Szkółka krzewów jagodowych	32,90	19
14.	Szkółka krzewów jagodowych przeznaczonych na plantacje reprodukcyjne	0,14	2
Razem:		551,42	

Produkcja kwalifikowanych drzewek owocowych na przestrzeni ostatnich 10 lat ulegała wahaniom. W roku 2014 liczba wytwarzanych kwalifikowanych drzewek owocowych była na poziomie 10,5 mln sztuk. Następne lata charakteryzowała tendencja wzrostowa. W latach 2016 – 2019 produkcja kształtowała się na stabilnym poziomie ok. 12 mln sztuk. Od 2020 do 2022 roku wysokość produkcji oscylowała na poziomie około 10 mln sztuk.

Natomiast w roku 2023 produkcja drzewek kwalifikowanych wynosiła nieco ponad 7,4 mln sztuk. Wysokość produkcji drzewek kwalifikowanych była wyraźnie niższa niż w roku poprzednim o 23%. Liczbę zakwalifikowanych drzewek owocowych w latach 2014 – 2023 przedstawia wykres 3.20.

Wykres 3.20. Liczba zakwalifikowanych drzewek owocowych w latach 2014-2023

Corocznie drzewka jabłoni domowej stanowią największą pozycję w produkcji szkółkarskiego materiału roślin sadowniczych. W 2023 roku drzewka jabłoni stanowiły ok. 76,2% wszystkich kwalifikowanych drzewek owocowych. Do najpopularniejszych odmian jabłoni, które zakwalifikowano w szkółkach drzew owocowych należały:

- **Golden Delicious** i jego mutanty (Golden Delicious Reinders i Camspur) – łącznie **19,8%**
- **Szampion** i jego mutanty (Szampion Reno, Szampion Arno, Reno 2) – łącznie stanowiły **9,9%** zakwalifikowanych drzewek jabłoni,
- **Idared** i jego czerwone mutanty (Najdared i Idaredest), które stanowiły razem blisko **9,7%** zakwalifikowanych drzewek jabłoni.

Odmiany należące do ww. 3 grup stanowiły w sumie 39,4% całej produkcji kwalifikowanych drzewek jabłoni. Asortyment odmianowy kwalifikowanego materiału szkółkarskiego drzewek jabłoni jest zróżnicowany – w roku 2023 kwalifikowane drzewka jabłoni były wyprodukowane w 75 odmianach.

Produkcja kwalifikowanych krzewów jagodowych (agrest, borówka wysoka, jeżyna, malina, porzeczka biała, porzeczka czarna i porzeczka czerwona) w roku 2023 wyniosła nieco ponad 11,9 mln sztuk. W porównaniu z rokiem 2022 produkcja krzewów wzrosła o 45,4%. Największy udział w produkcji kwalifikowanych krzewów stanowią porzeczka czarna, borówka wysoka oraz malina.

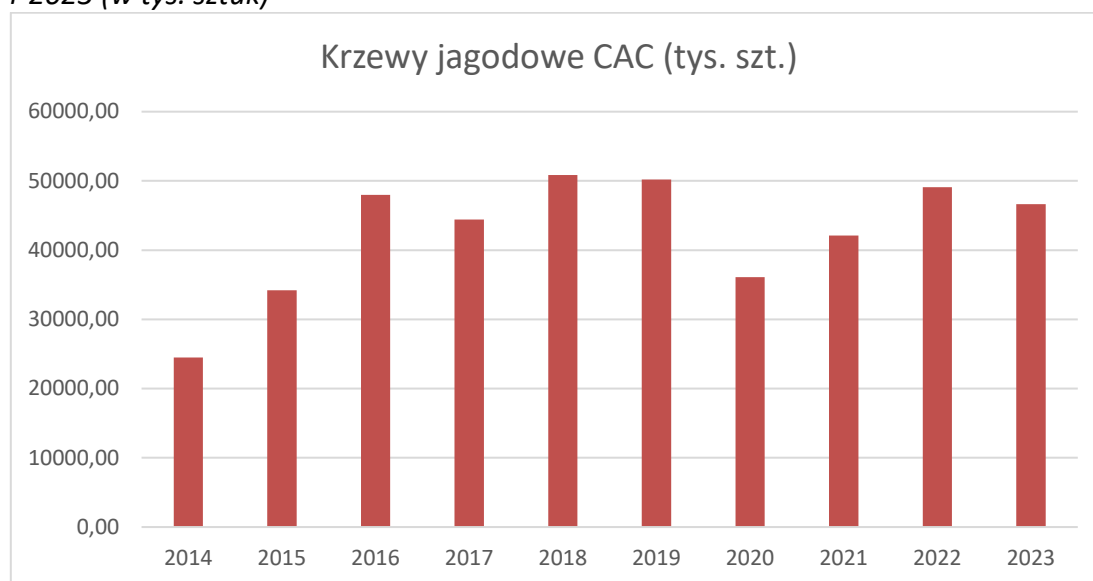
Liczba kwalifikowanych sadzonek truskawek w 2023 roku wyniosła 77 mln sztuk i była większa o 15,2% niż w roku poprzednim.

3.6.2. Materiał szkółkarski CAC

W 2023 roku produkcja materiału szkółkarskiego CAC drzewek owocowych prowadzono na powierzchni 743 ha, na której wytworzono około 31,4 mln sztuk drzewek. Liczba wyprodukowanych drzewek CAC była o 9,9% większa niż w roku 2022. Drzewka jabłoni wyprodukowane w liczbie ponad 16 mln sztuk stanowiły 51,3% całkowitej liczby drzewek CAC. Wzrosła liczba drzewek z rodzaju *Prunus* – ponad 4 mln drzewek wiśni, ponad 3 mln śliwy domowej, blisko 2,3 mln czereśni oraz 1,2 mln drzewek brzoskwini.

Produkcja krzewów jagodowych CAC w roku 2023 wynosiła około 47 mln sztuk i była niższa o 5,8% w porównaniu z rokiem 2022. Liczbę wyprodukowanych sadzonek krzewów jagodowych CAC w ostatnich 10 latach przedstawia wykres 3.21.

Wykres 3.21. Liczba sadzonek krzewów jagodowych wytworzonych w kategorii CAC w latach 2014-2023 (w tys. sztuk)

Sadzonki truskawek CAC w roku 2023 zostały wyprodukowane w liczbie nieprzekraczającej 185,3 mln sztuk. Nastąpił spadek produkcji o 11,4% w porównaniu z poprzednim rokiem.

3.6.3. Materiał kwalifikowany i CAC – porównanie

Zestawienie wyprodukowanego w 2023 roku materiału szkółkarskiego w najważniejszych gatunkach/grupach przedstawiono w tabeli 3.19. Wyraźnie widoczna jest prawidłowość, że dla każdego z wymienionych gatunków i w każdej z wymienionych grup, produkcja materiału w kategorii CAC znacznie przewyższa liczbę wyprodukowanego materiału kwalifikowanego.

Tabela 3.19. Liczba drzewek owocowych, krzewów jagodowych i truskawek - materiał kwalifikowany i CAC wytworzony w 2023 roku (w szt.)

Gatunek	Materiał szkółkarski wyprodukowany w roku 2023 w szt.	
	Materiał kwalifikowany	Materiał CAC
Jabłoń	5 658 012	16 110 979
Grusza	561 788	2 651 312
Śliwa	185 011	3 139 757
Wiśnia	854 015	4 137 382
Czereśnia	142 282	2 274 058
Brzoskwinia	12 812	1 238 161
Morela	7 854	943 801
Inne gatunki drzewek (orzech wł., śliwa jap.)	0	905 179
Drzewa owocowe – razem	7 421 774	31 400 629
Krzewy jagodowe – razem	11 925 037	46 629 891
Truskawka	77 224 106	185 294 049

Nie zawsze produkcja materiału szkółkarskiego kategorii CAC zlokalizowana jest w tych samych województwach, które należą do czołówki w wytwarzaniu materiału kwalifikowanego. W przypadku drzewek owocowych wielkość produkcji materiału kwalifikowanego i CAC w poszczególnych województwach przedstawiono w tabeli 3.20.

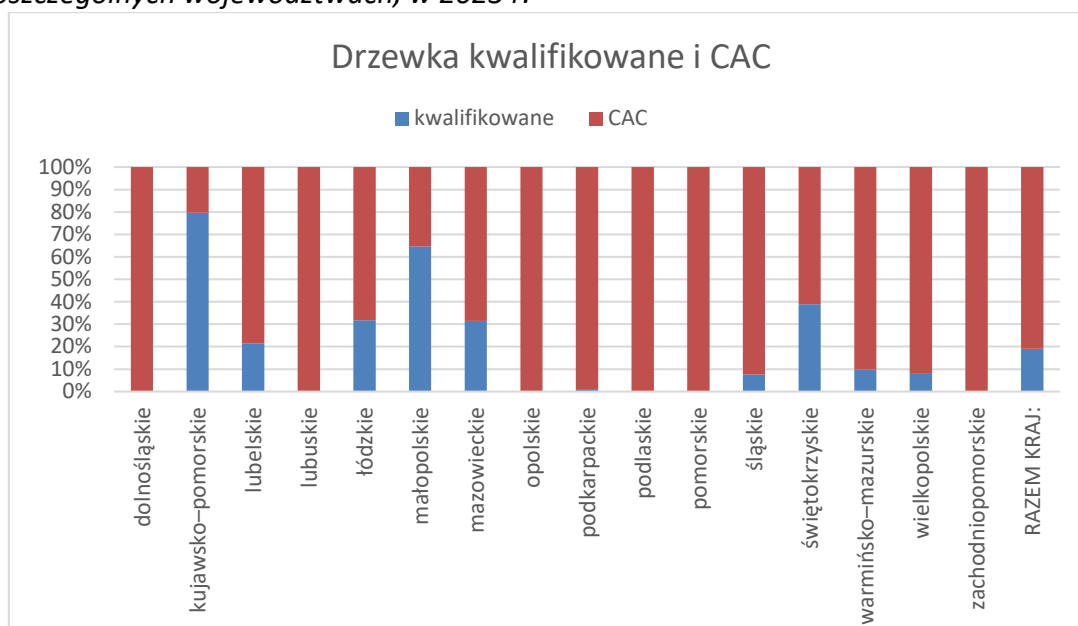
Tabela 3.20. Liczba drzewek owocowych wytworzonych w roku 2023, w poszczególnych województwach dla różnych kategorii (w szt.)

Lp.	Województwo	Materiał szkółkarski (drzewka) wyprodukowany w roku 2023 w szt.	
		Kategorii elitarny i kwalifikowany	Materiał szkółkarski CAC
1.	dolnośląskie	0	47 800
2.	kujawsko–pomorskie	620 569	158 290
3.	lubelskie	2 865 930	10 576 940
4.	lubuskie	0	12 740
5.	łódzkie	491 025	1 055 148
6.	małopolskie	365 805	199 420
7.	mazowieckie	2 693 415	5 854 166
8.	opolskie	0	159 497
9.	podkarpackie	139 000	12 034 475
10.	podlaskie	0	48 150
11.	pomorskie	0	1 430
12.	śląskie	16 590	199 186
13.	świętokrzyskie	155 050	244 010
14.	warmińsko–mazurskie	15 590	142 767
15.	wielkopolskie	58 800	653 526
16.	zachodniopomorskie	0	13 084
	RAZEM KRAJ:	7 421 774	31 400 629

Najwięcej drzewek owocowych zakwalifikowano w województwach: lubelskim, mazowieckim i kujawsko-pomorskim. Natomiast w kategorii CAC najwięcej drzewek uznano w województwach: podkarpackim, lubelskim i mazowieckim. Reasumując, rozmieszczenie produkcji materiału szkółkarskiego dla poszczególnych kategorii od lat pozostaje stabilne, skupiając się w tych samych województwach.

Wykres 3.22. przedstawia udział procentowy pomiędzy materiałem szkółkarskim drzewek owocowych zakwalifikowanym urzędowo i uznanym w kategorii CAC, w poszczególnych województwach.

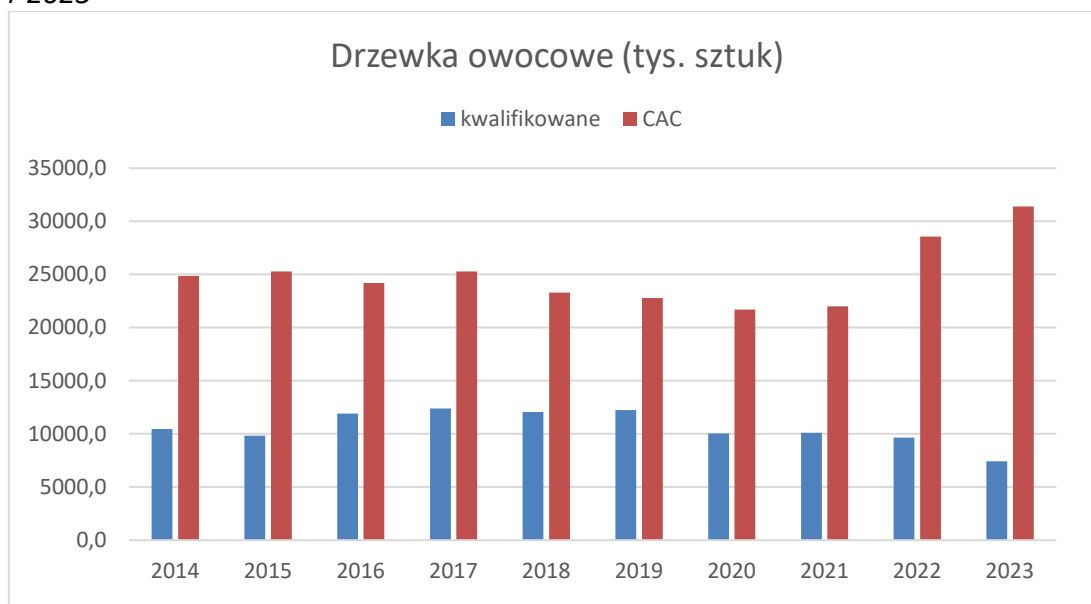
Wykres 3.22. Udział procentowy produkcji drzewek owocowych kategorii kwalifikowany i CAC w poszczególnych województwach, w 2023 r.

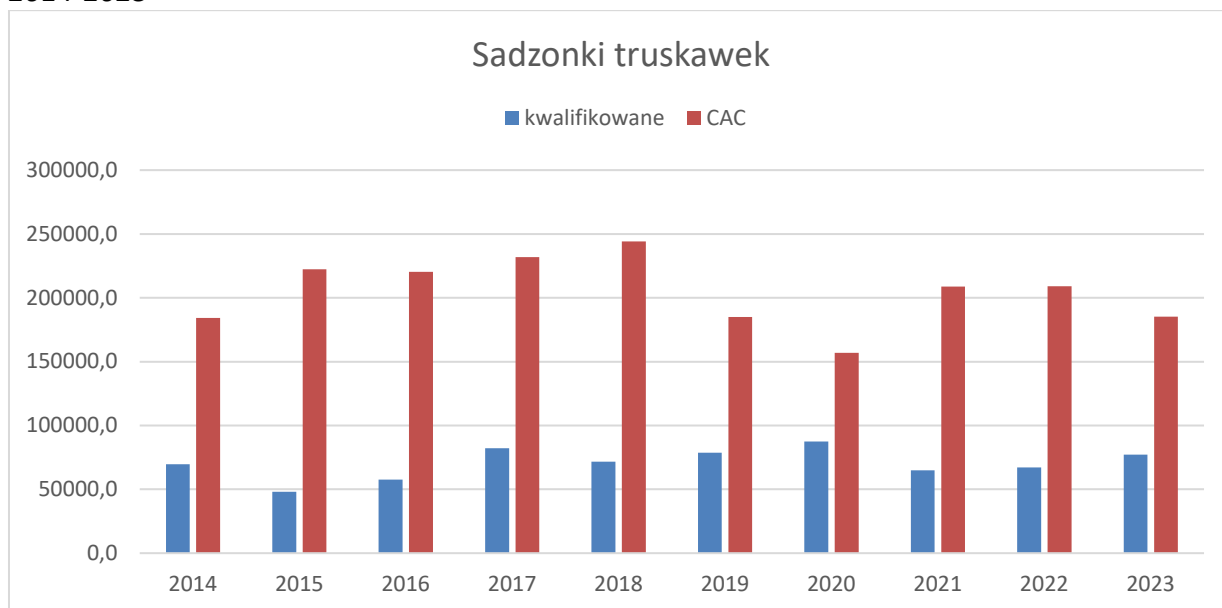
W skali całego kraju w 2023 roku produkcja drzewek owocowych CAC była 5-krotnie większa niż drzewek kwalifikowanych. W ostatnich latach zwiększa się przewaga produkcji drzewek CAC w stosunku do produkcji drzewek kwalifikowanych.

Porównanie produkcji drzewek, sadzonek truskawek oraz krzewów jagodowych kategorii kwalifikowany i CAC na przestrzeni ostatnich lat obrazują kolejne wykresy.

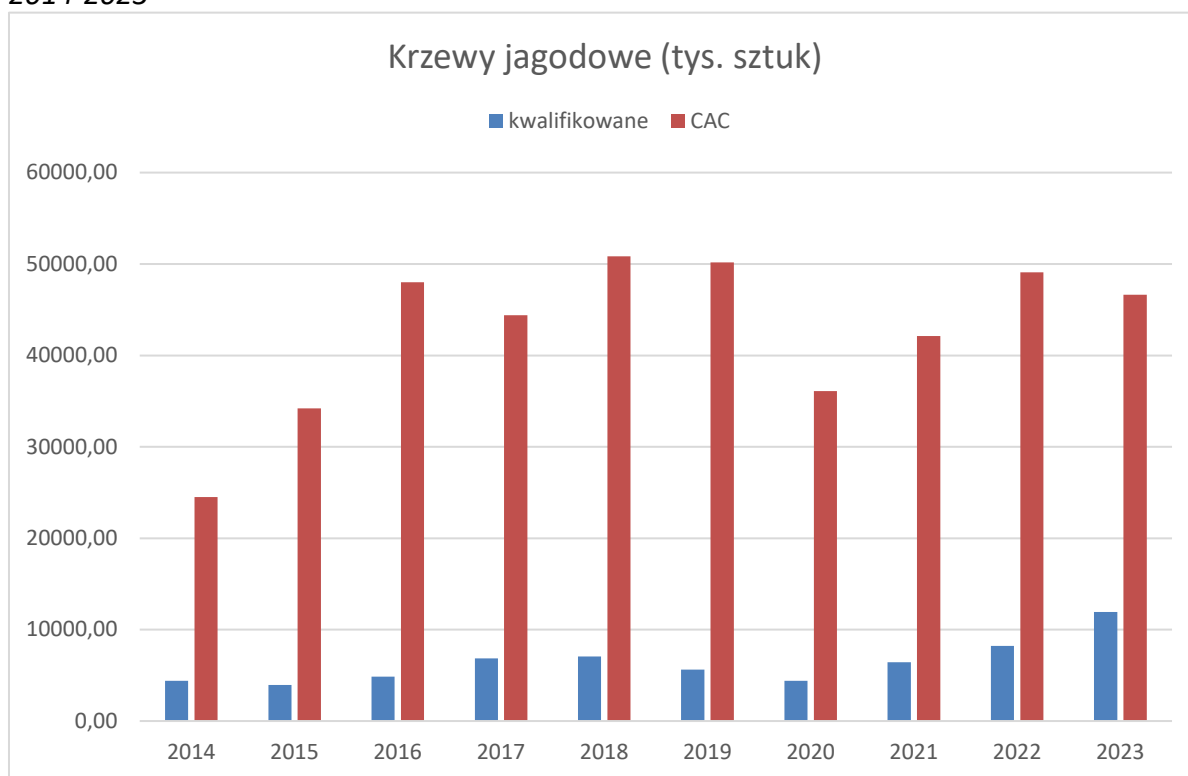
Wykres 3.23 Liczba drzewek owocowych kwalifikowanych i CAC wyprodukowanych w latach 2014-2023

Wykres 3.24 Liczba sadzonek truskawek kwalifikowanych i CAC wyprodukowanych w latach 2014-2023

Wykres 3.25. Liczba krzewów jagodowych kwalifikowanych i CAC wyprodukowanych w latach 2014-2023

3.7. Etykietowanie i plombowanie materiału siewnego oraz nadzór nad upoważnieniami do wypełniania etykiet urzędowych materiału siewnego

W roku sprawozdawczym wojewódzkie inspektoraty wydały:

- **893 338** wypełnionych etykiet dla materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych
- **66 230** wypełnione etykiety-paszporty dla materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych
- **922 238** wypełnionych etykiet– paszportów dla sadzeniaków ziemniaka
- **38 027** wypełnionych etykiet i paszportów szkółkarskich
- **39 208** etykiet OECD
- **413 250** etykiet i etykiet paszportów dla materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych oraz materiału szkółkarskiego do wypełnienia przez upoważnione podmioty
- **241 514** plomb urzędowych numerowanych do zabezpieczania opakowań materiału siewnego oraz prób.

Na koniec 2023 r., upoważnienia do samodzielnego wypełniania etykiet urzędowych posiadało:

- dla materiału siewnego - 86 przedsiębiorców,
- dla materiału szkółkarskiego - 2 dostawców.

W roku sprawozdawczym upoważnienie do samodzielnego wydawania etykiet urzędowych posiadało:

- dla materiału siewnego - 72 przedsiębiorców,
- dla materiału szkółkarskiego - 78 dostawców.

W sumie przeprowadzono 262 kontrole u upoważnionych podmiotów.

3.8. Kontrola materiału siewnego

3.8.1. Ewidencja prowadzących obrót materiałem siewnym

31 grudnia 2023 r. wpisanych do ewidencji, na podstawie art. 84 – 87 ustawy o nasiennictwie było: 6 847 przedsiębiorców wytwarzających oraz prowadzących obrót w tym obrót hurtowy i detaliczny materiałem siewnym, 545 rolników oraz dostawców: 3 345 z rolą wytwarzania lub obrotu materiałem szkółkarskim roślin sadowniczych, 2 435 – materiałem rozmnożeniowym i nasadzeniowym roślin warzywnych, 6 616 – ozdobnych oraz 1 738 dostawców zajmujących się wytwarzaniem lub obrotem sadzonkami winorośli. Szczegółowe informacje przedstawia tabela 3.19.

Tabela 3.19. Liczba przedsiębiorców, rolników i dostawców materiału siewnego znajdujących się 31 grudnia 2023 r. w ewidencjach przedsiębiorców, rolników i dostawców

Ewidencja przedsiębiorców wpisanych na podstawie art. 84 ustawy o nasiennictwie prowadzących:			
wytwarzanie i obrót materiałem siewnym	obróć hurtowy materiałem siewnym	wyłącznie sprzedaż detaliczną materiału siewnego	
475	918	5 454	
Ewidencja rolników wpisanych na podstawie art. 86 ustawy o nasiennictwie:			
stan na 1 stycznia 2022	wpisano w roku sprawozdawczym	skreślono w roku sprawozdawczym	Stan na 31 grudnia 2023
534	39	28	545
Ewidencja dostawców wpisanych na podstawie art. 87 ustawy o nasiennictwie zajmujący się wytwarzaniem lub obrotem materiałem:			
Szkółkarskim roślin sadowniczych	Rozmnożeniowym lub nasadzeniowym roślin warzywnych	Rozmnożeniowym lub nasadzeniowym roślin ozdobnych	Sadzonkami winorośli
3 345	2 435	6 616	1 738

W roku 2023, w stosunku do roku 2022, odnotowano nieznaczne zmiany w liczbie podmiotów prowadzących obrót materiałem siewnym, wpisanych do odpowiednich ewidencji. Według stanu na 31 grudnia 2023 r. wpisanych do odpowiedniej ewidencji w poszczególnych grupach było:

przedsiębiorców prowadzących:

- wytwarzanie i obrót materiałem siewnym – 475 (spadek o 1,7%),
- obrót hurtowy materiałem siewnym – 918 (wzrost o 1,8%),
- wyłącznie sprzedaż detaliczną materiału siewnego – 5 454 (spadek o 0,8%),
- rolników – 545 (wzrost o 2,1%),
- dostawców:
  - materiału szkółkarskiego roślin sadowniczych – 3 345 (wzrost o 2,1%),
  - rozmnożeniowego lub nasadzeniowego roślin warzywnych – 2 435 (wzrost o 4,3%),
  - rozmnożeniowego lub nasadzeniowego roślin ozdobnych – 6 616 (wzrost o 3,3%),
  - sadzonek winorośli – 1 738 (wzrost o 3,5%).

3.8.2. Kontrola wytwarzania oceny i obrotu materiałem siewnym

W 2023 r. wojewódzcy inspektorzy ochrony roślin i nasiennictwa, zgodnie z art. 121 ustawy o nasiennictwie, prowadzili kontrole wytwarzania, oceny i przechowywania materiału siewnego, a także obrotu tym materiałem.

Ogółem przeprowadzono 10 461 kontroli u 9 397 prowadzących obrót materiałem siewnym, w tym kontroli u:

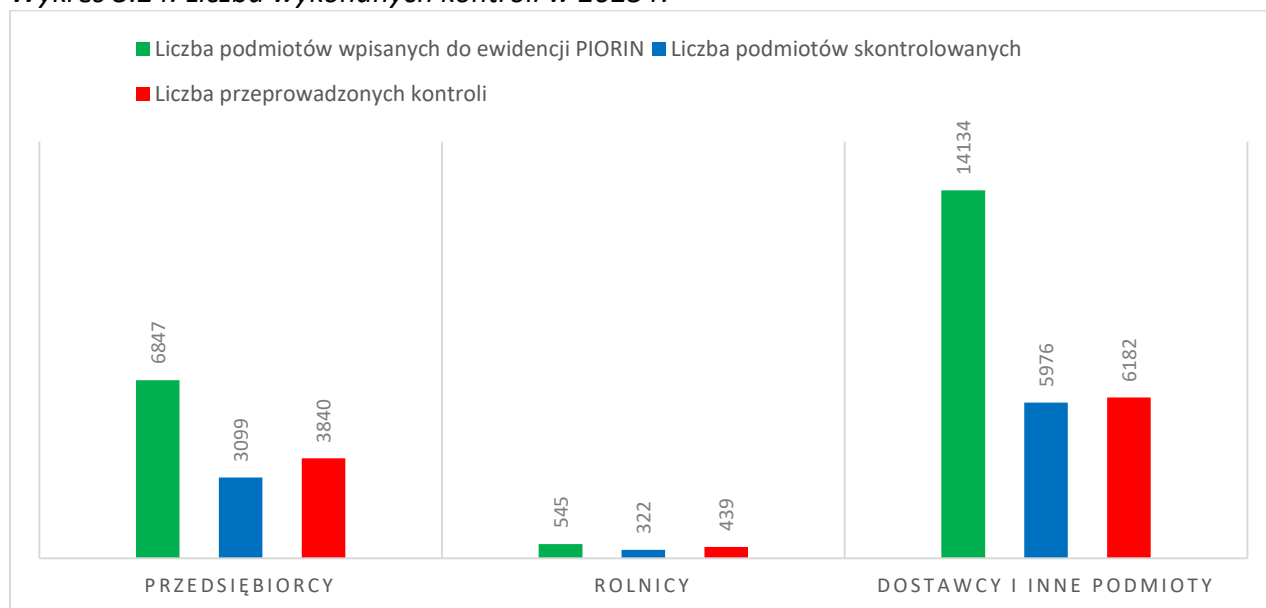
przedsiębiorców wpisanych do „ewidencji przedsiębiorców”, w tym u prowadzących:

- wytwarzanie i obrót materiałem siewnym – 1 077,
- obrót hurtowy materiałem siewnym – 688,
- wyłącznie sprzedaż detaliczną materiału siewnego – 2 075,
- rolników wpisanych do „ewidencji rolników” – 439,
- dostawców wpisanych do „ewidencji dostawców” – 5 155,
- innych podmiotów – 1 027.

Tabela 3.20. Liczba skontrolowanych podmiotów prowadzących obrót w latach 2019 –2023

Rodzaj kontrolowanego podmiotu	Rok				
	2019	2020	2021	2022	2023
Przedsiębiorcy nasienni wpisani do ewidencji na podst. art. 84 ustawy o nasiennictwie	3 356	2 560	3 109	2 704	3 099
Rolnicy wpisani do ewidencji na podst. art. 86 ustawy o nasiennictwie	345	293	324	284	322
Dostawcy wpisani do ewidencji na podst. art. 87 ustawy o nasiennictwie i inne podmioty	3 917	2 793	4 823	5 246	5 976

Wykres 3.24. Liczba wykonanych kontroli w 2023 r.

W wyniku kontroli, na skutek stwierdzonych nieprawidłowości:

- wydano 40 decyzji zakazujących prowadzenia obrotu partią materiału siewnego lub jej częścią,
- ukarano mandatami 81 podmiotów na łączną kwotę 20 250 zł,
- wydano 45 decyzji dotyczących nałożenia opłat sankcyjnych na łączną kwotę 272 883 zł.

Tabela 3.21. Działania podjęte w latach 2019 – 2023 na skutek stwierdzonych nieprawidłowości w obrocie materiałem siewnym

Wyszczególnienie	Rok				
	2019	2020	2021	2022	2023
Wydanie decyzji zakazującej prowadzenia obrotu	79	53	56	53	40
Skierowanie spraw o ukaranie do sądów rejonowych	0	1	0	1	0
Liczba nałożonych mandatów karnych	101	41	85	60	81
Łączna kwota mandatów (zł)	20 350	9 500	19 350	17 500	20 250
Liczba decyzji w sprawie naliczenia opłat sankcyjnych	29	19	34	32	45
Łączna kwota opłat sankcyjnych (zł)	53 938,4	942 395	119 231	464 646	272 883

Ogółem skontrolowano:

44 527 partii materiału siewnego lub ich części, w tym 16 151 partii roślin rolniczych i 1 650 partii sadzeniaków ziemniaka, co stanowi odpowiednio 350 733 ton i 272 584 jednostek siewnych materiału siewnego różnych gatunków roślin rolniczych oraz 23 914 tony sadzeniaków ziemniaka (tabela 4.24);

- 26 726 partii materiału siewnego roślin warzywnych;
- 124 919 874 szt. materiału szkółkarskiego, w tym 90 663 314 szt. sadzonek truskawek;
- 31 637 262 szt. materiału rozmnożeniowego i nasadzeniowego roślin warzywnych oraz
- 1 478 ton cebuli dymki;
- 164 416 161 szt. materiału rozmnożeniowego roślin ozdobnych;
- 173 394 szt. sadzonek winorośli.

Kontrole prowadzone były pod kątem zgodności z wymaganiami określonymi dla materiału siewnego. Sprawdzone zostały wymagania formalne, w tym: prawidłowość stosowanych opakowań, etykietowania jak również zgodność z art. 104 ustawy określającym, materiał siewny dopuszczony do obrotu. Sprawdzona została również (co najmniej w zakresie zdolności kiełkowania) jakość materiału siewnego w obrocie. W tym celu, do kontrolnej oceny laboratoryjnej pobranych zostało łącznie 4 185 prób, w tym 1 660 prób roślin rolniczych oraz 2 330 prób roślin warzywnych, a także 195 prób sadzeniaków ziemniaka pobranych do kontrolnej oceny weryfikacyjnej lub poddanych kontrolnej ocenie cech zewnętrznych podczas

kontroli obrotu.

Szczegółowe dane dotyczące ilości skontrolowanego materiału siewnego przedstawiono w tabeli 3.22.

W wyniku kontroli przeprowadzonych przez wojewódzkie inspektoraty stwierdzono niespełnienie wymagań formalnych lub jakościowych dla materiału siewnego, który był w obrocie i został wycofany w drodze decyzji administracyjnej. Główne przyczyny wycofania z obrotu to brak oceny okresowej, niespełnienie wymagań w zakresie zdolności kiełkowania i czystości oraz w prowadzenie do obrotu materiału siewnego odmian nie wpisanych do odpowiednich rejestrów.

Tabela 3.22. Materiał siewny skontrolowany, zakwestionowany i wyłączony z obrotu w 2023 r.

Grupy roślin	Liczba skontrolowanych partii	jednostki miary	Wielkość skontrolowanych partii (t/kg/szt.)				Liczba pobranych skontrolowanych partii	Nie odpowiadało wymaganiom		Wycofano z obrotu na podstawie decyzji	
			ogółem	w tym materiału kat. standard/CA	M.S.	niedopuszczony do obrotu		w tym partii ze względu na zdolność	partii	ton/j.s./kg/szt.	t.
Zboża ozime	143	j.s.	7 896			0	23	0	0	0	0
	3 117	ton	116 629,1			0	549	3	23	1	1,8
Zboża jare	1	j.s.	3			0	0	0	0	0	0
	1 885	ton	41 122,7			0	500	16	20	3	37,1
Kukurydza	1 613	j.s.	199 322			0	152	2	4	1	30
	1 824	ton	120 890,8			0	137	0	0	0	0
Bobowate grubonasienne	4	j.s.	47			0	0	0	0	0	0
	875	ton	24 031,2			0	55	5	5	0	0
Bobowate drobnonasienne	3	j.s.	83			0	0	0	0	0	0
	378	ton	32 320,2			2,4	19	4	3	1	19,1
Trawy	2 676	ton	2 270,7			0,01	58	7	11	4	59,3
Inne rolnicze	134	ton	8 146,1			8,9	26	1	1	0	0
Oleiste i włókniste	577	j.s.	21 954			0	28	0	2	0	0
	407	ton	1 293,6			0	42	1	2	0	0
Burak cukrowy	110	j.s.	43 279			0	7	0	0	0	0
	5	ton	0,1			0	0	0	0	0	0
Burak pastewny	0	j.s.	0			0	0	0	0	0	0
	116	ton	7,9			0	0	0	0	0	0
Ziemniak	1 650	ton	23 913,5			3	195	33	0	1	0,2
Mieszanki zbożowe	65	ton	2 653,4			0	3	3	3	0	0
Mieszanki	2 218	ton	1 367,2			0	61	22	21	8	2,2

pastewne										
Warzywa - nasiona	26 721 kg	240 011,7	223 529,6	5 551,7	2 330	192	192	42	283,1	
Mieszanki odmianowe warzyw	5 kg	0,1		0	0	0	0	0	0	
Drzewka owocowe	szt.	3 588 875	2 840 103	0	0					
Krzewy jagodowe	szt.	21 301 420	20 821 903	0	0					
Podkładki	szt.	8 296 906	6 162 150	0	0					
Sadzonki truskawek	szt.	90 663 314	77 221 946	0	0					
Inny materiał szkółkarski	szt.	1 069 359	792 349	0	0					
Sadzonki winorośli	szt.	173 394	55 085	0	0					
Warzywa	rozmnożenie i naszeniowy	szt.	31 637 262		0	0				
	cebula dymka	kg	1 478 160		0	0				
Materiał ozdobny		szt.	164 416		0	0				
		kg	1 417		0	0				

Nieprawidłowości formalne stwierdzone w trakcie kontroli prowadzących obrót to między innymi:

- sprzedaż materiału siewnego niezgodnie z art. 104 ustawy o nasiennictwie;
- brak wymaganych informacji na dokumentach sprzedaży;
- brak aktualnej oceny okresowej;
- wprowadzenie do obrotu materiału siewnego niezgodnego z wymaganiami jakościowymi;
- niewłaściwie prowadzona dokumentacja;
- składanie nieterminowe lub niewłaściwych informacji dotyczących obrotu materiałem siewnym – tzw. OMS;
- prowadzenie obrotu bez wymaganego zgłoszenia o wpis do odpowiedniej ewidencji;
- niewłaściwe oznakowanie materiału siewnego lub jego brak;
- niewłaściwe zabezpieczenie opakowań/etykiet;
- obrót materiałem szkółkarskim, rozmnożeniowym roślin warzywnych i ozdobnych bez dokumentu dostawcy lub z dokumentem wystawionym niezgodnie z przepisami ustawy o nasiennictwie;
- niezgodność stosowanych nazw odmian na etykietach/opakowaniach lub dokumentach sprzedaży z nazwami w krajowych rejestrach odmian lub wspólnotowym katalogiem.

3.8.3. Kontrola obrotu materiałów oferowanych w ramach sprzedaży na odległość

Wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili kontrole materiału siewnego oferowanego w internecie, prasie itd.

W wyniku tych działań:

- zweryfikowano 10 326 ogłoszeń;

- wykonano 364 kontrole u podmiotów;
- spowodowano usunięcie 877 ogłoszeń.

3.8.4. Kontrola materiału siewnego importowanego z państw trzecich

W 2023 r. wykonano:

- 167 kontroli u zgłaszających przywóz materiału siewnego z państw trzecich, którzy samodzielnie dopełnili obowiązku art. 120 ustawy o nasiennictwie;
- 52 kontrole po uzyskaniu informacji z systemu TRACES u podmiotów, które nie dopełniły obowiązku wynikającego z art. 120 ustawy o nasiennictwie.

3.8.5. Sprawozdanie z obrotu materiałem siewnym

Informacja o ilości wprowadzonego do obrotu materiału siewnego, a także informacja o wprowadzonym do obrotu materiale siewnym roślin warzywnych kategorii standard własnych odmian za rok gospodarczy 2022/2023 opublikowana jest na stronach: Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa: piorin.gov.pl oraz w Serwisie Rzeczypospolitej Polskiej: dane.gov.pl.

3.8.6. Sankcje prawne

W roku 2023 wojewódzcy inspektorzy wydali 45 decyzji w sprawie nałożenia opłat sankcyjnych na łączną kwotę 272 883 zł. Nałożono 81 kar na łączną kwotę 20 250 zł. Wydano 40 decyzji zakazujących obrotu materiałem siewnym niespełniającym wymagań.

Główne przyczyny nakładania grzywny to:

- niewłaściwe prowadzenie dokumentacji dotyczącej obrotu materiałem siewnym; umieszczanie na etykietach informacji niezgodnych z informacjami zawartymi w świadectwie oceny laboratoryjnej;
- prowadzenie obrotu materiałem siewnym niezgodnie z art. 104 ust. o nasiennictwie;
- sprzedaż materiału siewnego z otwartych opakowań;
- niezłożenie w określonym terminie informacji o wprowadzonym do obrotu materiale siewnym lub złożenie informacji nieprawdziwej.

3.8.7. Postępowania odwoławcze

W 2023 r. prowadzono 12 spraw administracyjnych w instancyjnym toku postępowania administracyjnego. W tym 10 spraw dotyczy nałożenia opłaty sankcyjnej. Ogólna kwota nałożonych opłat sankcyjnych wyniosła 208 652,36 zł. Uchylono 5 decyzji, utrzymano w mocy 2 decyzje, 1 sprawę zwrócono celem uzupełnienia akt (sprawa w toku). 2 sprawy są rozpatrywane nadal w 2024 r. W 1 sprawie odmówiono dokonania ponownej oceny polowej plantacji. WSA potwierdził słuszność decyzji GIORiN.

W 1 sprawie dotyczącej zwyczajki plonów odmówiono wyrażania zgody na uznanie zwyczajki plonów. WSA potwierdził słuszność decyzji GIORiN.

3.9. Kontrolna ocena weryfikacyjna

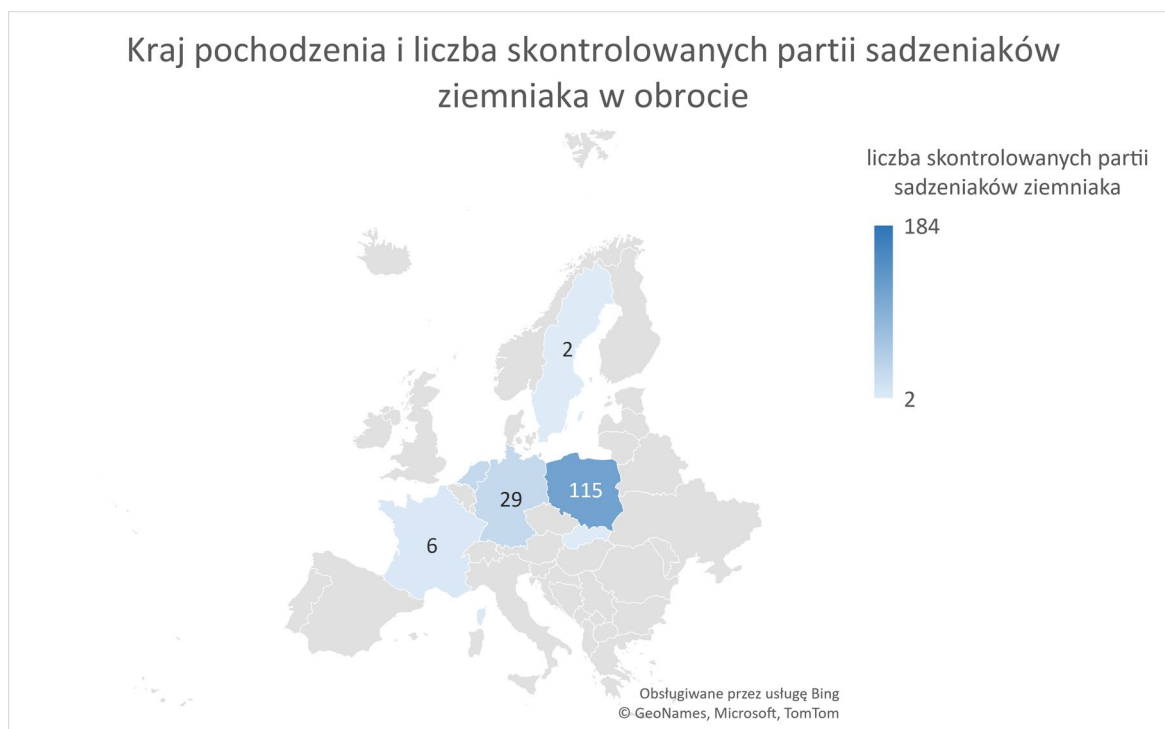
Z partii sadzeniaków ziemniaka wprowadzonych do obrotu wiosną 2023 r. (zbiór 2022) i spełniających wymagania formalne, tj. po ocenie cech zewnętrznych i zaopatrzeniu w etykieto-paszporty, pobranych zostało ogółem 184 prób .

Zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora, w planach pracy WIORiN w zakresie pobierania prób sadzeniaków uwzględniono partie:

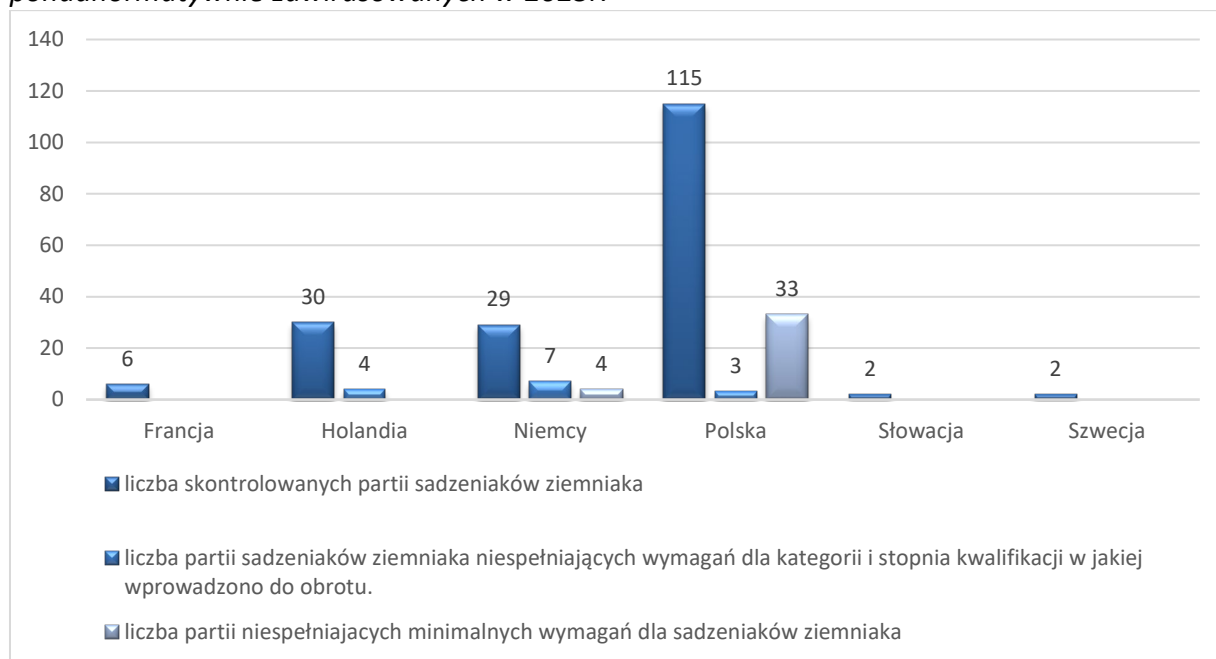
- poddane ocenie cech zewnętrznych przez kwalifikatorów akredytowanych,
- pochodzące z plantacji, z których bulwy ziemniaka zakwalifikowane zostały w ponownej ocenie weryfikacyjnej (i stwierdzono znacznie niższy procent zawirusowania niż w ocenie pierwotnej),
- utworzone w innych państwach członkowskich.

W oparciu o te założenia, w kontrolnej ocenie weryfikacyjnej pobrano (Wykres 3.25.):

- 115 próby z partii utworzonych w kraju.
- 69 próby sadzeniaków z partii utworzonych poza granicami RP.

Wykres 3.25. Liczba skontrolowanych partii sadzeniaków ziemniaka w obrocie oraz ponadnormatywnie zawirusowanych w 2023r.

3.10. Kontrola upraw

3.10.1. Kontrola upraw

W 2023 r. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa wykonywała szósty rok zadanie wynikające z ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych (tj. Dz.U. 2022 r., poz. 546) polegające na wykonywaniu kontroli upraw pod kątem ich zgodności z ustawą. Zgodnie z "Programem kontroli upraw GMO" zatwierdzonym przez Ministra Środowiska i Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie art. 49 tej ustawy, kontrolą zostały objęte: kukurydza, rzepak jary i ozimy oraz soja. Kontrole upraw GMO były realizowane poprzez kontrolę materiału siewnego oraz kontrolę plantacji nasiennych i produkcyjnych.

3.10.2. Kontrola materiału siewnego

W 2023 r. przeprowadzono 471 kontroli partii materiału siewnego znajdującego się w obrocie pod kątem obecności GMO.

Z materiału siewnego pobrano i przebadano w Centralnym Laboratorium GIORiN na obecność modyfikacji genetycznych próbki materiału siewnego:

- kukurydzy – 299 próbki,
- rzepaku ozimego i jarego – 143 próbki,
- soi – 29 próbek.

Wśród przebadanych partii kukurydzy w obrocie, oprócz materiału siewnego pochodzącego z Unii Europejskiej oraz Polski, znajdowały się także 42 partie materiału siewnego importowanego z państw trzecich, w tym: 32 partie z Ukrainy, 6 partii z Turcji, 3 partie z Chile oraz 1 partia z Serbii.

Pozostałe przebadane partie materiału siewnego tj. rzepaku ozimego i jarego oraz soi pochodziły z obszaru Polski i innych państw członkowskich.

W wyniku badań materiału siewnego, w 4 próbkach kukurydzy stwierdzono obecność linii transgenicznych: NK603, MON810, MON88017, DAS59122. Wszystkie domieszki były na poziomie poniżej 0,1%.

Powtórne badania laboratoryjne materiału siewnego przeprowadzone na wniosek podmiotów, w ramach drugiej ekspertyzy (zgodnie z art. 35 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017r.) zostały wykonane dla 4 próbek kukurydzy. W jednej próbce kukurydzy potwierdzono obecność szukanej modyfikacji – dla kukurydzy linii DAS59122 i uzyskano wynik poniżej 0,1% z prawdopodobieństwem 95%.

3.10.3. Kontrola plantacji nasiennych

W roku 2023 roku, badania plantacji nasiennych były traktowane priorytetowo. Niemal 100% plantacji nasiennych kukurydzy, rzepaku i soi zgłoszonych do oceny polowej (kwalifikacji) zostało objęte kontrolą. W skali kraju skontrolowano 658 plantacji nasiennych, w tym plantacje nasienne:

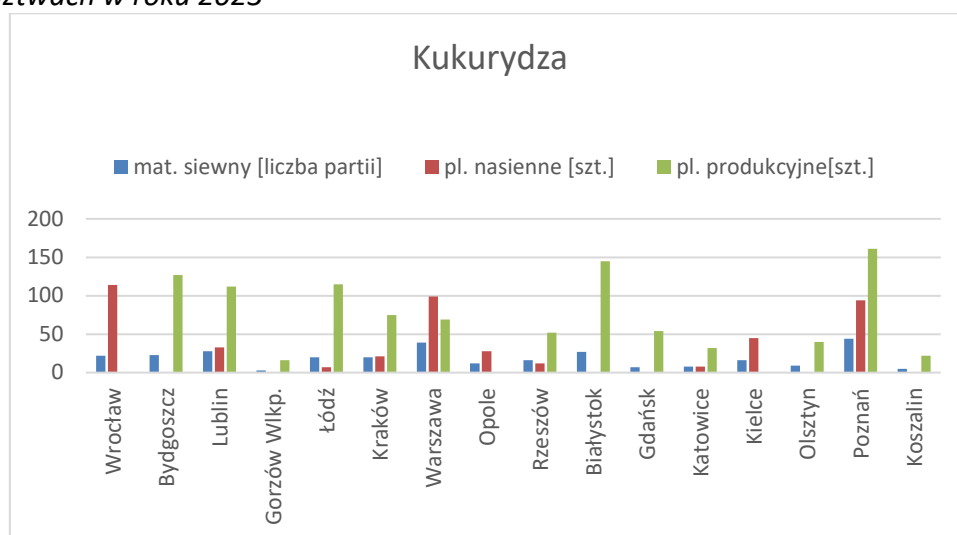
- kukurydzy – 461
- rzepaku ozimego i jarego – 23
- soi – 174

3.10.4. Kontrola plantacji produkcyjnych

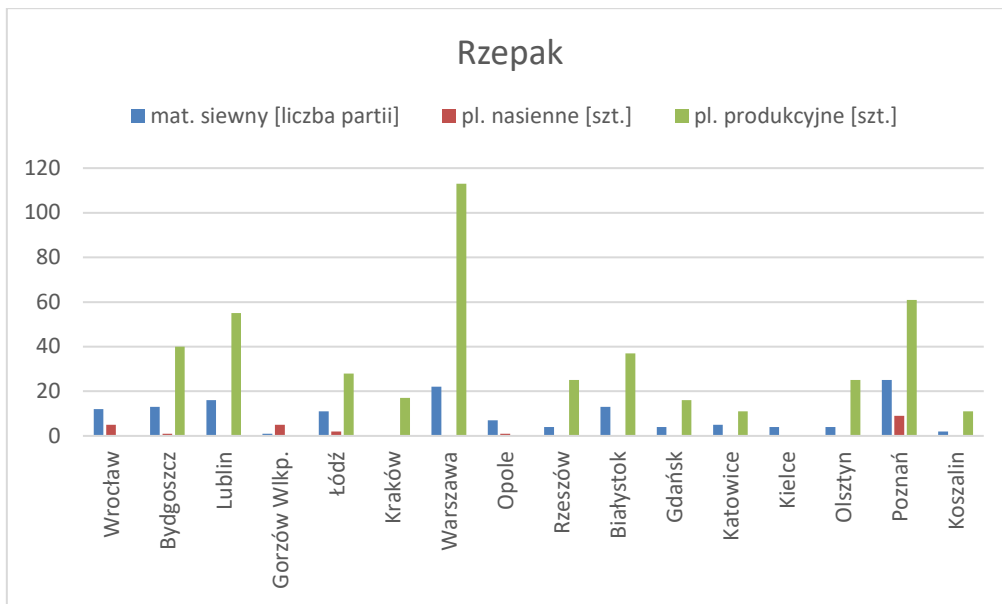
W skali kraju skontrolowano 1 489 plantacji. Próbkę materiału roślinnego pobranego z plantacji produkcyjnych zostały przebadane w Centralnym Laboratorium.

Liczbę kontroli upraw pod kątem obecności GMO przeprowadzoną w poszczególnych województwach dla kontrolowanych gatunków roślin uprawnych przedstawiają wykresy:

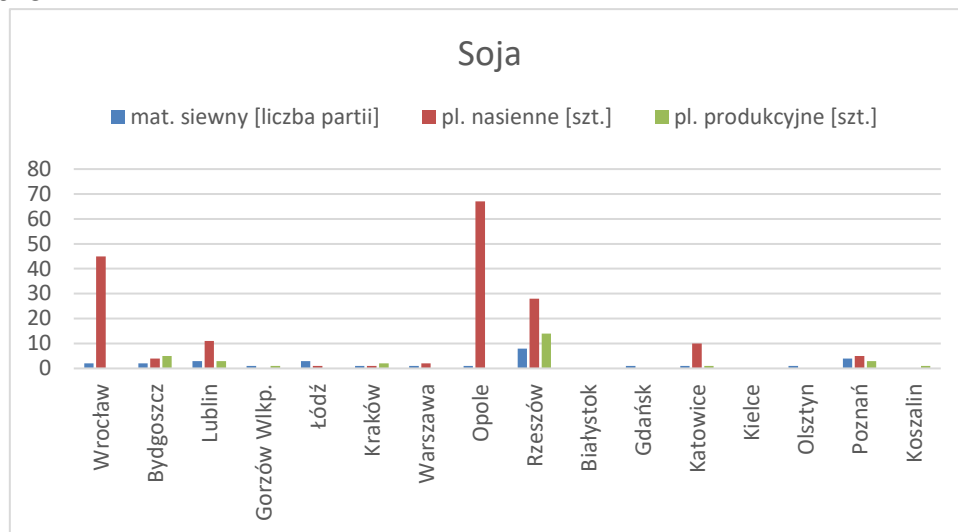
Wykres 3.25. Liczba kontroli upraw kukurydzy przeprowadzona w poszczególnych województwach w roku 2023

Wykres 3.25. Liczba kontroli upraw rzepaku przeprowadzona w poszczególnych województwach w roku 2023

Wykres 3.25. Liczba kontroli upraw soi przeprowadzona w poszczególnych województwach w roku 2023

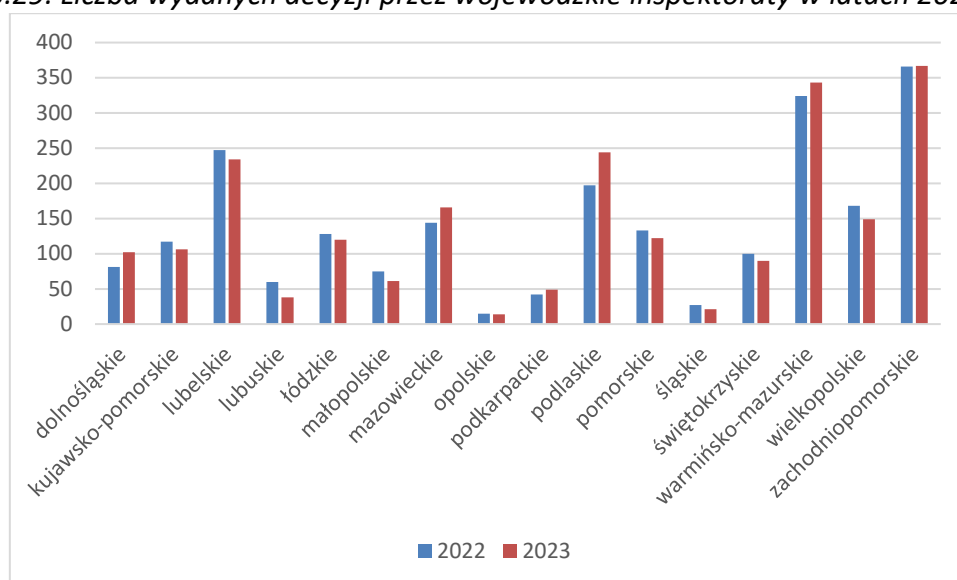
Ogółem, w roku 2023 przeprowadzono 2 618 kontroli upraw pod kątem obecności GMO. Wyniki z lat poprzednich potwierdziły, że w Polsce nie uprawia się roślin zmodyfikowanych genetycznie.

3.11. Rolnictwo ekologiczne

W roku 2023 wojewódzcy inspektorzy wydali ogółem 2 226 decyzji na zastosowanie w rolnictwie ekologicznym nieekologicznego materiału przeznaczanego do produkcji roślin, udzielając 4 617 pozwoleń w tej sprawie.

Najwięcej decyzji wydały wojewódzkie inspektoraty w: Koszalinie – 367, Olsztynie – 343 i Białymstoku – 244.

Wykres 3.29. Liczba wydanych decyzji przez wojewódzkie inspektoraty w latach 2022/2023

W 158 przypadkach pozwolenie nie zostało udzielone, z czego 111 stanowiły odmowy wydania pozwolenia, a w 47 przypadkach postępowanie zostało umorzone.

Tabela 3.23. Decyzje w sprawie zastosowania konwencjonalnego materiału siewnego w rolnictwie ekologicznym

Wyszczególnienie	Rok		Zmiana 2021/2020 w%
	2022	2023	
liczba wydanych decyzji	2 224	2 226	0%
w tym:			
liczba udzielonych pozwoleń	5 805	4 594	-21%
umorzenia postępowań	76	47	-38%
odmowy wydania pozwolenia	182	111	-39%

W 2023 GIORiN kontynuował publikację na stronie Inspekcji „Wykaz dostępnego ekologicznego lub w okresie konwersji materiału przeznaczanego do reprodukcji roślin”. Wykaz był aktualizowany co miesiąc na podstawie dobrowolnych zgłoszeń dostawców ekologicznego materiału siewnego.

3.12. Kontrola upraw winorośli

W 2023 roku w oparciu o dane zawarte w ewidencji winnic prowadzonej przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, Wojewódzcy Inspektorzy Ochrony Roślin i Nasiennictwa przeprowadzili 224 kontrole upraw winorośli przeznaczonych do wyrobu wina gronowego.

Zostały one wykonane w celu potwierdzenia zgodności informacji zawartych w ewidencji winnic KOWR ze stanem faktycznym i dotyczyły weryfikacji lokalizacji upraw winorośli, nazw odmian winorośli lub ich synonimów, powierzchni upraw poszczególnych odmian, jak również sprawdzenia, czy uprawiane odmiany winorośli spełniają wymagania określone w art. 81 ust. 2 akapicie drugim rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 ustanawiające wspólną organizację rynków (...) oraz ustawie o wyrobach winiarskich.

Kontrole upraw przeprowadza się na podstawie planu kontroli przez wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa właściwego dla miejsca położenia uprawy. Zgodnie z wytycznymi do planu pracy na rok 2023 w kontrolach WIORiN uwzględnia wszystkie nowe winnice i z nowymi nasadzeniami oraz te, w których w poprzednich latach stwierdzono nieprawidłowości. Ponadto każda winnica musi zostać skontrolowana co najmniej raz na 4 lata. Liczba kontroli w województwach jest zależna od liczby zgłoszeń dokonanych przez podmioty prowadzące uprawy w systemie AUREA moduł WINO.

Zakres przeprowadzonej kontroli przedstawia tabela 3.25.

Tabela 3.25. Kontrolowane uprawy winorośli oraz ich powierzchnie w 2023 r.

Województwo	Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba skontrolowanych upraw winorośli	Powierzchnia skontrolowanych upraw
	w sztukach	w sztukach	w hektarach
dolnośląskie	31	31	61,89
kujawsko-pomorskie	10	10	12,65
lubelskie	30	30	59,89
lubuskie	24	24	51,83
łódzkie	9	9	3,28
małopolskie	31	31	33,36
mazowieckie	4	4	1,98
opolskie	5	5	11,81
podkarpackie	18	18	21,49
podlaskie	4	4	8,34
pomorskie	5	5	0,85
śląskie	17	17	13,75
świętokrzyskie	16	16	18,82
warmińsko-mazurskie	3	3	2,52
wielkopolskie	8	8	6,45
zachodniopomorskie	9	9	26,30
RAZEM:	224	224	335,21

Najwięcej kontroli przeprowadzono na terenie województw: małopolskiego i dolnośląskiego (31), lubelskiego (30), lubuskiego (24), podkarpackiego (18), śląskiego (17) oraz

świętokrzyskiego (16). Średnia powierzchnia skontrolowanych winnic wyniosła 1,50 ha. Grupy obszarowe przedstawia tabela 3.26.

Tabela 3.26. Liczba upraw winorośli, w poszczególnych województwach wg grup obszarowych w 2023 r.

Województwo	Grupy obszarowe powierzchni uprawy winorośli								
	Ogółem	do 1 ha	1 - 2	2 - 3	3 - 5	5 - 7	7 - 10	10 - 15	15 - 20
dolnośląskie	31	12	6	7	4		2		
kujawsko-pomorskie	10	6	1	1	2				
lubelskie	30	15	10		2	1	1	1	
lubuskie	24	11	5	4	2		1	1	
łódzkie	9	9							
małopolskie	31	21	7		2		1		
mazowieckie	4	3	1						
opolskie	5	2	1		2				
podkarpackie	18	13	1	1	3				
podlaskie	4	2	1			1			
pomorskie	5	5							
śląskie	17	14	1	1		1			
świętokrzyskie	16	11	2	1	1	1			
warmińsko-mazurskie	3	1	2						
wielkopolskie	8	5	3						
zachodniopomorskie	9	5	1	2					1
RAZEM:	224	135	42	17	18	4	5	2	1

W wyniku kontroli nie stwierdzono upraw odmian zakazanych do wyrobu wina. Dane z bieżących kontroli urzędowych upraw winorośli przeprowadzane przez inspektorów WIORiN zostały wprowadzane do systemu teleinformatycznego AUREA moduł WINO.

3.13. Szkolenia

Tabela 3.26. Szkolenia przeprowadzone w 2023 r. z zakresu oceny materiału siewnego

Województwo	Szkolenia podstawowe z zakresu oceny polowej		Szkolenia doskonalące z zakresu oceny polowej		Szkolenia podstawowe/doskonalące z zakresu oceny cech zewnętrznych sadzeniaków ziemniaka		Spotkania informacyjne i inne	
	liczba szkoleń	liczba uczestników	liczba szkoleń	liczba uczestników	liczba szkoleń	liczba uczestników	liczba spotkań	liczba uczestników
dolnośląskie					1	6	3	100
kujawsko-pomorskie			1	33			1	18
lubelskie			1	3	4	18	1	37
lubuskie							1	37
łódzkie	2	29	1	25	1	7	5	118
małopolskie	6	104	6	113			3	111
mazowieckie							6	230
opolskie	4	26					1	40
podkarpackie			1	6			2	147
podlaskie							1	23
pomorskie							5	72
śląskie			1	1			4	926
świętokrzyskie			3	41			2	268
warmińsko-mazurskie	1	2					2	21
wielkopolskie			5	142			1	90
zachodniopomorskie								

Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Roślin i Nasiennictwa przeprowadziły szkolenia i warsztaty dla kwalifikatorów, szkolenia dla pracowników Inspekcji oraz spotkania informacyjne dla podmiotów prowadzących obrót, wpisanych do odpowiednich ewidencji w tym:

- szkolenia podstawowe teoretyczne oraz praktyczne w celu uzyskania zaświadczenia uprawniającego do uzyskania upoważnienia bądź akredytacji w zakresie oceny polowej materiału siewnego,
- szkolenia podstawowe i doskonalące z zakresu oceny materiału siewnego na poletkach doświadczalnych oraz na polach produkcyjnych,
- szkolenia dla próbobiorców materiału siewnego,
- szkolenie z zakresu oceny cech zewnętrznych sadzeniaków ziemniaka,
- spotkania informacyjne dla przedsiębiorców, dostawców i rolników, w zakresie obowiązującego prawa, zmian w przepisach oraz nowych regulacji,
- spotkania informacyjne w zakresie zasad wytwarzania i prowadzenia obrotu materiałem siewnym,
- inne szkolenia merytoryczne związane z zadaniami pracowników Inspekcji m.in: nadzór nad wytwarzaniem, oceną, obrotem, stosowaniem materiału siewnego i kontrolą upraw GMO, ocena tożsamości i czystości odmianowej, kontrola wytwarzania i obrotu materiału szkółkarskiego, materiału rozmnożeniowego roślin warzywnych lub ozdobnych oraz sadzonek winorośli, etykietowanie materiału siewnego roślin rolniczych i warzywnych, wykorzystanie bezzałogowych statków powietrznych w pracy inspektorów PIORiN.

Wojewódzcy inspektorzy przeprowadzili szkolenia w oparciu o posiadane zasoby kadrowe, a także stacje oceny odmian COBORU, instytuty branżowe, uczelnie rolnicze, hodowle roślin lub przedsiębiorstwa produkujące materiał siewny.

Podobnie jak w latach poprzednich cykl szkoleń podstawowych i doskonalących z zakresu oceny polowej roślin rolniczych zorganizował WIORiN w Krakowie przy wsparciu wojewódzkich inspektoratów w Bydgoszczy, Katowicach, Olsztynie, Rzeszowie i Wrocławiu oraz przy wsparciu pracowników naukowych Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, Centralnego Ośrodka Badań Odmian Roślin Uprawnych a także pracowników COBORU SDOO w Chrzastowie, SDOO w Zybiszowie, SDOO w Węgrzcach, SDOO w Pawłowicach, Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin

Zielarskich w Poznaniu Zakładu Doświadczalnego w Pętzkowie, Hodowli Roślin Grunwald Sp. z o.o. Grupa IHAR oraz Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

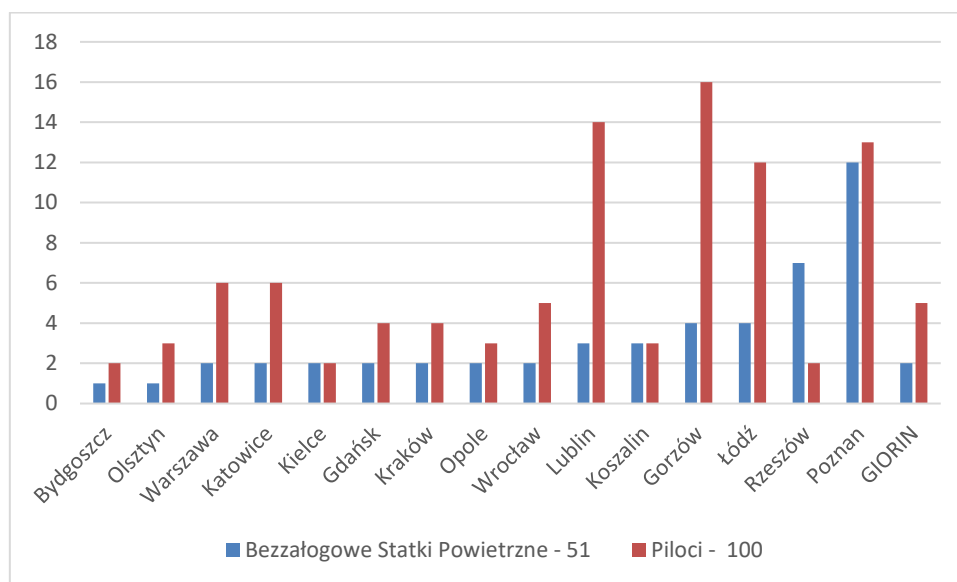
3.14. Bezzałogowe Statki Powietrzne

W 2023 roku Przeprowadzono 3 dwudniowe szkolenia dotyczące Bezzałogowych Statków Powietrznych, których tematem było doskonalenie umiejętności użycia nowych technologii zobrazowania spektralnego zwiększenie bezpieczeństwa, poprawienie wydajności i jakości pracy.

27 kwietnia 2023 weszło w życie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zmieniające rozporządzenie w sprawie metod pobierania i okresu przechowywania prób materiału siewnego, oceny tego materiału, wzoru protokołu pobierania prób materiału siewnego oraz sporządzania dokumentacji dotyczącej oceny tego materiału, które daje możliwość stosowania pomocniczo bezzałogowych statków powietrznych (BSP) oraz technik teledetekcji podczas dokonywania oceny polowej plantacji nasiennej.

Na koniec 2023 roku Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa była w posiadaniu 51 Bezzałogowych Statków Powietrznych, oraz posiadała 100 przeszkolonych pilotów.

Poniżej przedstawienie danych w formie graficznej:

3.15. Wizyta Studyjna delegacji Ukraińskiej

Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa uczestniczy w projekcie Komisji Europejskiej dla Ukrainy (UA ENI HE 01 20) „Zbliżenie ustawodawstwa krajowego Ukrainy w zakresie nadzoru państwowego (kontroli) nad uprawami GMO w systemie otwartym, ochrony prawnej odmian roślin oraz produkcji nasion i siewek zgodnie z normami i standardami „UE”. Beneficjentem projektu jest Państwowa Służba Bezpieczeństwa Żywności i Ochrony Konsumenta Ukrainy. Planowane zakończenie projektu 31 lipca 2024 roku.

4. Działalność laboratoryjna

Możliwości techniczne, infrastruktura laboratoryjna, stosowanie procedur badawczych, rekomendowanych przez międzynarodowe organizacje takie jak EPPO (Europejska i Śródziemnomorska Organizacja Ochrony Roślin) i ISTA (Międzynarodowy Związek Oceny Nasion) oraz wysoko wyspecjalizowana i doświadczona kadra specjalistów dają możliwość realizowania w laboratoriach Inspekcji szerokiego zakresu badań urzędowych i zleconych. Poszczególne jednostki organizacyjne Centralnego Laboratorium sukcesywnie rozszerzają i uaktualniają zakresy akredytacji, tak aby docelowo objąć akredytacją wszystkie metody urzędowe mające zastosowanie w danym laboratorium, zgodnie ze specjalizacją. Zakresy akredytacji są dostępne na stronie Polskiego Centrum Akredytacji www.pca.gov.pl oraz na stronie internetowej PIORiN www.piorin.gov.pl.

4.1. Działalność diagnostyczna w obszarze badań fitosanitarnych PIORiN

Badania laboratoryjne w obszarze fitosanitarnym realizowane były w 2023r. przez 11 Oddziałów Centralnego Laboratorium, 2 Pracownie Zamiejscowe Centralnego Laboratorium oraz Referencyjne Laboratorium Fitosanitarnie. Badaniom poddany został szeroki asortyment materiału pochodzenia roślinnego, w tym próbki roślin, bulw ziemniaka, nasion, drewna i produktów drzewnych, wody i gleby.

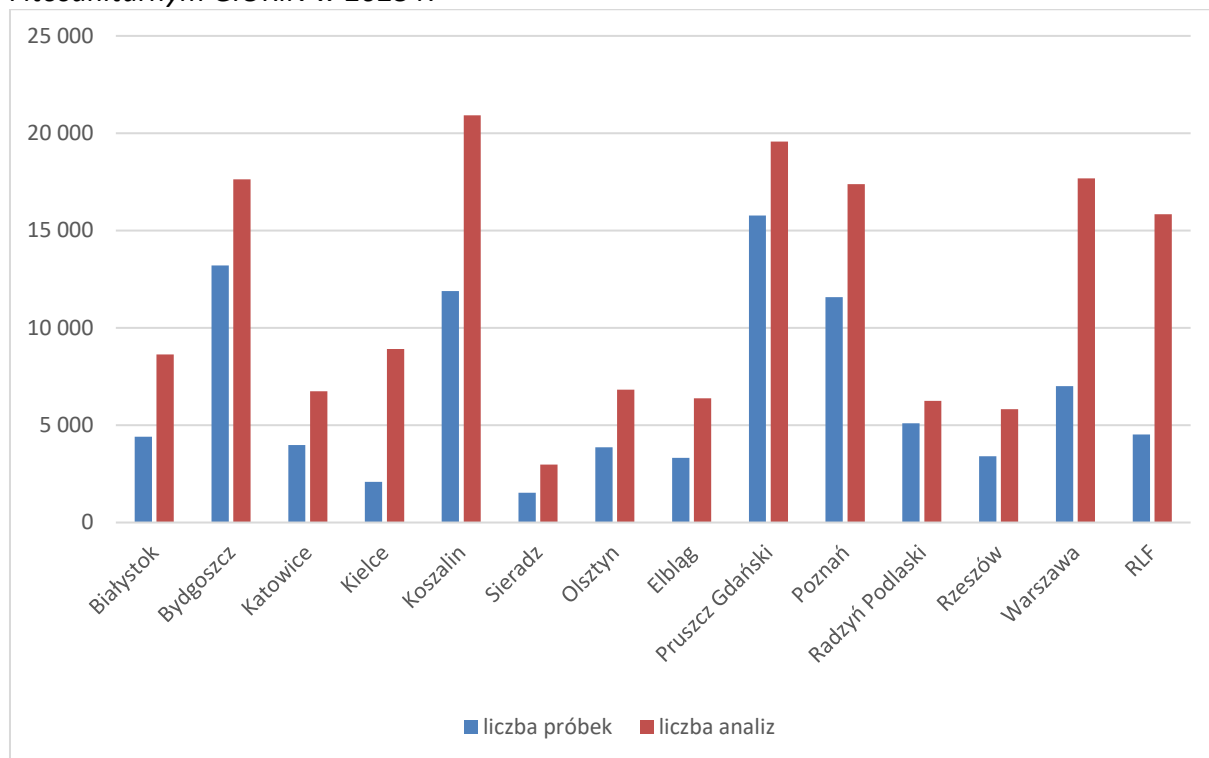
Badania laboratoryjne próbek wykonywano w oparciu o obowiązujące metodyki badawcze (protokoły diagnostyczne EPPO, ISPM) oraz wytyczne Referencyjnych Laboratoriów Unii Europejskiej. Postępowanie z próbką oparte jest na schematach diagnostycznych zawartych w ww. dokumentach. Laboratoria fitosanitarne w procesie badawczym stosują zarówno metody klasyczne takie jak np. metoda mikroskopowa, metoda hodowlana, testy serologiczne, testy biologiczne, testy patogeniczności jak i wysoce zaawansowane metody oparte na biologii molekularnej (m.in. konwencjonalny PCR/RT-PCR, PCR w czasie rzeczywistym i ich modyfikacje). Laboratoria GIORiN znane są z wysokiego poziomu świadczonych usług, posiadają duże doświadczenie w wykrywaniu i identyfikacji agrofagów i są postrzegane jako bezstronne oraz rzetelne. Klienci niejednokrotnie dają wyraz zaufania do laboratoriów urzędowych Inspekcji, co znajduje odzwierciedlenie w opiniach wyrażanych w ankietach zadowolenia klienta. Potwierdzają to także wyniki badań biegłości, w których uczestniczą laboratoria.

W 2023r. w laboratoriach GIORiN przebadano ogółem 91 666 próbek roślin, produktów roślinnych i przedmiotów, wykonując 161 560 analiz laboratoryjnych. Szczegółowe zestawienie liczby przebadanych prób oraz wykonanych analiz w zakresie diagnostyki agrofagów przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Liczba próbek poddanych badaniom oraz liczba analiz wykonanych w oddziałach i pracowniach zamiejscowych Centralnego Laboratorium oraz Referencyjnym Laboratorium Fitosanitarnym GIORiN w 2023 r.

Lp.	Jednostka Centralnego Laboratorium	Liczba próbek	Liczba analiz	Procentowy udział próbek przebadanych w poszczególnych OCL, PZ i RLF w ogólnej liczbie badanych próbek
1.	OCL w Białymstoku	4 403	8 633	4,8
2.	OCL w Bydgoszczy	13 215	17 624	14,4
3.	OCL w Katowicach	3 980	6 745	4,3
4.	OCL w Kielcach	2 083	8 916	2,3
5.	OCL w Koszalinie	11 887	20 914	13,0
6.	PZ w Sieradzu	1 527	2 975	1,7
7.	OCL w Olsztynie	3 863	6 826	4,2
8.	PZ w Elblągu	3 320	6 375	3,6
9.	OCL w Pruszczu Gdańskim	15 774	19 573	17,2
10.	OCL w Poznaniu	11 574	17 392	12,6
11.	OCL w Radzynie Podlaskim	5 095	6 249	5,6
12.	OCL w Rzeszowie	3 411	5 829	3,7
13.	OCL w Warszawie	7 005	17 674	7,6
14.	RLF w Toruniu	4 529	15 835	5,0
Razem:		91 666	161 560	100

Wykres 1. Liczba próbek poddanych badaniom oraz liczba analiz wykonanych w Oddziałach i Pracowniach zamiejscowych Centralnego Laboratorium oraz Referencyjnym Laboratorium Fitosanitarnym GIORiN w 2023 r.

4.1.1. Badania laboratoryjne próbek w kierunku obecności agrofagów kwarantannowych

W tabeli 2 przedstawiono szczegółowe dane dotyczące badań laboratoryjnych przeprowadzonych pod kątem obecności agrofagów kwarantannowych w 2023 roku.

Tabela 2. Zestawienie danych dotyczących badań fitosanitarnych przeprowadzonych w jednostkach Centralnego Laboratorium GIORiN w 2023 r. pod kątem obecności agrofagów kwarantannowych.

Kierunek badania (badany materiał)	Liczba próbek badanych	Liczba analiz	Liczba próbek pozytywnych	Procentowy udział próbek pozytywnych w ogólnej liczbie badanych próbek
Nicienie				
<i>Globodera rostochiensis</i> (gleba)	39 894	44 512	100	0,25
<i>Globodera pallida</i> (gleba)			4	0,01
<i>Bursaphelenchus xylophilus</i> (drewno i produkty drzewne)	866	928	0	0
<i>Meloidogyne</i> spp. (gatunki kwarantannowe) (bulwy ziemniaka, sadzonki roślin)	981	1 036	0	0

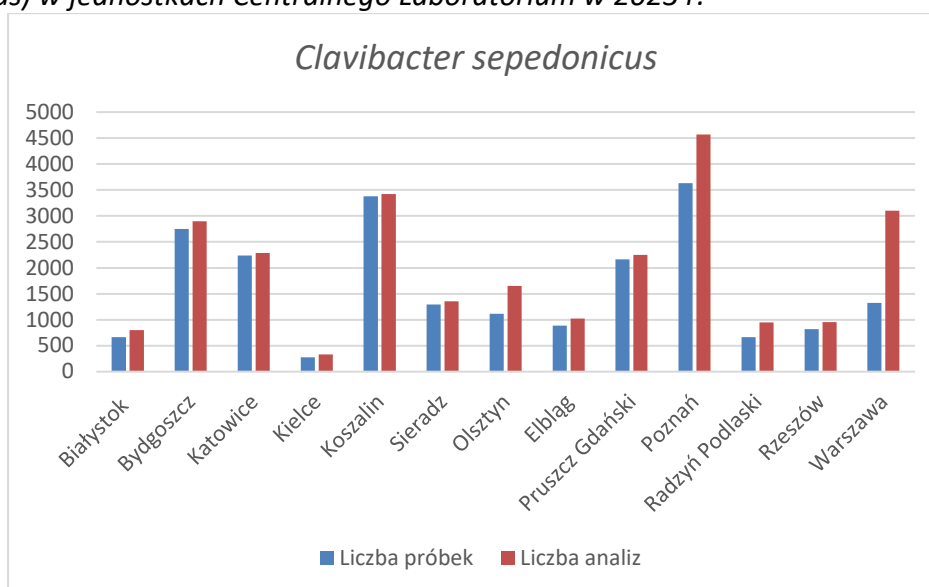

<i>Hirschmanniella</i> spp. (gatunki kwarantannowe) (rośliny akwariowe)	3	5	1	33,3
Grzyby				
<i>Synchytrium endobioticum</i> (gleba i podłoże uprawowe)	9 212	12 540	0	0
<i>Phytophthora ramorum</i> (izolaty spoza UE) (rośliny ozdobne i leśne)	46	88	0	0
<i>Fusarium circinatum</i> (nasiona modrzewia, sosny oraz części roślin)	21	120	0	0
Bakterie				
<i>Ralstonia solanacearum</i> (bulwy ziemniaka)	21 074	21 090	1	0,005
w tym sadzeniaki	8 039	-	0	0
<i>Ralstonia solanacearum</i> (woda)	2 808	3 309	65	2,3
<i>Ralstonia solanacearum</i> (rośliny <i>Solanum dulcamara</i> , <i>Solanum nigrum</i> i <i>Solanum</i> spp. i inne rośliny żywicielskie)	375	381	3	0,8
<i>Ralstonia solanacearum</i> (rośliny pomidora)	6	6	0	0
<i>Ralstonia pseudosolanacearum</i> (rośliny pelargonii, róży)	107	129	0	0
<i>Clavibacter sepedonicus</i> (bulwy ziemniaka)	21 206	25 587	446	2,1
w tym sadzeniaki	8 039	-	24	0,30
<i>Clavibacter sepedonicus</i> i <i>Ralstonia solanacearum</i> (rośliny <i>in vitro</i> <i>Solanum</i> <i>tuberosum</i>)	313	336	6	1,9
<i>Xylella fastidiosa</i> (rośliny żywicielskie)	266	281	0	0
Wirusy i organizmy wirusopodobne				
Tobacco ringspot virus (TRSV)	249	250	0	0
Tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV) (nasiona pomidora i papryki; rośliny pomidora i papryki)	163 150	435 808	11 20	6,7 13,3
Grapevine flavescence dorée phytoplasma (GFDP)	76	76	0	0
Tomato ringspot virus (ToRSV) (rośliny żywicielskie)	37	37	0	0
Szkodniki owadzie				

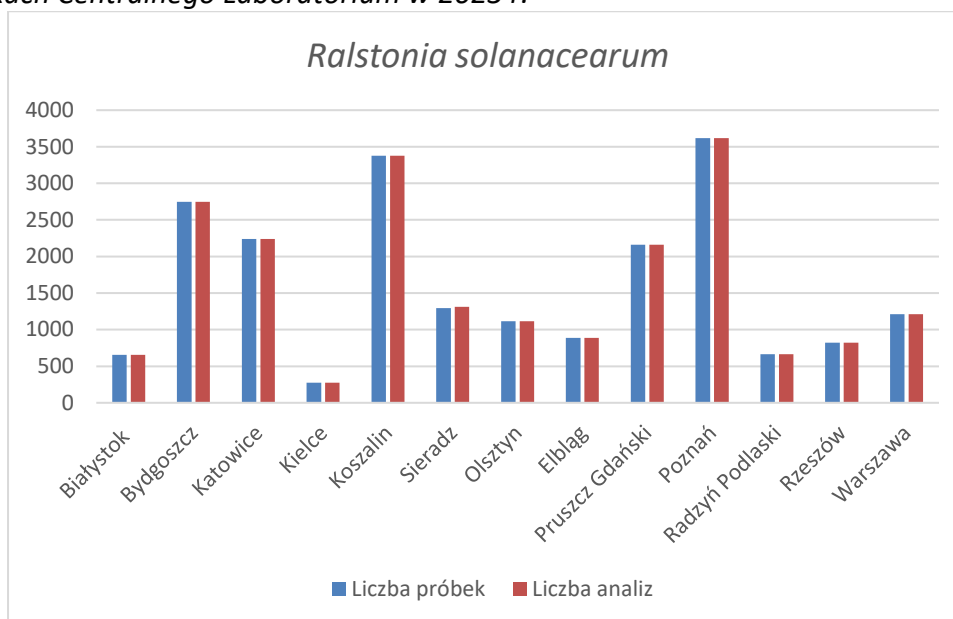
<i>Tephritidae</i>	71	71	0	0
<i>Spodoptera frugiperda</i>	14	14	0	0
<i>Thaumatotibia leucotreta</i>	5	5	0	0
<i>Bactericera cockerelli</i>	3	3	0	0
<i>Agrilus anxius</i>	2	2	0	0
<i>Dendrolimus sibiricus</i>	2	2	0	0
<i>Rhagoletis pomonella</i>	1	1	0	0
<i>Thrips palmi</i>	1	1	0	0

Na poniższych wykresach przedstawiono dane dotyczące liczby próbek poddanych badaniom laboratoryjnym, ukierunkowanym na wykrycie najważniejszych agrofagów kwarantannowych.

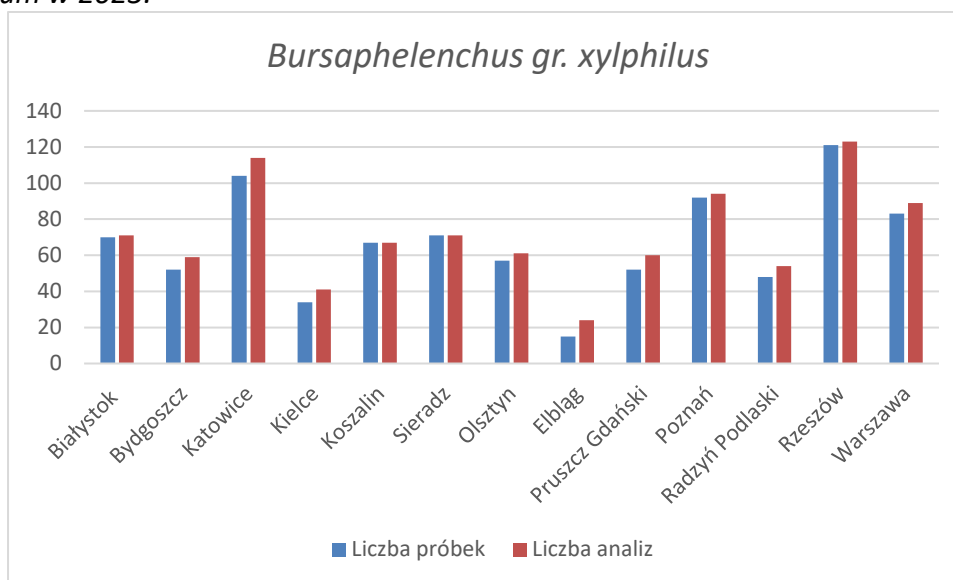
Wykres 2. Liczba próbek ziemniaka poddanych badaniom oraz liczba analiz wykonywanych w kierunku obecności czynnika sprawczego bakteriozy pierścieniowej ziemniaka (Clavibacter sepedonicus) w jednostkach Centralnego Laboratorium w 2023 r.

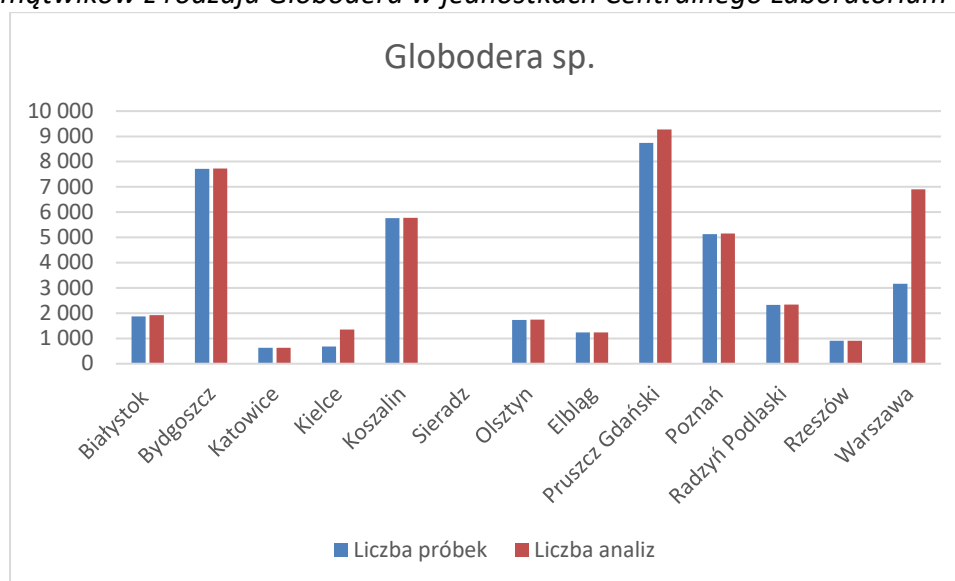
Wykres 3. Liczba próbek ziemiaka poddanych badaniom oraz liczba analiz wykonanych w kierunku obecności czynnika sprawczego śluzaka ziemiaka (*Ralstonia solanacearum*) w jednostkach Centralnego Laboratorium w 2023 r.

Wykres 4. Liczba próbek poddanych badaniom oraz liczba analiz wykonywanych pod kątem obecności węgorka sosnowca (*Bursaphelenchus xylophilus*) w jednostkach Centralnego Laboratorium w 2023 r.

Wykres 5. Liczba próbek poddanych badaniom oraz liczba analiz wykonywanych pod kątem obecności mątwików z rodzaju *Globodera* w jednostkach Centralnego Laboratorium w 2023 r.

4.1.2. Badania laboratoryjne na obecność regulowanych agrofagów niekwwarantannowych i innych organizmów szkodliwych

Tabela 3. Zestawienie danych dotyczących badań fitosanitarnych przeprowadzonych w jednostkach Centralnego Laboratorium GIORiN w 2023 r. pod kątem obecności agrofagów regulowanych niekwwarantannowych i innych organizmów szkodliwych.

Kierunek badania (badany materiał)	Liczba próbek badanych	Liczba analiz	Liczba próbek pozytywnych	Procentowy udział próbek pozytywnych w ogólnej liczbie badanych próbek
Nicienie				
<i>Ditylenchus dipsaci</i> (nasiona, wysadki <i>Allium</i> spp., cebule roślin ozdobnych)	213	216	3	1,4
<i>Ditylenchus destructor</i> (bulwy ziemniaka)	27	32	0	0
<i>Ditylenchus</i> spp.	3	3	0	0
<i>Longidorus</i> spp. (gleba)	2 044	2 060	5	0,2
<i>Xiphinema</i> spp (gleba)			0	0
<i>Aphelenchoides</i> spp.	245	245	0	0
Grzyby				
Phomopsis complex	161	5 479	65	40,4

<i>Phytophthora fragariae</i> (rośliny truskawki)	86	173	0	0
<i>Neofabraea malicorticis</i> (jabłka – eksport Chiny)	34	34	0	0
<i>Diaporthe vaccinii</i>	11	11	0	0
<i>Cochliobolus carbonum</i>	17	51	0	0
<i>Stenocarpella</i> spp./ <i>Cochliobolus</i> spp.	19	57	0	0
<i>Tilletia controversa/T.caries</i>	3 336	7 960	<i>T.caries</i> 800 <i>T.controversa</i> 32	24,0 0,95
Bakterie				
<i>Clavibacter michiganensis</i> ssp. <i>insidiosus</i>	92	465	0	0
<i>Erwinia amylovora</i> (rośliny żywielskie)	83	226	0	0
<i>Pantoea stewartii</i> subsp. <i>stewartii</i> (nasiona kukurydzy)	77	323	0	0
<i>Xanthomonas fragariae</i> (rośliny truskawki)	55	55	0	0
<i>Curtobacterium flaccumfaciens</i> pv. <i>flaccumfacien</i> (nasiona fasoli)	51	255	0	0
<i>Xanthomonas axonopodis</i> pv. <i>phaseoli</i> / <i>Xanthomonas fuscans</i> subsp. <i>fuscans</i> (nasiona fasoli)	38	190	0	0
<i>Candidatus Liberibacter</i> <i>solanacearum</i> (nasiona)	36	148	2	5,5
<i>Clavibacter michiganensis</i> ssp. <i>michiganensis</i> (nasiona)	7	35	0	0
<i>Xanthomonas</i> spp. (<i>X.</i> <i>euvesicatoria</i> , <i>X. gardneri</i> , <i>X.</i> <i>perforans</i> , <i>X. vesicatoria</i>) (nasiona)	5	20	0	0
Wirusy i organizmy wirusopodobne				
<i>Candidatus Phytoplasma mali</i> (rośliny żywielskie)	382	383	5	1,3
Potato spindle tuber viroid (PSTVd) (bulwy ziemniaka)	150	296	1	0,67
w tym sadzeniaki	71	71	0	0
Rose rosette virus (RRV)	80	160	0	0
Pospiviroid (badanie w kierunku Potato spindle tuber viroid) (nasiona pomidora i papryki)	98	295	Papryka 10 Pomidor 5	15,3
Tomato spotted wilt virus (TSWV) (rośliny żywielskie)	4	4	0	0

Arabis mosaic virus (ArMV)	77	77	0	0
Chrysanthemum stunt viroid (CSVd) (rośliny żywicielskie)	60	275	1	1,7
Pepino mosaic virus (PepMV) (nasiona pomidora)	8	18	0	0
Wirusy jakościowe roślin sadowniczych:				
Plum pox virus (PPV)	389	390	8	2,1
Apple chlorotic leaf spot virus (ACLSV)	13	13	0	0
Apple mosaic virus (APMV)	13	13	0	0
Apple stem-grooving virus (ASGV)	13	13	0	0
Apple stem-pitting virus (ASPV)	7	7	0	0
Cherry leaf roll virus (CLRV)	15	15	0	0
Prune dwarf virus (PDV)	203	203	30	14,8
Prunus necrotic ringspot virus (PNRSV)	221	221	40	18,1
Raspberry ringspot virus (RpRSV)	75	75	0	0
Strawberry latent ringspot virus (SLRSV)	77	77	0	0
Strawberry mild yellow edge virus (SMYEV)	28	28	1	3,6
Tomato black ring virus (TBRV)	77	77	0	0
Wirusy jakościowe ziemniaka	2 247	12 331	z uwzględnieniem ponownej laboratoryjnej oceny zdrowotności sadzeniaków ziemniaka – 64 próbki	
Szkodniki owadzie				
<i>Ceratitis capitata</i>	8	8	0	0
<i>Monochamus</i> spp.	14	14	14	100,0
<i>Trogoderma</i> sp.	4	4	0	0
<i>Tuta absoluta</i>	4	4	0	0
<i>Frankliniella occidentalis</i>	2	2	0	0
<i>Opogona sacchari</i>	2	2	0	0
Szkodniki owadzie (różne gatunki)	121	124	2	1,7
Roztocza				
<i>Tetranychus</i> spp.	1	1	1	100,0
Chwasty i rośliny pasożytnicze				

Nasiona chwastów i roślin pasożytniczych	204	206	96	47,1
<i>Cuscuta</i> spp.	29	29	20	69,0
Inne kierunki badań				
Szkodniki owadzie, nasiona chwastów i roślin pasożytniczych	945	946	19	2,0
<i>Ambrosia artemissifolia</i>	95	95	0	0
Fitoplazmy drzew owocowych inne niż <i>Candidatus Phytoplasma mali</i>	90	90	0	0
<i>Diaspididae</i>	47	47	35	74,5
nicień aktywne	40	43	0	0
Agrofagi kwarantannowe kraju importującego	18	18	0	0
<i>Sinoxylon</i> sp.	13	13	13	100,0
Grzyby fitopatogeniczne (niekwar.)	11	15	5	45,4
<i>Pseudocercospora herpotrichoides</i>	10	10	0	0
<i>Heterodera</i> sp.	8	8	0	0
<i>Phytophthora phaseoli</i>	8	10	0	0
<i>Botrytis cinerea</i>	7	11	4	57,1
<i>Fusarium</i> sp.	7	7	7	100,0
<i>Plasmopara halstedii</i>	6	6	3	50,0
<i>Anguina agrostis</i>	5	10	0	0
<i>Phomopsis</i> spp.	4	4	4	100,0
<i>Urocystis agropyri</i>	4	8	0	0
<i>Verticillium dahliae</i>	4	7	0	0
<i>Heterodera schachtii</i>	3	3	3	100,0
<i>Anguina tritici</i>	3	3	0	0
<i>Phytophthora cactorum</i>	3	5	2	66,6

Wykres 6. Liczba próbek poddanych badaniom oraz liczba analiz wykonywanych pod kątem obecności agrofagów regulowanych niekwartantannowych i innych organizmów szkodliwych w jednostkach Centralnego Laboratorium w 2023 r.

4.2. Działalność laboratoryjna w obszarze oceny materiału siewnego i nasion

Badania laboratoryjne w obszarze nasiennym realizowane były w 2023 r. przez 7 Oddziałów Centralnego Laboratorium, 2 Pracownie Zamiejscowe Centralnego Laboratorium oraz Referencyjne Laboratorium Nasienne. Wzorem lat ubiegłych większość prób materiału siewnego badana była w RLN/OCL, które zlokalizowane są w danym województwie; próby z województwa zachodniopomorskiego badane były w PZ w Gdańsku, próby z województwa podlaskiego w OCL w Warszawie, próby z województwa podkarpackiego w OCL w Krakowie, a próby z województwa opolskiego w OCL w Katowicach i w OCL we Wrocławiu.

Liczba próbek i pojedynczych analiz wykonanych w Referencyjnym Laboratorium Nasiennym CL i Oddziałach CL GIORiN przedstawia się następująco:

Tabela 4. Dane dotyczące liczby próbek materiału siewnego i nasion przebadanych w laboratoriach GIORiN

I.p.	Jednostka Centralnego Laboratorium	Liczba próbek	Liczba analiz	Procentowy udział próbek przebadanych w poszczególnych OCL, PZ i RLN w ogólnej liczbie przebadanych próbek
1.	RLN w Poznaniu	6 203	8 793	20,0
2.	OCL w Bydgoszczy	2 857	9 510	9,2
3.	OCL w Katowicach	2 236	4 831	7,2
4.	OCL w Kielcach	2 122	8 034	6,8
5.	OCL w Krakowie	2 227	3 537	7,2
6.	OCL w Łodzi	3 456	10 010	11,1
7.	PZ w Gdańsku	2 315	7 280	7,5
8.	PZ w Lublinie	1 824	3 369	5,9
9.	OCL w Warszawie	3 395	6 693	10,9
10.	OCL we Wrocławiu	4 417	10 622	14,2
	razem	31 052	72 679	100

Ocena laboratoryjna materiału siewnego i nasion wykonywana w 2023 r. obejmowała urzędową ocenę laboratoryjną materiału siewnego roślin zbożowych, pastewnych, buraków, oleistych i włóknistych i warzywnych oraz oceny materiału siewnego i nasion wykonywanej na zlecenie. Na zlecenie wykonywana była ocena materiału siewnego roślin zbożowych, pastewnych, buraków, oleistych i włóknistych i warzywnych oraz nasion gatunków ozdobnych, zielarskich, przyprawowych, drzew i krzewów.

Szczegółowe informacje dotyczące urzędowej oceny laboratoryjnej materiału siewnego przedstawiono w rozdziale 3.5 Ocena laboratoryjna materiału siewnego.

4.3. Badania pozostałości środków ochrony roślin

Zgodnie z rocznym planem urzędowej kontroli prawidłowości stosowania środków ochrony roślin, w Laboratorium Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin (LBPSOR) CL GIORiN przeprowadzono badania 600 próbek owoców i warzyw, w tym:

- 214 (35,7%) próbek owoców
- 386 (64,3%) próbek warzyw

Wykonano 2 451 analiz oraz 234 860 oznaczeń substancji czynnych, poszukując pozostałości 345 substancji czynnych środków ochrony roślin (fungicydów, insektycydów, herbicydów, akarycydów, nematocydów i regulatorów wzrostu).

Szczegółowe dane dotyczące liczby próbek, wykonanych analiz i oznaczeń przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Zestawienie liczby próbek, analiz i oznaczeń pozostałości środków ochrony roślin wykonanych w 2023 r.

Rodzaj badania	Liczba próbek	Liczba analiz	Liczba oznaczeń	Liczba próbek z pozostałościami $\geq$ GO*	Liczba próbek z przekroczeniami NDP**	Liczba próbek z s.c. niedopuszczonymi w uprawie
Urzędowa kontrola: - planowana	600	2 451	234 860	238 (39,7%)	12 (2,0%)	76 (12,7%)
Urzędowa kontrola: - interwencyjna	0	0	0	0	0	0
Badania biegłości	1	6	2 645	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
Badania na zlecenie	0	0	0	0	0	0
Inne badania (walidacyjne i w ramach potwierdzania ważności wyników badań)	415	417	172 429	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
Razem	1 016	2 874	409 934	238 (39,7%)	12 (2,0%)	76 (12,7%)

*GO – granica oznaczalności

**przekroczenie NDP – wartość pozostałości danego związku przekraczająca najwyższy dopuszczalny poziom pozostałości ś.o.r. (po uwzględnieniu 50% niepewności)

Badaniami kontrolnymi w 2023 roku objęto łącznie 14 upraw: 4 gatunki owoców i 10 gatunków warzyw (spod osłon i gruntowych). W 362 próbkach, stanowiących 60,3% ogółu analizowanych próbek, nie wykryto pozostałości środków ochrony roślin. Pozostałości środków ochrony roślin stwierdzono w 238 próbkach (39,7%), z czego 226 próbek (37,7%) zawierały pozostałości mniejsze lub równe NDP oraz pozostałości powyżej NDP, ale nie zakwalifikowane jako przekroczenia NDP po uwzględnieniu 50% niepewności, natomiast 12 próbek (2,0%) zawierało pozostałości przekraczające NDP. Nie wysłano powiadomień w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF) z uwagi na to, że stwierdzone przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów dotyczyły próbek pobranych przed zbiorem. W 76 próbkach (12,7%) wykryto substancje czynne środków ochrony roślin niedopuszczonych do stosowania w danej uprawie. W 7 próbkach (1,2%) stwierdzono jednocześnie zastosowanie związków niedopuszczonych do stosowania w ilościach przekraczających NDP.

Analizy wykonano z zastosowaniem wielopozostałościowych metod, zwalidowanych i sprawdzonych w badaniach biegłości. Metody opierały się głównie na technikach chromatograficznych:

- wysokosprawnej chromatografii cieczowej z tandemową spektrometrią mas (LC-MS/MS),

- chromatografii gazowej z tandemową spektrometrią mas (GC-MS/MS) i chromatografii gazowej z detekcją wychwytu elektronów i azotowo-fosforową (GC-ECD/NPD) oraz metodzie spektrofotometrii UV do oznaczania ditiokarbaminianów (jako CS₂).

Przed wykonaniem badań sprawdzono wiarygodność metod analitycznych, wyznaczając parametry walidacyjne: odzyski i precyzję oraz granice oznaczalności dla poszczególnych związków chemicznych.

W 2023 roku Laboratorium Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin uczestniczyło w międzynarodowych badaniach biegłości - European Proficiency Test - EUPT-FV25 (EU Reference Laboratory for Residues in Fruits and Vegetables, Almeria/Hiszpania) uzyskując zadowalające wyniki.

4.4. Badania w kierunku modyfikacji genetycznych

PIORiN kontroluje również przestrzeganie zakazu prowadzenia upraw genetycznie zmodyfikowanych. W ramach kontroli upraw w kierunku wykrycia obecności GMO wykonano badanie 471 partii materiału siewnego oraz materiału roślinnego z 2 147 upraw nasiennych i towarowych kukurydzy, rzepaku i soi. Wyniki przeprowadzonych kontroli wskazują, że Polska jest krajem wolnym od GMO.

Badania laboratoryjne w kierunku modyfikacji genetycznych wykonywane w Centralnym Laboratorium GIORiN były realizowane zarówno w ramach kontroli upraw GMO w 2023 roku, jak i badań w ramach tzw. drugiej ekspertyzy na zlecenie od klienta zewnętrznego. Ogółem badaniom poddano 2 625 próbek materiału roślinnego, w tym 2618 stanowiły próbki pobrane zgodnie z Programem kontroli upraw GMO na 2023 rok. Podczas badań wykonano 21 315 analiz laboratoryjnych i 55 387 analiz jednostkowych.

Analizom laboratoryjnym poddawano materiał roślinny trzech gatunków roślin: kukurydzy, soi i rzepaku. Do badania otrzymywano materiał siewny ww. gatunków lub fragmenty liści pobierane z roślin na plantacjach produkcyjnych w okresie wegetacji. Ogółem przebadano 471 próbek materiału siewnego, w tym 143 próbki rzepaku, 29 próbek soi i 299 próbek nasion kukurydzy oraz 2.147 próbek liści (462 próbki liści rzepaku, 204 próbki liści soi i 1.481 próbek liści kukurydzy).

Przeprowadzono badania próbek materiału roślinnego kukurydzy w postaci nasion i liści kukurydzy, pochodzącego z obszaru Polski i innych państw członkowskich Unii Europejskiej (Francja, Rumunia, Słowacja, Węgry) Turcji i Ukrainy. Próbki poddano analizom przesiewowym metodą PCR/Real-time PCR w kierunku obecności elementów regulatorowych powszechnie stosowanych w transgenezie tego gatunku i pozwalającym na wykrycie w materiale roślinnym kukurydzy 40 odmian umieszczonych w programie kontroli upraw na 2023 rok.

W odniesieniu do rzepaku kontrolę upraw prowadzono wykonując badania materiału roślinnego w postaci nasion i liści. Próbki stanowił materiał roślinny wywodzący się z Polski, Francji, Hiszpanii i Niemiec. Badania prowadzono w kierunku obecności siedmiu odmian modyfikowanego rzepaku: GT73; MS8, RF3, MS8xRF3; T45; MON88302; MON88302xMs8xRf3, MON88302xMs8, MON88302 x Rf3; Ms8xRf3xGT73, Ms8xGT73, Rf3xGT73 i linii 73496.

Trzecim gatunkiem roślin uprawnych w kontroli upraw była soja. Podobnie, jak w przypadku rzepaku i kukurydzy, materiał do badań stanowiły nasiona z upraw konwencjonalnych lub liście roślin soi pobrane podczas wegetacji roślin na plantacjach produkcyjnych z 14 województw

Polski.

Próbki materiału roślinnego soi poddano analizie przesiewowej na obecność sekwencji DNA charakterystycznych dla soi (gen referencyjny soi, promotor 35S, terminator nos, terminator E9, gen Cry1Ab/Ac, gen pat) oraz odmian 305423-1, BPS-CV-127 i GMB151, których nie można wykryć stosując analizy przesiewowe.

Dodatkowo, w ramach walidacji metod i potwierdzania ważności wyników badań w LBGMO wykonano 6114 analiz i 18616 analiz jednostkowych (badanie próbek archiwalnych, próbek powtórzonych i równoległych, kontrolne PCR, badania biegłości).

Szczegółowe dane dotyczące liczby próbek, wykonanych analiz i analiz jednostkowych przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6. Zestawienie danych dotyczących badań w kierunku modyfikacji genetycznych wykonanych w 2023 r.

Rodzaj badania		Liczba badanych próbek	Liczba analiz	Liczba analiz jednostkowych	Liczba próbek zawierających GMO	Odsetek próbek zawierających GMO
Kontrola upraw	kukurydza	1 780	9 979	23 934	4 (poniżej 0,1%)	0,22
	soja	233	2 394	6 141	0	0
	rzepak	605	2 792	6 540	0	0
Badania zlecone (druga ekspertyza)	nasiona kukurydzy	4	36	156	1	nie dotyczy
Inne	potwierdzenie ważności wyników, badania biegłości, walidacja	3	6 114	18 616	nie dotyczy	nie dotyczy
SUMA		2 625	21 315	55 387	5	0,19

4.5. Działalność ukierunkowana na akredytację laboratoriów GIORiN

W 2023 r. laboratoria GIORiN pomyślnie przeszły ocenę Polskiego Centrum Akredytacji. Rozszerzono zakresy akredytacji o kolejne metody badawcze, które stanowią podstawę działalności diagnostycznej, stosownie do specjalizacji poszczególnych jednostek. Coraz szersze zastosowanie w diagnostyce chorób roślin mają akredytowane metody, oparte na technikach biologii molekularnej. Rozszerzenie zakresu akredytacji wynikało również z konieczności spełnienia wymogów nowego prawa UE, w zakresie urzędowych kontroli, wprowadzającego obowiązek akredytacji całego zakresu badań urzędowych laboratoriów zdrowia roślin. Zakresy akredytacji zostały zaktualizowane i skorygowane, m. in. w związku z nowelizacją niektórych dokumentów odniesienia, opisujących metody badawcze oraz ujednolicaniem sposobu prezentacji metod badawczych, w zakresach akredytacji jednostek organizacyjnych CL. Formalnym potwierdzeniem kompetencji technicznych i organizacyjnych Centralnego Laboratorium, są certyfikaty akredytacji poszczególnych jednostek, udzielonej przez Polskie Centrum Akredytacji. W 2023 roku do grona laboratoriów akredytowanych dołączyła Pracownia oceny nasion OCL w Warszawie, a kilka laboratoriów potwierdziło swoje kompetencje w odniesieniu do zarządzania elastycznym zakresem akredytacji.

Ponadto, Referencyjne Laboratorium Nasienne w Poznaniu oraz Pracownia Oceny Nasion Oddziału CL w Warszawie posiadają akredytację Międzynarodowego Związku Oceny Nasion ISTA. Akredytacja ISTA stanowi podstawę do wydawania Międzynarodowych Świadectw Partii

Nasion Orange i Międzynarodowych Świadectw Próbkę Nasion Blue, wymaganych w obrocie materiałem siewnym i nasionami do krajów trzecich. W 2023 r. obydwie laboratoria utrzymywały akredytację w zakresie potwierdzonym na ostatnim audycie re-akredytacyjnym ISTA, który miał miejsce w listopadzie 2021 r. Akredytacja stanowi podstawę budowania i umacniania zaufania do wyników badań przekazywanych klientom laboratoriów Inspekcji.

4.6. Specjalizacja bazy laboratoryjnej PIORiN

Zgodnie z określonym w załączniku, dotyczącym strategii Rozwoju PIORiN na lata 2022-2027 planem działania, w 2023 r. kolejne jednostki diagnostyczne wdrożyły nowe metody laboratoryjne do rutynowych badań.

Realizując plan wdrażający strategię rozwoju laboratoriów, w 2023r. rozszerzone zostały zakresy akredytacji w następujących obszarach:

- metody oparte na biologii molekularnej (metoda PCR) stosowane do wykrywania i identyfikacji następujących agrofagów: *Ditylenchus dipsaci/D. destructor* (dwa Oddziały CL), *Bursaphelenchus xylophilus* (osiem Oddziałów CL), *Meloidogyne chitwoodi*, *M. fallax*, *M. hapla* (trzy Oddziały CL), *Clavibacter sepedonicus* (trzy Oddziały CL), *Globodera pallida*, *G. rostochiensis* (cztery Oddziały CL), *Synchytrium endobioticum* (jeden Oddział CL), *Potato spindle tuber viroid* (PSTVd) (jeden Oddział CL);
- metoda hodowlana/metoda mikroskopowa stosowane do wykrywania *Diaporthe phaseolorum* (jeden Oddział CL); *Diaporthe vaccinii* (jeden Oddział CL); *Neofabraea malicorticis* (jeden Oddział CL);
- metoda hodowlana stosowana do wykrywania *Ralstonia solanacearum* w próbkach wody (jeden Oddział CL);
- metoda enzymatyczna stosowana do wykrywania *Meloidogyne* spp. (jeden Oddział CL);
- metoda Baermanna/metoda mikroskopowa stosowana do wykrywania *Ditylenchus dipsaci/Ditylenchus destructor*.

W odpowiedzi na zmieniające się przepisy prawa i interesy klientów, w niektórych obszarach badań wdrożono elastyczny zakres akredytacji, dający laboratorium możliwość reagowania na potrzeby swoich klientów, poprzez modyfikowanie lub włączanie dodatkowych metod do swojego zakresu akredytacji, bez konieczności każdorazowego informowania Polskiego Centrum Akredytacji.

Rozszerzenie zakresów akredytacji poszczególnych laboratoriów było możliwe, nie tylko dzięki posiadaniu nowoczesnego wyposażenia, ale również dzięki wysoce wyspecjalizowanej kadrze pracowników Centralnego Laboratorium. Personel laboratoriów ma możliwość ciągłego poszerzania wiedzy specjalistycznej dzięki udziałowi w szkoleniach organizowanych przez Europejskie Laboratoria Referencyjne oraz instytucje branżowe krajowe i zagraniczne. W 2023 r. pracownicy uczestniczyli w 24 szkoleniach wewnętrznych i 14 szkoleniach organizowanych przez firmy zewnętrzne (z czego 5 stanowiły coroczne spotkania organizowane przez Europejskie Laboratoria Referencyjne w poszczególnych dziedzinach dla pracowników referencyjnych laboratoriów fitosanitarnych krajów UE, połączone z dodatkowymi warsztatami).

4.7. Nadzór merytoryczny laboratoriów referencyjnych nad działalnością jednostek Inspekcji

Nadzór merytoryczny nad działalnością oddziałów Centralnego Laboratorium, zarówno w obszarze fitosanitarnym jak i nasiennym, realizowany był poprzez prowadzenie kontroli, organizację badań biegłości oraz potwierdzanie ważności wyników analiz uzyskiwanych w Oddziałach i Pracowniach Zamiejscowych.

4.7.1. Kontrole

4.7.1.1. Referencyjne Laboratorium Fitosanitarne

W obszarze fitosanitarnym, w roku 2023 pracownicy RLF przeprowadzili osiem kontroli problemowych w oddziałach Centralnego Laboratorium, w celu oceny organizacji i przebiegu fitosanitarnych analiz laboratoryjnych w określonym zakresie, spełniania wymogów w ramach zapewniania bezpieczeństwa fitosanitarnego oraz w odniesieniu do zagadnień administracyjno – organizacyjnych (we współpracy ze Stanowiskiem do Spraw Audytu i Kontroli GIORiN).

4.7.1.2. Referencyjne Laboratorium Nasienne

W obszarze nasiennym, w 2023 r. pracownicy RLN przeprowadzili trzy kontrole w oddziałach Centralnego Laboratorium, obejmujące ocenę organizacji pracy i przebiegu laboratoryjnej oceny nasion.

4.7.2. Badania biegłości

4.7.1.3. Referencyjne Laboratorium Fitosanitarne

Zespół pracowników RLF zorganizował i przeprowadził badania biegłości dla oddziałów CL, w zakresie przedstawionym w tabeli 7, w celu potwierdzenia kompetencji w odniesieniu do metod badawczych stosowanych w laboratoriach oraz dostarczenia narzędzia niezbędnego jednostkom akredytowanym, do utrzymania/rozszerzenia akredytacji.

Tabela 7. Badania biegłości zorganizowane przez Referencyjne Laboratorium Fitosanitarne w 2023 r.

L.p.	Agrofag	Metoda badawcza	Liczba uczestników
1	<i>Ditylenchus dipsaci</i> <i>D. destructor</i>	metoda Baermanna metoda mikroskopowa	4
2		PCR	3
3	<i>Meloidogyne</i> spp.	PCR	3
4	<i>Bursaphelenchus xylophilus</i> <i>B. mucronatus</i> (2 rundy badań)	PCR	10
5			
6	<i>Globodera pallida</i> <i>Globodera rostochiensis</i>	multiplex PCR	5
7	<i>Phytophthora ramorum</i>	metoda pułapkowa, hodowlana, mikroskopowa	8
8	<i>Synchytrium endobioticum</i>	metoda przesiewania	11
9	<i>Stenocarpella maydis</i> , <i>S. macrospora</i> , <i>Cochliobolus carbonum</i>	metoda hodowlana, mikroskopowa	3
10	Patogeny grzybowe owoców pestkowych, ziarnkowych i jagodowych	metoda hodowlana, metoda mikroskopowa	3
11	<i>Clavibacter sepedonicus</i>	PCR/RFLP	3
12	<i>Ralstonia solanacearum</i> kompleks gatunków (<i>R. solanacearum</i> , <i>R. pseudosolanacearum</i> , <i>R. syzygii</i>)	metoda hodowlana	2
13	<i>Diabrotica virgifera</i>	metoda mikroskopowa	4
14	<i>Pospiviroid</i>	One-step RT PCR	8
		Real-time RT-PCR	8
15	Fitoplazmy z grupy 16 SrX	PCR/RFLP, nested-PCR/RFLP	5

We wszystkich przeprowadzonych badaniach, uczestnicy uzyskali wyniki zadowalające, z wyjątkiem jednego przypadku wyniku niezadowalającego, dotyczącego jednej próbki w zestawie. Badania biegłości dotyczące wykrywania i identyfikacji *Stenocarpella maydis/Cochliobolus carbonum* zostały anulowane ze względu na brak uzyskania typowego zarodnika patogenów grzybowych kukurydzy. Spowodowane to było silnym porażeniem ziarna kukurydzy (stanowiącego matrycę), przez grzyby saprofityczne.

W obu przypadkach zaplanowano powtórzenie badań w celu weryfikacji kompetencji pracowników.

Poza udziałem w 11 z 15 badań biegłości, zorganizowanych i przeprowadzonych dla oddziałów Centralnego Laboratorium, RLF wzięło udział w przeprowadzonych przez niemiecki DSMZ, fakultatywnych badaniach biegłości w zakresie wykrywania wirusów jakościowych ziemniaka

oraz w badaniach zorganizowanych przez łotewską organizację ochrony roślin, w zakresie wykrywania i identyfikacji *Diaporthe vaccini* (razem z dwoma OCL).

Zgodnie z wymogami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625, RLF uczestniczyło w 7 obowiązkowych, międzynarodowych badaniach biegłości, zorganizowanych przez Europejskie Laboratoria Referencyjne. Badania te dotyczyły wszystkich dziedzin fitosanitarnych (bakteriologii, nematologii, mykologii, entomologii, wirusologii) oraz obejmowały szerokie spektrum metod, poczynając od klasycznych metod morfologiczno-metrycznych, kończąc na metodach molekularnych z analizą bioinformatyczną sekwencji nukleotydowych.

Tabela 8. Badania biegłości, w których uczestniczyło Referencyjne Laboratorium Fitosanitarnie, zorganizowane przez Europejskie Laboratoria Referencyjne, w 2023 r.

	Organizator PT	Organizm	Metody	Wynik
1	EURL ds. bakterii (NVWA, Holandia)	<i>Xylella fastidiosa</i>	metody molekularne	zadowalający
2	EURL NEM (ANSES, Francja)	<i>Bursaphelenchus xylophilus</i>	metoda ekstrakcji nicieni z drewna, metoda mikroskopowa, metody molekularne	zadowalający
3	EURL ds.	<i>Bretziella fagacearum</i>	metody molekularne	zadowalający
4	grzybów i lęgniowców (ANSES, Francja)	<i>Tilletia indica</i>	metoda mikroskopowa	zadowalający
5	EURL ds. owadów i roztoczy (ANSES, Francja)	<i>Bactrocera dorsalis</i> , <i>B. zonata</i>	metoda mikroskopowa	niezadowalający (1 wynik fałszywy z 12), metoda nieakredytowana
6	EURL ds. owadów i roztoczy (AGES, Austria)	<i>Bactrocera dorsalis</i>	metody molekularne	zadowalający
7	EURL ds. wirusów wiroidów i fitoplazm (NIB, Słowenia)	<i>Chrysanthemum stem necrosis virus</i>	metody molekularne	zadowalający

Roczny program potwierdzania ważności wyników badań uzyskiwanych w oddziałach CL w obszarze badań fitosanitarnych w 2023 r. obejmował 23 pozycje. Równoległym badaniom w RLF i Oddziałach CL poddano 182 próbki, uzyskując zgodne wyniki. Stanowi to podstawę do stwierdzenia, że badania są realizowane prawidłowo, a wyniki badań przekazywane klientom są miarodajne.

4.7.1.4. Referencyjne Laboratorium Nasienne

RLN zorganizowało dwie rundy badań biegłości dla oddziałów CL oraz laboratoriów akredytowanych firm nasiennych:

Tabela 9. Badania biegłości zorganizowane przez Referencyjne Laboratorium Nasienne w 2023 r.

L.p.	Runda	Metody badawcze	Liczba uczestników
1	1/2023 proso zwyczajne <i>Panicum miliaceum</i> , grupa roślin zbożowych	oznaczanie zdolności kiełkowania	10 laboratoriów urzędowych, 22 laboratoria akredytowane przedsiębiorstw nasiennych
2	2/2023 owies zwyczajny <i>Avena sativa</i> , grupa roślin zbożowych	oznaczanie zdolności kiełkowania nasion, czystości nasion, zawartości nasion innych roślin w sztukach, oznaczanie wilgotności nasion.	10 laboratoriów urzędowych, 22 laboratoria

Wszystkie laboratoria urzędowe uzyskały wyniki pozytywne natomiast kilka laboratoriów akredytowanych firm nasiennych otrzymało wyniki dostateczne lub poniżej minimalnych umiejętności; te laboratoria były zobowiązane do podjęcia działań korygujących.

Efektywność zostanie sprawdzona w toku kontroli prowadzonej przez nadzorujące laboratoria urzędowe.

Dwa laboratoria urzędowe CL, posiadające akredytację Międzynarodowego Związku Oceny Nasion (ISTA): RLN oraz Oddział CL w Warszawie, uczestniczyły w międzynarodowych badaniach biegłości, organizowanych przez ISTA w zakresie:

- 23-1 *Viola vilosa* – oznaczanie czystości nasion, zawartości nasion innych roślin w sztukach i oznaczanie zdolności kiełkowania nasion,
- 23-2 *Raphanus sativus* – oznaczanie czystości nasion, zawartości nasion innych roślin w sztukach, oznaczanie zdolności kiełkowania nasion i oznaczanie wilgotności nasion,
- 23-3 *Trifolium hybridum* - oznaczanie czystości nasion, zawartości nasion innych roślin w sztukach, oznaczanie zdolności kiełkowania nasion i masy tysiąca nasion.

Obydwa laboratoria uzyskały we wszystkich rundach wyniki bardzo dobre (A) lub dobre (B).

Zgodnie z rocznym programem weryfikacji wyników badań uzyskiwanych w oddziałach CL, w 2023 r. RLN poddało powtórny badaniom 24 próbki, wykonując 62 pojedyncze analizy. Weryfikacji podlegało 5 metod badawczych: ocena zdolności kiełkowania, ocena czystości nasion, ocena obecności innych nasion w sztukach, ocena masy tysiąca nasion, ocena obecności nasion gorzkich w łubinach.

W ramach przeprowadzonych działań związanych z nadzorem merytorycznym stwierdzono zgodność wyników laboratoryjnej oceny nasion uzyskiwanych w oddziałach CL, co stanowi podstawę do stwierdzenia, że badania są realizowane prawidłowo, a wyniki badań przekazywane klientom są miarodajne.

4.8. Działania w kierunku poprawy warunków technicznych, w tym zapewnienia bezpieczeństwa fitosanitarnego

Skonsolidowana baza diagnostyczna Centralnego Laboratorium, w której skład wchodzi: Referencyjne Laboratorium Fitosanitarne (RLF), Referencyjne Laboratorium Nasienne (RLN), Laboratorium Badania Środków Ochrony Roślin (LBPSOR), Laboratorium Badania GMO (LBGMO) oraz Oddziały i Pracownie Zamiejscowe Centralnego Laboratorium (OCL/PZ), stanowi istotne wsparcie dla działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Dzięki stałemu uzupełnianiu i wymianie wyposażenia specjalistycznego i pomocniczego, możliwym jest poprawa warunków prowadzonych badań przy jednoczesnym dostosowaniu warunków technicznych laboratoriów do aktualnych wymagań metodycznych.

W 2023 roku doposażono laboratoria sieci diagnostycznej GIORiN w sprzęt niezbędny do prowadzenia analiz w oparciu o wyznaczone dla poszczególnych jednostek zadania i specjalizacje. Spośród zakupionych urządzeń dla laboratoriów fitosanitarnych wyróżnić w szczególności należy: liofilizator dla RLF, doposażenie OCL w Warszawie w sprzęt umożliwiający wdrożenie w laboratorium metody molekularnej detekcji i identyfikacji wirusów jakościowych ziemniaka bezpośrednio z bulw (m.in. urządzenie do automatycznej homogenizacji oraz urządzenie do automatycznej izolacji), zakup urządzeń umożliwiających wdrożenie metody molekularnej (test PCR) do rutynowych badań próbek bulw ziemniaka w kierunku obecności bakterii *Clavibacter sepedonicus* co umożliwi zastąpienie dotychczas stosowanej metody FISH - amplifikatory do OCL PZ w Sieradzu oraz Elblągu, termobloki do OCL w Białymstoku, Kielcach, PZ w Elblągu i Sieradzu, komory do PCR do OCL w Kielcach, PZ w Elblągu oraz Sieradzu, czy systemy do dokumentacji żeli - OCL w Białymstoku, Kielcach, Poznaniu, PZ w Elblągu i Sieradzu). Laboratoria zostały doposażone w wirówki (OCL w Warszawie, Kielcach, Rzeszowie, Białymstoku, Radzynie Podlaskim, RLF), zamrażarki (OCL w Białymstoku) i chłodziarki (OCL w Bydgoszczy, Katowicach, Białymstoku, Rzeszowie, RLF). Na potrzeby RLF zostało zakupione urządzenie do pomiaru stężenia DNA. LBPSOR wyposażone zostało w dwa nowoczesne chromatografy: chromatograf ciekłowy sprzężony ze spektrometrem mas (LC-MS/MS) oraz chromatograf gazowy sprzężony ze spektrometrem mas (GC-MS/MS). RLN otrzymało wysokiej klasy specjalistyczny mikroskop cyfrowy. Ponadto dla OCL w Warszawie zakupiony został licznik nasion a pozostałe Oddziały doposażono w inne niezbędne urządzenia oraz drobny sprzęt laboratoryjny.

Wyposażenie jednostek Centralnego Laboratorium w szereg nowoczesnych urządzeń umożliwiło wdrożenie nowych technik badawczych dających możliwość realizacji szerokiego zakresu usług. Wysoki poziom świadczonych usług przez jednostki sieci diagnostycznej PIORiN potwierdzają certyfikaty Polskiego Centrum Akredytacji oraz ISTA.

W obszarze zdrowia roślin wprowadzenie metod opartych na technikach biologii molekularnej

pozwoili na spełnienie wymagań określonych w międzynarodowych protokołach diagnostycznych.

Referencyjne Laboratorium Nasienne dzięki zakupowi wysokiej klasy specjalistycznego mikroskopu cyfrowego uzyskało możliwość szybkiej i sprawnej oceny materiału siewnego oraz wykonywania wysokiej klasy zdjęć dokumentujących badany materiał.

Laboratorium Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin dzięki powiększeniu zasobów sprzętowych o dwa nowoczesne chromatografy uzyskało możliwość zwiększenia zakresu badanych substancji oraz zapewni płynną i terminową realizację badań.

5. Kontrola pracy wojewódzkich inspektorów

Podobnie jak w latach poprzednich przy planowaniu kontroli pracy wojewódzkich inspektoratów utrzymana została zasada koncentracji na wybranym zagadnieniu w obrębie każdego z trzech obszarów tematycznych podlegających nadzorowi Inspekcji, ponadto kontynuowane były kontrole poświęcone działaniom wojewódzkich inspektorów w celu zapobiegania zjawiskom korupcyjnym oraz konfliktom interesów z związku z wykonywaniem zadań przez pracowników Inspekcji. Dodatkowo, decyzją Głównego Inspektora w planie kontroli 3 wojewódzkich inspektoratów uwzględniona została tematyka prowadzenia spraw związanych z podejrzeniem popełnienia przestępstwa w stwierdzonym w wyniku kontroli przeprowadzonych przez pracowników Inspekcji.

5.1. Zadania w zakresie kontroli i ich realizacja

5.1.1. Roczny plan kontroli

Zadania kontrolne sformułowane zostały w „Rocznym planie kontroli na rok 2023” - dokumencie opracowanym na podstawie propozycji przedstawionych przez Głównego Inspektora oraz dyrektorów biur, z uwzględnieniem wniosków z kontroli przeprowadzonych w latach poprzednich. Zatwierdzony przez Głównego Inspektora plan przewidywał realizację kontroli problemowych w 11 wojewódzkich inspektoratach, w tym 4 z nich obejmowały dwa tematy. Podobnie jak w latach poprzednich, plan kontroli przesłany został do wiadomości wojewódzkich inspektoratów, razem z wytycznymi do planów ich pracy i planem szkoleń organizowanych przez GIORIN.

5.1.2. Realizacja zadań kontrolnych

Pracownicy stanowiska ds. kontroli wykonali wszystkie 11 zaplanowanych kontroli, zgodnie z określonym w planie rocznym zakresem tematycznym, przy czym w jednym przypadku wystąpiła potrzeba rozdzielenia zaplanowanych czynności kontrolnych na dwa terminy. W roku 2023 pracownicy stanowiska ds. kontroli nie realizowali kontroli interwencyjnych w trybie doraźnym.

W dwóch kontrolach z zakresu ochrony roślin oraz w jednej kontroli z zakresu nasiennictwa udział wzięli specjaliści z biur branżowych GIORIN, pozostałe przeprowadzili pracownicy stanowiska ds. kontroli bez udziału ekspertów. Jedna z kontroli przeprowadzona została w trybie zdalnym natomiast pozostałe czynności realizowane były w siedzibach wojewódzkich inspektoratów i ich oddziałów terenowych. Podstawą opisanych przez kontrolerów ustaleń była dokumentacja źródłowa oraz pisemne informacje i wyjaśnienia przekazane przez kontrolowane inspektoraty.

5.2. Zakres tematyczny i najważniejsze ustalenia kontroli

5.2.1. Zakres tematyczny kontroli

Wzorem roku poprzedniego zakres tematyczny kontroli został ukierunkowany na wybrane zagadnienia, zgodnie z propozycjami Głównego Inspektora oraz biur merytorycznych Głównego Inspektoratu. W okresie wiosenno - letnim zrealizowane zostały: kontrole dotyczące przeciwdziałania zjawiskom korupcyjnym i konfliktom interesów Inspektora, kontrole z zakresu zdrowia roślin poświęcone nowym zasadom przemieszczania ziemniaków

do państw członkowskich UE oraz kontrole obejmujące postępowanie w sprawach związanych z podejrzeniem popełnienia przestępstwa. W okresie letnio - jesiennym zrealizowane zostały kontrole z zakresu nasiennictwa, których tematyka obejmowała poprawność postępowania przy przyjmowaniu wniosków o dokonanie oceny polowej materiału siewnego. W zakresie ochrony roślin kontynuowana była tematyka kontroli związana z analizą ryzyka przy planowaniu urzędowych kontroli obrotu i stosowania środków ochrony roślin. Te kontrole zrealizowane zostały pod koniec roku 2023.

5.2.2. Najważniejsze ustalenia kontroli

Wyniki kontroli zrealizowanych w roku 2023 pozwalają na ogólne stwierdzenie, że ustawowe zadania Inspekcji w zakresie zdrowia i ochrony roślin i wykonywane były na ogół prawidłowo, a kontrolerzy nie stwierdzili nieprawidłowości porównując stan faktyczny spraw ze stanem określonym w przepisach prawa i regulacjach wewnętrznych PIORIN. W jednym przypadku kontrolerzy jako niestaranne ocenili działania wojewódzkiego inspektora przy zawiadomieniu prokuratury o stwierdzeniu podejrzenia przestępstwa związanego z wprowadzaniem środków ochrony roślin do obrotu. Działania wojewódzkich inspektorów w zakresie zapobiegania zjawiskom korupcyjnym i konfliktom interesów zostały całościowo pozytywnie ocenione przez kontrolerów: kontrolowane podmioty posiadały wewnętrzne regulacje określające zasady postępowania pracowników w przypadkach zaistnienia lub podejrzenia zaistnienia sytuacji zagrożenia ww. zjawiskami, a pracownicy przeszli szkolenia poświęcone zagrożeniom korupcyjnym oraz zapoznali się z zasadami etyki obowiązującymi w służbie cywilnej. O wynikach wszystkich kontroli informowani byli właściwi wojewodowie.

6. Informatyka

6.1.1. Zintegrowany System Informatyczny w Ochronie Roślin i Nasiennictwie (ZSIORiN)

System ZSIORiN jako podstawowe narzędzie informatyczne służące do rejestrowania wyników pracy inspektorów PIORiN oraz drukowania urzędowych dokumentów poświadczających spełnienie odpowiednich wymogów prawa, jest systemem niezwykle ważnym dla Inspekcji. W systemie pracuje przeszło 1000 unikalnych użytkowników z ok. 260 lokalizacji rozszanych po Polsce. Dane wprowadzane do systemu ZSIORiN obejmują wszystkie obszary merytoryczne objęte zadaniami PIORiN.

W 2023 r. rozpoczęto prace analityczne nad rozbudową systemu ZSIORiN o dodatkowe funkcjonalności, głównie w postaci e-usług dla klientów PIORiN. W planach jest zbudowanie modułu pozwalającego rolnikom, przedsiębiorcom i innym podmiotom zainteresowanym współpracą z Inspekcją, na załatwianie swoich spraw drogą elektroniczną.

Prowadzone były również prace nad integracją systemu ZSIORiN z innym systemem Inspekcji – systemem laboratoryjnym LIMS. Umożliwiło to przesyłanie bezpośrednio do LIMS informacji o pobranych próbach fitosanitarnych oraz uwspólnianie danych słownikowych pomiędzy tymi systemami. W planach jest dalsza integracja z kolejnymi obszarami obsługiwanymi poprzez system ZSIORiN.

W oparciu o system ZSIORiN stworzone zostało narzędzie dla inspektorów PIORiN wspierające ich w czasie realizacji czynności kontrolnych – baza zezwoleń na stosowanie środków ochrony roślin. Powstała aplikacja web pozwalająca na wygodne przeglądanie dokumentów dotyczących wszystkich zezwoleń. Baza zezwoleń docelowo będzie zawierać kilkadziesiąt tysięcy dokumentów, aktualnie trwa ich digitalizacja i zasilanie nimi bazy.

6.1.2. System CS-18 LIMS

System typu LIMS jest narzędziem informatycznym do kompleksowej obsługi pracy laboratorium. Pozwala na rejestrowanie wszystkich czynności laboratoryjnych, wyposażenia, generowania dokumentów laboratoryjnych, itp. W 2023 r. system został wdrożony produkcyjnie w kolejnym obszarze badań realizowanych przez Inspekcję – w nadzorze fitosanitarnym. Zrealizowano również wdrożenie mające na celu eliminację dokumentacji papierowej. Na chwilę obecną w przypadku wystawiania sprawozdań z badań laboratoryjnych system umożliwia wygenerowanie dokumentu w postaci pliku pdf, podpisania go kwalifikowanym podpisem elektronicznym oraz przekazanie do odbiorcy. W przypadku rachunków za badania laboratoryjne również możliwe jest wygenerowanie rachunku do pliku pdf i dostarczenie go w postaci cyfrowej do odbiorcy.

Na bazie oprogramowania LIMS powstała aplikacja webowa umożliwiająca zarejestrowanie informacji o pobranych próbach do badań laboratoryjnych, wygenerowanie dokumentacji z tego procesu oraz bezpośrednie przekazanie tych informacji do systemu LIMS. W 2023 r. na bazie tej aplikacji stworzono moduł w zakresie pobierania prób do badań pod kątem obecności materiałów GMO, dedykowany dla pracowników Inspekcji. Produkcyjne uruchomienie planowane jest na II kwartał 2024 r. W kolejnym kroku stworzony zostanie moduł dla klientów zewnętrznych Inspekcji w celu zgłoszenia do badań zleceń nasiennych.

6.1.3. Pozostałe narzędzia informatyczne

W 2023 r. wdrożony został w PIORiN system pocztowy zapewniający imienną pocztę służbową wszystkim pracownikom Inspekcji. System ten obsługuje przeszło 2700 kont pocztowych. Dla wszystkich pracowników PIORiN udostępniony został również zasób sieciowy w postaci repozytorium plików na którym zamieszczane są aktualne wersje obowiązujących dokumentów, wytycznych, zarządzeń, itp. Ponadto każdy z użytkowników tego narzędzia posiada dedykowaną sobie przestrzeń dyskową.

6.1.4. Infrastruktura informatyczna

Inspekcja posiada rozbudowany park serwerów we własnej serwerowni. Trzydzieści serwerów fizycznych obsługujących serwery wirtualne świadczy usługi domenowe, pocztowe oraz udostępnia dedykowane systemy informatyczne dla pracowników Inspekcji. Zasoby te w 2023 r. zostały wzmocnione m.in. poprzez zakup dedykowanej macierzy backupowej oraz rozbudowę posiadanych zasobów serwerowych pod kątem planowanego na rok 2024 r. wdrożenia domeny w jednostkach laboratoryjnych GIORiN.

W 2023 r. kontynuowana była modernizacja wyposażenia komputerowego pracowników laboratoriów GIORiN. Osiągnięto cel i każdy pracownik laboratoryjny ma dostęp do nowoczesnej jednostki komputerowej.

6.1.5. Rejestr zgłoszeń

Inspekcja od 2017 r. korzysta z rejestru, którego działanie w większości przypadków pozwoliło zastąpić telefoniczne oraz mailowe przyjmowanie zgłoszeń. Rejestr zgłoszeń, zbierając wszystkie wątki, jest zarówno bazą problemów, jak i rozwiązań, które pozwalają znacznie przyspieszyć prace w kategorii błędów powtarzalnych. Każde zgłoszenie posiada unikatowy numer, dedykowany status oraz ma przypisaną osobę obsługującą, co ułatwia zarządzanie, skraca czas realizacji i zapobiega pominięciu jakiegokolwiek zgłoszenia.

W roku 2023 przez rejestr zgłoszeń informatycznych zostało przekazanych 1 010 zgłoszeń.

6.1.6. Strategia rozwoju PIORiN dla obszaru IT

Rozwój systemów informatycznych oraz usług cyfrowych jest jednym z głównych elementów Strategii Rozwoju PIORiN na lata 2022-2027. W ramach tej strategii nałożony został nacisk na cyfryzację czynności kontrolnych i kontaktów z podmiotami oraz budowę narzędzi informatycznych wspierających inspektorów w trakcie wykonywania obowiązków służbowych. Efektem tych prac jest m.in. rozpoczęcie budowy e-usług w ramach systemu ZSIORiN oraz LIMS, coraz szersze stosowanie dokumentacji w postaci cyfrowej i kwalifikowanych podpisów elektronicznych, budowa aplikacji zezwoleń na stosowanie środków ochrony roślin oraz stworzenie spójnego repozytorium danych.

7. Inne zadania realizowane przez GIORiN

7.1. Szkolenia

Tabela 7.1. Zakres tematyczny szkoleń i działań informacyjnych w 2023 r.

l.p.	Biuro GIORiN	Zakres tematyczny szkoleń i działań informacyjnych	Formy działań informacyjnych	Liczba uczestników szkoleń
1.	Biuro Nadzoru Fitosanitarnego i Współpracy Międzynarodowej	<p>Szkolenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Działania kontrolne zaplanowane w ramach Programu Wieloletniego, w tym Programu SMP na rok 2023, – Raportowanie do KE wykryć agrofagów kwarantannowych i agrofagów objętych środkami fitosanitarnymi, – Problematyka fitosanitarna m.in. w zakresie postępowania w związku z wykryciem bakterii <i>Clavibacter sepedonicus</i> w kontekście audytu Komisji Europejskiej nt. oceny sytuacji i kontroli <i>Clavibacter sepedonicus</i> w Polsce oraz planów awaryjnych dla agrofagów priorytetowych – Szkolenia dla pracowników WIORiN we Wrocławiu i Katowicach, OG, DNF oraz funkcjonariuszy KAS dot. importu i TRACES – wrzesień, październik, listopad 2023 <p>Konferencje, seminaria:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 63. Sesja Naukowa Instytutu Ochrony Roślin-PIB w Poznaniu, 15-16 lutego 2023: <ul style="list-style-type: none"> • Wystąpienia: Prezentacja pt. „Występowanie oraz genetyczne zróżnicowanie bakterii <i>Ralstonia solanacearum</i> w Polsce”, Prezentacja pt. „Certyfikacja fitosanitarnej obsługi importu i eksportu towarów pochodzenia roślinnego” 	Organizacja szkoleń stacjonarnych i online, udział w konferencjach, seminariach, artykuły prasowe, materiały informacyjne	łącznie ok. 300 osób

		<ul style="list-style-type: none"> • Poster: „Unijne dofinansowanie działań kontrolnych PIORiN”. <ul style="list-style-type: none"> – 53. Konferencja naukowo-szkoleniowa NASIENNICTWO I OCHRONA ZIEMNIAKA - Mielno, 11-12 maja 2023: <ul style="list-style-type: none"> • Wystąpienie: Prezentacja pt. „<i>Ralstonia solanacearum</i> – groźny agrofag kwarantannowy ziemniaka” – Seminarium w ramach Międzynarodowego Dnia Zdrowia Roślin w Toruniu <ul style="list-style-type: none"> • Wystąpienie: Prezentacja pt. „Twój wpływ na zdrowie roślin” <p>Artykuły, media:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Publikacja w Małopolskim Informatorze Rolniczym „Doradca” – lipiec-sierpień 2023 <ul style="list-style-type: none"> • Artykuł pt. „Ograniczanie ryzyka rozprzestrzeniania się bakteriozy pierścieniowej ziemniaka w świetle obowiązujących przepisów prawa” – Wystąpienie w programie Agrobiznes – styczeń 2023 r. <ul style="list-style-type: none"> • Wystąpienie nt. elektronicznych świadectw fitosanitarnych dla eksporterów 		
2.	Biuro Nasiennictwa	szkolenie z zakresu zmian w przepisach ISTA	Szkolenie online	68
		szkolenie z zakresu wyszukiwania odmian z katalogów CCA i CCV	Szkolenie online	391
		szkolenie dla pracowników PIORiN dotyczące „Oceny tożsamości i czystości odmianowej w COBORU (wykład na zaproszenie COBORU)	Szkolenie stacjonarne	54
3.	Biuro Ochrony Roślin i Nawozów (BORiN)	Dwa szkolenia pt. "Podstawy diagnostyki sprzętu do stosowania środków ochrony roślin" - organizator IO-PIB w Skierniewicach	Szkolenie stacjonarne	56 osób
		Dwa szkolenia dla inspektorów podmiotów certyfikujących w systemie Integrowanej Produkcji Roślin - organizator IO-PIB w Skierniewicach	on-line Szkolenie	ok. 750 osób
		Szkolenie dla inspektorów podmiotów certyfikujących w	Szkolenie	ok. 200 osób

	systemie Integrowanej Produkcji Roślin - organizator IOR-PIB w Poznaniu	on-line	
	Wystąpienie pracownika biura z tematem „System Integrowanej Produkcji Roślin (IPR) i zasady stosowania środków ochrony roślin” na szkoleniu organizowanym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Szkolenie stacjonarne	ok. 100 osób
	Wystąpienie pracownika biura z tematem „ Rola i zadania Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa żywności” na seminarium organizowanym przez Fundacji na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa	Szkolenie stacjonarne	ok. 30 osób
	Szkolenie z zakresu nawozów, środków wspomagających uprawę roślin oraz produktów nawozowych UE- organizator GIORiN	Szkolenie stacjonarne	46 osób
	Szkolenie pt. „Realizacja zadania w zakresie pozostałości środków ochrony roślin”	Szkolenie on-line	595 osób
	Wystąpienie w programie Agrobiznes – styczeń 2023 r. dotyczące Kampani informacyjnej „Kupując podróbki tracisz wiele razy”	Współpraca z mediami, artykuły w prasie	-
	Wystąpienie w programie Agrobiznes – listopad 2023 r. dotyczące akcji EUROPOL-u Silver Axe		
	Artykuł dla Plant Press Wiadomości Rolnicze Polska – czerwiec 2023 - dotyczący kontroli środków ochrony roślin wykonywanych przez PIORiN.		

7.2. Komunikacja

Działania komunikacyjne służą budowaniu i umacnianiu pozytywnego wizerunku Inspekcji, informowaniu o bieżących pracach PIORiN oraz rzetelnemu i ciągłemu dostarczaniu informacji o zmianach związanych z działaniami Inspekcji. Ze względu na stan pandemii, działania komunikacyjne w roku 2023 skupiły się w większości przypadków na mediach społecznościowych oraz na stronie internetowej Inspekcji.

W roku 2023 kontynuowana była współpraca sieci koordynatorów medialnych (16 koordynatorów w województwach i 1 koordynator w GIORiN), co zaowocowało pojawieniem się ponad 1400 komunikatów na stronie internetowej Inspekcji, które następnie były umieszczane w mediach społecznościowych. Jednocześnie, większość z merytorycznych informacji była chętnie udostępniana przez portale i czasopisma branżowe.

Po zakończeniu przedłużonych z uwagi na pandemię obchodów Międzynarodowego Roku Zdrowia Roślin, 12 maja został ustanowiony przez ONZ jako corocznie obchodzony Międzynarodowy Dzień Zdrowia Roślin. W tym roku Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa po raz drugi zaproponowała różnorodne inicjatywy, przybliżające to święto społeczeństwu pod hasłem CHRONIĄC ROŚLINY, CHRONISZ ŻYCIE.

Podejmowane działania były skierowane do bardzo zróżnicowanych grup odbiorców: od przedszkolaków do emerytów, od profesjonalistów do przypadkowych przechodniów. W kampanii informacyjnej uczestniczyli przedstawiciele Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Wojewódzkich Inspektoratów wraz z oddziałami terenowymi i granicznymi oraz Centralne Laboratorium GIORiN i podległe mu jednostki. Akcja promocyjna nie ograniczyła się do jednego dnia – 12 maja, ale rozpoczęła się już kilka dni wcześniej i trwała aż do wakacji.

7.3. Projekt: Pasieka eksperymentalna GIORiN w warunkach miejskich

Na terenie Centralnego Laboratorium GIORiN w Toruniu od kilku lat prowadzona jest pasieka, która stanowi kontynuację projektu eksperymentalnego chowu pszczół w warunkach miejskich. Na gruntach wykorzystywanych przez Centralne Laboratorium GIORiN uprawiane są owoce i warzywa, które są wykorzystywane, jako tzw. próbki zerowe w badaniach warzyw i owoców na obecność pozostałości środków ochrony. W celu zapewnienia pożytku dla pszczół oraz jego urozmaicenia wysiewane są także nasiona roślin zielnych takich jak: szałwia lekarska, lawenda, tymianek oraz roślin rolniczych gorczyca, koniczyna i facelia. Prowadzone obserwacje pszczół mają na celu określenie rodzaju, ilości oraz prawidłowości stosowania środków ochrony roślin w warunkach miejskich.